

מתמחים בסיפור ובכרזה

אסופת סיפורים וכרזות
של מתמחים בהוראה

עריכה: אורנה שץ-אופנהיימר, דיצה משכית, שרה זילברשטרם

תשע"ה - 2015

עריכה: **ד"ר אורנה שץ-אופנהיימר, ד"ר דיצה משכית, ד"ר שרה זילברשטרום**
אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך
ריכוז התחרויות: **גב' בתיה מנדל**, אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך
תרגום מערבית: **ד"ר עלי ותד**
עריכה לשונית: **אדוה חן, עדי רופא, נירית איטינגון**
עיצוב גרפי ועיצוב השער: **סטודיו צפיר**

חברי הוועדה השופטת

מתמחים בסיפור

פרופ' אביגדור שנאן, החוג לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים
מר אליעזר שמואלי, מנכ"ל משרד החינוך לשעבר
גב' בלהה בן-אליהו, כרם - מכון לחינוך הומניסטי יהודי במכללה האקדמית לחינוך
ע"ש דוד ילין; אפרתה - המכללה האקדמית לחינוך
ד"ר אורנה שץ-אופנהיימר, משרד החינוך
ד"ר שרה זילברשטרום, מנהלת אגף א' התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך

מתמחים בכרזה

מר דורון רבינא, ראש המדרשה לאמנות, המכללה האקדמית בית ברל
מר אריק כספי, ראש המסלול לתקשורת חזותית, סמינר הקיבוצים - המכללה לחינוך,
לטכנולוגיה ולאמנויות
ד"ר דיצה משכית, משרד החינוך
ד"ר שרה זילברשטרום, מנהלת אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך

מתמחים בסרט

ד"ר שרה זילברשטרום, מנהלת אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך
גב' בתיה מנדל, אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך

כתובת האתר של אגף א' התמחות וכניסה להוראה:

www.education.gov.il/staj

© כל הזכויות שמורות, אגף התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך

תוכן העניינים

דבר הסמנכ"ל ומנהל מינהל עובדי הוראה 6

שער א - סתמים בסיפור: אסופת סיפורים של סתמים בהוראה

פתח דבר 10

סיפורים זוכים

אני ב"מוד" הישרדות / אורלי בן דוד 29

שמונה בסירה אחת - הקיאק כמשל / נטלי קמיל 34

מחול של סוריאליזם / רונן וייס 38

בגובה העיניים / שגית קרביס 43

הילדה הכי חריגה בכיתה / בת-אל קטורזה 47

בית הווי, מהפכה מתקשבת / אורי טל 50

מסכות / משה שטינברג 56

אמנות גבוהה / ליטל ג'רבי 59

אחד בפה ואחד בלב / נדב בר-און 62

תיבת נוח / נועה טורקניץ' 64

הכיסא / דנה סיני 68

השתקפות / חיה לואיס 71

תיאור ויתור / אייל נתיב 75

סיפורים מצטיינים

אחרי ככלות הכול / אוסנת שריג 79

לידה / אפרת דהן, בר דגן 82

משחק הכיסאות / מתניה שטרן 85

תיקון חצות / זכרי וינר 91

כשנשמתי חיבקה את דמעות היתום / מחמוד סינדיאני 95

תשמעו בדיחה / נועה אשל-אביגור 101

פריחת השקד / הדר הנגבי ליראה 103

את לא לבד / מורה, צורית אמסלם 107

דווקא היה לא רע / גלי יסעור 111

יומיים-שלושה / ברוריה בר-כוכבא 114

116	שמש בגבעון דום / יוני עמיצור.....
121	ילדה, מי נתן לך רישיון? / יעל היבש.....
124	פעולה פשוטה: לשאוף-לנשוף / מיכל פייגליס.....
127	מונה ליזה עם אר-פי-ג'י / דנה ששו.....
131	הרומן הרומנטי / נירית כהן טובי.....
134	זהר / מעיין פרלמן.....
137	עיניים של אריה / יוחאי עוזרי.....
141	כיסא הגננת / אביעד דגן.....
143	מטוסים שיגיעו רחוק / נעמה כהן.....
148	בגובה העיניים שלהן / ש"ק.....
153	אהבת נעורים / איתי בר.....
157	אושר, שגשוג, הצלחה / רויטל עומר.....
161	שנה ראשונה / ליאל נוריה פנחס.....
165	הדלת שלי / מירי רוזנטל.....
168	לגלגל את החבית / אהד גרוסמן.....
171	עוד ימלא שחוק פינו / תהילה סיבוני.....
175	אני קופרניקוס / הילה יוסף.....
178	כוכב הים / מור קנדי.....
181	סימנים של שתיקה / יעל בר.....
185	לא הצבעה הוא הקובע / מלקמו עלמצהי.....

שער 2 - סתמים ככרזה: קובץ כרזות של סתמים בהוראה

190	פתח דבר.....
	כרזות זוכות
194	Get App / ליה אבירם.....
196	הוראה היא הגשר ליעדים רחוקים / קטרין נסראללה.....
198	הילד שלך - הקצב שלו / הדר גרפי.....
200	עוד יישמע קולך / שרה אברחיימוב.....
202	שביר / שירה ריימן.....

204	סטאז' - מגלים את הדרך / אדווה גולדשטיין
206	מורה: שנת 2014 / אודליה לאון
208	מורה למרחקים ארוכים / שירי אמיר
210	לפסל את הדרך ללבו של התלמיד / עידית פלח
212	תנאי שטח / גאולה אריאל
214	תעודת הוקרה - מחצית ראשונה / שני תבורי
216	אחד בשביל כולם / שירה מלכה
	כרזות מצטיינות
218	יש קונה עולמו בשנה אחת... / שיראל שטרית
220	אפשרי! / רעות ברזלאי
222	הגעת ליעד / עדי מור
224	"מורה מתחיל - מתחיל ללמד" / צופיה חנה וקנין
226	צרור מפתחות בהתאמה אישית / לימור מזור
228	...ומשירת התלמידים נעשה ניגון של מורה / אסתר ארנון
230	צעד קטן למורה, צעד גדול לתלמיד / מור גרינפלד ראובן
232	להתאמץ... כשהתפוח עוד על העץ! / רחלי עמר
234	לגעת ביהלום / שנהב טדגי
236	מורה חדש - דלתות לפתיחה / חדוה אסולין
238	מתמחה - אמנם בחוץ בוסר, אך תוכו בשל / אולגה משקביץ

דבר הסנכ"ל וסנהל סינהל עובדי הוראה

לתקופת ההתמחות והכניסה להוראה במסלול הקריירה של המורה נודעת חשיבות עליונה. היא מסמנת את המעבר לא רק מהתאוריה למעשה, אלא מחיי הסטודנט לחיי העבודה המקצועית. המתמחה החדש בבית הספר חווה שינוי עמוק בכל אורחות חייו; שינוי הנסתר לעתים מעיני הצוות הוותיק, הממשיך בחייו השגרתיים לכאורה.

ממצאי המחקרים בארץ ובעולם מעידים שהנשירה העיקרית מתרחשת בשלוש השנים הראשונות, ואין מדובר דווקא במורים החלשים. המורים הנתונים בסיכון גבוה לפרישה הם אלו שעומדות בפניהם הזדמנויות תעסוקתיות חלופיות, ולא פעם דווקא הם המורים שהמערכת הייתה רוצה לשמר.

אגף ההתמחות והכניסה להוראה מקדם בשנים האחרונות בניהולה המסור של ד"ר שרה זילברשטרום וביצירתיות רבה תפיסה רוחבית וכוללת לקליטת המתמחים והמורים החדשים, ומציב בפני המערכת אתגרים מערכתיים חשובים:

1. קליטה של מתמחים בבתי הספר בהיקף משרה גדול יותר;
2. ליווי של מורה חונך למתמחה לאורך כל השנה וליווי של מלווה בשנה שלאחר מכן;
3. תמיכה ומודעות של מנהל, הכוללת שותפות ואחריות לתהליכי ההערכה;
4. תכניות ייחודיות לקליטת קבוצות מתמחים בבתי ספר במדד טיפוח גבוה;
5. סדנאות ליווי למתמחים שמעבירות אותן יחידות ייעודיות שהוקמו בכל המוסדות האקדמיים להכשרת מורים.
6. רפרנטים ייעודיים העומדים לשירות המתמחים והמורים החדשים בכל המחוזות;
7. פרס קליטה מיטבית לבתי ספר הקולטים מתמחים בצורה ראויה לציון.

לצד הליווי המערכתי פועלות יוזמות המזמנות למתמחים לבטא את עצמם: תחרות סיפורים, תחרות כרזות ותחרות סרטים. התחרויות מיועדות למתמחים בהוראה המצויים בשנת עבודתם הראשונה. הן מאפשרות לנו להיחשף ממקור ראשון ל"קולם" של עובדי ההוראה המתחילים. הסיפורים, הכרזות והסרטים משקפים תמונת מצב על אודות איכות ההיקלטות במערכת החינוך: הציפיות, הקשיים וההצלחות.

תודתי העמוקה שלוחה לכל העוסקים במלאכה: רכזי יחידות ההתמחות והכניסה להוראה במוסדות האקדמיים להכשרת מורים, רכזי ההתמחות ורכזי עובדי ההוראה החדשים, חברי ענף ההתמחות והכניסה להוראה, מובילות התחרויות: ד"ר אורנה שץ אופנהיימר, גב' בתיה מנדל, ד"ר דיצה משכית וכמובן - תודה למתמחים ולעובדי ההוראה החדשים. שאו ברכה!

איל רם
סמנכ"ל

ומנהל מינהל עובדי הוראה

שער א

מתמחים בסיפור

אסופת סיפורים של מתמחים בהוראה

עריכה: אורנה שץ-אופנהיימר, שרה זילברשטרום

פתח דבר

מתמחים בסיפור ובכרזה היא אסופה של סיפורים וכרזות פרי עטם של מורים מתמחים שזו להם שנת עבודתם הראשונה. כותבי הסיפורים הם בבחינת מדגם מייצג של כלל המתמחים מכל המגזרים ומכל אגפי הגיל במוסדות החינוך להכשרת מורים: המכללות האקדמיות לחינוך והאוניברסיטאות. קובץ זה מצטרף לחוברות סיפורים אחרות שיצאו במהלך השנים האחרונות, ומהווה חלק מהמסורת שאנו מקיימים כל שנה - תחרות סיפורים וכרזות שבסופה אנו מעניקים מלגות לזוכים.

הצטברו בידינו מאות סיפורים, ואלה מלמדים אותנו על עולמם של המורים המתחילים, על המשמעויות הייחודיות של השתלבות מקצועית בהוראה ועל תפקידה של המערכת החינוכית - כולל צוות המורים וההנהלה - בקליטתם המיטבית של המורים המתחילים.

העברת ידע, קשר אישי בין המורה לתלמידיו, התשוקה להוראה וללמידה ושותפות חברתית היו לאורך הדורות חלק בלתי נפרד ממהות המקצוע. אך האם היכרות עם מקצוע ההוראה המסורתי, כפי שהתגבש לאורך השנים, מאפשרת לנו ללמוד על האפיונים הייחודיים של מי שמתחיל את דרכו בהוראה? כפי שעולה מן הסיפורים, התלמידים נוטים לזהות את "המורה המתחיל" בקלות ובאופן אינטואיטיבי, ואף קוראים אחריו: "הנה בא המורה החדש!" מצב זה מחדד את הצורך לסייע למורה המתחיל החדש בקליטתו במערכת, לתמוך בדרכו בשלב שבו הוא בוחן את כישוריו המקצועיים ולאפשר לו ללמוד ולהתפתח.

המורה ה"חדש" לומד, בוחן ובודק את מקומו האישי בתחום המקצועי שלמד. הבחינה נערכת הן ברובד הפנימי והן ברובד החיצוני. הבחינה הפנימית-אישית מתקיימת באמצעות בירור אידאי. המורה החדש בוחן את כישוריו בזיקה ללימודים. האם יש קשר בין התאוריה לפרקטיקה (למשל בסיפור **אחד בפה אחד בלב**)? האם הוא מצליח ליישם את אשר למד?; הוא מברר עם עצמו את מידת התאמתו מבחינת התכונות האישיותיות (למשל בסיפור **מסכות**); הוא בודק את הקשר הבין-אישי עם תלמידים (ילדה, **מי נתן לך רישיון**). הבחינה האישית חשובה כי היא מסייעת לו למצב את עצמו בתוך התפקיד המורכב, הדורש מעורבות רגשית ואישית.

אך אין די בהיבט הפנימי. תהליך הכניסה להוראה כולל קליטה מערכתית והכרה ארגונית. המורה המתחיל הנכנס בשערי ההוראה אינו יכול עוד להסתגר מאחורי דלת הכיתה, והגננת המתחילה אינה יכולה להסתגר מאחורי דלת הגן. הם נעשים מעורבים אף במה שמתרחש במסדרון, בחדר המורים, בטיול ובהפסקה. המורה המתחיל הוא שותף שווה בצוות ומהווה חלק ממערכת בעלת מבנה חברתי-ארגוני. גם המרחב שמחוץ לכיתה מאפשר לו לבחון את התפיסות המקצועיות שלו. באמצעות סדנאות ההתמחות ועבודת החונכות אנחנו יכולים לסייע לצעיר מבחינה מקצועית, לעזור לו הבחין בין הרוחות החדשות שהוא מביא עמו, החלומות והשאיפות המלווים אותו וקוראים לו לשנות את המציאות (למשל הסיפור בית הווי, מהפכה מתקשבת) לבין החשיבות והצורך להסתגל למציאות הקיימת (למשל הסיפור אני ב"מוד" הישרדות). התנועה בין הקצוות כרוכה בתובנות אישיות, הבאות לידי ביטוי בסיפורים השונים.

תחרות הסיפורים והכרזות מתבססת על הפרדיגמה המחקרית נרטיבית (ספקטור-מרזל, 2010). המסר שבסיפור נשען על מילים (שקדי, 2011), והמסר שבכרזות נשען על המראה החזותי (הוס, 2010). הסיפורים שימשו מאז ומעולם כלי להבעה יצירתית, רעיונית ואסתטית. באמצעותם הפרט יכול לתאר את המציאות ולתת לה משמעות. הענקת משמעות למציאות היא תלוית פרשנות של המתבונן במציאות. הסיפורים הם מעין חלון לעולם התודעה האנושית, צוהר להבנת תהליכי הלמידה המשמעותיים שעוברים המורים בעת עבודת ההוראה. הם מאפשרים לחשוף לא רק את העלילה, את ההתרחשויות ואת האירועים, אלא גם את משמעותם בזיקה לעולמו הפנימי של היחיד החווה אותם. המספר המציג סיפור, ובמקרה זה את סיפורו המקצועי, מפרש אותו, נותן לו משמעות, חושף באמצעותו את זהותו ומאפשר לעצמו לברוא תובנות רפלקטיביות, ואלה מבנות מחדש את המציאות (Mishler, 2004).

הספרות המחקרית מלמדת שהסיפור הוא דרך לבטא עולם מושק, מודר, רגיש ובלתי נגיש. הוא מאפשר ללמוד על עולמות סמויים מן העין, מודחקים ושוליים, המייצגים סיפור אישי, שיש בו דרכים נוספות להבין את המציאות. לא רק עולמו של המספר מיוצג בסיפור, אלא גם סיפורן של הדמויות וההקשר התרבותי-חברתי שהוא נתון בו. סיפורי עבודת ההוראה המשתקפים מן הסיפורים כוללים את המערכת, שרכיביה נוטלים חלק בסיפור החד-פעמי של היחיד. מבחינה זו הסיפור הוא נופו של המורה (Connolly & Clandinin, 1999).

מאות הסיפורים מלמדים כי חשיפת המחשבות של הכותב המתבונן מעניקה לגיטימציה לביטוי של המורה, ובתהליך מקביל מאפשרת לשמוע את הקולות המשותקים של תלמידים, עובדי הוראה שונים, הורים ואחרים. המורה המתמחה כחדש במערכת מתבונן ורואה היבטים שאחרים כבר הסכימו להם, אך הוא כותב עליהם בקול חדש, כמי שמגלה את משמעותם.

הסיפור מאפשר לנו ללמוד על תהליכי שינוי, על נקודות מפנה ועל הדינמיקה המלווה את ההוראה. הסיפורים לא מתארים רק התרחשויות עובדתיות, אלא מלווים במחשבות, במשאלות, במאויים וברעיונות. ואת כל אלה המורים המתמחים חושפים בפנינו מחדש מדי שנה.

השנה הרחבנו את מעגל מקבלי הפרס, אך בה בעת שמרנו על איכות הסיפורים. ועדת השיפוט מורכבת מאנשי אקדמיה ומאנשי מקצוע, והיא דנה בסיפורים ובכרזות על פי שני רכיבים עיקריים: האחד הוא תוכנם של הסיפורים והכרזות, המשקף את ההתנסויות, החוויות, המחשבות והערכים של מורים מתחילים; האחר הוא הסיפור והכרזה ככלי לעיצוב מסרים. הסיפור או התמונה החזותית משרתים באותנטיות את הרעיון שהיוצר מבקש לבטא. כשמדובר בסיפור - אלה הן המילים, איכותן, צירופן ויכולתן לאפשר לקורא לדמיין באופן מקורי את שהכותב מבקש לבטא; בכרזות - אלה הצירופים והשילובים שבין הצבע, משיכות המכחול, הקווים הנמשכים בין הרעיון לבין הטקסט החזותי. מטרתם של אלה לבטא רעיון ובה בעת לעצב את תודעתו של המתבונן ולגרום לו להבין את משמעותה של שנת העבודה הראשונה של המורה המתחיל.

מסקירת הסיפורים עולות תמות אחדות המופיעות כחוט השני: התלבטויות של מורים מתחילים ומתחים בין עולמם האישי לבין עולמם המקצועי; טיפול באתגרים של ניהול הכיתה וניהולו של הפרט המורד או המסרב לשתף פעולה; הכרה חיצונית של הסביבה: המנהל, חברי הצוות, הילדים - כיצד הם רואים ותופסים את המורה המתחיל? סיפורים העוסקים בעולמן המקצועי והייחודי של הגננות; מקומם של המורה או של בית הספר בחברה פוסט-מודרנית ובעידן טכנולוגי חדש; דרכים דידקטיות שמורים מתחילים נוקטים במטרה לעורר עניין וסקרנות או להפחית התנגדויות בקרב לומדים; השימוש במטפורות כדי לבטא מחשבה או רעיון ולעורר חשיבה ביקורתית בקרב הקוראים.

תמות אלה מעידות על העושר הרעיוני שמורים מתחילים מביאים עמם לעבודת ההוראה. המגוון והעושר הללו נוטעים בנו תקוות שהמורים המתחילים הם בעלי איכות מקצועית שבבוא העת תשפיע על מערכת החינוך, תעשיר אותה ברמת הפרט הלומד וברמת הכלל - החברה הישראלית.

המורה בוחן מה הוא מביא עמו לתוך עולם ההוראה: הבית, הזיכרונות האישיים ועוד. הוא חש שהתלמידים מחפשים את קרבתו האישית, מבקשים להכיר אותו ולאזן דווקא ללמוד. ההוראה היא מקצוע שממד היחסים הבין-אישיים בו הוא בבחינת תנאי מקצועי. יחסי האנוש באים לידי ביטוי בין הילדים לבין המורה המתחיל, אך גם בין חברי הצוות וביחסים עם ההורים. אמנם המורה מחויב לתכנים, להוראתם ולהישגי הלומדים, אך אלה יתרחשו בתנאי למידה שיש בהם קשרים בין-אישיים ראויים. התלמידים לא תמיד מחפשים את המורה בעל הידע. גם הם עסוקים בהיבט האישי-אנושי שהמורה מביא עמו לתהליך הלמידה שלהם. הסיפורים שלהלן עוסקים במתח הקיים בין יחסי האנוש לבין הכרה בגבולות המקצועיים שהמורה המתחיל נחשף אליהם בתחילת דרכו. בסיפור לידה מורה צעירה מתארת את שנת ההתמחות שלה ואת תהליך ההיריון הראשון שהיא חווה. התפתחות ההיריון וההשתוות בעולם הפנימי-אישי שלה מקבילות להתפתחותה המקצועית כמורה בכיתה ג': "אני בשקיפות עורפית אבל לחוצה יותר ממה שאצטרך לשקף מחר להורים באספה. פעם ראשונה אני, 'הסטאז'רית הקטנה', צריכה לספר להם על הילדים שלהם. מזה חשתי". השנה מתקדמת, והיא מרגישה בטוחה יותר ומקצועית יותר: "חודש שמיני. הבטן כבר כבדה, אבל בכיתה קל לי יותר". את סוף השנה היא מסיימת בחדר לידה, וילדי הכיתה חוגגים במסיבה את סיומם המוצלח של שני התהליכים.

בסיפור דווקא היה לא רע מורה מחליטה לאחר שנים של התלבטות להשתלב בעבודת ההוראה. היא מתחילה לעבוד בגן ילדים בחינוך המיוחד. היא פוגשת ילדים פגועי שכל. התקדמות זעירה שלהם מעוררת בה שמחה ובהוריהם - תקוות. בה בעת העבודה מעוררת בה כאם וכאישה גם חששות ומחשבות על היריון נוסף. המקצועי והאישי מתערבבים זה בזה ולא נותנים לה מנוח: "הימים האלו שבהם הקטנטן בוהה בשולחן במהלך הטיפול, מסרב בכל תוקף לשותף אתי פעולה ובכלל להסתכל עליי, אז אני שוב מרגישה את ההורים

וחושבת עליהם. זה בלתי נמנע. ואני? עוד ילד? עם כל התסמונות שאני רואה מולי? עם כל הסיכונים שמתלווים להיריון בגיל מאוחר. אימא שלי ילדה בגיל 41, והכול בסדר". השנה מסתיימת בתחושה "שדווקא היה לא רע, אפילו די טוב", מהבחינה המקצועית והאישית. היא בהיריון...

בתחילת עבודת ההוראה, כשביטחונם של המורים עדיין שברירי, הם עסוקים בהבניית זהותם המקצועית ובגיבוש ביטחונם בכישוריהם וביכולתם, ובתוך כך עסוקים גם בשאלה "כיצד רואים אותי?" הסיפור הראשון בנושא זה, **אמנות גבוהה**, מספר על מורה לאמנות המתארת את המציאות שעליה להתמודד עמה כל חייה: לא רק לראות את העולם, אלא גם להיראות בעיני האחרים. כמורה נמוכת קומה היא מתארת את היפוכו של המצב: נמיכות הקומה מאפשרת לה לצמוח, לגדול ולהיות נוכחת בעולמם של הילדים. היא הופכת את חסרונה ליתרון. היא מצליחה להגיע ולגעת בילדים, וגם עולמה שלה מתרחב.

סיפור דומה אך מנקודת מבט הפוכה הוא **בגובה העיניים שלהן**. מורה גבוהה במיוחד מגלה את יתרונות הגובה שלה: "דווקא לא רע להיות מורה גבוהה, חלפה מחשבה בראשי כאשר קלטתי מרחוק את הזוג הפטפטן שקטע אותי מריכוזי". המורה מתארת את עבודתה השגרתית המאומצת. בסופו של יום היא נכנסת לכיתה ריקה ומנסה לראות את ההוראה מזווית הראייה של תלמידותיה. היא יושבת בכיסאותיהן, מתבוננת בגובה העיניים מהמקום שלהן ומבינה אותן: "הן קטנות גם בגיל... רק בנות שמונה, אולי תשע. מה אני רוצה מהן? בטח קשה להן לעקוב אחרי הקצב שלי, וגם השפה שלי גבוהה מדי בשבילן". מורים בשנת עבודתם הראשונה מתבוננים בתלמידים, ודרכם פוגשים את עצמם. התלמידים משמשים להם כבבואה. הקשיים, הקולות, המחשבות והאירועים מעוררים הד במורה המתחיל ומאפשרים לו לבחון מחדש את עולמו הפנימי. העבודה מול התלמיד הבודד, המפריע, הדחוי, האחר, מעודדת אותו לבחון את כישוריו המקצועיים ומחזקת את ביטחונו המקצועי. בסיפור **השתקפות המורה** נאבקת לאורך השנה במנהיגת הכיתה. התלמידה עסוקה לכאורה בשאלות מוסר וצדק חברתי, אך למעשה מנהלת עם המורה מאבקי כוח. כדי להשיג את מטרותיה היא מעירה לה ללא רחם על מעשיה, מטיחה בה דברים קשים לעיני כל התלמידות ומערערת את ביטחונה האישי

והמקצועי. במחצית השנה, במהלך מפגש של צוות המורים עם פסיכולוגית בית הספר, המורה מגיעה לתובנה: היא נזכרת בעברה ומגלה שסיפורה של אותה תלמידה "לוחמת צדק" הוא השתקפות של סיפורה האישי. בעקבות הגילוי היא יוצרת עם התלמידה שיח מחודש המאפשר לשתיהן לצמוח: לתלמידה - לשנות את דפוסי ההתייחסות שלה; ולמורה - להבנות את ביטחונה המקצועי.

גם בסיפור **שמש בגבעון דום** מורה פוגש את עברו באמצעות תלמידה מורדת. בתחילת השנה השיעורים דווקא מתנהלים בהצלחה מרובה, עד שיום אחד נכנסת לכיתה ליאת ומפגינה התנהגות חסרת גבולות ומעצורים. היא מטיחה במורה שהשיעורים משעממים ומערערת את ביטחונה המקצועי: "מדי יום בשובי לביתי הייתי מתכנס בעצבות ומנסה להבין היכן טעיתי. התקשיתי לישון ונעשיתי טרוט עיניים". התנהגותה מעוררת בו זיכרונות מעברו. גם הוא היה שמן וחסר מעצורים ונהג בתוקפנות כלפי סביבתו. מפגש אישי אינטימי עם מחנכו אפשר לו להשתנות. כשליאת נוזפת במורה על שנתן לה 50 בתעודה, הוא מופתע. הוא מגיב באסרטיביות ובהחלטיות ומורה לה לצאת מהכיתה. לאחר השיעור הוא קורא לה לשיחה אישית ומספר לה על עברו. זו היא נקודת המפנה. ליאת מגייסת כוחות והופכת לתלמידה מן השורה, והמורה חש שרכש את ביטחונו המקצועי.

התלמיד כבבואה של ה"אני" - המורה (והפעם לא כתלמיד מהעבר) חוזר ועולה גם בסיפור **הילדה הכי חריגה בכיתה**. המורה מתארת את התלמידה ה"אחרת", הבודדה בכיתתה, הלומדת במסגרת אולפנה ונשארת לעתים לבד כשכל האחרות יוצאות לביתן. התלמידה מתנהגת באופן בוגר, "היא יושבת בצד שמאל בשולחן הכי צדדי... היא לבד... היא משתתפת מדי פעם, אומרת את התשובות בהיסוס למרות שהן תמיד נכונות". כך גם המורה זוכרת את עצמה... לבד, שונה ואחרת. המורה יוצרת קשר אישי וחם עם התלמידה, מאתגרת אותה, אוהבת אותה ומקווה שהקשר האישי והמקצועי יסייע לה לממש את כישוריה.

בטיול משפחתי בגן חיות מורה מתחיל, זוגתו ובנם הקטן חולפים על פני כלובי האריות ופוגשים **בעיניים של אריה**. שיחה מתפתחת בינם לבין המדריך, האמור להאכיל אריה שסגור בכלוב כפול מחמת התנהגותו הבלתי צפויה. המדריך מסביר כי לא ידוע מה עבר על האריה, וכי הוחלט להפרידו כדי שלא יסכן אחרים ואת עצמו. באנלוגיה, המורה המתחיל מספר כי הוא מקבל

לכיתתו לטיפול ילד שכולם אמרו נואש ממנו. הוא לומד להבליג ולהכיל. הוא בונה עם הילד יחסים בין-אישיים וכך מסייע לו להשתלב מחדש כתלמיד. גם בסיפור **כשנשמתי חיבקה את דמעות היתום** מורה מתאר את קשריו עם תלמיד בודד, יתום - מג'ד. המורה המתמחה ממלא את מקומו של מורה חסר, ולכבוד יום האם הוא מחליט שבכיתה יחגגו יחד את יום האם ויום האב. כל ילד מתבקש לכתוב מכתב להוריו. כך הוא נחשף לסיפורו הקשה של מג'ד, ילד יתום מאב. הוא נשבה בקסמו של הילד, מגלה כלפיו אמפתיה, מבקר אותו בביתו ומעודד אותו להיזכר בחוויות חיוביות שחווה עם אביו. כל אלה נותנים לילד תקווה, ולמורה תחושה טובה שהוא מממש את תפקידו החשוב.

במטוסים שיגיעו רחוק מורה מתחילה מגיעה ללמד בבית ספר שיש בו ילדים "לא קלים". בשיעור הראשון היא עסוקה בהנחתת מטוסי נייר המתעופפים בחלל הכיתה. במהלך הזמן היא לומדת להכיר את הקשיים של הילדים: "היא קימטה את המטוסים האלה, בכל הכעס... היא הציצה בדפים. הראשון היה בכתב לא מובן לחלוטין..."; בדף אחר נכתב: "לא רוצה לגלוט אט השם שלי. סודי!"; ובעוד דף: "אני אוהב ללמוד, כשאהיה גדול אני רוצה להיות פרופסור..." ובנוסף: "נועם. לא אוהב קלום, שהשיעור איהיה הפסכה, ושאני איהיה חזק". מששבה המורה הביתה, היא מנהלת עם אחותה הצעירה שיחה על אודות בחירתה המקצועית. השיח עם אחותה משקף את השיח הפנימי שלה. היא יודעת שאחותה מטילה ספק בבחירתה בהוראה בבית הספר, אך בה בעת היא מרגישה שאחותה טועה, כי יבוא יום שהמטוסים שריחפו בחלל הכיתה יגיעו רחוק...

סיפורים העוסקים בהוויית החינוך בגן הילדים חושפים בפנינו דינמיקות ייחודיות. הגננת היא מנהלת גן. מרחב העבודה במהלך היום מתמקד בילדים. המפגש עם מבוגרים - הסייעת, גננת משלימה, מפקחת והורים - הוא לכאורה שולי, אך בסיפורים יש לו נוכחות רבה.

אחד התפקידים המוצעים לגננת בשנת ההתמחות הוא "גננת משלימה". בתפקיד זה היא מחליפה את גננת האם בגנים שונים. בסיפור **יומיים-שלושה** מספרת גננת משלימה על שני גנים שבהם היא עובדת במהלך השבוע. בכל מקום התמחות היא עוברת חוויה מקצועית שונה ואף מנוגדת: "שלושה ימים

בשבוע הלב מתרונן, הגרון ניחר משירה ומשחק, העיניים צוחקות; ויומיים בשבוע הלב נחמץ, הגרון ניחר מצעקות, והעיניים מרצדות לראות מאין תבוא המכה הבאה". החוויות השונות מההתנסויות שונות מלמדות על חשיבות ההתאמה בין אישיותה החינוכית של הגננת לבין המקום, הילדים והתנאים המאפשרים תחושות של הצלחה.

בסיפור אחרי ככלות הכול גננת מתארת את עולמה המקצועי המתנהל בערוצים מקבילים: עבודה עם הילדים המביאה עמה הצלחה קטנה, כמו ילדה שלפתע מוכנה להשתלב בפעילות בגן; התנהלות מול הורים בעלי ציפיות אינסופיות; ועבודה עם הסייעת המתמקדת בניסיון לעורר בה מוטיבציה לסייע בפעילות החינוכית בגן. העבודה המורכבת מעוררת אצל הגננת לבטים מקצועיים, אך אחרי ככלות הכול תחושות של שליחות ואהבת הילדים מכריעות לטובת העבודה.

לא הצבע הוא הקובע מספר על מתמחה שעבדה כ"גננת אם" שלושה חודשים. בתחילת עבודתה ההורים אינם מרוצים מתפקודה. הם פונים למפקחת, וזו ממחרת להשביע את רצונם. היא מבקשת מהגננת לפרוש ומבטיחה שתמצא לה עבודה בגן אחר. עד למחציתו של הסיפור הקורא אינו יודע שמדובר בגננת בת הקהילה האתיופית. בסיוע חברותיה היא מוצאת גן ילדים אחר שבו היא מרגישה רצויה, ועל כן גם בטוחה בעצמה ומסוגלת לממש את כישוריה המקצועיים.

בסיפור **הדלת שלי** מתארת גננת מתחילה בגן של חינוך מיוחד את החששות ואת הפחדים שלה ושל הילדים טרם תחילת השנה. היא מדמיינת שדמות בלתי נראית קוראת לה ברמקול להצטרף לעבוד בגן. החונכת שלה מסייעת לה. "דבי נותנת לי יד, ואנחנו נכנסות למסדרון אין-סופי חשוך ואפלולי. ובמסדרון אלפי דלתות. פוסעות בשקט מופתי, ואז אני רואה שאנחנו מתקרבות לאגף החינוך המיוחד... המחשבות לא מפסיקות, עוד מחשבה ועוד אחת ועוד אחת, הראש מתפוצץ ממחשבות". בסופה של השנה, אחרי ההתנסות בעבודה הקשה, היא מלאת תובנות: "השנה הבנתי כי באמת כולם שונים, וכולם אחרים, אבל כולם דומים. כולם ילדים. ילדים של החיים".

בסיפור **שנה ראשונה** גננת מתארת את הכניסה לגן עם לבטים וקשיים. התיאור מדגיש את הקשיים ואת ההשקעה המרובה של שנת העבודה הראשונה לצד הלבטים הכרוכים בבחירת המקצוע והמחשבות והרגשות המלווים את תהליך הכניסה.

בסיפור **כוכב הים** שואל אחד מילדי הגן את הגננת המתחילה מתי הגננת האחרת תבוא. הגננת מתארת את תחושות התסכול שלה בעקבות דחייתם של ילדי הגן. אחרי חג החנוכה היא מגיעה לגן, וחלק מהילדים רצים לקראתה ומחבקים אותה. היא חשה בשינוי שחל בהם כלפיה, והשינוי נוסך בה ביטחון מקצועי. היא אינה מתייאשת. היא משקיעה בעבודתה, והשינוי המיוחל מתרחש: "אחד מימי החורף המאוחרים, שיאה של שנת הלימודים. הילדים יושבים ומשחקים במשחקי הרכבה. זה בונה לו ארמון, זו מקימה גינה מלגו, וזה מחליט על מגדל גבוה... גם רוני בונה דמות אדם מקוביות ומסביר לי בתמימות: 'שירה, תראי, הנה הראש שלך, הנה הידיים והנה הרגליים. בניתי אותך'. אכן רוני, בנית אותי".

עולם ההוראה כולל מפגש עם המערכת החינוכית על שלל מרכיביה. הטיול השנתי, ישיבות הצוות הפדגוגי, אספות הורים ועוד. במפגשים הראשוניים שלו המורה המתחיל מעורב מאוד בהוראה בתוך הכיתה. אך עד מהרה מתברר לו שעבודת ההוראה הוא רכיב אחד בלבד. סיפורים רבים מתארים את ההתמודדות של המורים המתחילים עם הווי בית הספר, עם פעילויות חינוכיות שונות המתקיימות בו. התמודדויות אלה מעוררות חשיבה מקצועית נוספת אשר למורכבות של האתגרים הניצבים בפני המורה המתמחה. בית הספר בעולם פוסט-מודרני מתואר בהומור ובציניות בסיפור **בית הווי, מהפכה מתקשבת**. הספר, המורה והמבנה הפיזי מאבדים את מקומם לטובת עולם מתקשב המתואר כמנוכר. תמונות שונות בסיפור מתארות פסידו-מהפכה חינוכית הקשורה למקומו של בית הספר בחברה מנקודת מבטם של התלמידים, המורים והמנהלת. המורה אייל אינו מצליח לגייס את התלמידים לכתוב עבודה בערבית; בהכנה לטיול הם רואים שיעור חופשי; מורות חולמות על החופש הגדול שלהן; ומנהלת בית הספר עסוקה בפרסום הצלחתה: "נעלה את זה למחשב ונשלח להורים שידעו שיש פה עשייה". המנהלת מסכמת את השנה: "אני חושבת שאפשר לראות את העבודה הקשה שלכם בסקר אקלים האחרון של משרד החינוך שהראה שהתלמידים אוהבים לבוא לבית הספר". אך הכותב, המתבונן במציאות הבית-ספרית מחוץ לקופסה, מתאר תמונה המעוררת בקרב הקורא מחשבה חדשה על מקומו ותפקידו של בית הספר בעידן הטכנולוגי.

גם בסיפור **אני קופרניקוס** מורה בתחילת דרכה מחפשת את האיזון בין מרכיבי עבודתה השונים, מחפשת את הדרך לשנות ולהטיב. קופרניקוס מסמל את תחילתה של המהפכה המדעית. הוא נודע בזכות היכולת שלו להילחם על חשיבה אחרת, שונה, ובכך להנהיג את העולם למציאות חדשה. דמותו משמשת השראה למורה שמגיעה להוראה לאחר עבודה בתחום כלכלי - בבנק. היא פוגשת מערכת חינוכית שמנחים אותה ססמאות וסטיקרים, ו"מרגישה מבולבלת בתוכם". היא מקווה להיות מעין קופרניקוס באמצעות חשיבה חינוכית מהפכנית.

הסיפור **שמונה בסירה אחת - הקיאק כמשל** מתאר בהומור שיט בטיול שנתי, שבו יושבות בקיאקים שבע תלמידות ומורה אחראית. הסיפור פורס אנלוגיה בין מלאכת החתירה בנהר לבין שנת ההוראה הראשונה, הסוערת כשלעצמה. המורה האחראית לסירתה לא למדה מעולם להשיט סירה. היא חותרת במשוטים אך אלה גורמים לסירה "להסתחרר סביב עצמה" עד שאחת מתלמידותיה "נטלה את המשוט, אמרה שמוטב לכולנו אם אודח ממלאכת הניווט, ותפסה פיקוד". לעת ערב המורה יושבת עם התלמידות ומגלה את הקרבה שנוצרה בינה לבין בעקבות השיט. קרבה זו מאפשרת לה בסוף השנה להיות שלמה יותר עם עצמה ולהרפות מעט: "הידיים עוזבות קצת את ידיה האחיזה, והעיניים מעזות אט-אט להיפקח".

הטיול השנתי מזמן מפגש עם התלמידים בתפאורה אחרת ובהקשרים אחרים. הוא מקור לעימותים בהיותו דורש השלטת סדר שלא במסגרת הכיתה; אך לעתים הוא גם מפגש אנושי, רך, אחר, המאפשר לראות את התלמיד הבודד באור שונה ולערוך עמו **תיקון חצות**. השהות הארוכה והמשותפת בטיול עם הילד המפריע והבלתי נשלט מאפשרת למורה לתת לתלמידו ניסים הזדמנות להיות אחר. אמנם הוא מגיע באיחור ובבגדים לא מתאימים, אך לאחר חצות שניהם מתיישבים על ספסל, והפעם, בשונה מכל הפעמים האחרות, "ניסים מתחיל ראשון לדבר". בבוקר הם נפגשים, וניסים הוא ילד אחר: "לחיצת יד. 'מה נשמע?' 'מה שלומך?' [...] הוא כבר מילא את הג'ריקנים".

בשנה זו קיבלנו סיפורים אחדים העוסקים בשאלה כיצד ללמד באופן שהתלמידים יגלו עניין, יבואו ללמידה מתוך סקרנות ואהבת הדעת; כיצד ליצור דידקטיקה שתעורר בלומדים סקרנות, מעורבות ומוטיבציה ללמידה.

הסיפורים מתארים מורים המשקיעים את מרצם ופועלים להבנות את השיעורים כך שיניבו תהליכי למידה בקרב הלומדים.

מורה ללשון נאבק עם תלמידים בעלי מוטיבציה נמוכה הממעטים להקשיב, ללמוד ולשתף פעולה עמו. הסיפור **תיאור ויתור** רווי במטפורות לשוניות, בכפל לשון ובמשמעויות שונות של מילים: "הכיתה היא כמו תזמורת... השיעור הוא קונצרט, והמורה צריך לנצח". "מטח ארטילריה כבד מהעורף הבהיר שאין זה אלא משפט צבאי מאולתר". בדרך זו מלמד הכותב על מאבקו, על מודעותם של התלמידים ועל מאמציו לחבב עליהם את המקצוע.

מורה לאמנות מנסה לעניין מתבגרים באמנות רחוב. היא מבקשת לעורר אותם לראות באמנות כלי להעברת מסרים ערכיים, פוליטיים, אידאיים. התלמידים שנמצאים ב"חממת ההתבגרות" בקושי משתפים פעולה אתה. היא מראה להם סדרת תמונות של אמני רחוב "ומצביעה ושואלת על ציור נוסף של בנקסי, שבו מצוירת המונה ליזה עם כלי נשק גדול על כתפה". המונה ליזה **עם אר-פי-גי** מצוירת על גדר ההפרדה, והמורה מעוררת את התלמידים להתייחס גם לייצוג התרבותי הקלסי של המונה ליזה וגם להקשר הפוליטי שהיא מיוצגת בו. התלמידים, למרות התגובות הסטראוטיפיות שלהם, לומדים להקשיב, והמורה מרגישה שהיא ממלאת את ייעודה.

בסיפור **בובת נוח** מורה בתחילת דרכה מנסה לרכוש את אמונם של הילדים. היא נכנסת לכיתה, משחקת אתם, מספרת, שרה ומציירת, אך הם לא נענים. היא כמעט נוטשת את המערכה, אך יום אחד מתעורר בה רעיון חדש. היא תופרת מבגד ישן חתול, קוראת לו "נוח" (על שם החתול שלה) ומביאה אותו לילדי הכיתה. באמצעות החתול היא מנהלת אתם שיח, והם נהנים מה"שותף" החדש שמלמד אותם. "נוח הוא העוזר המושלם של המורה. הוא מרגיע, מצחיק, נוזף... והילדים נהנו... וצחקו למשמע הגיגיו המשונים". היא מסיימת את השנה בתחושה טובה, ובביטחון שאכן בחרה במקצוע הנכון.

בגובה העיניים הוא סיפור הנפתח מהסוף להתחלה. הוא נפתח בהוקרה של התלמידים למורה על כך שהם מסיימים את בחינות הבגרות. אך הכותבת אינה מבקשת להשלות אותנו. דרך ארוכה ומפרכת היא עברה כדי ליצור בתלמידים מודעות להישגיהם. בתחילת השנה היא מנסה ליצור עמם קשר "בגובה העיניים". בהמשך השנה היא פועלת באופן דידקטי. מנסה לפתוח שיעור בצורה מסקרנת. היא מביאה תיק ענק לכיתה ובו מקל ארוך, ומניחה על השולחן ערמת גזרים. היא פותחת ואומרת: "אמור לי ואשכח, למד אותי

ואזכור, שתף אותי ואלמד". התלמידים לא ממש מבינים את כוונותיה הטובות, אך היא בעקביות ובמקצועיות מוליכה אותם לתובנות חדשות, ללימוד אמתי; מחלקת גזרים, כמעט שאינה משתמשת במקלות... התלמידים לומדים לקחת אחריות לתהליך הלמידה שלהם, והישגיהם טובים. גם המורה חווה שנה של הצלחה מקצועית.

מורה למתמטיקה מתמודדת עם קשיי למידה של תלמידים בכיתה ח. המוטיבציה שלה היא להביא לאושר, שגשוג, הצלחה, אך היא לא מצליחה "להדביק" את התלמידים בהצלחה. היא מציעה לחלק מהם שיעורים פרטניים מוקדם בבוקר. "למחרת הילה הגיעה לשיעור פרטני. 'באתי ללמוד' הצהירה מלאת כוונות עם חיוך קטן בוחן. 'מצוין' השבתי בחיוך גדול. והשיעור התחיל. שיעור פרטני במתמטיקה לתלמידה בודדת. שיעור לחיים. שיעור בהוראה. שיעור אחר". כך במאמץ משותף היא מגייסת אותם בזה אחר זה, ובסוף השנה רואה את השינוי המיוחל.

מורים צעירים מבקשים לממש את עצמם. להיות מה שהם. להיות אותנטיים. להיות לא רק מקצועיים אלא גם מי שהם מבחינת האישיות שלהם. בסיפור מסכות המורה מתלבט עד כמה להביא את עצמו כמות שהוא בפני התלמידים. הוא רוצה לנהל מערכת יחסים פתוחה, אותנטית וישירה. והתלמידים נענים לו. בהמשך הוא נתקל בקשיים אישיים: אמו חולה, והוא חושש לשתף את התלמידים בקשייו. כשהאם נפטרת התלמידים מופתעים, הרי הוא שיתף אותם בכול. אלא שבאופן מודע הוא החליט בעניין זה לעטות מסכה.

אחד בפה ואחד בלב - מורה המלמד בכיתה י"א חינוך מיוחד מתמודד עם קשיים ואתגרים שהתלמידים מציבים בפניו. הוא מתייסר בשאלה כיצד לשמור על האותנטיות שלו. כלפי חוץ הוא מגלה הבנה וסובלנות, ואילו בתוכו הוא רותח וכועס. הוא מחפש דרך לתקשר עם חוסר המוטיבציה שלהם. הוא מנסה לעניין אותם באמצעות שירים מהיו-טיוב, והילדים משיבים לו בחוסר עניין: "המורה, מה זה הדיכאון הזה?!" אבל הוא אינו מתייאש ומקווה ש"בסבלנות ובנחישות" עוד "יגיע" אליהם. במהלך החודשים התלמידים מתחילים לגלות עניין: "הם קיללו, הם התלוננו, אבל הם למדו... השוו, הפרידו בין עיקר לטפל". הוא מתאר את הישגיו: "מהיום גם בפה וגם בלב, עושה את המוטל עליי. מלמד ולומד".

סיפורים רבים מתארים מה קורה למורים ברגע שלפני כניסתם לכיתה. הרגע הקצרצר הזה מלא ברגשות, בפחדים, במחשבות, במשאלות, בהתלבטויות ובחששות. הצעד הקטן של המורים הנכנסים לכיתה לראשונה נתפס כרגע שבו ייקבע הרושם שיתירו על התלמידים: האם יהיו חבריים וחייכנים או קרים ומנותקים? למורים המתחילים נראה כי ברגע זה נחרץ גורלם המקצועי לנצח... כך נפתח הסיפור ילדה, מי נתן לך רישיון? המתאר מורה צעירה שאף נראית צעירה מאוד, שעליה להתמודד עם תלמידים בבית ספר לנערים בסיכון ועם הורים עתירי ניסיון חיים. היא חשה חסרת ביטחון מולם: "רחל, אם חד-הורית, מתקשה למצוא סידור לכל ששת ילדיה בכל פעם שהיא נקראת לבית הספר לשיחה על בנה". תיאור אספת ההורים מייצג את הרגעים שבהם קיים פער בין תחושותיה הפנימיות של המורה לבין התנהלותה החיצונית. באספה היא מתגייסת ומשוחחת עם האם במקצועיות, בחום, משבחת את השיפור שחל בבנה ונוסכת בה תקווה. האם, למרות ייאושה, מקשיבה ומסוגלת לראות את השינוי. כך חשה המורה שהיא אכן נעשית מקצועית ואותנטית, וזכאית לרישיון המקצועי שאליו היא מייחלת.

שלושה סיפורים שונים עוסקים באובייקט "כיסא". בית הספר הוא עדיין מבנה שיש בו ספרים, שולחנות וכיסאות, ולאלה מוענקת משמעות. הכיסא הוא מושב המסמל "מקום", טריטוריה ואף סטטוס. גננת מחליפה משתוקקת לשבת על כיסא הגננת, "הכיסא הגבוה הכחול המרופד". הישיבה על הכיסא של גננת האם תגדיר את מקומה בעיני הילדים ותחזק את דימויה העצמי שהיא אכן גננת לכל דבר. הכיסא הגבוה מעניק לה ביטחון ותקווה שהילדים יכירו בה ויתנו בה אמון: "ההבנה שבעיני הילדים אני גננת בדיוק כמו הגננת שנמצאת בבוקר. והמחשבה הזו מצחיקה במקצת כי שוב, זה סתם כיסא. אבל היום אני יכולה לומר שזה הכיסא שלי. כיסא של גננת".

הכיסא מוצג כמקום של התנתקות בסיפורה של מורה המתארת את קצב הפעילות הנדרש ממנה במהלך יום עבודה אחד. הקצב המהיר הנדרש ממנה בעולם הטכנולוגי המשתנה במהירות, ההתרוצצות המתמדת מעניין לעניין במהלך היום מעייפים אותה. הכיסא מסמל בעיניה מקום קטן של שפיות ורוגע שהיא זקוקה להם כדי לאסוף את עצמה מחדש ולהמשיך להתרוצץ.

בסיפור **משחק הכיסאות** מורה לשל"ח מתאר את כניסתו לעבודה. הוא מגיע להוראה עם חלום ישן - להיות רועה צאן, להנהיג ולהשפיע. הוא בוחר להיות מורה לשל"ח מתוך שליחות. "החלטתי שאני רוצה לעסוק בחינוך כדי לחבר את דור האיפונים בחזרה לארץ, לאדמה, למדינה ולעצמם". לאחר שהייה של שבע דקות בכיתה הוא מבין כי הוא יוצא למסע מפרך עם התלמידים. הם ממררים את חייו, מתחצפים, מקניטים ומפריעים. שיא העימות ביניהם מתרחש כאשר מנהיג החבורה זורק לעברו כיסא. המורה קורא לתלמיד, מעמידו בפני כל התלמידים ומבקש ממנו להפגין את הידע שלו, ואז לפתע מעיף במפגין גם הוא כיסא לעברו. "משחק הכיסאות" יוצר את רגע התפנית. המורה והתלמידים משנים את דרכם. המורה מפסיק להיות מובל על ידי ההפרעות שלהם, והתלמידים נמנעים מלהפריע. סופו של הסיפור מותיר את השאלה החינוכית לא פתורה: האם גישה חינוכית של "עין תחת עין" היא אכן נכונה?

חלק מן הסיפורים נעים בין הפנטזיה למציאות, בין החלומות הרומנטיים לבין המציאות הדוחקת להישרדות. קבוצה זו של סיפורים מופיעה בכל שנה ומחדדת שוב את תהליך ההסתגלות הנדרש מהמורה לא רק במערכת החינוכית, אלא גם בהכוונה העצמית שלו כלפי המציאות המקצועית. "מדוע אי אפשר להתחיל לקרוא את **הרומן הרומנטי** מהעמוד האחרון ולהיכנס בשער בית הספר עם כל הידע שצברתי כבר מתחילתו?" על השאלה הזו מנסה לענות מורה מתחילה שיש לה מחשבות רומנטיות על ההוראה. היא נכנסת לעבודה עם תודעה ערכית, עם ציפיות להשפיע ולחנך ולתת מהשפע שהיא מביאה עמה; היא מקווה להיות שונה מהמורים שלימדו אותה. אבל במציאות היא שומעת את "אחד מתלמידיי (ההוא מהטלנובלה) צועק 'איך אני שונא את המורה הזו'". המורה אינה מציעה פתרון לפער הקיים בין המחשבה הרומנטית על ההוראה לבין המציאות המורכבת ומלאת התהפוכות אלא מסתפקת בלהציגו.

בסיפור **מחול של סוריאליזם** מנסה הכותב לנוע בין שני העולמות: האידאליים והפנטזיות מצד אחד והמציאות המורכבת מצד אחר. המאבק בין שני הסיפורים מתואר כמתח פנימי וחיצוני בעולמו של המספר. שנת ההתמחות תלויה לא רק בתלמידים, בהורים, במנהל ובתנאים שהמורה עובד בהם, אלא גם בעולמו

הפנימי של הסובייקט, בפרשנות שהוא נותן למציאות ובמשמעויות שהוא מעניק לה.

זהר כתוב בגוף שלישי ומתאר תהליך של שינוי. דרכה של מורה להוראה מתוארת מהעבר הרחוק אל ההווה. עוד בימי ילדותה הייתה מלאה ב"נצנוצים". גם כסטודנטית להוראה היו בה ניצוצות של תקווה, אופטימיות ומשאלה להיות מורה מטיבה. בתהליך הלמידה היו לה התלבטויות, ובשלב העבודה היא אינה חשה ודאות שהיא אכן מגשימה את כל כישוריה ואת האידאות החינוכיות שחלמה עליהן. היא מבקשת להאיר את דרכם של התלמידים ולאפשר להם לבטא את עצמם. היא שואפת ליצור "מקום שבו המסגרת גמישה יותר; מקום שבו כל תלמיד הוא תלמיד; אפשר לראותו. אפשר לראותה. זו הייתה חוויה מתקנת שאין כמותה. אמונה חזר אליה". היא מבטאת את המתח שבין תפקידה כמורה ללמד תכנים, לבין אחריותה לתת לתלמידים לממש את עצמם ואת אישיותם. היא חולמת להביא לתיקון אישי ומקצועי בתפקיד המורה ובתפיסת ההוראה שלה. תהליך זה מלווה בספקות, ולא ברור אם חלומה אכן מתממש.

אני ב'מוד' הישרדות מביא את סיפורה של מורה שעברה הסבה מקצועית מתחום ההייטק לתחום ההוראה. היא משווה בין שני המקצועות מתוך מחשבה על השינוי שחוללה בחיים. היא מתארת את עברה, שלא היה בו רבב: "יום רודף יום. אני טובה בעבודה שלי... אני יושבת במשרד הלבן שלי, שמש צובעת את הקירות בגוני זהב". אבל משהו חסר לה: "לשנות חיים של משהו, לגעת באנשים". ההסבה המקצועית מלווה בתחושות של שליחות, בפנטזיות של הצלחה. אט-אט היא מתפכחת. היא מתמודדת עם ילדים, הורים, צוות, מנהלת, ישיבות פדגוגיות ומערכי שיעור, ולא נותר לה זמן לחייה הפרטיים ולילדיה שלה. היא עוברת תהליך של שינוי, אטי ומפרך, הכרוך בהישרדות יום-יומית נוכח כל המשימות. ממצב של הישרדות וניכור היא בונה בסבלנות קשרים אישיים עם הילדים בכיתה, עם ההורים ועם צוות המורים. היא מסיימת את השנה בתחושה שבחרה בדרך הנכונה ובמקצוע הנכון.

כפי שתואר קודם לכן, תהליך הכניסה להוראה מלווה בהתמודדות עם פערים בין המחשבות, הציפיות והאידיאלים לבין המציאות היום-יומית המורכבת

והמגוונות (Schatz-Oppenheim & Dvir, 2014). ההתמודדות עם פערים אלה באה לידי ביטוי ספרותי באמצעות מטפורות. המטפורה מאפשרת לתאר אירוע, מחשבות, רגשות באמצעות "הזרה" של האירועים. הסיפור החיצוני, המסופר על גורם שלישי, מרכז את המשמעות של המסר הפנימי, או להפך - מקצין ומעבה מסרים שלא ניתן לומר אותם בגלוי.

אהבת נעורים מתאר התאהבות של בחורה בבחור שלמעשה לא פגשה בו כלל. היא מתאהבת בדמות שהיא מדמינת בהתאם למשאלות לבה. היא יוצקת בו תכונות, מנהלת אתו שיחות נפש ותולה בו את כל מאווייה. לאחר כשנה היא פוגשת בו, אך מתאכזבת: "ההתקרחות כבר עובדה קיימת, הבטן מבצבצת... הבחור שדיברה אתו איננו מה שאמר שהוא, או לפחות מה שחשבה לעצמה שיהיה". היא מתלבטת אם לדבוק בבחירתה או לנטוש את הבחור, אף שהשקיעה מאמצים רבים בבניית הקשר. היא מבקשת לגשר על הפער בין החלום הרומנטי לבין המציאות. המטפורה היא הבחירה המקצועית שלה, ושאלת הבחירה נפתרת בסופו של הסיפור.

לגלגל את החבית מבוסס על המיתוס היווני של סזיפוס. הכותב מתאר את עבודת ההוראה כ"חבית העמוסה בתבונה", שעליו לגלגל במעלה ההר. הילדים ממתינים בפסגת ההר, מלגלים על המורה המגלגל את החבית. למרות ייאשו המורה ממשיך לגלגל את החבית, ממלא אותה בפרי ומנסה אף לשלב בה כדורי שוקולד. אך כל אלה לא מעוררים בילדים התעניינות. הוא אינו מוותר ומוסיף לגלגל. "הילדים בגרו ועזבו את ההר. אחרים באו במקומם, מלעיגים על חבית התבונה ובוועטים אותה מטה. סזיפאוס המשיך לגלגל אותה מדי יום אל ראש ההר, ולהביא לילדים תשורות קטנות ובהן מעט מן התבונה [...] וסזיפאוס מוסיף לגלגל את החבית במעלה ההר אל ילדים חדשים".

בהתבססה על פסוקים מספר תהילים מתארת הכותבת של עוד **ימלא שחוק פינו** (פרק קכו) את מציאות חייה כמורה בשנת עבודתה הראשונה. הפסוק הראשון פותח בשאלה הידועה "מאין יבוא עזרי?" והשנה מסתיימת בפסוק "ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם" (פרק קכא). המורה מספרת שטרם יצאה לה השנה והיא כבר מצפה לחזור לעולמם המיוחד של התלמידים שלה. היא מתארת את שנת הלימודים בזיקה לפסוקי הפרק ויוצרת מארג של כל ההתנסויות שלה.

מפגש עם מצבים אנושיים חד-פעמיים, עם מצבי קיצון ועם אירועים שוליים מציבים בפני המורים המתחילים אתגרים ומעוררים בהם חששות וחשיבה מחודשת על המקצוע שבחרו בו. חשיפה של מפגשים ייחודיים - של מורה עם אב מטריד, עם ילדים בבית ספר הפועל בתוך בית חולים, עם ילדה מוכה - מסייעים גם לנו ללמוד על המגוון המתקיים במערכת החינוך ועל חשיבות הסיוע שיש לתת למורים מתחילים.

אנו מורגלים לחשוב על בית הספר כעל מקום הומה המכיל מאות ילדים ועשרות מורים. אך הסיפור **תשמעו בדיחה** מתאר מציאות קשה של בית ספר הפועל בתוך בית חולים. מורה מתחילה עובדת כמורה בבית חולים ומאפשרת לילדים המאושפזים לשמור על רצף לימודים. פער הגילים בין הילדים, הקשת הרחבה של המחלות, מרווחי הזמן בין האשפוזים - כל אלה יוצרים אצל המורה בלבול בהבנת עולמם, אך בעיקר מסייעים לה להבין את מורכבות תפקידה המקצועי: "כל יום שאני מגיעה בו לעבודה הוא יום אחר. הילדים משתנים ומתחלפים, ואני צריכה להתאים את עצמי למציאות. אין תהליך, אין הורים, אין תעודות, אין ציונים. יש עכשיו".

מורה מתחילה מתארת את כניסתה לבית הספר, לתפקיד של מורה בכיתה: "מבט אחרון במראה, מתרגלת עמידה עם נוכחות. עוד יישור של שורה סוררת, וקדימה להגשמה". היא מתארת את קליטתה גם מנקודת מבטם של הסובבים אותה - הצוות, המנהלת והתלמידים: "שומעת קולות 'מי המורה הזאת? יאללה מה נראה להם מחליפים לנו מורים כמו גרביים". בהמשך הסיפור **את לא לבד**, מורה היא מתארת התמודדות עם תלמיד מפריע. היא שולחת מכתב לאביו, ומאז חל שיפור ניכר בהתנהגותו. אך בהמשך מתברר שגם האב מטריד אותה. היא מספרת על המתרחש לגורמים מקצועיים בבית הספר, והם תומכים בה. פעולת הסיפור מאפשרת לה לתת פומבי לאירועים ולא להתמודד עם החששות לבד: "זה לא נשאר רק הסיפור שלי אלא של כולם. המנהל נטל מנהיגות - הוציא אותי מהתמונה והחזיר את אבא של עידן למשבצת שלו. ואני מספרת ומעבירה את זה הלאה. ואני מספרת כי הסיפור שלי יכול להיות גם שלך..."

ההפסקה היא משבצת זמן שבה המורה יכולה לצפות בילדי הכיתה כאשר הם במרחב אחר. המורה מתבוננת בהפסקה באחת מתלמידותיה ומגלה בה סימנים של **שתיקה**. היא נראית לה עצובה, מנותקת ובודדה. המורה מנסה ליצור עמה קשר, אך אינה יודעת כיצד לנהוג. במהלך הזמן היא מצליחה

לדובב אותה, וחששותיה מתאמתים. הילדה מספרת לה: "אני עצובה כי אבא מרביץ לי כשאני משתוללת בבית [...] אימא מרביצה לי גם כשאני לא מצליחה לעשות לבד את שיעורי הבית. ובכל פעם שאני מקבלת מכתב לא טוב בבית הספר, אני מפחדת להיכנס הביתה". המורה פונה ליועצת ולפקידת סעד ומקיימת פגישה עם ההורים. האם מתכחשת למצב, והמורה אינה יודעת את נפשה: האם נהגה נכון? מי אוחז באמת - האם או הילדה? חודשים עברו מאז המפגש. יום אחד התקשרה האם למורה. היא מתוודה בפניה על האמת המרה ומודה לה על שהעלתה את הנושא. ההורים הלכו לטיפול וחל שינוי דרמטי ביחסם לילדה. גם הילדה נעשתה מאושרת יותר.

פעולה פשוטה: לשאוף לנשוף. כנראה לא ממש פשוטה. תמונות סיפוריות מתארות את חוויית ההוראה בשנה הראשונה. בתחילתו של הסיפור המורה מנהלת דיאלוג עם אלוהים בעקבות גילוי כי תלמידתה בכיתה י' חולה בסרטן. תמונה נוספת מתארת את חדר המורים כמקום הבנוי מ"חברות חברות", והיא תוהה אשר למקומה ביחס אליהן. תמונה נוספת מתארת את ההתמודדות של התלמידים עם חומרים ספרותיים שונים. התמונות מתארות את הספקות הפנימיים שלה: "מנסה לא לקטלג את עצמי, את המורים ואת התלמידים ולהקשיב להמולת חדר המורים ולהמולה שבתוכי. מקווה שאמשיך לשאול שאלות ובהמשך גם למצוא תשובות".

מורה המלמדת במסגרת של החינוך המיוחד חשה לא מסופקת משום שילד סרבן אחד אינו משתף אתה פעולה ומזכיר לה כל העת שהצלחתה אינה מלאה. המורה מנסה בדרכים שונות "להגיע" אל הילד. באחד הימים היא מציעה לילדים להכין מצגת על פי בחירתם. הילד הסרבן שוקע בעבודה ועורך מצגת על כלי הנגינה בריטון. הוא מביע משאלות לב לחזור ולנגן בכלי ייחודי זה. המורה מגייסת את צוות בית הספר, כולל היועצת, לנסות לממש את משאלת לבו. אף שחברי הצוות ויתרו על הילד ולא נותנים לו סיכוי להשתנות, המורה המתמחה לא מותרת. לאחר כמה חודשים המורה למוזיקה מביאה לילד בריטון. הוא נעשה ילד נינוח, משתף פעולה, מנגן לסובבים, והם מקשיבים לו קשב רב. המורה המתחילה, שלא ויתרה על הילד, מביאה לפריחת השקד ומשלימה את תחושת ההישג שלה.

הסיפורים של המורים המתחילים הם עשירים ומגוונים ומביאים זוויות שונות מחיי ההוראה בדגש על שנת העבודה הראשונה. יש לקוות שסיפורים אלה,

למרות הקשיים וההתמודדויות העולים בהם, יהוו עוגן ראשוני להתמדה במקצוע ההוראה וליצירת תחושת מחויבות כלפי מערכת החינוך ומעורבות בה.

מקורות

הוס, אפרת (2010). שימוש במחקר מבוסס יצירה בפרספקטיבה ביקורתית. בתוך לאה קסן ומיכל קרומר-נבו (עורכות), **ניתוח נתונים במחקר איכותני** (עמ' 316-333). באר שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב. ספקטור-מרזל, גבריאלה (2010). מנגנוני ברירה בטענה של זהות סיפורית: מודל לניתוח נרטיבים. בתוך לאה קסן ומיכל קרומר-נבו (עורכות), **שיטות ניתוח נתונים איכותניים** (עמ' 63-96). באר שבע: המרכז לשיטות מחקר איכותניות. שקדי, אשר (2011). **המשמעות מאחורי המילים: מתודולוגיות במחקר איכותני - הלכה למעשה**. תל-אביב: הוצאת רמות.

Connelly, F. M., & Clandinin, D. J. (1999). *Shaping a professional identity*. New York & London: Teachers College Press.

Mishler, E. G. (2004). Historians of the self: Restoring lives, revising identities. *Research in Human Development*, 1(1-2), 101-121.

Schatz-Oppenheimer, O., & Dvir, N. (2014). From ugly duckling to swan: Stories of novice teachers. *Teaching and Teacher Education*, 37(1), 140-149.

אני ב"סוד" הישרדות

אורלי בן דוד, הסכללה האקדמית בית ברל

בהישרדות כמו בהישרדות. חייבים להיות חזקים ולראות רק את המטרה הסופית בעיניים. איפה המצלמה? למי מדברים? שם המנצח לוקח מיליון שקל. ופה? מה לוקחים פה? שאלה ראשונה: למה מתחילים ללמוד בשמונה בבוקר? מי החליט שזו שעה שפויה? כל חיי עבודתי בהייטק. לפני השעה תשע חתול מת לא היה מסתובב במשרדים. האם אפשר ללמוד בשעה שמונה? אולי. אבל האם מישו יכול ללמד בשעה שמונה? שאלה שנייה וקיומית לא פחות: למה? למה בשם כל השדים החלטתי בגיל ארבעים על מתנת לימודי הוראה? מה, בוטוקס לא היה יעיל יותר? זול יותר? מספק יותר?

אני מורה? הדמות הזאת שרוב הילדים לא אוהבים, שמקווים בכל בוקר שאולי היום היא תהיה חולה/לא תבוא/השיעור יתבטל. הדמות הזאת שתמיד חשבתי שהיא לא הצליחה למצוא שום מקצוע ראוי בחיים, אז היא נעשתה מורה. הרי מי בילדותי הלכה להיות מורה? אלו שלא הצליחו להתקבל לאוניברסיטה והלכו למכללה. מכללה למורות כמובן. מכללות כמו היום לא היו אז. "אז" הכוונה לשנות השבעים. אלוהים, אני "ענתיקה". היום כשלימדתי על מלחמת השחרור תלמיד אחד שאל אותי אם אני זוכרת את המלחמה... נעלבתי...

אני ב"מוד" התרגשות

אני יושבת במשרד הלבן שלי, שמש צובעת את הקירות בגוני זהב. אני מנהלת שיווק ופיתוח בעמותה חברתית. תפקידי לעדכן את אתר העמותה, את הרשתות החברתיות ולהיות בקשר עם מובילים חברתיים. יום רודף יום. אני טובה בעבודה שלי, יכולה לבצע אותה ביד אחת קשורה מאחור. זה מה שאני רוצה? אני שואלת את עצמי. זה מה שאני רוצה להשאיר בעולם? אני רוצה שינוי, אני רוצה לגרום לשינוי, אני רוצה לעשות משהו משמעותי. לשנות חיים של מישו, לגעת באנשים.

הוראה! איך לא חשבתי על כך לפני כן? אני אקדמאית, יש לי ידע נרחב כמעט בכל דבר ונושא. אני קוראת המון, אני מרבה להרצות בכנסים רפואיים וטכנולוגיים, אני טובה בעמידה מול קהל, ואין לי פחד במה. אני מעולה בהדרכה - אני אהיה המורה המושלמת. אני אשנה חיים של אנשים. יעריצו אותי. אני אעבוד עם אוכלוסיות שבאמת צריכות אותי. אני אתרום, אני...

אני ב"מוד" התפכחות

הם בכלל לא צריכים אותי החבר'ה האלה בשרון, בשכונה היוקרתית הזאת, בעיר היוקרתית הזאת. אם המורים גרועים מקסימום הם יוסיפו לרשימת המורים הפרטיים מורה נוספת לשפה. הם לא ממש צריכים אותי. אני לא אשנה פה חיים של אף אחד. רק את החיים שלי שיניתי, ואני כבר בכלל לא בטוחה שהייתי צריכה לעשות את זה.

הצעדים הראשונים

אני צריכה להעלות ילדים לוועדות פדגוגיות. מה הן ועדות פדגוגיות למען השם? ולהעלות לשם ילדים נשמע כמו להעלות אותם למשפט. זה אכן משפט. אבל זה מחייב הכנה. הכנה זה אומר לחשוב היטב אילו ילדים רוצים להעלות, ואחר כך למפות כל אחד מהם ולבקש מהמורים המקצועיים חוות דעת ולסכם את הכול ולסרוק את הכול ולצלם בשני העתקים למנהלת וליועצת, ואז להגיע - אחרי שעות הלימודים כמובן - ולנאום בפני המליאה המתכנסת והמשועממת על הכיתה ועל האקלים הכיתתי, ולמה העליתי את הילדים הללו דווקא - בעיות רגשיות? לימודיות? סתם כי בא לי? כל התשובות נכונות כי לי אין מושג. אנחנו חודש וחצי אחרי תחילת שנת הלימודים. אני לא ממש מכירה את הילדים. אני עדיין מחכה שיגיע המבוגר האחראי ויחליף אותי. "אז למה העלית דווקא את הילדים הללו?" שואלת המנהלת בעודה מכרסמת עוד בייגלה מהצלחת. השאר משחקים קנדי קראש בפלאפון. אני עוד כל כך לא מבינה את חוקי המשחק כשאני עונה בכנות: "אני לא יודעת", אני מגמגמת... "כל הילדים ברשימה מקבלים פרטי, אז חשבתי..." איך זוכרים 32 שמות של ילדים? לא זוכרים. שבוע אחרי פתיחת הלימודים היועצת שואלת אותי על אריאל. אני בוהה בה. "אריאל שיימן?" היא מנסה שוב. כלום.

נאדא. אני מנסה נואשות להיזכר בשמות הילדים בכיתה. מי זה אריאל?
"אין לי אריאל", אני עונה. מקווה שתרד ממני.
"לא יכול להיות", היא לא מרפה. "נו, אריאל הילד הבלונדיני".
כן, זה "עוזר"... יש לי ארבעה כאלו בלונדינים...

וההורים? כן ההורים, המכה האחת-עשרה שלא כתובה. אנחנו דור כזה של
הורים מכילים, מעורבים, אכפתיים, מסורים, מרחפים מעל. הורות הליקופטר
ממש. אז אם הילדים מתלוננים על משהו, כל דבר, פונים ישירות למורה. ועל
אילו דברים פונים? על הכול: ללילך אין חברות שגרות לידה וקשה לה... (וזה
בעיה שלי? תארגני לה פגישות אחרי הצהריים); יש ילדות שלא מסכימות
שרויות תלווה אותן הביתה (אז שלא תלווה... מה הבעיה?); לדנה יש רק שתי
חברות בכיתה, והיא רוצה שיעוד ילדות יהיו חברות שלה... (הלו? מה אני
אמורה לעשות פה?).

בעיות שכן שוברות את הלב: נדב אומר שהוא לא אוהב הפסקות כי אז אף
אחד לא מדבר אתו או משחק אתו; אמיר לא מישיר מבט לאף אחד; ירון עבר
סוג של התעללות מינית בילדות; ולמאיה אין אימא בבית זה חודשיים כי
אחיה הפג נאבק על חייו.

כל מסע גדול מתחיל בצעד אחד קטן...

אני ב"מוד" הישרדות.

אני קמה בחמש בבוקר להכין מערכי שיעור אחרי שישבתי בלילה להכין מטלות
לימודיות שונות. אני אוספת שתי ילדות קטנות ומתקוות מהגן, משתדלת
להחזיק מעמד עד שה"חצי" מגיע, ובין לבין מנסה לבדוק מבחנים, להשלים
מטלות לימודיות נוספות, להכין ימי פעילות, לחלק תלמידים לקבוצות, לדבר
עם הורים, להכין גם לילדות הפרטיות משלוחי מנות, לנסות להבין מתי יום
המשפחה בגן ונשארת עם רגשי אשמה נוראיים כשאני מבינה שאני לא אוכל
להגיע. איך אפשר להיות אימא מסורה לשתיים כשיש עוד 32 שזקוקים לי?

אני ב"מוד" הישרדות.

אין חברות, אין ארוחות ערב עם חברים, אין בתי קפה. אין טיולים בכיף עם
המשפחה בשבת. אין ארוחות מושקעות, אין שיחות חולין, אין לשבת עם
הבעל על כוס קפה.

מה מלמדים? איך מלמדים? מה החומר שצריך להעביר? איך בונים תכנית
שבועית? עם מי מתייעצים? בית ספר חדש, כל הצוות החינוכי חדש.

ה"ותיקות" כבר שנתיים שלמות במערכת; ה"חדשות", כלומר אנחנו, מהוות שני שלישים מהצוות ולומדות תוך כדי תנועה.

אני מרימה עיניים

הנה טליה, עם השער הכי אדום שראיתי ועם החיוך המתוק שלה; הנה ירון שלי, שעבר לא מעט אבל תמיד יושב במקום בשקט כשאני מגיעה, הספר שלו כבר פתוח והוא קורא; הנה אריאל, הו אריאל המתוקה שלי, אני מוכנה שהיא תהיה ילדתי השלישית, כפתור מתקון כמוה; הנה שקד - אני לא סובלת אותו, תמיד חושב שהוא יודע הכול. לנשום עמוק, להיזכר במה שאמרה לנו אורנה בקורס של הוראה לפרט: "בכל תלמיד יש משהו טוב". בינתיים אני לא מוצאת, אבל אני אמשיך לחפש...

אני נושמת לפעמים

אני לא מכינה מערכי שיעור לכל השיעורים - בחשבון התווייתי את הדרך לחודשים הקרובים לכל הכיתה, הכנתי דפי פעילות ייעודיים לאלו שמתקשים ולאילו שדוהרים קדימה. ככה אני שומרת את רוב הכיתה במסלול אחד. זה הרבה יותר קל ממה שחשבתי. ובשפה יש לי לוח עבודה מסודר עד סוף השנה. המערכת השבועית שעבדתי עליה בכל פעם שלוש שעות לוקחת לי עכשיו חצי שעה גג כי אני יודעת מה אני רוצה ללמד, מה הנושא ומה הפעילות. אני יודעת מה הן המטרות שלי, לאן אני רוצה לקדם את העדר הקטן שלי, איפה נמצאים כרי הדשא הרכים ביותר ואיפה מקורות המים. אני יודעת אילו טליים אני אצטרך להרים בידים ולהביא למעיין, אני יודעת מי מהם ירוץ קדימה, אני יכולה לראות את הפרצוף של אבישי "אוף, עוד פעם טקסט סיפורי"; אני יכולה לשמוע את קריאת הצהלה של דור, "יש! היום לומדים הנדסה". אני כבר יודעת איך הם יגיבו, איך אני אגיב. הם כבר חלק ממני.

אהבה

אני כבר לא מחבבת רק חלק מהם. אני אוהבת אותם. כל אחד מהם. כל אחד מהם הוא יחיד ומיוחד. גם שקד. הכנתי לו דפי עבודה מתקדמים בחשבון, והוא בא לבקש ממני עזרה - בפעם הראשונה. הוא כזה חמוד, הוא בסך הכול בן שמונה, מה אני רוצה מחייו.

הערכה

נציגת ועד ההורים מתקשרת בפסח להגיד חג שמח. אני מקבלת את מתנת הפסח הכי טובה שיכולתי לייחל לה. כל ההורים בכיתה, היא מוסרת, מעריכים אותי ומבקשים מאוד שאשאר גם בשנה הבאה. מכיתה מפולגת, מפוררת חברתית, לא פנויה רגשית ללמידה, עם בעיות חברתיות ולימודיות קשות הבאתי אותם למצב של כיתה מגובשת, העורכת יחד טיולים ופיקניקים; כיתה המשיגה את הציונים הטובים ביותר בשכבה.

הילדים מספרים לי בעיניים נוצצות איך הפתרונות שהצעתי לבעיות הכתיבה עובדים, והם כבר מבינים מה הם כתבו. הילדים שלא הצביעו משתתפים בשיעורים. הילדים שלא היו להם חברים מצאו כמה... ומאיה? אימא שלה כבר חזרה הביתה עם אחיה והיא כבר מחייכת יותר. עדיין עצורה אבל מתחילה להיפתח כמו פרח, כל יום עוד קצת.

ואני? גם אני השתנתי לי השנה. אני כבר לא מפחדת כשהורים מתקשרים, אני גם לא מפחדת להגיד שעכשיו אני לא יכולה ומצטערת ונדבר מאוחר יותר. אני יודעת שגם אם אמשיך עם הילדים הללו וגם אם אמשיך עם ילדים אחרים אני מורה טובה. ואני טובה הרבה יותר בגלל שהוטלתי למים הסוערים הללו ללא שום מציל וללא שום חגורת הצלה ולמדתי לשחות לבד. בלעתי הרבה מים מלוחים (והרבה יותר מכך צפרדעים...), אבל עכשיו אני שוחה בביטחון כמעט מלא.

אני יכולה לומר בכנות שעכשיו אני ב"מוד" למידה. "מוד" ההישרדות כבר מאחוריי!

שמונה בסירה אחת ✍️ הקיאק כששל

נטלי קסיל, כרם - סכון לחינוך הומוניסטי יהודי, ירושלים

"אם תידרדר או תדרדר מן הצוק אין קיאקים".
האיום שנזרה לכל עבר במהלך הטיול התגלה
כאפקטיבי. התלמידים, למרבה האימה, ייחלו בכל
מאודם לשוט במים. למרות הקור והגשם של נובמבר -
ההשתוקקות הייתה אחידה, בלתי מעורערת, פה צמא
אחד. לדאבוני, בשלושת הימים שחלפו איש לא איים עליי שלא אשוט בקיאק.
גיליתי שכשם שאין שיעור ללא מורה, כך אין שיט קיאקים ללא מבוגר אחראי,
כלומר "אחר שאינו אני". כך לפחות קיוויתי. לו רק ילוו המורים ומדריכי האתר
חובבי הגלים והסער את התלמידים בסבבים, ואילו אני אשקיף מן היבשה,
אנופף לשלום, אספור את השבים, אושיט מגבות, אכוון לעמדת הפיצות
בתום המסלול; והעיקר - אשאיר יבשה, יציבה וקרת רוח.
ביום חמישי, לקראת צהרי היום, הגיע הרגע הנכסף. כבדרך נס גם החיגרים,
הפיסחים, מוכי המרה השחורה והמתאוננים הסדרתיים - כולם יצאו מאפלה
לאורה ברגע הגעתנו למסוף אפודי ההצלה. התחלתי להבין כי תפילותיה
של מחנכת כיתה מוטבעות עוד לפני שהן נישאות מעלה. "כמה אנשים בכל
קיאק? נדמה לי שלא שמעתי נכון", שאלתי. "שבעה", השיבה הרכזת ברוגע,
כאילו סיפרה את המובן מאליו לכל איש מימים ימימה. הכול פשוט להחריד,
הבהרתי לעצמי. יש סירה, ואני צריכה להיות בתוכה עם עוד שבעה תלמידים,
בלב ים, בלא מציל, בלא כישורי חתירה, שחיינית צולעת, תלויה בחסדי הרוח,
הזרם ושלוות נפשם של עמיתיי למסע.
היה לי ברור שהשביעייה שאחבור אליה צריכה להיות חבורת בנות שקטות
וטובות מזג, ללא ניסיון קודם, ללא שאיפות רהב; בנות שאין להן כל רצון
למצוא את עצמן מנפנפות סנפירים במים; בנות נעימות הליכות המבקשות
לשוט בניחותא מראשית לאחרית, בקו ישר - לא מקווקו, לא עקום, ישר
וקצר ככל האפשר. בעוד שאני חושבת בקול רם אל מי להצטרף עם תלמידה
פחדנית לפחות כמוני מכיתתי, החל שלב החיזורים. היות שאף שביעייה אינה

יכולה לצאת ללא מבוגר, התלמידים דאגו לשריין לעצמם מורה כדי שחלילה לא יימנע מהם התענוג המימי רק משום היעדר מלווה. והנה הפכתי אני לכרטיס הכניסה לקיאק. בנות מכיתה ט3, כיתה קרקסית, פטפטנית ותוססת שהקשתה עליי מאוד בשלב זה של השנה, ביקשו שאהיה רבת החובל של הסירה. הוחמאתי. ראיתי בכך הזדמנות להתקרבות ולשינוי כיוון הדדי ביום שאחרי.

רק שאלה אחת, במחילה: "אתן רגועות, כן?" היה לי חשוב לוודא. "ברור!" הן השיבו בהיתממות מחשידה.

וכך, בתושייה מגומגמת, יצאנו אל הדרך. אף מורה לא העז להתלונן, וכך גם אני. נהגתי כאילו עשיתי זאת עשרות פעמים בעבר, אלא שאת מקומו התקיף של אחאב המלווילי (מובי-דיק מאת הרמן מלוול) תפס משה בתיבה. יש להודות שיתרונו של משה היה מובהק לעומתי - לעזרת משה עמדה תינוקות ואזלת ידו המובנת מפאת גילו. הוא לא היה צריך לאחוז במשוט ולהוביל. בעולם האוטופי מתקיימת הדרכה בטרם הטיל השנתי, רצוי אף במסלול הכשרת המורים, ובה מסבירים למורה שחתירה לימין משיטה את הסירה לשמאל, מורים מה לעשות כשהסירה סבה על צירה בלא יכולת לעצור, מציגים את החרטום והירכתיים ומבחינים ביניהם ומדריכים כיצד לחדש את השיט לאחר שמתמגנטים לסלעים ולענפים בצד הדרך. אך בעולמנו אנו, דקות מספר לאחר היציאה לשיט, וכבר היינו כולנו חבולות, צווחות ועסוקות בהספדים עצמיים. לאחר שניסיתי את כוחי בחתירה ועזרתי לסירה להסתחרר סביב עצמה, אחת מתלמידותיי נטלה מידי את המשוט, הודיעה שמוטב לכולנו אם אודח ממלאכת הניווט, ותפסה פיקוד. באותו זמן שטו מסביבנו בגאון קבוצות חותרים אולימפיות שהובלו בגו זקוף על ידי מפקד מיומן (עמית/ה) מחדר המורים) והותירו אותנו מאחור, שעה שסירתנו אינה מבחינה בין פנים לאחור, מתנגשת מדי פעם בסירות אחרות ומדי דקה בשני הסלע העוקצניות. המים כבר החלו למלא את הסירה, והיא הפכה למעין צוללת. ישבנינו טבלו רובם ככולם בגיגית עד התחתונים, והבנות איימו בדלקת ריאות ובתביעות משפטיות. כל שיכולתי לחשוב עליו הוא קול הברזל של הרכזת, שהתרה שוב ושוב בתלמידים להצטייד בבגדים להחלפה כי תא המטען לא ייפתח עד הגעתנו לירושלים. אם המחנכת השנייה, הוותיקה מבינינו, לא מביאה בגדים להחלפה, חשבתי לעצמי בבוקר, הצדק ודאי עמה. די בגרביים. כמה כבר נירטב? התשובה הגיעה מאוחר מדי.

בינתיים חלפו על פנינו תלמידות ט1, הכיתה הפראית ביותר בבית הספר, מצחקקות למראה מצבנו העגום, מושיטות לנו יד לרגע ואז ממשיכות בדרכן בעליצות שכולה שמחה לאיד. הדמות הסמכותית המחוררת שלי נוקבה נקב סופי בדרך אל הקרקעית. רוצה לומר, זה היה יכול להיות נקב סופי בתכלית, לולא התפנית הבאה. ברגע זה ספג אפי סנוקרת הגונה מן החותרת הראשית, לאחר שזו הניעה את המשוט לאחור בעוצמה בניסיונה להשתלט על הסירה. "אח!" לא יכולתי להבליע את קריאת הכאב.

אין דם - רוח לי, אך הדמעות דחקו בשער למול זוגות עיניים שננעצו בי מבפנים ומבחוץ.

"סליחה! את בסדר?"

שאתרום מסמר נוסף לסירת הקבורה של מעמדי הנבול ואודה כי לא כאב לי כך למן יום היוולדי? מוטב לנקוט הלכות שבויים ולא להסגיר את סודי. "יהיה בסדר", אמרתי בעודי ממשיכה לאחוז באפי, ובידי השנייה מתיזה עליו מעט מים קרים לשיכוך הכאב ולהסוואת הדמעות. החיוכים שזוּפוּ בהצלחה מסוימת קודם לכן התקלפו, ונותרתי עם מבט אומלל שכולו מיאוס ועם כמיהה עזה להגיע לקו הסיום.

"למה את לא חותרת?" קראה לעברי אחת המורות מן הסירה היבשה שמנגד, בראותה את סירתנו מלטפת את הסלעים.

"קחו אותנו אתכן!" זעקנו לעבר שכנותינו.

ואלה בתגובה קראו וצחקו: "רק בתמורה למאה בתנ"ך!"

לרגע חשבתי שבאמת יש לי קלף מיקוח, אך הן הפליגו מיד הלאה מאתנו והותירו אותנו לבדנו, שמונה נוסעות עם שמונה זוגות ידיים שמאליות. כשכופפנו את ראשינו הוסיפו הענפים לנקר ולדקור בפדחותינו, לופתים אותנו בשערותינו ושמים אותנו ללעג בפני יתר הקבוצות. מרחוק ראינו מדריכה שהושלכה למים, ואחריה תלמידה שהמדריכה עצמה השליכה לאחר שטיפסה בחזרה ונקמה את נקמתה. היה יכול להיות גרוע יותר, עודדתי את עצמי.

לא הצלחנו לתפוס תאוצה, בלשון המעטה, אך כבר ראינו באופק את המפל. האופק במקרה זה ניצב מאחורינו, שכן הסירה נעה לעברו כשעכוזה מופנה כלפיו. הבנות, שכבר פקדו את המקום בטיול משפחתי, דיווחו שזוהי גם נקודת הצילום. הידד. אילצתי את עצמי להסיר את ידי מעל האף, תפסתי בידיות הצדדיות ועצמתי את עיניי. הסירה שעטה מטה, הבנות הגבירו את

קולן במנטרה הקצבית החדשה, "בסוף כולנו נמות", ואני התפללתי חרש שלא נתהפך ואצטרך, נוסף לכל זה, גם להשתנק ולטבוע מול תלמידותיי. לא התהפכנו.

כעבור שעה קלה, אך ארוכה מדי, הגיעה ההפלגה מן השאול אל קצה. מפאת מחסור בכוח אדם ובהבנה למצוקתנו איש לא חיכה על היבשה עם מגבות חמות או מילה טובה. חציתי את עמדת הפיצות (שממילא לא יכולתי ליהנות ממנה בהיותי טבעונית) והתקדמתי, רועדת וממוקדת, אל האוטובוס. תלמידים רועדים, בוכיים ואומללים אף הם הצטרפו אליי, אחים לטירונות, תובעים להחליף את הסמרטוטים הספוגים שעל גופם ולהשיב לעצמם צלם אנוש יבשתי. טקס החניכה הגיע לקצו.

כעבור ימים מספר, כששאלתי את התלמידים ממה הכי נהנו, רבים ציינו להפתעתי את השיט כגולת הכותרת של הטיול. התלמידים שלא הצליחו להקים אוהל בחרו בשינה תחת כיפת השמים באוהלם המדומיין "שרק חכמי אמת יכולים לראות". ואני? אודה שהיה זה הלילה הראשון, שבו ישבנו במעגל וחדנו חידות משעשעות שבאו בסופו של דבר אל פתרון.

נדמה לי שגם השנה הזאת השיט הגועש והמתנגש נותר חידה, שאולי, בזמן כתיבת שורות אלה, רגע לקראת סיום השנה, כבר אינה פונה בעכוזה אל המפל, אלא מתחילה להתפענח ולהתיישר; הידיים מרפות קצת מידיות האחיזה, והעיניים מעזות אט-אט להיפקח. ויהי ערב, ויהי בוקר. ויהי אור.

סחול של סוריאליזם ✍️

רוֹנָן וַיִּיס, הסכללה האקדסית לחינוך גורדון חיפה

"אנו מאמינים בכם, גאים בכם, ובטוחים שתצליחו ותגיעו רחוק", אמר הקול שבקע מן הרמקול. "אין לנו ספק שההכשרה שקיבלתם טובה מאוד, ותהווה עבורכם קרש קפיצה בשדה..." סיים הקול. אף לא אחד מבוגרי ההכשרה האמין שרגע הסיום יגיע. השנים נראו בתחילה כשעון זמן שעצר מלכת.

אף על פי כן מוצג לפניכם סיפור מופלא על אחד מני רבים או אולי על רבים מני אחד.

כעבור ארבע שנים של אימונים מפרכים הגיעה טבילת האש שלי. לא האמנתי שהיום הזה יגיע בכלל, אבל המציאות עולה על כל דמיון. בלילה שלפני הכנתי את החפצים האחרונים שלי, אחד מהם היה קמע המזל שלי. למחרת נסעתי ברכב, ומן הרדיו בקע קול מוכר: "טיפה, טיפה, אני חוזרת לעצמי. טיפה, טיפה, אני אוספת את השקט שלי..."

הדמות שניבטה אליי במראה שאלה: מה יותר מתאים מאיסוף עצמי וקצת "שקט בקופסה"?

עניתי בהסכמה מוחלטת: אין דבר מתאים יותר! הכול נראה לי מושלם. הרגשתי הכי מוכן בעולם. כעבור כמה דקות הגעתי אל היעד, החניתי את הרכב ובאתי בשעריו.

דיברו אתנו רבות על השדה, אך לא ידעתי שמתכוונים לשדה קרב. הייתי הראשון, הייתי החלוץ, הקדמתי.

הרמתי טלפון לקול מן העבר ושאלתי אותו: "אתה בטוח שהתכוונת לשדה הזה?"

הוא ענה מיד: "ברוך הבא לשדה, אין לי ספק שתכריע את המערכה בהצלחה". ניתקתי את השיחה, והדמות במראה הוסיפה: תנשום עמוק. נכנסתי לשדה והמתנתי לצלול.

הקרב התחיל עם הצלצול הראשון, שנשמע כמו הסימפוניה הראשונה של בטהובן. לא הספקתי להגיד שלום וכבר מצאתי את עצמי פוסע במהירות בין

מילים שורקות, כקול רתיחתו של קומקום חשמלי. פסעתי בתוך השבילים, שוטטתי בין המסדרונות ונתתי את כל-כולי.

פניתי אל אחד הקולות הצעירים ושאלתי: "תגיד, השדה הזה הוא אמתי?" והוא השיב בהתלהבות: "לא רק שהוא אמתי, הוא גם מעודן היום לכבודך!" בעודי משוחח אתו התקבצו לצדנו כמה קולות רעננים ופלטו צרור קטן אך חד של מילים שפילחו את דמותי. דיממתי בתוכי.

חלפה חצי שנה, והמצב רק הלך והחמיר. הם לא תיארו לעצמם שזה יקרה כל כך מהר, אך התבוססתי בתחושת העלבון. אחד מהקולות עבר וצחק עליי. הוא הביט בי מלמעלה ואמר: "אכזבת אותנו. נתנו לך הזדמנות פז, ואתה פספסת אותה". לא העזתי לומר שאני בעצמי התאכזבתי. הייתי גמור. קמע המזל שינה את צבעו ואמר: "לא רציתי להרוס לך את העולם שבנית לעצמך, אך דע לך שמילים לחוד - ומעשים לחוד". לא הבנתי למה הוא מתכוון. הרי דרשו ממני להיות ראשון, לשנות, להוביל, למצוא פתרונות, להיות יצירתי אבל... ניצבתי שם לבדי. נזכרתי שהבטיחו לנו נחיתה רכה, שירותי גרירה והפסקות לנשימה. בפועל הבטחות אלה היו כשיק ללא כיסוי. כעבור רגעים אחדים הגיעו כמה קולות שלא הכרתי וגררו אותי לעבר חדר שהיה מוכר לי עוד מימי ילדותי. הוכנסתי לתוך חדר מעורפל ומאובק ולא הצלחתי לזהות את הקולות וההמולה סביבי. הייתי בהלם. הדבר היחיד שזכרתי הוא את הקרב הראשון-אחרון, שבו נתתי את כל כולי אך נפלתי. הקול הגדול נשא שתי מילים חדות כתער: "הפסדת במערכה".

המציאות והדמיון מעורבבים במחול של סוריאליזם. הסיפור שלי אינו שלי, הוא לגמרי הפוך, הפוך ומהופך, ההפך הגמור. הסיפור שלי שהוא שלי שונה לגמרי, מראשיתו ועד סופו. הסיפור שלי שהוא שלי הוא סיפור אהבה גדול. סיפור הטומן בחובו את כל מה שהאוזן רוצה לראות, העין רוצה לשמוע והלב רוצה לספר. הסיפור שלי שהוא שלי הוא סיפור הצלחה, שהפך את החלום המתוק לשדה של אהבה.

כעבור שנתיים של מצוינות, טבילת האש שלי הגיעה. האמנתי וחיכיתי בכליון עיניים ליום הגדול הזה. המציאות התעוררה ושאגה לעברי: תתכונן, אני הולכת לקרום עור וגידים, בדיוק כפי שדמיינת. עניתי לה בצניעות: נסי אותי. בלילה שלפני הכנתי את החפצים האחרונים שלי, ולא היה לי קמע מזל. הרגשתי שהקמע נמצא בתוכי, שאני הוא הקמע. למחרת נסעתי ברכב, ושירה חדשה את בוקר חיי הרנינה. הדמות במראה רק הביטה בי, לא היה צורך להשמיע

כך, במשך חצי שעה הוא עמד מול קהל צופים רחב והציג. המונולוג שלו ארך חצי שעה, ואילו שאר המונולוגים ארכו בין שבע לעשר דקות. הקהל התאזר בסבלנות, ובסיום המונולוג עמד על רגליו והריע לקול הצעיר. כשהוא ירד מהבמה הוא אמר לי משפט שלא אשכח לעולם: "אתה הראשון שלא התייחס אליי כשונה, אתה הראשון שהאמין בי על אף המוגבלות שלי. תודה".

התרגשתי מדבריו, הסמקתי והשבתי: "התשואות כולן לך, עשית עבודה מצוינת!"

משם המשכתי לחדר הססגוני. בכניסתי חייך אליי הקול הגדול ואמר: "ציפינו שתהיה ראשון, שתשנה, שתוביל, שתמצא פתרונות, שתהיה יצירתי, ועשית זאת".

הודיתי לו על דבריו והוספתי שהבטיחו לנו נחיתה רכה, שירותי גרירה והפסקות לנשימה, ושההבטחות קרמו עור וגידים, כחלום שהתגשם. הקול הגדול הוסיף ואמר: "הגיע הזמן שלך לפרוץ, אנו רוצים שתישאר לתמיד, שתמשיך להטביע חותם". אמרתי: "אני כאן לרשותכם".

הקול הגדול נשא לסיום חמש מילים מתוקות, כעוגת יום הולדת עמוסת שוקולד: "הצטיינת במערכה, אתה מקבל קביעות". המציאות והדמיון מעורבים בתוך מחול של סוריאליזם.

הסיפור שלי שהוא שלי הוא סיפור אמתי. הוא הסיפור הטבעי, האורגני והנוצץ שלי. סיפור המתאר מציאות מתוקה, אהובה ורצויה מאוד. סיפור המתאר את מה שהאוזן רוצה לשמוע. הסיפור שלי שהוא שלי מופיע כמעט על כל מדף. הסיפור שלי הוא על מורה שהרים על כנפיו תלמיד אחד שלא תמיד ראו אותו. תלמיד שהגיע רחוק...

הסיפור שלי שאינו שלי גם הוא סיפור אמתי. הוא הסיפור העגום והעצוב של אחרים. בספרות אחרת מצאו כי עבור חלק מהמתמחים שנת ההתמחות בהוראה היא בבחינת שדה קרב, על כל המשתמע מכך. סיפור המתאר את מה שהאוזן לא רוצה לעתים לשמוע. הסיפור שלי שאינו שלי אינו רב-מכר. "מחול של סוריאליזם" כיצירה ספרותית מוסיף נדבך בסיפורת הישראלית בכל הקשור לעולמם של מתמחים בהוראה. בראשיתו הוא משמיע את הקול הדומם, קולם של מתמחים אחרים, הרועם משתיקתם; קולות צעירים ורעננים

שקמלים ונדרסים מתחת למכונות ישנות אך משומנות, הגורסות אותם כאילו
היו דף חלק לבן.
"מחול של סוריאליזם" בא לבטא כתיבה שונה ונועזת, שראשיתה באמירת
דבר שאינו נשמע, וסופה באמירת דבר הנשמע.
הסיפור שלי הוא אינו שלי, אך הוא גם שלי.
ומהו הסיפור שלך בתוך "מחול של סוריאליזם"?

בגובה העיניים ✍️

שגית קרביס, אורנים - הסכללה האקדמית לחינוך

סוף. 20 ביוני 2014

לחצתי על "שלח" ושיגרתי את המייל: "יפים שלי, הסתיימו המפגשים שלנו. שמחתי ללמד אתכם. תודה על שהייתם נפלאים. אוהבת ומאחלת לכם בהצלחה בכל אשר תפנו. גיוס נעים ומשמעותי".

עברו כמה דקות והוצפתי במבול של הודעות

"תודה רבה!" "אין עלייך! תודה רבה. אוהבים אותך", "תודה על הכול, את מורה תותחייית!" "מורה למופת! שמחתי להיות התלמיד שלך, את מעבירה תשיעור בכיף ואהבה כמו אימא, אוהב אותך, יא תותחית", "אני לא מאמינה שכתבתי עבודה ברמה של אוניברסיטה, אני! את מאמינה? אני!"

ההודעות העלו דמעות בעיניי עד שלא ראיתי יותר מאומה והציפו את לבי בחום, אך כשסגרתי את המייל התמלאתי מועקה. משהו קרה לי. מהדהדת בי ההכרה שמהו השתנה, כנראה לעולם. אני יושבת עם עצמי ומנסה לנתח את רגשותיי משום שכזו אני, מנתחת כל דבר. כל דבר צריך להיות לוגי, ופתאום כשמגיע משהו של הלב - גם אותו אני צריכה לנתח. אבל כאן נגלה לי שהחוקים אחרים המה. חוקים של הלב אינם חוקים של הראש. טוב, זה ברור, אבל עד עכשיו זה היה ברור על הנייר ומבחינה לוגית כמובן, איך לא... ועכשיו אני מרגישה שהתחתנתי עם החוקים האלה וטוב לי אתם. וגם עצוב לי אתם. אשריך, יקירה...

ובכן, אני מסופקת ושמחה בשל ההצלחה של תלמידיי. הם עבדו יפה, הגיעו לתוצאות טובות. מה, רק זה? מה פתאום. ממש לא. הם הצליחו כי מבחינתי הם קודם כול עברו תהליך מדהים. כשאגיע להתחלה, אתם תבינו. אני גם עצובה, כמו שאמרתי, כי נגמר לי פתאום. ואני גם חרדה כי עוד רגע הם הולכים לצבא, והאינסטינקטים האימהיים שלי יוצאים אליהם. ואני גם גאה משום שהם הדור הבא שלנו כאן. והם טובים ויפים מבפנים ומבחוץ. היו שלום, אוהבים, נעמתם לי מאוד.

אמצע. בזמן כלשהו בנבכי שנת הלימודים
"אז מה צריך ללמוד לבגרות?" הם שואלים בפעם האלף.
"הכול".

"אבל זה מלא חומר! ומה עושים אחרי הבגרות?"
"אתם מתחילים את עבודות החקר שלכם".
"מאיפה אני יודע לכתוב, אני בקושי יודע לקרוא! כמה עמודים זה? מה, כל
כך הרבה? מה כבר יש לכתוב על תאונות דרכים? מאיפה אני יודעת איך
מדינת ישראל מתמודדת עם גיוס חובה? איך נמצא חומר? אני רוצה להחליף
לקבוצה אחרת! אז מה צריך ללמוד לבגרות?"
הם רועשים וגועשים, רגע של פריקת מתח. הרמת קול אחת מצדי והם
שותקים וממתנים. בהתחלה הם לא "ספרו" אותי בכלל, כמו שאומרים: "לא
ראו אותי ממטר".
"מה אמרתי לכם בתחילת השנה?" אני שואלת.
"בלי לחץ", הם עונים פה אחד.
"נכון, לחץ לא עוזר לאף אחד. אתם לא נדרשים לתכנן תחנת חלל בין-
לאומית לכלל האנושות כתחליף לכדור הארץ... אתם נדרשים לדעת ולהכיר
את החומר לבחינת הבגרות, ואתם יודעים אותו. ומעבר לכול, אתם נדרשים
לבטוח בעצמכם".
"אפשר לעשות חזרות בווטסאפ?"
"אני כאן", עניתי, "לא הולכת לשום מקום".
מפלס החרדה ירד.

התחלה. 28 באוגוסט 2013

אף פעם לא חשבתי להיות מורה. אם משהו היה אומר לי את זה פעם, הייתי
צוחקת. לא יודעת מדוע הייתי צוחקת, אבל מעולם לא שמתי לב לכך שאני
באמת אוהבת ללמד. האהבה ללמד, להסביר, להבהיר, להמציא, ליצור יש
מאין ולחולל תהליכים הייתה טבועה בי תמיד, ועם זאת מעולם לא חשבתי
על הוראה. ובכן, לימדו אותי הרבה דברים בלימודי ההוראה: דיסקטיקה,
ניווט כיתה, פסיכולוגיה של הילד והמתבגר, מיומנויות הוראה ועוד כהנה
וכהנה. אז לימדו. אז מה?
חשבתי שאני מוכנה לכול. בתחילת השיעור הראשון עם אחת הכיתות שלי
עמדתי בלב הומה. הם היו חמודים. חבר'ה שמתחילים את שנתם האחרונה
בבית הספר, ועם זאת מרגישים את רגלם האחת כבר בחוץ. הסברתי להם שאני

באה אליהם בגובה העיניים. הרי יאנוש קורצ'אק אמר "הגבול הוא השמים, כשהחינוך בגובה העיניים". זה כנראה הצחיק אותם. אחת מול שלושים בגובה העיניים. טעות של טירונות? נראה שבאמת צריך להיות אופטימית ואולי אפילו קצת נאיבית כדי לחשוב שכמורה חדשה את יכולה לומר שאת באה בגובה העיניים. הם היו מנומסים בשיעור הראשון, אבל אחר כך כבר לא. היה שם גרעין די גדול של "מכסחי מערכות", והגרעין הזה הבהיר לי שהידע המקצועי שלי ממש לא מעניין אותו, ולכן כל אמצעי שיש ברשותו "לפוצץ" לי את השיעור הוא קביל, כשיר ורצוי. אני נוכחתי לדעת שכל האסטרטגיות שלמדתי על ארגון וניהול הכיתה נותרו בגדר תאוריה, ושכרגע התאוריה והמעש נוסעים בשתי רכבות נפרדות.

המבחן הראשון הגיע די מהר והיה עבורם ועבורי "נפילה" קשה וכואבת. עם זאת, לא חשבתי אחרת. הרי הם לא היו קשובים, והכיתה נגררה אחרי אותו קומץ "טרוריסטים" למלחמה א-סימטרית, כמו שמכנים אותה בעגה המקצועית של דיסציפלינות של ביטחון לאומי. לרגע תהיתי באשר לכישורי להוביל כיתה. עם זאת החלטתי שזהו בדיוק הזמן והמקום לשנות טקטיקה ואולי גם אסטרטגיה. "גובה העיניים" זה נחמד למי שיש ותק של כמה שנים טובות, ושיצא לה שם של סחבקית שגם יודעת לעוף על מטאטא כשצריך. ואז, הגעתי לשיעור כמו מרי פופינס, עם תיק גדול. ביקשתי מהם שיעקבו אחרי בדריכות משום שיש לנו שיעור חשוב מאוד. הם התעניינו. מה זה התיק הגדול הזה ומה כל כך חשוב בו? הצלחתי לסקרן אותם. פתחתי את התיק שלי באטיות. הוצאתי ממנו בזהירות מקל דמיוני ארוך מאוד. תיארתי להם את המקל ואמרתי להם שאורכו כמטר וחצי, אבל לא נלך לבג"צ אם הוא טיפה פחות או טיפה יותר. הם שאלו מה זה בג"צ, ואני עניתי שזו בהחלט שאלה ראויה וקשורה ללימודי האזרחות, אבל לזה נגיע אחר כך. הנחתי את המקל על השולחן ביראת קודש וחייכתי. הם המשיכו לעקוב בסקרנות, ואני תיארתי לעצמי שככל הנראה יש לכך שתי סיבות עיקריות: האחת היא שהם חושבים שהמורה שלהם נפלה על הראש; והאחרת היא שבתבונתם הרבה - ויש להם תבונה - הם פשוט רצו להבין את תכלית דבריי, שלוו בכישורים תאטרליים מפוקפקים.

עכשיו אני מוציאה ערמה של גזרים. הנה, אני מניחה אותה כאן על השולחן, ליד המקל. הנחתי ערמה דמיונית של גזרים על השולחן, סידרתי אותה בקפידה כדי שאף גזר לא יחמוד לו לצון ויתגלגל למטה, לרצפה. הורדתי את התיק מהשולחן והם בהו בי.

"תבחרו, אני זורמת. אבל באופן אישי, אני מאוד-מאוד אוהבת לחלק גזרים".
 "מה אנחנו, שפנים?" התבדח אחד מאותם מְפָרֵי סטטוס-קוו, שמתחילת
 השנה שאפו לקבוע סדר עולמי חדש.
 "שפנים זו חיה פחדנית". השבתי. "לא הייתי רוצה להגדיר אתכם כשפנים".
 התלמיד השתתק.
 "ועוד משהו, רציתי לומר לכם שזה כרוך במשפט אחד שאמר בנג'מין פרנקלין
 ואתם חייבים לזכור: 'אמור לי ואשכח, למד אותי ואזכור, שתף אותי ואלמד'.
 ואני מוסיפה כאן את המנטרה הידועה שלי - בלי לחץ. אתם תזכרו?"
 "כן, כן, נזכור". הם עונים לי.
 "המשמעות של המשפט הזה היא שאני לא נמצאת כאן כדי להגיד לכם משהו,
 ואני גם לא נמצאת כאן כדי ללמד אתכם משהו. אני נמצאת כאן כדי לשתף
 אתכם. אני כאן בשבילכם. בכל שעה ובכל זמן".
 "את סתם אומרת", זורק לי מישהו.
 "נסו אותי", אני עונה.
 "אבל תראי איך נכשלנו בבחינה".
 "כישלון פירושו שאתם צריכים לעשות משהו בדרך שונה".

סוף. 20 ביוני 2014

הזמן עבר מהר. הכיתה שלי השתנתה לבלי היכר. צפיתי בהם כשעמדתי
 מולם, כשהסתובבתי ביניהם, כששאלתי שאלות, והם תרו אחר תשובות
 בעצמם מאחר שאני סירבתי לספק להם אותן. חילקתי להם גזרים למכביר,
 וכמעט שלא נזקקתי למקל ההוא. באתי אליהם שוב בגובה העיניים, והם
 כבר לא צחקו, הם למדו להעריך. הם עברו תהליך שהדהים אותי בעוצמתו.
 עוצמה כזו לא ראיתי בשום עבודה שבה עבדתי.
 הם התבגרו לנגד עיניי, למדו להכיר אותי, ואני למדתי להכיר אותם. בגאווה
 הבטתי בהם; באהדה ובהוקרה הם הביטו בי. הכיתה הכי קשה שלי הפכה
 לחומר ביד היוצר.
 ההישגים שלהם היו גבוהים, אבל הם למדו שני דברים משמעותיים יותר
 מהמספר שהיה כתוב להם על מחברות הבחינות: האחד - אם בוחרים בשותפות
 הכרחי לבוא בגובה העיניים; השני - לקבל אחריות לכוונות שלהם.
 היו שלום אהובים, נעמתם לי מאוד. תודה על מסע מרתק אל נבכי עצמי ועל
 גילוי מחוזות שמעולם לא ידעתי שהם קיימים.

הילדה הכי חריגה בכיתה ✍️

בת-אל קטורזה, אורנים - הסכללה האקדמית לחינוך

הילדה הכי חריגה בכיתה היא הילדה הכי אהובה, עליי.

היא הכי "חריגה" כשצופים בה מהצד, היא הכי "חריגה" בכיתה, "חריגה" בנוף הבית-ספרי. אבל היא ללא ספק הילדה שאני הכי אוהבת.

היא רק בת 16 ומתנהגת כבנות גילי, היא יודעת שהיא בוגרת לגילה, ועל כן התחברה תמיד לבנות הגדולות בבית הספר. היום כולן כבר עזבו את האולפנה והיא נשארה לבד. או כמו שהיא מגדירה את זה - "רק את נשארת אתי בכל הלבד הזה".

היא לבד, בשקט. היא משתתפת מדי פעם במהלך השיעור ועונה על השאלות בהיסוס, אף שתשובותיה תמיד נכונות. היא יושבת בצד שמאל של הכיתה, בשולחן הכי צדדי ולא מוציאה מילה במהלך השיעורים. בסוף כל שיעור היא מחכה שכל הבנות יצאו מהכיתה, ניגשת אליי ומספרת לי איך עבר עליה היום.

היא חיה באולפנה אבל במקור היא מנתניה. יש לה עוד חמישה אחים. אבא שלה עובד בניקיון, ואימא שלה מבשלת בבסיס צבאי "ליד" בסמוך לנתניה. כשאני שואלת אותה אם ההורים עובדים, היא אומרת לי שכן. אני שואלת אותה "במה?" והיא אומרת לי "אימא עובדת בבסיס צבאי". אני שואלת שוב, "במה?" והיא אומרת לי: "היא מבשלת לחיילים אוכל". אני שואלת אותה אם לפעמים היא מתביישת במקצוע של ההורים שלה. היא אומרת לי שתמיד. אני מסבירה לה שההורים שלה דואגים לפרנס אותה בכבוד ועובדים בעבודות הקשות ביותר, וכל זה בשבילה.

גם אבא שלי עבד כמסגר, ואחר הצהריים עבד תמיד בעוד עבודה כדי שלא יחסר לנו כלום, כדי שאוכל ללכת לשיעורים פרטיים ולהשתתף בחוגים שרציתי. תמיד היו שואלים אותי איפה אבא שלי עובד, והייתי עונה ב"סולתם". היו שואלים אותי "במה?" ורק אז הייתי אומרת שהוא מסגר. עובד עם ברזלים. אותם ברזלים שבגללם יש לו תשע פריצות דיסק בגב. אותם ברזלים שהוא סחב לבד כדי שלא יחסר לנו דבר.

אני התחברתי תמיד לאנשים מבוגרים ממני. החברים שלי בבית הספר היו משנתון אחר ולא מהשנתון שלי. אפילו בלימודים האקדמיים, כשהייתי בשנה א התחברתי לתלמידי שנה ג.

אמנם אף פעם לא הייתי לבד, אבל היו תקופות שבחרתי לשבת בצד בכיתה. עם הראש לכיוון החלון כדי שאוכל לבהות ולחשוב על דברים אחרים. בחנוכה, כשכל התלמידות יצאו לחופש, היא שלחה לי הודעות שהיא רוצה שניפגש ושאמא שלה תכין לנו ארוחת צהריים מסורתית. סירבתי בנימוס. אבל הבטחתי לה שבאחד הימים נלך אחרי הלימודים לבלות ביחד. היום סיימתי ללמד בשעה שלוש, מוקדם מהרגיל, משום שהייתה אספת הורים בבית הספר. אמרתי לה שזה מצוין ושלא נוותר על זמן האיכות המשותף שלנו, למרות הגשם ששוטף את האולפנה. היא חייכה אליי וקיוותה שרק אני ראיתי את חיוכה. ובכן, רק אני ראיתי, כי אף אחת מהכיתה לא הביטה בה.

היום היא החליטה שזה היום המתאים לבלות זמן איכות. היא ביקשה שחרור ממנהל האולפנה, הוא התקשר אליי לברר שהיא אכן נוסעת אתי. נסענו לקריון.

שאלתי אותה אם היא רוצה ללכת לסרט, והיא אמרה שלא, שהיא רוצה להסתובב אתי בחנויות. אז הסתובבנו וישבנו לאכול יוגורט עם פירות וקרפ עם שוקולד נוטלה ואגוזים שבורים בפנים. היא חייכה ואמרה שכיף לה אתי ושאני כמו אחות גדולה בשבילה.

אני אוהבת אותה אהבת אמת. כזאת שלא תלויה בדבר. אני לא מצפה ממנה לשום דבר, אלא רק שתצליח. כי אני יודעת שהיא יכולה; בתנאי שלא תוותר לעצמה בלימודים; שתרכוש לעצמה השכלה שתאפשר לה לצאת מהגבולות שהחברה מתיבה לה.

אני אוהבת אותה כי לפעמים היא מזכירה לי אותי.

אני אוהבת אותה כי בשקט הגדול שלה יש המון רעש... כמעט כמו אצלי. אני אוהבת אותה כי היא התלמידה הראשונה שהראתה לי איפה באולפנה נמצא הכול: איפה יושבות המזכירות, איך קוראים למורה מוועד המורים, איפה הבנות ישנות בפנימייה; כי היא שאלה אותי אם אני רוצה תה חם בחורף קר, חיבקה אותי כששמעה שאני והבן זוג שלי נפרדנו ואמרה לי שהיא בטוחה שאנחנו נחזור כי הוא יבין מה יש לו בדיים - והיא צדקה.

אני אוהבת אותה כי היא שם בכל שיעור. היא נותנת לי ביקורת אמתית על השיעורים - מה היה טוב, מה היא למדה, ומה היא הייתה רוצה ללמוד. אני אוהבת אותה כי היא התלמידה הראשונה שזכרתי את השם שלה. צהינש.

אני אוהבת אותה כי היא אף פעם לא קראה לי המורה בת-אל. אלא פשוט בת-אל.

בית הווי, סהפכה סתוקשבת ✍

אורי טל, האוניברסיטה העברית, ירושלים

הסטודנטים שלנו איבדו את הכושר ואת הנטייה לקרוא ספרים. הם לא למדו כיצד לקרוא, ואין בהם ציפייה לעונג או להתפתחות הנובעים מהקריאה [...] שוו בנפשכם איש צעיר כזה מהלך בלובר ותוכלו מיד להבין את מצב נפשו. מכיוון שהוא חף מידעית סיפורי התנ"ך ועתיקות יוון ורומא, אין רפאל, ליאונרדו, מיכאלנג'לו, רמברנדט וכל השאר יכולים לומר לו דבר. כל מה שהוא רואה לנגד עיניו במוזאון אלה צבעים וצורות. (אלאן בלום, **דלדולה של הרוח באמריקה**)

שלומי סופר חיכה מתוח בחדר המנהלת. שיעור הניסיון עבר טוב, לפחות בהשוואה לשיעור הניסיון הקודם. התלמידים לא הפריעו, והיה אפילו שלב שנדמה היה לו שהצליח לעניין אותם. הוא עבד עד שעת לילה מאוחרת כדי להכין מצגת מרשימה.

המנהלת נכנסה לחדר ואמרה בחטף שיחכה עוד שנייה, היא צריכה לסדר משהו. שלומי הביט בחדר. את הקיר שמשמאל לכיסאו פיארו מגילת העצמאות, תמונה של ראש הממשלה, של הנשיא והרמטכ"ל, ולצדן תעודות על זכיית בית הספר בתואר עידוד הדמוקרטיה לשנת תשע"א; מקום שני בטורניר הכדורסל לשנת תשע"ב ומקום שלישי בתחרות בית הספר הירוק לשנת 2009. על השולחן מסגרה המנהלת משפט של הגר"א על שוויון. יופי! חשב שלומי בלבו, בדיוק קראתי ספרון מאוד יפה של הגר"א על החינוך, בזכות המלצה שקיבלתי. זאת תהיה דרך טובה להתחיל את הריאיון... "אז איך היה לך השיעור?" שאלה כשהיא פותחת קובץ וורד ובו הערותיה על השיעור.

"אני חושב שהיה לי בסדר גמור. הרגשתי טוב. את יודעת, אגב, שהגאון מוילנה כתב ספר שלם על חינוך ילדים?"
"מה אמרת?" שאלה.
"הגר"א. מי שאמר את המשפט שבמסגרת".

"אה...או-קי. לא, זה סתם משפט שאהבתי. אז מה חשבת שהיה טוב ופחות טוב בהוראה שלך? הרגשת חיבור עם התלמידים?" מתברר שהתלמידים היו מרוצים ונתנו משוב חיובי על השיעור. שלומי התקבל.

לפני תחילת השנה חויבו כל המורים להשתתף בהשתלמות "מהפכה מתקשבת". בית הספר התקין בכל כיתה אינטרנט ומקדש משוכלל ביותר, שאפשר שימוש ב"לוח חכם".

"ברור לכם שכיום המורה הוא כבר לא מקור הידע", הסביר המרצה בקול בטוח, כמי שידע שמוצא פיו מאיר באור חדש את המציאות. "הכול נמצא באינטרנט. התפקיד שלכם הוא להנגיש לתלמידים את הידע. אנחנו במשרד החינוך הולכים כיום לכיוון של הלומד העצמאי. העידן שהיה נגמר, וכדאי שאנחנו כמורים נדע להישאר מעודכנים עם התלמידים. סרטונים ביו-טיוב, סרטים... זה העולם שלהם. אנחנו חייבים להיות מחוברים לעולם של הצעירים. אגב, הייתי בשנה שעברה בהשתלמות בארצות הברית כדי להתכונן לקליטה של המהפכה הטכנולוגית בארץ, והם כבר מזמן עברו למודל 'הלימוד העצמאי' ו'ההוראה המתקשבת'. שם, בתי ספר כבר לא מקבלים מימון ממשלתי אם הם לא מציגים תכניות עבודה בכיוון הזה. אתה שם מימין, רצית לשאול שאלה?"

אריאל, שעזב את עולם העסקים ופנה לפני כחמש-עשרה שנה לחינוך, ניסה לחשוב על משמעות הדברים ששמע. לא שלא שמע אותם כבר קודם. הרי כותרות מעין אלו מופיעות בכל כתב עת חינוכי. מזל שלא דיברו אתו על "עבודה בקבוצות", חשב. הוא חשב וראה שהשתלמות בנושא מגיעה כבשורה חדשה פעם בחמש שנים. ובכל זאת, כשמהו מגיע לפתח דלתך, אתה מקדיש לו עוד כמה הרהורים.

"אתה לא חושב שהתלמידים יהפכו דווקא לפסיביים יותר אם נעבור ללמידה שמבוססת על סרטים, צבעים ושקופיות? אם תרשה לי להשתמש במשל ידוע, הם יקבלו הכול בכפית של זהב. אתה יודע, יש דעה של חז"ל שאוסרת ללמוד מתוך ספרים בשבת, אלא להגיע, בשבת לפחות, להגיע לבית המדרש וללמוד מפי החכם. רק ככה", הסביר אריאל, "תלמיד יכול להיקרא תלמיד חכם כי הוא לומד מהחכם עצמו. לא מספר, לא ממחשב ולא מהולוגרמה שתעמוד בכיתה ותענה על שאלות התלמידים".

"מה שאתה אומר הוא מאוד חשוב, וברור שלמורה יש תפקיד מאוד חשוב בהנגשת הידע, כמו שאמרנו, אבל אני חושב שאתה לא מביא בחשבון

שלמידה כמו זו שאנו שואפים ליישם תאפשר לתלמידים עם ליקויי למידה שונים להתחבר לחומר הלימוד.

בחדר המורים נשמעו הנהונים של הסכמה. אריאל ידע שדבריו לא חדרו את הלבבות...

"ועוד דבר", הוסיף המרצה, כשהוא חש ברוח גבית מן הקהל, "השאיפה שלנו היא שהילד ילמד כיצד לגשת למאגרי הידע וילמד בעצמו את החומר!"

"רוני, שקט. תמר... אני מבקש ממך, כמה פעמים אני צריך להעיר לך במהלך השיעור? את לא חושבת שאת מגזימה? שקד, את רוצה שאני אקח לך את הטלפון? אז תכניסי אותו מהר פנימה. תודה. עכשיו, במסגרת הלימוד שלנו על העולם הערבי, אני רוצה... רוני, מספיק! כן, אז במסגרת הלימוד שלנו, אני רוצה לתת לכם עבודה..."

קריאות מחאה נשמעות מכל עבר.

"אבל, אייל, יש לנו המון מבחנים עכשיו, נו, באמת... נו, באמת, אייל... כבר קיבלנו עבודה לפני שבועיים".

"זה היה לפני חודשיים", תיקן אייל.

"נו, אוף..."

אייל נכנס קצת ללחץ. מה אם התלונות יגיעו לרכז השכבה? או למנהלת? טוב, הם לא יעשו כלום, הרי זה במסגרת תכנית הלימודים... למרות שלפני חודש המנהלת דיברה אתו על כך שיש ילדים שמתלוננים כי העומס והרמה גבוהים מדי. זה לא אוניברסיטה או תיכון, הסבירה.

כדי להיראות נחוש הוא הסתובב אל הלוח והחל לכתוב.

"כל תלמיד", הקריא בקול סמכותי את אשר כתב, "יידרש לעשות עבודת סיכום על אחת מארצות העולם הערבי, ועליו להשתמש בוויקיפדיה ובאתר הבית של מטח".

"מה?!" נשמעה בכיתה זעקה קורעת לב. "נו אייל, אתה לא מבין שאנחנו לא לומדים רק ערבית? זה המון!"

"טוב", הודיע אייל, שחזה מראש את התגובה. הוא ידע שיאלץ לצמצם את דרישותיו אז הציב מראש באופן די מתוחכם לטעמו דרישה לשני מקורות במקום אחד. "אין בעיה, אתם רשאים לבחור מקור אחד, וממנו אני דורש שתכתבו על לא פחות" - הוא הרגיש שעכשיו הוא יכול להציב דרישות: "משלושה מתוך ארבעת הנושאים שאכתוב על הלוח". בחירה תמיד מרגיעה

אותם, חשב, "ואני מתכוון לבדוק אם מישו עשה קונטרול סי" הודיע. לבם של כמה תלמידים התמלא חשש.

"מה את בלחץ?" הרגיע רונן את גאיה, "צריך רק לשנות כמה מילים וזה יוצא בסדר, כאילו. הרי הוא כולה מבקש שנסכם, לא? מה זה לסכם אם לא להעתיק ולשנות?" שאל ומבט פיקח בעיניו.

לאחר שבועיים הוצגו העבודות ברוב רושם במסדרון בית הספר. מפה לבנה כיסתה את שולחנות הכיתה. על הקיר מעליהם נתלו דגלים של ארצות ערב, מודפסים ומוגנים בניילונים. המנהלת הסתובבה וחיוך על פניה.

"תצלם", דחקה באב הבית שהגיע עם מצלמה. "נעלה את זה למחשב ונשלח להורים, שידעו שיש פה עשייה".

אריאל ושלומי הגיעו גם הם לטקס ההשקה החגיגי. שלומי פתח את העבודות, כולן כרוכות יפה. כל דף בניילונים ולכל עבודה מקומה הראוי. הוא דפדף לעמוד האחרון וקרא: ביבליוגרפיה - ויקיפדיה.

"טוב", נאנח, "גם זאת התחלה". אריאל פנה לאייל, חתן השמחה, ושאל "ניסית להפנות אותם לעוד מקורות?"

"איפה?!", אמר אייל, "בקושי את זה הם עשו!"

"אתה יודע שיש לנו בספרייה מדף של ספרים על המזרח התיכון?"

"הספרייה שבמרתף?" שאל אייל.

"כן. ואם הספרים שם ישנים, אתה יכול לבקש מהספרנית שתקנה לך את הספר שאתה צריך, יש לה תקציב".

"וואלה?" הופתע אייל.

"כן, והיא ביקשה מהמורים שיבואו ויגידו לה מה לקנות אבל אף אחד לא בא, אז היא קונה ספרי פנטזיה ב'צומת ספרים' כי הילדים אוהבים אותם".

לקראת חופשת הפסח החלו ההכנות לטיול השנתי. בתדרוך למחנכים הסביר רכז השכבה כי יש לחזור על כללי הטיול שוב ושוב ושוב. זוהי הדרך הטובה ביותר למנוע אירועי משמעת חריגים.

"וגם להם יש המון שאלות", הסביר. "בסך הכול הם עדיין ילדים. הם שואלים על הכול. אם יש וילונות במקלחות, אם נכנסים למים, אם מותר להיכנס בסנדלים, איזה סנדלים, מתי הולכים לישון, אם מותר לאכול באוטובוס וכל דבר שאפילו לא חשבתם עליו. אני כבר דיברתי עם הכיתה שלי שלוש שעות ועוד לא סיימתי. וחוץ מזה, אני לא רוצה להיכנס למצב שנהיה חלילה חשופים לתביעה אם אחד

התלמידים יקבל מסמר ברגל כי הוא הלך עם סנדלים ולא הכיר את ההנחיות. אם אתם רוצים אני יכול להראות לכם. זה כתוב בחוזר מנכ"ל".

יומיים לפני הטיול, לאחר שכל השכבה התכנסה במסדרון כדי לשמוע שוב במרוכז את הנהלים מפי רכז השכבה, התבקש שלומי להחליף את אחד המחנכים עד לסיום השעה. מה אני אספיק לומר להם ברבע שעה, חשב לעצמו.

"אפשר להיות עם הפלאפון?"

"לא", השיב שלומי, "זה שיעור".

"אבל זה שיעור חופשי!" הסביר לו אחד התלמידים.

"לא, זה לא". ניסה שוב שלומי, וביקש מאחד התלמידים להכניס את הכריך חזרה לתיק. זה לקח חמש דקות אבל בסוף השתרר שקט.

"מי יודע לאן אנחנו נוסעים?" שאל שלומי.

"ליהודיה ולגמלא", צהלו כמה תלמידים בלי להרים אצבע.

"מישהו יכול להראות לי במפה איפה נטייל?" שאל שלומי והצביע על מפת ארץ ישראל שהוקרנה על הלוח בעזרת המקרן. שקט השתרר בכיתה...

ילד אחד הצביע. "כן", נתן לו שלומי את רשות הדיבור.

"זה ברמת הגולן, ענה, "בצפון, הנה שם", הראה באצבעו.

"סוף סוף השנה נגמרת. די אני כבר לא יכולה יותר. הגיע לי עד כאן מהמבחנים, מהעבודות ומהבית ספר הזה".

"כן", ענתה לה חברתה, "איזה יופי שלא נצטרך לבוא לפה חודשיים. כבר אין לי כוח לראות את המקום הזה".

"וגם לא את התלמידים האלה", העזה אחת המורות לומר. צחוק של אמת ומבוכה סיכם את התחושות והשיחה. "מה היא רוצה מאתנו עכשיו?"

"לעשות סיכום שנה".

"יאללה, מה יש לסכם. היה טוב! הנה, סיכמתי, בואי נלך כבר הביתה, אני צריכה להספיק לקחת את הבנות שלי לחוג".

שתיהן נכנסו למעבדת המחשבים המחודשת. היה זה החדר הגדול בבית הספר, והוא התאים לכינוסי המורים. בחזונה ראתה המנהלת גדודים של תלמידים שוטפים את חדר המחשבים בשקיקה ובעניין. זה העתיד, הסבירו לה בכנס מנהלים במלון אילתי במהלך החורף.

"אני רוצה לברך את איילת. איילת היא שארגנה את נושא מהפכת התקשוב בבית הספר, ורק אני יודעת כמה שעות היא עבדה כדי להכניס את כל המכשור

לבית הספר, להדריך אותנו ולהפוך את החלום למציאות. איילת, תודה רבה לך! אני חושבת שבית הספר עשה השנה קפיצת מדרגה שרק בעתיד נוכל לראות עד כמה היא הייתה משמעותית. הייתי בכמה שיעורים וראיתי איך העיניים של התלמידים בורקות כשאנחנו מקרינים להם את הסרטונים ומשתמשים במערכי השיעור המתקדמים שקיבלתם. לאיזה עומקים אנחנו מגיעים בדיונים ועד כמה התלמידים שלנו, שלא רוצים לפתוח ספר, נעשים סקרנים פתאום". מחיאות כפיים וחיוכים.

"לסיום אני רוצה לברך את כולכם על השנה הנפלאה שהייתה לנו", הודיעה המנהלת בחיוך גדול. "אני מסתכלת עליכם ואני רואה אתכם אחד-אחד, ואני יודעת כמה קשה עבדתם במהלך השנה. ראיתם כל תלמיד ותלמיד. ידעתם לתת מענה לכל דבר, ואני חושבת שאפשר לראות את העבודה הקשה שלכם בסקר האקלים האחרון של משרד החינוך, שהראה שהתלמידים אוהבים לבוא לבית הספר! מי שיודע מה היה פה לפני כמה שנים יודע שזה ממש לא מובן מאליו. זה בזכותכם! ובזכות העבודה הקשה שעשיתם! כל הכבוד לכולכם!" מחיאות כפיים וחיוכים...

אריאל ושלומי צעדו לאטם לעבר שער בית הספר. התלמידים כבר עזבו כולם בקריאות שמחה והתרגשות לכיוון הים, החופש, הבטלה הגלויה, חוברות התרגול במתמטיקה וספר אחד באנגלית.

שלומי היה עייף. הוא חש בכובד משקלה של השנה נערם כאבן על צווארו הכואב. המתח נתן בו את אותותיו. אריאל הבחין בכתפיו השמוטות של חברו ותפח על שכמו בידידות.

"אז נראה אותך אתנו בשנה הבאה, נכון?"

"כן", ענה שלומי בחיוך מאולץ.

"אתה יודע, אתמול ראיתי נס קטן". אמר אריאל, כאילו בלי סיבה. "מחדר המוזיקה שמעתי נעימה יפה וירדתי למקלט לראות מי הנגן הצעיר. כשהגעתי ראיתי מבעד לדלת את אביב, הילד הזה עם השער הארוך מט3 יושב מול הפסנתר ומנגן קטע מתוך 'המכבים' של רובינשטיין. נכנסתי לחדר ולהפתעתי ראיתי ארבעה ילדים יושבים על הכיסאות ומקשיבים בסבלנות. הוא סיים את הקטע והם מחאו כפיים בהתלהבות. אמרתי לעצמי שבטח תשמח לשמוע על כך".

שלומי באמת שמח.

ססכות ✍️

סשה שטיינברג, סכללת יעקב הרצוג

האמת היא שחשבתי שאצליח. בהתחלה לפחות גם לא נראה היה שתהיה סיבה שלא כך יקרה. הרי כמו כל האחרים, גם אני הבטחתי לעצמי שאצלי זה יהיה אחרת, ואני לא אהיה כמו כל אלו שהיו פה לפניי. הרי זה דור אחר לגמרי, עם קצב אחר לחלוטין וסגנון שונה, וממילא גם אני חייב להיות משהו קצת אחר.

והרי למה שלא אצליח? מראש לא הצבתי לעצמי יעד נכסף שאי-אפשר לכבוש, פסגה מרוחקת שאפשר לשמוע עליה רק בסיפורי "הזוכה המאושר לשנת..." , אלא תכנית פשוטה, שאפשר להשיג עם קצת רצון טוב, פתיחות אמיתית וכנות.

והנה אני מוצא עצמי שוב עומד מול דלת הכיתה והיד על הידית, אלא שהפעם אני חש כי המצב הוא לא כשהיה. נושם נשימות עמוקות ומנסה להירגע, מנסה להשיל מעליי את הלילה המטורף שעבר עליי. מתוך הכיתה אני שומע את ההמולה והרעש, מהסוג שרק ילדים קטנים יכולים לעשות. רעש שמח, חסר דאגות או מחויבות, פתוח לעולם. רעש משוחרר ואמתי שפורץ מהלב, בלי הציניות והמשחקים שמלווים רעש כזה אצלנו המבוגרים. אלא שהפעם אני מהסס ונטל ההחלטה רובץ עליי. הידיעה שהכניסה עכשיו לכיתה עשויה לשנות את אשר השגתי עד כה. אולם זה קשה לי כל כך...

אני עומד מבחוץ. מחוץ לכיתה ומחוץ לעצמי ומנסה להחליט. מרגיש כי בתוכי כבר התגבשה לה ההחלטה כמעט בניגוד לרצוני, ממש כאילו יש לה להחלטה רצון משל עצמה, ואני יודע שלא אצליח להתמודד עם הבחירה שהיא תעשה. כי אף שקיבלתי על עצמי להיות אתם גלוי לחלוטין, לא לעשות להם הצגות או לשחק אתם במשחקים, המקרה הזה הוא יותר מדי בעבורי. אולי בשבילם ואולי בשבילי, אני כבר לא יודע מרוב מחשבות שמטלטלות אותי מצד לצד ומתגלגלות לי בתוך הראש.

חשבתי שלמרות כל מה שנאמר לי בסדנאות למורים מתחילים על ההפרדה שמורה חייב לעשות בין החיים הפרטיים שלו לבין הכיתה והתלמידים, אני

אנסה שאצלי זה יהיה שונה, שאצלי התלמידים יהיו חלק מהחיים שלי ממש. בין כה ובין כה לא בחרתי בעבודה מהסוג שאפשר להשאיר מאחור ברגע שנסגרת הדלת, אלא בעבודה שמלווה אותך במהלך היום כולו - באוכל, בדרך הביתה, במפגש עם חברים ובלילה לפני השינה. אז למה לא פשוט לבחור מראש ולהביא את כל כולי לעבודה? אני אספר להם מה עבר עליי אתמול, אשתף אותם במחשבות וברגשות שלי. החלטתי שאצלי לא יהיו משחקים או מסכות. רציתי להיכנס לכיתה נקי ואמתי ולהיות בדיוק מי שאני, לא פחות ולא יותר בלי שאיאלץ לשחק אותה קשוח כשאני לא, בלי להתאפק ולהציג ארשת של רצינות כשבא לי לצחוק, להיות עצוב כשזה המצב; להגיע לאמינות ופתיחות כזאת שאוכל להגיד שאני מתנצל; אבל אתמול עבר עליי יום קשה, ולכן אני עצבני אז בבקשה שיתחשבו בי.

והאמת היא שבניגוד להמלצות של המורים הוותיקים, שאמרו לי לא לתת לתלמידים לחצות את הגבול ולא לתת להם לטפס על הקיר כי אחר כך מי יודע מה יקרה, התכנית שלי דווקא עבדה ממש טוב. כי הקרבה והפתיחות הולידו רגשות דומים גם אצל התלמידים, שמאסו, כנראה, בזיוף ובניכור המוכרים להם כל כך. הרצון לקשר אמתי ואותנטי שנולד מתוך מפגש אמתי, שבו אני רואה בהם בני אדם והם רואים אותי בשקיפות מלאה, יצר עד מהרה בכיתה אווירת חמימות נעימה וביטחון; כזו שאומרת שאמנם אני המורה ואני מלמד ומעביר את השיעור, אבל כולנו הולכים לבלות פה יחד בשעה הקרובה, אז אם יש למישהו בדיחה בבקשה שיספר כדי שכולנו נצחק בהנחה שהיא מצחיקה כמובן. שמחתי לספר להם מה קרה לי אתמול ולשתף אותם במחשבות וברגשות שלי, והם בתמורה שיתפו אף הם: סיפורים, מחשבות ורגשות מהחיים שלהם, אירועים שחוו, קשיים שהתמודדו אתם ושמחות קטנות שליוו אותם.

ועכשיו היד על הידית, ואני עומד להיכנס. אני מרגיש שאני צריך לקבל את ההחלטה, אך יודע בתוכי כי לא אצליח. שהפעם הקושי הוא גדול מדי ותהומי, ושאין לי בררה אלא לעטות את המסכה. וככל שהולכת ומתגבשת ההחלטה אני יודע כי זו דרך שאי אפשר לחזור ממנה, ושזה המחיר שאיאלץ לשלם. כי אפילו זיוף אחד הוא מהותי. הוא כמו אמוץ - נשבר פעם אחת וכבר קשה מאוד לשקם אותו מחדש. ואני יודע שאם אבחר להיכנס לכיתה עם המסכה זה כבר יטה את השנה הראשונה שלי למסלול אחר לחלוטין מזה שרציתי שתהיה בו: פחות אותנטי ואמין, כזה שלא כולל את כל כולי, אלא מדבר רק מהשפה ולחוץ, כזה שבחוץ צוחק אבל בפנים בוכה, כזה שהוא לא אמתי.

ויש לי מחשבות שמלוות ותירוצים שאני מספר לעצמי; הרי בסך הכול הם ילדים קטנים, והם לא יכולים להבין דבר כזה. הרי זה שייך לנו המבוגרים, והם כה תמימים, וכיצד יהיה בכוחם להבין את עולמנו המורכב כל כך. וכך, במקום לנסות ולבנות גשר או לחשוב על דרך להביא מעצמי משהו, בחרתי לנצור את ליל האתמול בתוכי. לשמור אותו קבור בלב, ועם כל הקושי והכאב לנשום כמה נשימות עמוקות כדי להרגיע את עצמי, ואז למרוח את החיוך הכי קורן שיש לי ולהיכנס מאושר מתמיד לכיתה, מלווה עצמי בברכת בוקר טוב לבבית ומקסימה במיוחד. להאיר פנים, לצחוק מכל שטות, לספר סיפורים, בדיחות, שירים...

שיעור מהנה כל כך לא היה לנו בכיתה כבר הרבה זמן. וככל שמבחוץ שמחתי יותר, מבפנים הרגשתי עד כמה אני מתרחק וקמל. הרגשתי כי גם אם הם לא מבינים זאת, הם חשים כי נוצר בינינו קיר. אמנם הוא עוד קטן ועדין, אך ההחלטה שלי למדר אותם מעולמי הפנימי תתפוס צורה ותתגבש עם הזמן. אט-אט יהפוך הקיר לנוכח יותר וממשי, ומשהו מהכנות ומהאהבה האמתיות ייעלם לו לבלי שוב. החמימות הנעימה תתחלף אט-אט בקרירות מכובדת, והעולמות הפנימיים שהיו משותפים לכולנו יעמדו להם כל אחד במקומו, בלי רצון להתערבב.

ואולי הייתה זאת טעות?

אולי. אך מצד שני, איך יכולתי? הם הרי כל כך קטנים, פשוטים ותמימים, אז איך הם יבינו?

איך אצליח לתאר להם לילה בבית החולים? לילה בלי שינה, יושב רכון בכיסא על יד מיטת חולייה של אמי, אוחז בידה בידיעה כי אני נאחז בחיים, בתקווה, אך בתוכי אני כבר יודע כי זה בסך הכול ענין של זמן וכי והדבר הוא למעלה משליטתי. איך אצליח להעביר להם את הקושי, הכאב והגעגועים? לא הצלחתי למצוא בתוכי את הכוחות לבנות את הגשר. בחרתי בפתרון שבעצם הוא הקל מבין השניים, ובמבחן הכי קשה של הדרך שבחרתי בה - בחרתי לי בדרך אחרת, נוחה יותר.

וכשהיא נפטרה, התלמידים היו מופתעים לחלוטין, זה הרי לא ייתכן. בדיוק חשבו ודימו בנפשם כי אני באמצע אחת התקופות הטובות של חיי. מסכות.

אסנות גבוהה ✍️

ליטל ג'רבי, ססינר הקיבוצים - הסכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאסנויות

אני קטנה כל כך. תמיד הייתי קטנה. בכל מקום, במקום לקרוא לי ליטל קוראים לי little. וזה בסדר, אני אפילו אוהבת את הכינוי הזה. אם מוצאים לך כינוי כנראה רואים אותך.

אבל אני כל כך קטנה ומרגישה את זה בכל מקום ובכל דבר, בכל צעד מהוסס שקשה לו להדביק את הקצב כי הוא קצר מדי, בכל עמידה על קצות האצבעות כדי להוריד כוס מהמדף העליון בארון. בכל עמידה מול אדם מבוגר, מול אדם חזק, מול אדם עם סמכות, אני אפילו מתגמדת עוד יותר.

תמיד הייתי הקטנה ביותר. קטנה כל כך עד שכמעט שלא רואים אותי, לא מבחינים בי. אבל אני שם. רואה ובלתי נראית. אפילו אם אני יושבת בשולחן הראשון, הקדמי, המורה לא שמה לב. אני לא באמת שם. אני קטנה מכדי להיראות. כמעט נחבאת מתחת לשולחן, וגם אם אני מצביעה בהיסוס היא לא תבחין בי. אני לא באמת קיימת. אני קטנה מדי, כמעט זעירה. אז הייתי יושבת שם, בשולחן הקדמי, ולא הייתי נראית. אז הלכתי לי למקומות אחרים. המורות לא ראו אותי, אז לא כעסו אפילו.

המקומות האחרים היו לי הרבה יותר מעניינים. הייתי מתבוננת במורה כדי שגם אם תראה אותי, תחשוב שאני עדיין שם. הפה שלה היה זו והיו יוצאים ממנו כל מיני קולות שלא באמת שמעתי. העיניים שלי עקבו אחריה, וכשהיא זזה הן זזו אתה. אבל המקומות שהייתי בהם היו מעניינים הרבה יותר. היו בהם הרבה אזורים והרבה גוונים. הייתי מטיילת ביערות, שטה באגמים, נחה בצל העץ. לפעמים היד שלי התחילה מעצמה לצייר את המקומות האלו, בעיקר על השולחן. לא פחדתי, כי המורה ממילא לא העירה לי אף פעם. אני קטנה מדי אז היא לא שמה לב.

אבל לפעמים הייתי כועסת על המקומות האלה. רציתי להפסיק לטייל, ולהפסיק לצייר, בעיקר כשהתקרב מבחן. רציתי לשמוע את הקול של המורה, רציתי לשמוע את המילים ולא רק לראות את הפה שלה זו. רציתי לפנות קצת מקום בראש כדי שהן ייכנסו גם, לתת להן מקום. הן לא עניינו אותי אך לא הייתה לי בררה, התקרב מבחן. לא הצלחתי. הייתי שבויה של המקומות שטיילתי בהם. אהבתי ושנאתי אותם באותו זמן. ככל שניסיתי להתעלם מהם, המקומות האחרים השקיטו את קולה של המורה. לא הצלחתי לשמוע אותה. בזמן המבחנים פזלתי הרבה פעמים למבחן של מי שישב לצדי. זה היה לי קל, כי הייתי כל כך קטנה אז המורה בכלל לא ראתה.

יום אחד הייתה לי מורה, לא מורה אמיתית. היא כל הזמן ביקשה שלא נקרא לה "המורה". היא הייתה מנחה בפרויקט מסוים. אבל אהבתי לדמיין אותה כמורה. היא זכרה את השם שלי אחרי המפגש הראשון. בדקתי, אולי ישבתי על כיסא גבוה משל שאר התלמידים, אבל כולם היו באותו גובה. היא פשוט הצליחה לראות אותי. ל"מורה" הזו היה קול מיוחד, הוא הצליח להעלים את המקומות האחרים שלי, הוא הפך אותם למשהו שנמצא שם ברקע, רחוק, אבל לא הייתי שבויה שלו. איכשהו במהלך הפרויקט הצלחתי אפילו גם להיות במקומות האלה וגם להקשיב ל"מורה" באותו זמן. כאילו הקול שלה והמקומות האלו התערבבו וזה היה בסדר, ואפילו כדאי. התחלתי לצייר שם גם על דפים, ולא רק על השולחן. היא חשבה שגם לציורים שלי מגיעים דפים משל עצמם, ולא רק לחומר הלימוד. לא הפסקתי לצייר מאז, והדפים שלי גדלו וגדלו וגדלו. אני חושבת שאחרי הפרויקט הזה גבהתי בכמה סנטימטרים. היום אני קצת גבוהה יותר.

כשהסתיים הפרויקט ידעתי שאני אהיה מורה. ואני מוכרחה להיות מורה גבוהה, כזו שתצליח לראות את כל התלמידים שלה. גם את אלו הנמוכים, אלו שכמעט בלתי נראים.

ביום הראשון שלי בבית הספר שאני מלמדת בו הרכבתי משקפיים. מהסוג הגדול הזה והרחב, כדי שלא תהיה אפשרות שאפספס את אחד התלמידים, במיוחד לא את הנמוכים.

נכנסתי לכיתה, והיו בה כל כך הרבה ילדים, והם עשו הרבה רעש. פחדתי שבגלל שאני כל כך קטנה, אפילו בתור מורה, גם הם לא מצליחים לראות אותי. ניסיתי לדבר בקול רם, אבל הקול שלהם גבר על שלי. רציתי מאוד

שהם יראו אותי, אז קיוויתי שאם אתקרב אליהם ואדבר אל כל אחד ישירות לא תהיה להם בררה אלא לראות אותי. אז התקרבת. דאגתי לתת להם כל הזמן דפים, לתת לציורים שלהם הרבה מקום. בכל שיעור תליתי חלק מהציורים על קירות הכיתה כדי שכל מי שנכנס יוכל לראות אותם. שיחקתי אתם איקס-עיגול, סולמות ונחשים. שאלתי לשלומם כשנתקלתי בהם במסדרון. אחרי תקופה לא ארוכה מדי הרגשתי שאני מתחילה לגבוה. הם ראו אותי בחזרה. לפעמים הם רצו וחיבקו אותי, לפעמים ביקשו להישאר אצלי שעה נוספת, ועוד אחת.

זה לא שהרעש נעלם לגמרי, אבל בשלב מסוים הרגשתי שאני שולטת בו. אם אני ממש מתאמצת, אני צומחת פתאום בכמה סנטימטרים, ואז הם רואים אותי ומקשיבים. חלק מהתלמידים שהתקרבתי אליהם פיזית כדי להראות, התחילו לראות אותי גם בכיתה כשהייתי רחוקה. והם הקשיבו והשקיעו.

אני נמוכה.

תמיד הייתי נמוכה, ותמיד אהיה נמוכה.

אבל לרגעים מסוימים הילדים גורמים לי להרגיש גבוהה כל כך.

הכי מרגש זה לראות אותם נעשים גבוהים לנגד עיניי. אני רואה את זה במבטים שלהם, בתעוזה שלהם, בשפה שלהם, בידע שלהם, בהצלחה שלהם. ובעיקר-בעיקר, אני רואה את זה בציורים שלהם.

אחד בפה ואחד בלב ✍️

נדב 22-און, אוניברסיטת חיפה

"בסבלנות ובנחישות". מילים אשר הושלכו עליי כתיאור ההוראה בהתגלמותה. בשעה שקיבלתי את התעודה הנכספת אפשר היה לקרוא מילים אלו מאישוניי. בשיעורי הראשונים טרחתי לנהוג על פיהן. תלמיד סורר נתקל מיד במורה נחוש אשר דיבר אליו ישירות בטון שאינו משתמע לשתי פנים. "חזור למקומך", "פתח את המחברת", "התחל לכתוב", "בצע את התרגיל", וביטויים אחרים אשר מטרתם להבהיר כי ללומד תכלית אחת - ללמוד.

כלפי חוץ שיבחתי, אסרתי ללעוג, תמכתי בנחישות וקידמתי בסבלנות, אך בפנים כעסתי. מדוע? איך ייתכן? הם לא רוצים! אפס עניין! השירים הם בני-דורם, התרגילים ברורים ולעניין. אין הוראות שווא, ויכוחי סרק, זמן מבזבז... אני עושה את כל המוטל עליי, אך הערכה אין! איך ייתכן שלאחר חודש שבו "אני יודע שזה קשה אבל אתה מסוגל", "זה בסדר שאת לא מבינה כרגע, התרגול והזמן יעשו את העבודה בשבילך", "השיר הזה מדבר על כל אחד מכם", "הסיפור הזה נכתב על ידי בן-גילכם", הם ממשיכים לשחק בטלפון, לכעוס שאני לא מסביר, להתלונן שמשעמם, שחם, שקר, שהשיעור נגמר, שלא טוב?!

וכך העברתי את זמני, אחד בפה אחד בלב. מבחוץ מקצועי אך מבפנים מתוסכל. חסר סבלנות כלפי עשרות תלמידים אשר אינם מכירים בי כמשיח ההוראה, זה ששינה את חייהם כבר במבט הראשון. בשיחות בחדר המורים האזנתי למילים תומכות וחייכתי מול עיניים מעודדות כאילו היו משככי כאבים. הנה אני, מורה שאינו יודע כמה זה קשה ואינו מבין כמה דרישותיו מעצמו ומהתלמידים גבוהות. אל לו לטפס בסולם הציפיות אלא להחליק במורד השבוע רק כדי לנחות בברכת החול הנקראת שבת. שוב כעסתי. הם לא מבינים? הם לא רוצים ללמוד? עתיד האומה תלוי בהם! כיצד ייתכן שתלונות מחד גיסא וייאוש מאידך גיסא, והשיעורים עוברים בסך...?

ביום שלישי, אחד מיני קודמים, נכנסתי לכיתה יא. כיתת חינוך מיוחד אשר טרחה להזכיר לי בכל מעשה פרט למילים כמה אני חדש, חסר ניסיון, משעמם, חופר ובעיקר מורה ולא אחר. השיעור עסק בהשוואת שני שירים של משוררים מדור היו-טיוב: אחד בעל היסטוריה שחורה ועתיד ורוד; והאחרת בעלת שם ארוך וחצאית קצרה, השחים באלימות על אהבה נכזבת וגורל מר אשר פקדם לא מכבר. התלמידים קיבלו ממני את השירים מודפסים, מצונזרים וללא הפזמונים. השירים שאוצרם הקליט והמוכר נגזל הפכו זרים לאותם בני-נוער שלחצו "like" ועשו "share" בכל הפסקה ולפעמים גם במהלך שיעור. "מה זה הדיכאון הזה?" הערה מפנה, "מה אתה חופר?" הערה משם, "המורה, יש לך בעיות בזוגיות?" בחיוך המחכה לתמיכה גורפת.

ואני ממתין, משיב בחיוך אירוני של מחזאי אשר יודע שבמערכה הבאה יירש הטוחן את המלוכה, חושב לעצמי שכשישמעו את השירים יבינו את טעותם, ילמדו בשקיקה ויבינו כל פרט בעלילה. החלטתי לדחות את השמעת השירים, לעבור להבנת אוצר המילים ולניתוח ראשוני של השירים. והנה אנו דנים. זו שואלת, וזה עונה. ההוא מלגלג, ואני מסנן את רעיונו מבלי לקלות. פתאום צלצול! רגע, עוד לא הגענו לרגע הניצחון שלי, שבו אני מעמיד אותם מול פזמון וקליפ. מה עם האירוניה? לעזאזל!

אחד בפה אחד בלב... רק בסוף היום כשאני כבר בביתי, מתרגש לקראת האתגר שלמחרת, הבנתי. כן, הם קיללו, כן הם התלוננו, אבל הם למדו; הם שיתפו פעולה, חשבו בעצמם, עשו שימוש במילים, השוו, הפרידו בין עיקר ותפל. ולמה עוד אפשר לייחל? הרגשתי נבון. בעוד שאני כועס על גזלה - התלמידים הללו יצאו נשכרים. הרי מכוח ההרגל הם מתלוננים, אבל מכוח היצירה הם מתפעלים. הם רוצים, הם לא מבקשים עוד, אבל הם בהחלט מסוגלים ללמוד.

ביום חמישי, אחד מני באים, נכנסתי לשיחה עם מורה ותלמיד. זוהי מורה מתלוננת. היא מספרת רק שקשה, שאין עתיד, שהשכר ברצפה והדרישות בשמים. והנה היא פונה אל הילד בסמכות, אך ברגישות, מתוך היכרות, בהבנה של מורה לחיים ולא רק בכיתה. אז למי התלונות?

אני כזה תמים שלכל מילה אני מאמין? התלמידים רוצים ללמוד, המורים רוצים ללמד. ואני מהיום גם בפה וגם בלב, עושה את המוטל עליי: מלמד ולומד.

תיבת נוח

נועה טורקניץ, הסכללה האקדמית בית ברל

היום הראשון ללימודים היה בלתי נשכח עבורי. נסעתי אל בית הספר, אשר נמצא שעה ורבע נסיעה מביתי בלב מפרפר מהתרגשות. הכנתי שיעור היכרות מלהיב במיוחד, התלבשתי יפה (לא מתאמץ מדי, אבל עם ציור מעניין על החולצה), התיק שלי היה גדוש בבריסטולים, בצבעי פנדה ובטושים. כאשר הגעתי לבית הספר בירכתי לשלום את הילדים בחצר, ומהר-מהר התחיל לו יומי הראשון. נכנסתי, הצגתי את עצמי והקראתי שיר יפה ואופטימי לקראת שיעורי הספרות, היצירה והתאטרון המתוכננים לנו השנה. "איזה שיעור משעמםסססס", הפטיר ילד שמנמן היושב בסוף הכיתה. צחקקתי במבוכה והוצאתי מהתיק כדור צמר צהוב. ביקשתי מהילדים לאחוז בקצהו, למסור אותו האחד לשני, ולאחל משהו טוב לקראת שנת הלימודים שבפתח. הילדים זרקו את כדור הצמר, צחקו והסתבכו בו כברשת צפופה של עכביש גדול במיוחד. "בואו נפסיק בבקשה את המשחק!" ניסיתי אך הפלונטר היה סבוך מאוד. "למישהו יש מספריים?????" זעקתי בקול. גזרתי את החוט, לאט-לאט שחררתי את הילדים וביקשתי שישבו במקומותיהם. הכיתה הייתה כמרקחה. השיעור נכשל. "להתראות בשיעור הבא - אנחנו הולכים ליהנות מאוד! אציג בפניכם הצגה!" חייכתי, אך קולי גווע בין קולות הצחוק. הלאה - כיתה ב': גם השיעור הזה קשה מאוד. אנחנו כבר בלי כדור הצמר, אך אף אחד לא מעוניין להקשיב לשירים נוגים. צלצול להפסקת אוכל. הלאה בשעטה אל עבר כיתה א'. להם כבר תכננתי שיעור אחר. אני מקווה שזה יצליח! בעיניים טרוטות פתחתי את השיעור וסיפרתי להם את הסיפור על האיש

הירוק (יהונתן גפן). ביקשתי מכל אחד מהם לצייר את עולמו בצבע ירוק (את החדר בבית, את מגרש הכדורגל, את המקום האהוב עליהם). אחר כך נתתי להם פתקה קטנה לצייר עליה את האיש הכחול שלהם. ערבבתי בין הפתקים המצוירים ונתתי לכל ילד איש כחול קטן של חברו כדי שיוכלו לבקר בציורי האחרים, בעולמות אחרים.

הילדים לא האמינו למשמע אוזניהם. הם רצו את האיש הקטנטן שלהם בחזרה - אך זה כבר היה מאוחר מדי. הם בכו, תפסו במכנסיי בכוח, דחפו זה את זה. ביקשתי שישבו לרגע, הרגשתי שראשי סחרחר. פתחתי את הדלת וראיתי במסדרון את המורה המחנכת: "תוכלי לבוא לרגע?" סימנתי לה בידיי, נואשת.

"מה הבעיה? מה קורה פה? למה כל הילדים בוכים?" שאלה אותי מופתעת. "אני צריכה שתיכנסי אל הכיתה. אני לא מרגישה טוב... אני חושבת שאני הולכת... להתמוטט", התחננתי.

המורה הביטה בי בהלם. "אני לא מבינה. מה זה אמור להביע?"

"אני באמת... הולכת להתמוטט", החוורת.

"טוב, תיכנסי חזרה ותיפרדי מהכיתה, תבטיחי להם שבשיעור הבא יהיה טוב יותר".

נכנסתי אל הכיתה, התנצלתי בפני הילדים. לקחתי את התיק שלי ונמלטתי מבית הספר.

בכיתי באוטובוס בדרך הביתה, בכיתי כשנכנסתי אל ביתי ובכיתי מתחת לשמיכה שמשכתי עד מעל לראשי. איזה מין מקצוע בחרתי לעצמי? אני גרועה בו!!! זו הולכת להיות שנה של סיוט! חשבתי לעצמי לפני ששקעתי בשינה עמוקה ומסויטת.

כאשר התעוררתי ראיתי שתי עיניים מביטות בי. זה היה החתול שלי נוח. הוא ניגש והתכרבל בשמיכה, מחכך את אפו באפי. שוחחתי אתו בלב, כמו תמיד. הלוואי שהייתי יכולה פשוט להישאר אתך כאן מחר. איך אחזור אל בית הספר? נוח שתק, התיישב על בטני ופיהק. חתול מתוק שלי... כל כך הייתי רוצה שתבוא אתי לבית הספר, הם הרי היו מתים עליך. ואז ידעתי מה עליי לעשות.

יצאתי לפשפש בפח של המרפדייה הסמוכה לביתי ומצאתי ספוג ומילוי רך.
שלפתי מהארון סוודר מנומר שלא לבשתי מעולם, חרוזים צבעוניים וצבעים.
נטלתי חוט ומחט ועבדתי במרץ כל הלילה.
כשעלה הבוקר היא הייתה מוכנה: בובת נוח.

הלבשתי את הבובה על כף ידי וקירבתי אותה אל החתול שלי. מייאוווווו!!!
השתגעת לגמרי??? יללה הבובה בכעס.

"בוקר טוב, כיתה ב2. אני רוצה היום להציג בפניכם חבר ממש טוב שלי.
בעצם הוא החבר הכי טוב שלי, אבל יש רק בעיה אחת - הוא קצת חוצפן. אז
אל תיעלבו ממנו כל כך. אתם מוכנים לפגוש אותו?"
"כן!!!" צרחו הילדים במקהלה.

ראש הציץ מתוך התיק: "מייאוווווווו, מי פה מפריע לי לישון! אני הייתי
עסוק עכשיו בלנשנש איזה סנדוויץ' טעים עם ממרח אבוקדו".
"נוח! אתה אכלת לי מהסנדוויץ'?!?" פערתי את פי בתדהמה.
"הדרך לבית הספר ארוכה, הייתי כל כך ר-ע-בבבב, מייאאוווו..."
הילדים התפוצצו מצחוק.
וככה התחילה שנת הלימודים הראשונה שלי, מההתחלה.

נוח היה העוזר המושלם בשבילי. הוא הרגיע את הילדים, הצחיק אותם,
נזף בהם, חיכך אתם אף באף כשהתנהגו יפה. הוא היה התלמיד הגרוע
האולטימטיבי, הליצן הכיתתי שלא מפסיק להתקלס במורה, והילדים נהנו
לראות איך אני נוזפת בו, וצחקו למשמע הגיגיו המשונים.
בבקרים שהתעוררתי בהם שמחה מאוד נוח צהל, התבדח, התלטף, סיפר
מעשיות על חבריו, המציא שירים מוזרים. הוא הופיע תמיד רק לחמש דקות
בתחילת השיעור, והילדים היו מאושרים לראותו. הוא עזר לי להציג את נושא
השיעור, לטפל בבעיות משמעת (מוטב להינזף מפי חתול מאשר מפי המורה)
וגם להתבטא כפי שמורה לפעמים איננה יכולה.
במהלך השנה הילדים נפתחו בפניי מאוד וסיפרו לי על דברים משמחים,
מרגשים ועצובים שקרו להם. לעתים עברו גם עליי ימים קשים, ונוח סיפר
בעצב שהוא מאוד עייף וקצת עצוב. הילדים ליטפו אותו, והוא הרגיש מעודד.

כאשר כעסתי, נוח סיפר שהוא רוצה לשרוט את סנופי, הכלב של השכנים. הילדים ביקשו שינסה להירגע ולחשוב על זה עוד קצת. הילדים ציפו לנוח בדריכות בכל שיעור, וקראו לו בקריאה המוסכמת שלנו, "פסס... פסס".

בימים שהתעייפתי מנוח והשארתי אותו בבית התחננו הילדים שאבקש ממנו לחזור, שהם מתגעגעים אליו. לעתים הם הביאו את הבובות שלהם כדי שיכירו אותו. במהלך השנה קראנו ספרים רבים, ציירנו ציורים וערכנו הצגות. נוח הבובה ישב לו על כיסא המורה והביט בנו. הפכתי להיות מורה אהודה מאוד בבית הספר. הילדים מחכים לי בשער, צורחים בשמחה, רצים אליי ומחבקים אותי. כאשר השיעור שלי מתבטל בשל חופשה או טקס, הם פוצחים בזעקה ומתכננים ברצינות רבה לארגן הפגנה. קיבלתי השנה המון ציורים, מכתבים וברכות. הייתי פשוט מאושרת. מעולם לא חשבתי שאני כל כך יפה, טובה וחכמה כפי שהילדים אומרים לי בחום פעם אחר פעם. אני מרגישה בוודאות הולכת וגוברת שבחרתי במקצוע מרגש, מלא אהבה.

לפני כמה ימים ניגשה אליי מנהלת בית הספר ושאלה: "תגידי, מי זה נוח?" "אהה... זה החתול שלי. סיפרתי להם עליו פעם". נוח ילל בתיק. שששש... לחשתי לו בלבי.

הכיסא ✍️

דנה סיני, האוניברסיטה העברית ירושלים

7:30 בבוקר. מגיעה לחדר מורים, מעבירה כרטיס בשעון הנוכחות, הולכת למצוא לפטופ בארון המחשבים, מוצאת וחותרת עליו. הולכת לשירותים, מברכת את המגיעים בברכת בוקר טוב מלווה בחיוך אופטימי וחיובי.

7:45 הולכת לכיתה להתקין את הלפטופ ואת כל הכבלים (סאונד, ברקו, DVD וכו'). חסר שלט שיפעיל את הברקו. מתקשרת לטכנאי של בית הספר. הוא לא נמצא (כי עדיין לא 8:00), מתקשרת לאיש האחזקה הבא ברשימה. הוא אומר שהוא מטפל רק בבעיות במחשבים ולא בדברים טכניים אחרים. מתקשרת לאיש האחזקה השלישי, והוא מסכים לבוא.

7:55 מגיע איש האחזקה ומדליק את הברקו בעזרת מקל של מטאטא. צלצול. התלמידים מתחילים לטפסף לכיתה. השיעור מתחיל. קריאת שמות. אני מרגישה באופטימיות של תחילת היום השוררת בכיתה. התלמידים ערניים וקשובים (רובם בדיוק נטלו את גלולת הריטלין). מתחילים בפרזנטציות. קבוצה ראשונה מעבירה. התלמידים נותנים נקודה לשיפור ונקודה לשימור, ואז אני מוסיפה את הדגשים שלי. קבוצה שנייה מעבירה. כעבור 65 דקות רצופות התלמידים מתחילים לאבד קשב, ואני מוצאת עצמי מעירה יותר על הפרעות. כעבור שמונים דקות השיעור מסתיים. הפסקה של עשרים דקות, ובה אני עוברת עם כל הציוד הממוחשב לכיתה הבאה בתור (שלא יהיו "פאשלות"). מכניסה את הכבלים, מסדרת, מוצאת אינטרנט. יופי. לא מספיקה ללכת לשירותים. לא מספיקה לאכול את הסנדוויץ'. צלצול. עוד שיעור של שמונים דקות בפתח. התלמידים נכנסים לכיתה ומתפלאים למצוא אותי בתוכה. מבקשים שאכניס אותם כי יודעים שאני בדרך כלל לא נותנת להיכנס לכיתה אחריי. אני מכניסה את כולם. היום התלמידים הם המורים. מתחילים בפרזנטציות. התלמידים מתחילים לאבד קשב כעבור שישים דקות, ואני מתחילה להעיר. לקראת סוף השיעור הנקודות לשימור ולשיפור שמעלים התלמידים נעשות קצרות יותר.

צלצול. אנחת רווחה - יש לי חלון של שעתיים ואני יכולה להיצמד לכיסא בחדר מורים בתקווה שיזרים אליי כוחות מחודשים. מגיעה לחדר מורים, לוקחת שלוק מים, הולכת לשירותים. הו, כמה אני משתוקקת לכיסא להניח עליו את גופי. בדרך חזרה, בכניסה לחדר המורים, תופס אותי תלמיד שרוצה לוודא שלא ירד לו ציון על כך שלא נכח בפרזנטציה של קבוצתו. אני מבהירה שזה לא בסדר שלא היה אחראי ולא הגיע למועד ההצגה של קבוצתו, אך בד בבד מרגיעה אותו ושולחת אותו בחיוך החוצה. נכנסת לחדר מורים, מפזרת חיוכים לכל עבר. ולמי ששואל לשלומי אני עונה: "נפלא!"

הנה מתקרב הכיסא. מדדה לעברו. עושה צעדים ספורים לכיוונו, ולפתע נזכרת שיש לי דף עבודה לצלם לקראת השיעור הבא. מחליטה לסיים את כל הסידורים הטכניים שכתבתי לעצמי להיום (שלא יהיו "פאשלות") ורק אז לרבוץ על הכיסא, שנראה באותה עת כמושא חלומותיי. לוקחת את הדף שהדפסתי בבית (כדי שחלילה לא אתקע במקרה שהמדפסת לא תעבוד) לעבר מכונת הצילום, מכניסה מספר תעודת זהות, מספר עותקים, כפתור ירוק. המכונה מתחילה להשמיע את רעשיה המוכרים. רגע, אלו אינם רעשיה המוכרים. רעשים משונים בוקעים ממנה. עוצרת את הפעולה, פותחת את מגירת הדפים. הכול טוב. ממשיכה לעבר מגירת הדיו. הכול טוב. מנסה שוב. תחושה שהמכונה נגדי היום מתחילה לצרוב את גרוני.

הולכת למזכירות. מבקשת מהמזכירה לבוא לראות מה פשר מצב רוחה המוזר של מכונת הצילום. היא מסתכלת עליי באדישות ושואלת: "עוד פעם הכנסת יותר מדי דפים?" אני מנסה להסביר את עצמי אבל היא כבר לא אתי. בדיוק נכנסה מורה אחרת, ותיקה כמובן, ומלוא תשומת הלב שלה עובר אליה. אחרי המתנה של עשר דקות היא קמה מכיסאה. הולכת באטיות למכונת הצילום. עושה את אותן הפעולות שעשיתי אני. לא עובד. "טוב, מחר אקרא לטכנאי", אומרת. אני אוספת את הדף היתום שלי ובודקת ביומן אילו סידורים טכניים נוספים מחכים לטיפול. עולה לנעמה - האחראית לכספים בבית הספר. שואלת אותה איך זה שעדיין לא עדכנו לי במשכורת האחרונה שיש לי תואר ראשון. היא אומרת שזה לוקח זמן ושהיא עובדת על זה.

הנה מתקרב הכיסא. חוזרת לחדר המורים. מגיעה לכיסא המיוחל. ברגע שאני מתיישבת רגליי מאותתות לי: אה, איזה תענוג. מורה חדשה בבית הספר, מחנכת כיתה ז, צועדת בשמחה לכיווני. היא מספרת לי על התעודות הקרבות

ועל שיעור החינוך שהיא מתכוונת להעביר למחרת. אני מביטה בה במבט לאה. חדר המורים כמרקחה. השבוע מסתיימת המחצית. בזווית העין אני קולטת מחנכת חדשה של כיתה שאני מלמדת דוהרת לעברי. מבטי חוזר מיד לחדותו. גבי מזדקף וגופי עובר למצב דרוך. היא שואלת אותי בקול נוקב: "האם לקחת את ההערכות שלך מבנק כלשהו?!" אני לא מבינה מה זה בנק הערכות. היא מראה לי תעודה של אחד הילדים ומסבירה לי שצריך לסיים כל הערכה ב"המשך כך" או ב"בהצלחה", ולא כמו שכתבת.

היא הולכת, ואני נותרת נסערת ודרוכה על הכיסא. אני תוהה לעצמי איך זה שאף מחנך אחר לא העיר לי על כך, ואפילו קיבלתי משובים טובים על כתיבת ההערכות, שלקחה לי את כל השבת. הרי בבית הספר שלנו, כך הובהר לי, אין "בנק הערכות" או קוד הערכות. כל הערכה, גם של מורה מקצועי, צריכה להיות מקורית, אישית ומותאמת לכל תלמיד.

מגיעה שעתה של הפגישה שקבעתי מבעוד מועד. אני מחפשת את המורה להיסטוריה שקבעתי עמו. הנה הוא. המורה עושה לי חפיפה על התכנים של כיתות ה, שאותן אתחיל ללמד במחצית ב בשבוע הבא, ארבע שעות בשבוע. הוא מסרטט ציר זמן, נותן דגשים לכל מהפכה ותקופה, ומסכם בכך שישלח לי מערך שיעור לנושא הראשון שאלמד כדי להקל עליי. אני מודה לו על הסבלנות וההשקעה.

צלצול. נגמר החלון. הולכת לכיתה. מגיעה בגישה יותר חייכנית ופייסנית ופחות משמעתית, ובהתאם - פותחת בסיפור נחמד ורגוע. התלמידים ברוב קשב. כשאני מתחילה לדבר על הולדת הסוציאליזם הם מאבדים אותי קצת. מעלה הילוך. שואלת שאלות, מחכה להרבה אצבעות באוויר, נותנת מרווח חשיבה. נראה כי התלמידים מתחברים לנושא. אני מקבילה את הנושא הנלמד להיום - למחאת הקיץ שהייתה. מתחילה לספר על אובאמה ועל חוק ביטוח הבריאות שהעביר. צלצול. מפסיקה באמצע ואומרת שנמשיך בשבוע הבא. אחד הילדים אומר: "אוף, דווקא בסיפור מעניין".

אוספת את חפציי ויוצאת מהכיתה. הולכת לחדר המורים, לוגמת מים. לפתע חשה במשקלו של הסנדוויץ' הרובץ מהבוקר בתחתית התיק. הכיסא עדיין קורץ לי בזדוניות. מעבירה את הכרטיס בשעון הנוכחות ומדדה לעבר תחנת האוטובוס. שם אעלה על אוטובוס שייקח אותי לאוניברסיטה לתחילת היום החדש שלי.

האוטובוס הגיע. יש לי כיסא.

השתקפות ✍️

חיה לואיס, סכללת בית רבקה

קפיצה למים עמוקים. כך הגדירה זאת עוד בתחילת השנה. לא פחות ולא יותר. שלושים וחמישה תלמידים, בהם חמישה מקרי סעד, ארבעה ילדי קשב וריכוז, שתי הפרעות רגשיות קשות, והיא כבר לא בטוחה שבכך תמה מסכת הגילויים המרעושה. בכל יום נכונה לה עוד הפתעה בדמות התפרצות מכיוון בלתי צפוי. עם כולם התמודדה בגאון. חשקה שפתיים, שינסה מותניים, לא חששה לעמוד מול הורים זועמים, לא התעצלה ופנתה לכל גורם אפשרי בבית הספר ומחוצה לו. לילות כימים חשבה והעמיקה בכל סוגיה סבוכה ששם של ילד, נפש רכה, בכותרתה. היא הזילה דמעות רבות, ודאי. חשה באתגר אך גם בקושי, ודאי. אך לא, אין בכוונתה להישבר. היא מתמודדת. לשם כך הרי היא כאן. זו ורק זו הדרך, היא לוחשת לעצמה.

הייתה זו דווקא רננה, בת הטובים; כן, רננה המצטיינת, המוכשרת, המטופחת, האהודה והנערצת על תלמידים ומורים כאחד; רננה שטרם הצליחה להיכנס ללבה, שכל אמירה שלה כמו הוסיפה עוד נדבך לחומות הבצורות שצמחו ביניהן לגובה במהירות מסחררת, כמו העמיקה את סימן השאלה הגדול שהלך והתגבש במוחה שלה: מה לה?!

למן שעתה הראשונה בכיתה זיהתה את מקומה הבלתי מעורער של רננה. היא לא יכלה להתעלם מן העובדה שברובו המכריע של הזמן היא עושה בו שימוש מושכל ומבורך. היא אף ניסתה להזכיר זאת לעצמה כל עת שנתגנבה חרש למוחה מחשבה או אפילו הרהור קל על רוע כוונותיה של רננה. לא, אין זה כך. ודאי שידעה זאת. הרי "אין ילד רע", ואין-ספור פעמים כבר שמעה ששום תלמיד אינו רואה במורה מטרה, אז מדוע זה נדמה לה שרננה רק מעוניינת להכשיל אותה?

רננה מתקנת אותה בגאווה בלתי מוסתרת כל עת שהיא טועה בנוהלי בית הספר. רננה מכריזה קבל עם ועדה כי "המורה יעל בוחרת בשיטה של אפליה מתקנת. עובדה, היא דואגת רק לחלשים". רננה מכירה את כל ה"כשלים",

המדומים ושאינם, בבית הספר ובתוך גבולות הכיתה. רננה "קופצת בראש" בכל הזדמנות: "אבל זה לא הוגן!" כן, "רננה-זה-לא-הוגן"... רגע, מה שם משפחתה?!

דצמבר. מסיבת חנוכה.

היא מחליטה לגייס את רננה לתכנון ולהפעלת הכיתה. בכל לבה היא מייחלת ומקווה כי תנתב את מרצה, את קסם אישיותה ואת לשונה המתגלגלת אל עשייה חיובית ומועילה. רננה מרוצה, אך המהלך טבעי עבורה. מאז שנותיה המוקדמות בבית הספר עמדה בראש המיזמים הכיתתיים, הובילה את מועצות התלמידים, ארגנה, תכננה, פיקחה וביצעה.

גם כעת עושה זאת רננה בהצלחה, קוצרת מחמאות מכל חבריה לכיתה. גם היא, יעל, אינה חוסכת בשבחים. ורננה, כמו רננה, בשלה. "חלוקת התקציב הייתה בלתי הוגנת. אם רק היה ניתן לנו הכסף המגיע מקופת הכיתה, הכול היה אחרת". "לא רצינו בכלל מסיבה. אם היו מקשיבים לי ויוצאים לטיול כמו בבית הספר השכן..." "זה לא פייר שלא נתנו לנו להישאר עד מאוחר, המורה-זה-לא-הוגן ש..."

ינואר.

יעל ורננה יושבות לעוד שיחה אישית. יעל משתדלת לתת את כל-כולה. להביע כנות, אמפתיה וגם הרבה הערכה. היא מדברת על אופטימיות, על התנהלות ניווחה, היא מתארת כמה חשוב להניח ללחץ, להתמקד בהווה, ליהנות מהרגע. אך היא רוצה בעיקר להאזין ולשמוע. מייחלת כי רננה תואיל לחשוף בפניה מעט מרחשי לבה, אך האחרונה נותרת בפנים חתומות, מהנהנת בחצי פה. לכל אמירה היא מוצאת טענת-נגד, מוצדקת, מבוססת, בנויה לתלפיות. יעל לוקחת נשימה ארוכה. מניין העקשנות הזו? כלום גמרה רננה אומר לסכל כל ניסיון שלה להתקרב?

אפריל.

ישיבת מורים או ערב גיבוש. היא איננה זוכרת במדויק כיצד כונה המפגש. מירית הפסיכולוגית מבקשת מכל נוכח לתאר בקצרה את דמותו כתלמיד בימי בית הספר. כשמגיע תורה של יעל היא אינה מהססת. זיכרונותיה בהירים כשמש צהריים. פרופיל התלמיד שלה יושב היטב במוחה, מוצק ומגובש.

בהתלהבות היא מספרת על התלמידה יעל רודפת הצדק. על תכונת האופי שעד היום עוד מלווה אותה, אם כי במתינות, בכל נתיב חיים שהיא בוחרת לצעוד בו. על הניקוד החסר שדרשה בכל מבחן, לא לשם הציון חלילה, לשם הצדק בלבד; על ההזדעקות בכיתה לאחר כל מקרה פעוט שנדמה היה לה בלתי הוגן; על התלונות שפעמים רבות כה רצתה לשמור לעצמה, אך לא הצליחה לכלוא בתוכה; על התרומה הרבה שהביאה לכיתה בכך שהשמיעה את קולה מחד גיסא, אך גם על תחושת ה"למה דווקא אני?" על הריקנות שחשה לאחר מכן ועל האנרגיה המבוזבזת מאידך גיסא.

ולפתע זה מכה בה במלוא העוצמה. הרי זו רננה! כיצד נעלמה מעיניה עובדה שקופה וברורה זו עד עתה? שמא הייתה זו ההתמקדות בעצמי? חוסר יכולת לראות את התלמידה? שאלה עצמה לאחר מכן. ואולי הייתה זו הכחשה? אולי לא הייתה מסוגלת להכיר במראה שהוצבה מול פרצופה? אך לסיבה יש חשיבות משנית, כך סברה. כעת יש להמשיך הלאה, לנצל את התגלית לפריצת דרך חדשה.

והתובנה יוצקת למונח "אמפתיה" משמעות חדשה. או אז הכול ברור. או אז היא מזדהה. מזדהה עם הזעם, עם הצורך העז לפרוק את שעל הלב, עם התחושה כי העולם מלא עוולות, ו"מי אם לא אני אתקנן?" עם התמימות, עם חוסר היכולת להשלים עם הפגמים, גם עם אלו המינוריים, הזעירים.

קשה היה לה לפתוח את סגור לבה בפני תלמידתה. טרם סיגלה לעצמה תפיסת עולם ברורה בנוגע למידת הקרבה והחשיפה העצמית שתנהיג מול תלמידה. הייתה מתבוננת בהשתאות מהולה בקנאה בקשר העמוק, האמתי והבריא שיצרו עמיתותיה למקצוע עם תלמידה, ועם זאת חוששת לסדוק את החומה שהציבה בינה לבין תלמידה היא, חוששת לטשטוש הגבולות ולערעור סמכותה. אך הקול הקטן שבמעמקי לבה, זה שהחודשים האחרונים לימדוה לבטוח בו ולסמוך עליו רק קצת יותר, לחש לה כי כאן, עם רננה, השיתוף והחשיפה יהיה המפתח לשינוי.

וכך מצאה עצמה מגוללת את קורותיה כתלמידה בפני תלמידתה שלה, משתפת אותה באנקדוטות מימיה בבית הספר היסודי כתלמידה רודפת צדק, אשר בגרה והייתה לנערת תיכון השואפת לשלמות, דורשת שוויון ותרה באדיקות, שלא לומר באובססיה, אחר כל פגם או חיסרון. היא מספרת לרננה עד כמה היא מבינה ללבה המתקשה להשלים ולקבל דברים כמו שהם ועד כמה היא כמהה לעזור לה, למצוא יחד אתה את האור והיופי שבכל התרחשות

ולהגיע לאיזון המבורך בין הרצוי למצוי, בין עולמה הפנימי לתביעותיו השוצפות וקוצפות כים סוער ובין המציאות שאינה תמיד מתכתבת אתו, שבה אור וחושך, טוב ורע, יושר ועוולה משמשים בערבוביה. רננה שותקת. מעכלת לאטה את הדברים. או שמא נפגעה? שמא היה המסר הישיר בעוכריה? יעל תוהה. היא שולחת מבט מחויך ומעודד אל עבר תלמידתה, וזו, מהורהרת ומכונסת בעצמה, פונה וממשיכה לדרכה. גם יעל מהורהרת, וככל שנוקפים הימים ושתיקתה של רננה אינה נשברת, היא נחרדת למחשבה שמא עשתה טעות גורלית. היא הופכת והופכת במקרה, מריצה במוחה תרחישים ובונה מגדלי פתרונות פורחים באוויר. אך כאשר שבוע לאחר מכן מגיעה רננה בחצי חיוך מבוש ומבקשת לחלוק עמה את שהתרחש באחד השיעורים ולשמוע את דעתה, היא מחייכת חיוך רחב ומתקשה להסתיר את תחושת הרווחה הגואה בקרבה.

תיאור ויתור

אייל נתיב, סכללת יעקב הרצוג

סוף סוף קצת שקט. גאון מי שהמציא את המתכונות. הרי מוכרחים להתחשב קצת במורה לפעמים. לא זכורה לי דממה כזו בין ארבעת הכתלים האלה מאז שיעור הניסיון בסוף השנה שעברה. נדב ישב מאחור וצפה בי. ניכר היה בו שהוא נהנה מהשיעור. אחר כך הוא ניגש אליי ולחץ את ידי בלבביות. הוא קיבל אותי לעבודה ללא היסוס. גם אני שמחתי להתחיל ללמד בבית ספר שהתלמידים בו ממושמים.

הזמן החולף לא הניח לי לשקוע באשליות. את סטירת הלחי ספגתי באחד בספטמבר. מתברר שנוכחותו של המנהל בכיתה מחוללת פלאות. אבל מה הסוד שלו?

מתכונת פועלת כנראה בדומה למנהל. משהו באצטלת החשיבות שהיא מתעטפת בה מטיל אימה או פורט על אחרון הנימים של הערכה ויראת כבוד בלבות תלמידיו. כמו מפקד נערץ השופע כריזמה והוד. "ששש! יש שאלה? לגשת אליי. אתם באמצע מתכונת! אני לא מוכן לשמוע פה דיבורים".

"הכיתה היא כמו תזמורת", אומרת עירית. "השיעור הוא קונצרט. המנצח אינו צריך לנגן בעצמו. תפקידו הוא לארגן את הכלים, להוביל אותם ובעיקר לתאם ביניהם וליצור אינטגרציה הרמונית. התלמידים הם החומר שלך. אל תכפה עצמך עליהם. האזן לצלילים המתנגנים וכוון אותם בעדינות".

"טוב, אז שלום לכולם. קוראים לי עידו. אתם יכולים לקרוא לי המורה. ניגש ישר לעניין. כידוע לכם השנה יש בגרות, חבל להפסיד זמן. נתחיל בחזרה כללית על תחביר. מי יכול להגיד לי מהו גרעין המשפט?"

"אין משפט בלי נדון. כל משפט הוא חריצת דין".

העיניים הבוהות, התמימות, השובבות, החשדניות, העוינות - הופנו כולן לכיוון אחד ולא הותירו ספק באשר לזהותו של הנאשם.

"מישהו יכול להגיד לי מהו גרעין המשפט?" הדהד קולי בשנית בחדר הקטן עם הסיד המתקלף והחלונות המסורגים.

אבל הפעם לא נבלע קולי בדומייה. התובע הראשי קם על רגליו וביטל בהינף יד את דברי ההגנה. צחקוק מפה לפה ביטא את האהדה שרחש הקהל לתביעה. כדי לחדד את דבריי ביקשתי לפנות לחוש הצדק הטבעי, ולשם כך נטלתי מַצָּבֶּעַ אדום ופניתי אל הלוח. מטח ארטילריה כבד מהעורף הבהיר שאין זה אלא משפט צבאי מאולתר בשדה הקרב. כשהסתובבתי חזרה, ניצבתי מול כיתת יורים.

חבול ושותת דם נסוגותי לחדר המורים.

"אבל אמרת לי שאני המנצח!"

עירית בשלוותה: "אין ערובה לניצחון. עליך להקפיד שהמושכות יהיו בידך. לפעמים צריך לרסן את הסוס, ועתיד הסוס להכיר טובה לרוכבו".

"שאלה?"

"כן. מה זה תיאור תכלית?"

"לא, גל, אני לא יכול לענות לך עכשיו על שאלה כזאת. זה מבחן. דיברנו על זה בשיעור. אני רק אתן לך רמז: לשם מה? בשביל מה אני עושה את זה? מה יוצא לי מזה? מה אני מנסה להשיג?"

הלום קרב יצאתי לפלאפל ממול, לפצות על הבלבול ועל חוסר האונים בחוויה חושנית. הנה, פני מהפלאפל לא עושה חוכמות, מציית בדיוקנות להוראות ומשתדל להשביע את רצונך. אין כמו פני כדי להשיב את תחושת השליטה והביטחון לחיך. "חומוס? חריף?" "כן." "חמוצים?" "לא." "סלט?" "כן." "טחינה?" "כן." "צי'פס?" "כן, ותשים גם כרוב." "יופי. אוכל פה?" "כן. אה לא, תארוז לי, אני ממחר. אוכל אחרי השיעור הבא."

"אין משפט בלי נושא ונשוא. הנושא הוא מי שמבצע את הפעולה. הנה לדוגמה, המורה מלמד את התלמידים. מהו הנושא במשפט? בהצבעה בלבד." שלוש ידיים מונפות באוויר. אחת מהן נוחתת על אור בקול חבטה. צווחה מקפאת דם מחזירה אותי לרגע למרתף עינויים אפל, אבל הפעם לא אכנע: "מהו הנושא במשפט? לא, לא נכון גדי, התלמידים זה המושא. מי מבצע את הפעולה במשפט הזה?"

סבא שלי למד בחדר. אם אחד התלמידים היה מפריע או אפילו חולם, המלמד היה תופס אותו בכף היד, מצווה עליו לפשוט את האצבעות ומכה את קצות האצבעות בסרגל.

"משרד החינוך לא מספק סרגלים למורים", אמרתי לסבא.
"ירידת הדורות", הוא נאנח. "בזמנו אפילו את היושר של התלמידים היו מודדים בסרגל. היום יודעים למדוד רק הישגים".

"הכיתה היא כמו עולם קטן", כך עיריתי. "עולם בפני עצמו. השיעור הוא יחידה סגורה. גבולות המקום והזמן ברורים, בתוכם המורה מתווה את אופן ההתנהלות. כל התרחשות, כל מאורע, כפופים לסדר ולחוקיות פנימית המכתיבים את המקצב ואת יחסי הגומלין. להיות מורה משמעו לספר את הסיפור בצורה נכונה".

"את לא יודעת מה זה תיאור תנאי, עינב? אני לא יכול לענות לך, רק לתת לך דוגמה: אם תהיה היררכיה, אזי תהיה עלילה".

למחרת הבאתי לכיתה סרגל. את ראשית השיעור הקדשתי לתצוגה מרהיבה של נשקי החדש. הושלך הס. סבתי על עקביי באסרטיביות, כתבתי על הלוח כותרת לשיעור, ותחתיה חרצתי קו תחתי מושחז היטב עם רעל בקצהו. המבטים הביעו השתוממות.

אף שמירתם את חיי, אני אוהב ללמד אתכם.

ביקשתי מהתלמידים לסייע בידי בחלוקת המשפט לרכיבים תחביריים. "תתחילו מהסוף. מושא, נשוא מורחב, נושא, פסוקית... איזו פסוקית? על איזה תיאור מרמז הביטוי 'אף ש'?"

"אתם יודעים מה? צריך איזו הקדמה כללית. מה תפקידו של התחביר? כאשר אנו מנתחים משפט, אנחנו מפרקים אותו לגורמים ומבחינים בין התפקודים של הגורמים השונים. עד שלא נברא התחביר, הייתה השפה רצף אין-סופי של מילים. לכל מילה הייתה משמעות משל עצמה, אבל המילים לא ידעו להתארגן בשום אופן למשפט. הן לא היו מסוגלות לרקום מערכת יחסים. ממילא לא יכול לקרות שום דבר בעל ערך: היה זה כאוס חסר פשר. והנה הודות לתחביר קיימת תנועה של עצמים זה לעומת זה, יש התחלה וסוף, מוצא וכיוון, סיבה ותכלית, זמן ומקום.

אתם יודעים מה הסוד הכביר של התחביר? מה מאפשר לפרויקט הזה לצאת לאור? בראשית היו המילים שיכורות מהאגו של עצמן. כל אחת הייתה גדושת משמעות ורוויה בחשיבות עצמית. כדי להגיע לראשונה להתקשרות הדדית נאלצה כל מילה להודות בפני עצמה: 'אף ש... אף שאני יודעת-כול, אשמח להקשיב לך. אף שאין כמוני, מעניין אותי להיות נפעלת ממך'. התיאור הזה מכונה 'תיאור ויתור'."

שקט מיוחד במינו השתרר בכיתה. לא ידעתי אם דבריי נקלטו או נפלו על אוזניים ערלות. הסתכלתי מסביב, מצפה בתקווה מהולה בחשש למשוב כלשהו מהתלמידים. אצבע אחת הורמה בהיסוס.

"המורה."

"כן, איציק."

"נגמר השיעור."

אחרי ככלות הכול ✍️

אוסנת שריג, הסכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

א.

למה אני צריכה את זה?! למה אני צריכה את זה?!
היא שואלת את עצמה אחרי יום עבודה ארוך ומתיש
שעה שהיא נלחמת בדלת ביתה, נוטפת זיעה מיום
חם ומהביל ומנסה לסובב את המפתח הסורר.
כבר שלושה שבועות שהיא מתכננת לשכפל אחד

חדש אך לא מוצאת את הזמן בתוך ים המשימות שנכפו עליה, ועוד עשויות
להתווסף.

אין זו הפעם הראשונה שהשאלה הזו מהדהדת בראשה בקול שאון ולא נותנת
מנוח: איך הכנסתי את עצמי למקצוע הזה? גננת! לא פחות ולא יותר...
בהתחלה עוד קיוותה שמדובר בחבלי לידה ברורים מאליהם. הרי לכל גננת
חדשה קשה קצת בהתחלה, ומי אם לא היא תעשה את זה כמו גדולה ועוד
תעביר סדנאות ל"גננת המתחילה".

"מי זו הצעירונת הזו? חלב על השפתיים יש לזאת", ההורים מצקצקים
בלשונותיהם ומרימים גבה כשהם מלווים את ילדיהם ביומה הראשון. היא
מתבוננת בהם, שומעת את הלחישות הרועמות ויודעת: לוחש מי שלוחש
אחרון. היא עוד תוכיח להם, היא תראה להם, והם יבלעו את המילים שלהם
בשלוקים גדולים. ה"צעירונת" הזו סיימה בהצטיינות את התואר הראשון! היא
עצמה אם לשלושה ילדים קטנים, ובכלל - אם רק היו יודעים איזו מדריכה
קרבת וקשוחה היא הייתה בצבא - אתה, אף אחד לא יתעסק...

ב.

לאחר עיסוק מיותר במפתח עולה בידה להכניס הביתה את גופה העייף ואת
שלושת השקים הגדולים והעמוסים לעייפה בשלל עזרי הוראה, קלסרים
וקישוטי גן של החג שהסתיים זה עתה ופינה מקומו לזה העתיד לבוא,
ומחכים (הו-הו, כמה שיחכו) שיתייקו אותם בתיקיית החגים עד השנה
הבאה, אז יתנוססו בשנית על קירות הגן בזמנם ובמועדם. היום הזה היה

ארוך ומעיף. כאילו לא די בכך שהילד הכי מאתגר בגנה ("מאתגר" - זו הגדרה ששייכת למכבסת המילים שלה) הספיק להרוס לה שלושה קישוטים שטרחה עליהם רבות (על חשבון זמנה הפרטי עם ילדיה הפרטיים) במהלך התקפת הזעם היומית שלו, להרביץ לשתי בנות ולקלל את הסייעת. בנוסף היה עליה להסביר, לנמק ולפרט לאחת האימהות (מהסוג הטרחני) כיצד ייתכן שבנה לא גמע את בקבוק המים שלו במלואו.

נו, באמת... חשבה לעצמה תוך כדי שליחת מייל "סיכום שבועי" להורים של ילדי הגן, רק זה היה חסר לי, לגנן על ילדים ולגנן על הוריהם. מי היה מאמין שהעבודה עם ההורים תהיה לעתים קשה, מתישה ומתסכלת יותר מהעבודה עם ילדיהם המסופקים ומכירי התודה.

נדמה לעתים שדבר אינו מביא את אותם הורים - מתלוננים כרוניים - על סיפוקם. הרי מה זה משנה שהילד, בזכותה ובזכות עמלה, כבר מבדיל סוף סוף בין 3 ל-8, מצליח לרכוש חברים בעצמו ולמד להמליל את תחושותיו לפני שהוא בוחר להרביץ ולהימרח כמו שטיח על הרצפה בצרחות וברקיעות? ומה זה משנה שהקטנה העדינה והמפוחדת, שבתחילת השנה מיאנה ללכלך את אצבעותיה בדבק פלסטי לבן או להתקרב אל החמור המאיים לצבוע את ידיה בחום בוצי - היום כבר מפסלת את ערי המסכנות שבנו העברים במצרים.

הרי כלום לא משנה... מבחינתם; היום לא דאגת לכך שהילד ימלא גופו בשתייה עד טיפת המים האחרונה בבקבוקו, ומחר... אל דאגה, מחר הם כבר ימשיכו בחפירותיהם הארכאולוגיות וידוּגו את החטא הנורא שבגיננו מגיע לך לעלות לגרדום או אולי לקבל מכתב פיטורים משר החינוך.

ג.

לפחות היא מודה על כך שהיום הסייעת שלה שולה - טובת הלב אך האדישה להפליא - הצליחה להעביר יום פרודוקטיבי ומועיל בלי לקבל הוראות ניהול שוטפות בכל רגע ורגע. היא עדיין לא בטוחה אם שולה עושה את עצמה ומעדיפה לבהות בחלל כדי לצמצם את היקף עבודתה או שמא היא אדישה אורייגנלית עם קבלות מהרופא.

היא נדהמת בכל פעם מחדש כאשר היא עוקבת אחר הסייעת המשתמטת. כיצד היא מצליחה להתעלם מריב קולני בין שני ילדים, מלכלוך על הרצפה או מסתם ילד שמושך בשולי חולצתה ומבקש להפריע את מנוחתה. נו... כמה

שיחות כבר אפשר לקיים עמה, להסביר ולבקש? מבטה הריק והמשתומם של שולה מטיח בה בכל פעם מחדש שהיא מבזבזת את זמנה לשווא. לפחות שולה טובה בביצוע המשימות לאחר שהתבקשה לעשות אותן. גם זה משהו. ובימים קשים היא נאלצת להתרפק ולחבק זאת בשתי ידיה ולהודות על מה שיש.

ד.

למה אני צריכה את זה? למה? השאלה ממשיכה להדהד והתסכול מפעפע בראשה.

לא פעם חשבה כמה נעימה יכולה הייתה להיות עבודה במשרד: לקום בבוקר, להתלבש בלבוש מחויט ויוקרתי (ללא חשש שצבע גואש יעביר עוד אחד ממכנסייה הטובים למדף בגדי ניקיון הבית), לסדר תיק מסמכים דק וקליל ולהעביר את היום בתקתוק על מקשי המחשב ברוגע ממוזג וקריר. היא ממש מדמינת כיצד היא שותה את כוס הקפה שלה בנחת ובשלווה תוך כדי שיחה קולחת עם אחת השותפות שלה למשרד.

אבל בו בזמן רק המחשבה שבמקום עבודתה לא יתרוצצו ילדים קטנים וזכים מעבירה בה חוסר נוחות. היא אוהבת אותם - את אותם יצורים תלתיים ותובעניים המבקשים לספר לה סיפור שוקק שמחה על מעשיהם וקורותיהם בסוף השבוע האחרון. היא באמת אוהבת אותם, כל אחד ואחד מהם. גם את ה"מאתגר" בעל מראה האפרוח, שרק היום, לאחר שנרגע מהתקף זעם בלתי נשלט, אמר בביישנות מעוררת חמלה עד כמה הוא אוהב אותה, ובזכותה הוא כל כך אוהב לבוא לגן.

אותה אהבה אין-סופית ובלתי תלויה בדבר שהם יודעים להעניק. היא מחייכת ונוכרת כיצד שיחקה היום עם הבנים כדורגל ובנונשלנטיות אצילית הבקיעה גול והפגינה ידע בשמותיהם של שחקני קבוצת ברצלונה. ולאחר מכן ישבה על הדשא עם קבוצת בנות, קלעה את שערן הילדותי והמתפרע לצמות מיוחדות על פי בקשה, טעמה את עוגות הבוץ שהוכנו ממש לכבודה ושוחחה אתן שיחת חולין נעימה. היא אוהבת אותם... אהבה אמיתית. כזו שיש רק לאם אל ילדיה. כי כל אלו הם ילדיה. בשביל זה היא צריכה את זה...

היא הניחה את ראשה על הכר לנמנום צהריים מרפא וחשבה על ההפתעה המיוחדת שתכין ותביא מחר לגן.

לידה ✍️

אפרת דהן, בר דגן, סכללת יעקב הרצוג

התקבלה הודעה חדשה: "נשמח שתצטרפי לצוות של בית ספרנו בשנה הבאה. נדבר בהמשך נועה". אני בשוק! ככה בהודעת אס-אם-אס היא מקבלת אותי לעבודה? טוב אולי זה הסגנון שלהם... וואו, אני לא מאמינה יש לי סטאז! יש לי עבודה!

כמה ימים אחר כך היא מעדכנת אותי: "את מקבלת כיתה ג (יש! מה שביקשתי). תכתבי תאריך ליום היערכות, את המספר של רכזת השכבה, ושיהיה לך בהצלחה!"

ימי היערכות, הכנת מערכים, פגישת היכרות עם הכיתה. היום הראשון הגיע! הם נכנסים, מתמקמים, מחייכים במבוכה. את השמות אני לא מכירה, רק קראתי את הרשימה מיליון פעם. המשימה: לחבר שמות לפרצופים. אני מתרגשת וגם הם.

השיעור הראשון עובר חלק. משחק היכרות נחמד. עוברת אתם על הכללים והציפיות. בשיעור השני כבר מתחילים ללמוד. הם חייבים לראות שאני רצינית. בסוף היום אני נושמת, עבר מצוין. הולכת לעבר המכונית, עוד יום-יומיים וכבר אקלוט את כל השמות. גם את המורות היה נחמד להכיר. זאת תהיה שנה טובה, אני אומרת לעצמי ומתניעה...

חודשיים עברו... לאט לאט מתרגלים... מתרגלים זו מילה עדינה. בחיים לא חשבתי שאעבוד קשה כל כך. הולכת לישון מאוחר - מערכים, מבדקים, מצגות, משחקים, שיחות עם הורים. זה לא נגמר. והמשימה השנתית... כל כיתה בשכבה מעלה הצגה. זהו, הגיע היום. ההצגה - "האחר הוא אני". כבר חודש שאני עובדת אתם: סצנות, ריקודים, הטמעת החומר. הגוף שלי מרגיש את המתח. ההורים נכנסים, האורות כבים, מתחילים! פתאום בתוך החושך אני חושבת לעצמי: המחזור מאחר בכמה ימים... האם זה אומר מה שזה אומר... האורות נדלקים, מחיאות כפיים סוערות. הם היו מעולים!

חודש שלישי. באינטרנט אני קוראת שרוב האיברים כבר קיימים, גם אצלי בכיתה הם כבר יודעים. בנינו סדר יום ומשמעת טובה והם יודעים - קשוחה

אבל נחמדה. עכשיו חשוב להעמיק את הקשרים, לחדור ללב, לנשמה. אני בשקיפות עורפית אבל לחוצה יותר ממה שאצטרך לשקף מחר להורים באספה. פעם ראשונה שאני, "הסטאז'רית הקטנה", צריכה לספר להם על הילדים שלהם. מזה הכי חששתי. גם בריאיון, כשנועה שאלה אותי ממה את חוששת, אמרתי לה: מהתמודדות עם הורים ומאספת הורים. טוב, הכול כתוב, והמורה המאמנת שלי הדריכה אותי מעולה. הרשימה על הדלת, מפה על השולחן, קצת שוקולד בצד, והנה האימא הראשונה מגיעה. מחזיקה אצבעות. שיהיה לי בהצלחה.

חודש חמישי. הערכת אמצע שנה. נועה צפתה בי וגם המורה המאמנת. הן יושבות אתי למשוב. אני מקשיבה וחושבת על הבטן שכבר מתחילה לצאת. אני מרוצה. המשוב היה טוב, ואני יודעת בדיוק על מה אני צריכה לעבוד עוד. אשר לקטן שבפנים, אני יודעת שכבר יש לו את כל האיברים. באינטרנט (באתר) כתוב שהעפעפיים שלו עדיין סגורים, אבל אצלי העיניים פתוחות שעות נוספות. עובדת קשה על התעודות. כשאני מסתכלת אחד-אחד אני רואה - ההשקעה מתחילה להניב פירות. לדוגמה יוחאי, הילד המדהים שבתחילת שנה בקושי ידע לקרוא ולא הסכים לעשות כלום בשיעור, כבר קורא בשטף ומשתתף. איזה כיף לכתוב: "התאמצת והשתפרת. עשית במחצית דרך ארוכה". ואני מתמוגגת. זה אכן מגיע לו, הוא עבד קשה!

חודש שישי. אני מחכה לבדיקת סוכר. זה הדבר הכי מגעיל שיש. כשאני ממתינה אני חושבת על החופשה, חופשת פסח. גם הכיתה כבר על קוצים. הכנתי להם הגדה יפה עם תמונות שלהם יוצאים ממצרים. עברנו ולמדנו את כל הקטעים והשירים. ביום האחרון חיבוק ונשיקה. חג שמח... תשמרו על עצמכם! בבית אני בודקת עוד כמה שיעורים נשארו בכל מקצוע. אני בשוק. זהו זה, הסוף. כבר רואים אותו.

חודש שמיני. הבטן כבר כבדה, אבל בכיתה יותר קל לי. כשאני נכנסת בבוקר בשער אני מסתכלת על הילדים, איך הם גבהו וגדלו, ממש כמו הבחורצ'ק שבפנים. הכול זורם, לומדים במרץ, מתכוננים לסוף שנה: עבודה על הנביא, הערכה חלופית בתורה, מבדק בהבנת הנקרא. יש לילדים עומס אבל אוטוטו זה נגמר. מתכוננים למסיבת סיום. חזרות, חזרות, טיול שנתי ושוב חזרות - הם פשוט מצוינים!

חודש תשיעי. אימא שלי אומרת תמיד שהיריון זה שמונה חודשים ושנה כי החודש האחרון נראה כמו שנה. גם בבית הספר זה ככה. הלחץ מטורף -

התעודות, מה אכתוב להם לסוף שנה? האם הם יודעים שהתאהבתי בהם ויהיה לי ממש קשה להיפרד? הם כבר עם הראש בחופש, ואני מנסה לשמור עוד קצת על המסגרת. מסיבת סיום... הבטן כבר קדימה, ואחד-אחד עולים לבמה לקבל תעודה. אני מרגישה כבדה גם בלב. האם הם יזכרו? יעריכו? מה הם לקחו מהשנה הזו?

אני נכנסת לחדר לידה, דווקא נעים פה. בין ציר לציר אני עוברת בראש על המסיבה. והילדים, מה הם עושים עכשיו? המחשבות ממלאות אותי. אני מקווה שיוחאי מתאמן וששרון שומר על עצמו. דלית בטח נהנית בחו"ל. עוד כאב שמקדם אותי... ואני במסיבת הסיום של המורים... נועה, תודה על ההזדמנות, תודה שהאמנת בי ושאת מאמינה בי ונותנת לי עוד שנה לחנך... זהו, עכשיו אפשר לנשום... תנשמי הנה בא עוד אחד. תדחפי, יופי יופי, את מצוינת. הנה הוא יוצא. מזל טוב, יש לך בן... כן, חוץ ממנו סחבתי עוד שלושים ושמונה השנה.

כל הכבוד לי. שנה ראשונה וסיימתי אותה בכבוד.

כל הכבוד לי. 3.990 קילו של מתיקות. תשעה חודשים, וזה יצא ממני! זו הייתה הלידה הכפולה שלי. שתיהן דומות, שתיהן נמשכות לשנים הבאות. כל שנה לגדל, לגדול, ללמוד, לחדש, להתמקצע ובעיקר להתאהב.

סשחק הכיסאות ✍️

סתניה שטרן, סכללת יעקב הרצוג

סיוון תשע"ד

"שלום אתה המורה לשל"ח?"

"כן, ומי כבודו?"

"אני אבנר, אבא של ערן. שמע, אני לא יודע מה עשית לו, אבל שינית אותו מקצה לקצה".

"זרקתי עליו כיסא..."

טבת תשס"ו

שמים בהירים יחסית לעונה זו של השנה. רוח קרירה מלטפת את העשבים, מזכירה לי את השיר "ים השיבולים שמסביב, על גליו יצאה לשוט הרוח". ושקט, הרבה שקט. מדי פעם נשמעת פעייה של טלה שנשאר סגור בדיר בזמן שאימא שלו יצאה לאכול עשב כדי לחדש את מלאי החלב שלה. אני יכול לסמן וי על עוד הגשמת חלום.

מאז שאני ילד חלמתי להיות רועה צאן, לטייל בהרים עם עדר כבשים, להוביל אותם למקומות שבהם יוכלו להשביע את רעבונם... מאז ומתמיד הייתה לי משיכה לטבע. סיפורי התנ"ך על המנהיגים הגדולים של עם ישראל, ובעיקר על משה רבנו ודוד המלך, חיזקו בי את הרצון לרעות עדר כבשים בהרי יהודה.

כשנה הילכתי עם הכבשים על רכסי ההרים. בגשם תפסנו מחסה תחת מדרגות סלע, ובצהרי יום שרב רבצנו תחת עץ אלון גדול. הרבה חוויות חוונו ודרך הרעייה למדתי דברים על החיים ועליי. לאחר כשנה הרגשתי שאני צריך להתקדם שלב, בדיוק כמו משה ודוד, ומרעיית כבשים עברתי לרעיית נערים.

בהתחלה עשיתי זאת בהדרכת טיולים, אך כעבור כמה חודשים הבנתי שבהדרכת טיול אני נותן "שואו" ונעלם. כמו פרח חד-שנתי, שמאוד בולט ויפה, אך לאחר ימים אחדים לא נשאר ממנו הרבה. הבנתי שחינוך אמתי נעשה בהתמדה ולאורך זמן, כמו זרע קטן ההופך לעץ גדול, לאט-לאט... כמעט בלי שמרגישים. אך במשך כל הזמן הזה צריך לטפח, להשקות, לדשן, לגזום ענפים ולעקור עשבים שוטים הצומחים בסביבתו.

אלול תשע"ג

יום שלישי, שבוע לפני ראש השנה, והנה אני מתחיל דרך חדשה כמורה לשל"ח בחטיבת ביניים במרכז הארץ. צלצול.

אני עושה את דרכי לכיתה ח1. בטוח שאני הולך לשנות את העולם. מגיע לכיתה ריקה למחצה, מציג את עצמי. בהדרגתיות מגיעה המחצית השנייה של התלמידים. אני נותן להם להיכנס, בכל זאת זה שיעור ראשון שלנו, ואני רוצה להתחיל את השנה יפה, רוצה שיאהבו אותי, שיראו בי מורה סבבה, גבר כזה, לא כמו המורים שהיו לי בבית הספר, ששמרו על דיסטנס ולא היו כתובת לשום שאלה ובעיה שהייתה לנו בחיים.

הם נותנים לי שבע דקות של חסד. מתיישרים כל אחד במקומו. שלושה מהם אפילו נענים לבקשתי ומרימים ניירות שהיו על הרצפה. הספקתי גם להקריא שמות ולבדוק נוכחות.

לאחר שבע דקות מתחילה ההתקפה. ברגע שנאמרת המילה של"ח - מתחיל הבלגן. של"ח - שיעור לא חשוב, ראשי התיבות שהומצאו בתקופה הכלקוליתית עדיין משעשעים את תלמידי כיתה ח1 בשנת 2014, כאילו הם המציאו אותם ברגע זה. הם פוצחים בשירה: "ראשי תיבות של של"ח, ראשי תיבות של של"ח, שיעור לא חשוב..." ככל שאני מרים את הקול כדי להתגבר על הרעש, הם מגבירים את הווליום. לאחר מכן מתחילים לעוף בכיתה ניירות. הרעש מתגבר, ואני מוצא את עצמי חסר אונים, לא יודע מה לעשות.

מורה שעוברת במסדרון ושומעת את הרעש בכיתה פותחת את הדלת ושואלת אם הכול בסדר. אני, כמובן, עונה לה שכן, הרי אני בדרכי להיות המורה של המדינה לשנת תשע"ד, ובסוף השנה אני אופיע בעמוד האחורי של "ידיעות אחרונות" בטקס קבלת הפרס משר החינוך.

הרצון שלי להיות מורה לשל"ח לא הגיע משום מקום. הוא נבע ממקום אמתי ושלם עם עצמי. החלטתי שאני רוצה לעסוק בחינוך כדי לחבר את דור האיפונים בחזרה לארץ, לאדמה, למדינה ולעצמם. לגרום להם לראות נוף ולאהוב אותו, להסתכל עליו באמת, להיות חלק ממנו ולא רק להצטלם בו כדי להעלות ישר את התמונה לאינסטגרם או לפייסבוק. ארבע שנים של לימודים לתואר ראשון בחינוך ותעודת הוראה לא הכינו אותי לרגע הזה שבו אני עומד

מול שלושים וחמישה תלמידים, שהדבר האחרון שמעניין אותם זה ללמוד על מכלול הנוף-אדם בארץ ישראל.

אני מנסה להרים את הקול שוב, להיראות סמכותי, אך בפנים אני רק מחכה שהשיעור הזה כבר ייגמר. כולנו יודעים שהרושם הראשוני יקבע את המשך השנה, אך להם יש יותר ניסיון בזה. אני רואה איך אני מפסיד במלחמה הזאת ושומע את החותמת שחתמה שכך הולכת להיות השנה הקרובה שלי... שנת הישרדות. הבלגן נמשך כל השיעורים. איחורים, רעש, תלמידים בודדים מקשיבים ומשתפים פעולה, אך הרוב נמשכים אחרי אותה קבוצה שהופכת את השיעורים שלי למגרש משחקים.

בולט מכולם היה ערן. תלמיד גבוה ורזה, שער שחור מתולתל ועיניים חומות, יושב בסוף הכיתה ומנהל אותה משם, כאילו במקום שלו נמצא החמ"ל. הוא שממליך מלכים ומשפיל עבדים. קובע מי יהיה מקובל בכיתה ומי יהיה קורבן לבדיחות ומעשי קונדס. הוא שקובע גם איך ייראה השיעור שלי.

הטקטיקה שלי הייתה כמו של אחד התלמידים בכיתה: להתחנף אליו ולרצות אותו, וכך אולי יעשה אתי חסד וייתן לי להשחיל כמה מילים בשיעור. כמובן את הטקטיקה בחרתי ביני לבין עצמי, וכלפי חוץ ניסיתי להציג קשיחות. אך הם כבר ידעו לקרוא אותי מבפנים, והבינו ש"הדמות הקשוחה" שעומדת מולם היא רק תחפושת, ושהצעקות שלי עליהם הן עוד סימן לאיבוד השליטה שלי.

אדר תשע"ד

היום הולך להיות אביבי, מנבא החזאי בחדשות של שבע ושלושים בבוקר. בתקופה זו של השנה, שבה החורף והאביב מחליפים משמרות, אין לדעת מה יהיה מזג האוויר. העתק של המצב שלי בשיעורים. אני לא יודע איך הם הולכים לעבור עד שאני רואה מי התלמידים שהגיעו לכיתה. אני מקווה שערן לא יגיע גם היום. אתמול הוא היה מושעה עם עוד כמה תלמידים מהחבורה שלו. סוף-סוף היה לי שיעור כמו שצריך, ללא בעיות משמעת.

אני מקשיב לרדיו ונותן לראש לגלוש למחשבות על תכניותי לשנה הבאה. האם להמשיך בהוראה או לחזור לחיים הטובים בהדרכת טיולים? ברדיו מתנגן שיר חדש של ביני לנדאו, אני מקשיב למילים:

"אל תפחד ללכת אל האופק המתוק
על אף כל הצללים האורבים בדרך
לך בידיעה ברורה שאין להם כלל נגיעה בך
ורק מצער פחדך הם שואבים את כל כוחם נגדך"

אני מקשיב למילים, והן נוגעות בי. אני משתדל לזכור ולהפנים כל אחת מהן. בעודי מתלבט ביני לבין עצמי אם מותר לי לומר ש"הצללים שאורבים לי בדרך" הם ערן וחבורתו, אני נזכר בשיחה שהייתה לי בתחילת שנת הלימודים עם אשת חינוך דגולה. שאלתי אותה איך היא עושה את זה. איך היא משיגה דממה כזאת בכיתה. היא הצליחה לקרוא אותי וענתה לי שביום שלא אפחד מהתלמידים, ואחליט שאני הוא שמחליט מה יהיה בכיתה, גם התלמידים יבינו את זה. היא הפכה את בעיית המשמעת מבעיה שתלויה בתלמידים להתמודדות פנימית שלי.

גם אז הקשבתי לדבריה, אך לא הפנמתי אותם באמת. ידעתי שהתהליך הזה יגיע מתישהו, אך לא ידעתי מתי. נראה שהייתי צריך לשמוע את דבריה במילים אחרות ובליווי מוזיקלי. עובדה שמאז ששמעתי את השיר ברדיו עשיתי סוויץ' בראש. הפנמתי שמעתה והלאה אני מחליט מה יהיה בכיתה, ואני הוא שקובע איך יתנהל השיעור.
צלצול.

אני נכנס לכיתה וחש ביטחון עצמי כמו מפקד מול טירונים. רואה את ערן וחבורתו יושבים על השולחן מאחור ולא חושש מתגובותיהם.

השיעור מתחיל ומתנהל כמו כל שיעור עד עכשיו, ואפילו עולה עוד מדרגה. ערן לא מפסיק להעיר הערות עוקצניות בזמן שאני עם הפנים ללוח. מישהו מכדרר כדור בכיתה ומתחילים לשחק מסירות, מטוס עף לכיוון הלוח, ערן וחבורתו מובילים את הכיתה בשירה "ראשי תיבות של של"ח, ראשי תיבות של של"ח, שיעור לא חשוב..."

אני כותב על הלוח את נושא השיעור, ומנסה בינתיים לתכנן את תגובתי, ואז...
בום!!!

נזרק כיסא אל הלוח.

דממה...

"מי עשה את זה?"

אין תשובה.

"מי זרק את הכיסא?!"

אני מרגיש איך הכעס מתחיל להשתלט עליי, ואיך עוד רגע אני מאבד את העשתונות. שנייה לפני ההתפרצות שלי אני לוקח נשימה עמוקה ונזכר שאני צריך להוביל את הכיתה ולא להיות מובל. שעוד שנייה אני אזכה בפרס שהתלמידים רוצים כל כך שאקבל - מורה משתולל.

"כולם לשבת בשקט מיד!" אני אומר בתקיפות אך בשקט פנימי. כל התלמידים מתיישבים פרט לאחד, ערן.

"איפה הכיסא שלך?"

"ליד הלוח".

"אתה זרקת אותו?"

"כן".

"למה?"

"כי השיעור שלך משעמם ולא חשוב".

"אתה יודע בכלל על מה אנחנו מדברים עכשיו?"

"כן, על ציונות".

"וזה לא נושא חשוב?!"

"לא".

"מה אתה יודע על ציונות?"

"הכול. ציונות זה..."

"עצור! גש לכאן ותסביר לכיתה מה זה ציונות".

ערן מחליף אותי במקומי, ואני ניגש לסוף הכיתה. ערן מתחיל לגמגם:

"אה... טוב, ציונות זה כל מיני אנשים ש..."

בום!!!

דממה...

"איך אתה מרגיש עכשיו?" שאלתי את ערן, לאחר שהתאושש מהכיסא שנחת

מטר ממנו...

סיוון תשע"ד

"שלום, אתה המורה לשל"ח?"

"כן, ומי כבודו?"

"אני אבנר, אבא של ערן. שמע, אני לא יודע מה עשית לו, אבל שינית אותו מקצה לקצה".

"זרקתי עליו כיסא..."

"אני מאמין שזה אסור לפי חוקי משרד החינוך, אבל נראה שזה מה שהוא היה צריך כדי להתאפס ולגלות את עצמו מחדש".

תיקון חצות ✍️

זכרי וינר, סכללת יעקב הרצוג

"מה, כבר אחת-עשרה? מרגיש לי כמו שמונה!"
כאילו לא קמנו היום לפני השמש. לא נסענו שלוש
שעות, לא טיילנו כל היום. כבר אחת-עשרה, ועכשיו
כיבוי אורות. והתגובה המידית והצפויה אינה מאחרת
לבוא: "מה, כבר אחת-עשרה? מרגיש לי כמו שמונה!"
למסע כללים משלו. הם אינם כתובים בשום חוזר

מנכ"ל, אך כל מורה זוכר אותם בעל פה וכל תלמיד מקפיד לפעול על פיהם.
מן אינסטינקט מולד. במשך כל שעות היום במהלך המסע התלמיד מתלונן
על עייפות, וברגע שהשמש שוקעת מאגרי האנרגיה בגופו מתמלאים באורח
פלא. וכך אנו מגיעים לשעה אחת-עשרה - שעת כיבוי האורות. מנהג המקום
הוא משחק היתולי בסגנון חתול ועכבר או לחלופין שוטרים וגנבים (כל בית
ספר ומנהגיו הוא) בין המורים לתלמידים. או במילים אחרות: התלמידים
ערים לחלוטין, המורים עייפים מאוד, ועכשיו אני צריך לשכנע את ניסים
להיכנס לאוהל...

כנגד ארבעה בנים דיברה תורה: חכם, רשע, תם ושאינו יודע לשאול. ניסים
הוא תלמיד חכם, לפעמים נוהג ברשעות כלפי חבריו ובעיקר כלפי מורותיו,
מיתמם כאשר פונים אליו ואינו שואל אף אחד מה לעשות ומתי. בתחילת
השנה נכנסתי לכיתה כמחנך במקום מחנך שפרש בסוף שנת הלימודים
הקודמת. מורה ותיקה, שאת דעתה אני מאוד מעריך, יעצה לי לא להתעסק
עם ניסים. הקשבתי לה ואמרתי שאני רוצה לנסות. עוד באותו היום השעיתי
את ניסים מבית הספר לאחר שהרביץ לתלמיד אחר. בשיחה שקדמה להשעיה
ניסים בעיקר שתק. הרגשתי שהוא יודע מה אני הולך להגיד. זאת לא הייתה
השיחה הראשונה שלו לאחר אירוע אלים, וזו לא הפעם הראשונה שנשלח
לביתו.

כעבור יומיים חזר ניסים לבית הספר. הדבר הראשון שעשיתי היה לגשת
אליו ולומר לו "בוקר טוב", ללחוץ את ידו ולשאול "מה שלומך?" ניסים הגיב
בקור רוח ופירט באוזניי כמה נהנה בבית כשהיה מושעה. למחרת העניין חזר

על עצמו. ניסים הרביץ לתלמיד אחר. שיחת בירור ובסופה השעיה נוספת, בהבדל אחד קטן אך משמעותי; בשיחת הבירור ניסים לא שתק. הוא גם לא ממש דיבר, אלא אמר משפט אחד: "נראה לך שזה ישנה משהו?" אמרתי לו שאני לא יודע אם זה "ישנה משהו", אך חשוב לי שהוא יבין שלמעשים שלנו יש מחיר.

כעבור יומיים חזר ניסים לבית הספר, ושוב ניגשתי אליו. לחיצת יד. "בוקר טוב, מה נשמע?" ושוב ניסים מספר באריכות כמה נהנה להיות בבית. וכך העניין חזר על עצמו. בין השעיה להשעיה שמת לי לב שניסים לא מפסיד שום שיעור. באחת משיחות הבירור, לאחר שניסים הרביץ שוב לתלמיד, התחלתי את השיחה במחמאה על שהוא מקפיד להגיע לכל השיעורים בזמן, ושאלתי אותו אם לא נמאס לו משיחות הנזיפה המתקיימות לאחר אירועי האלימות. בפעם הראשונה מאז תחילת השנה חשתי כי ניסים שותק כיוון שהוא חושב מה לענות ולא שתיקה הפגנתית. שתקתי גם אני. ניסים דיבר ראשון:

"אז מה, אני עדיין מושעה מחר בגלל המכות?"

"נכון", אמרתי. "אתה תהיה מושעה מחר בגלל המכות".

"אז מה קשור ההגעה שלי לשיעורים?"

"רוב הזמן אתה לא הולך מכות".

כעבור יומיים חזר ניסים לבית הספר. טקס קבלת הפנים הפרטי שלנו התנהל כסדרו: בוקר טוב, לחיצת יד, מה נשמע. אלא שהפעם התשובה הייתה שונה: "בסדר, מה אתך?" משהו התחיל לזוז. לא יודע להגדיר מה בדיוק. משהו בעיניים של ניסים. תלמידי השכבה המשיכו לפחד ממנו וראו בו "מופרע". רוב מורי בית הספר המשיכו לתעב אותו וראו בו בריון חסר תקנה. אבל למחרת ניסים לא הלך מכות עם שום ילד.

ניסים למד רצוף במשך שבועיים. לאחר שבועיים, לצערי, הוא היה מעורב שוב באירוע אלים ונשלח לביתו. את שיחת הבירור שקיימתי אתו לפני אותה השעיה פתחתי במילים אלה:

"ניסים, אני ממש גאה בך".

"על מה בדיוק? שוב פעם הלכתי מכות".

"אם תחזיק מעמד חודש רצוף ללא מכות אני אוציא אותך לסיור של"ח בעוד חודש ושבוע".

שתיקה. אני קולט שמשוהו זו אצל ניסים בראש, ולא מצליח להבין מה עומד להתרחש.

"אתה יודע מתי בפעם האחרונה יצאתי לטיול של בית הספר ללא הורה מלווה?" שאל ניסים.
עניתי שאין לי מושג.
"בכיתה ד!"

ניסים הושעה מבית הספר וחזר כעבור יומיים. לאחר חמישה שבועות הוא יצא אתי לסיור של"ח במדבר יהודה. במהלך כל הסיור ניסים התנהג למופת. עזר, הקשיב והשתתף. בנסיעה חזרה הוא רב עם תלמיד אחר באוטובוס. בדיוק כשהרגשתי שהנה הכול הולך להשתנות. את שיחת הבירור ערכנו הפעם על ספסל ליד תחנת האוטובוס. זו הייתה השיחה הראשונה שלנו שבה יכולתי לראות שניסים מאוכזב מעצמו. החמאתי לו על תפקודו במהלך הסיור, למעט בנסיעה חזרה, והצבתי בפניו אתגר חדש: "אם תצליח להימנע מאלומות עד לטיול השנתי - תצא לטיול עם כל הכיתה". חודשיים וחצי של התנהגות טובה ללא אירועי משמעת, ובטח שלא אירועי אלימות. הודעתי על ההסכם שלי עם ניסים למחנכות השכבה ולמנהלת. התגובה של כולן הייתה זהה. בהתחלה תימהון ולאחר מכן השאלה המתבקשת: "האם אתה מוכן להיות אחראי לו במהלך הטיול השנתי?" עניתי שכן, ושהוא יהיה צמוד אליי. ניסים עמד באתגר בכבוד.

בוקר המסע הגיע. שש וחצי בבוקר והתלמידים מתחילים להיאסף. 6:35 - ניסים לא מגיע; 6:40 - רוב התיקים כבר על האוטובוס - אין סימן לניסים; 6:50 - חצי כיתה כבר יושבת בתוך האוטובוס, והחצי השני מסיים להעמיס את התיקים, ואז - ניסים מגיע. לבוש חגיגי. חיוך מאוזן לאוזן. הילד בעננים מרוב אושר. במהלך כל היום ניסים היה צמוד אליי. הקשיב, עזר, השתתף ובעיקר נהנה לטייל עם כל הכיתה במסע השנתי.

היום עובר מהר, ואנו מגיעים לחניון. מאהל אירוח גדול. מקלחות, ארוחת ערב, פעילות ערב, וכל הזמן הזה אני מחכה לפיצוץ. יש תור למקלחות. יש תור לאוכל שממילא אינו טעים במיוחד. פעילות הערב נחמדה אך לא מעבר לכך. והנה מגיע הזמן החופשי. שעה חשובה אך קריטית. שעה שלמה שבה אין לתלמידים פעילות מאורגנת, מה שמעלה את מפלס השעמום ואת פוטנציאל הפיצוץ. השעה 23:00 מגיעה ואתה אנחת רווחה. המחנכות הולכות ל"כיבוי אורות". אני מכין לי כוס קפה שחור ומתיישב על שולחן

קק"ל בקצה החניון. קרוב מספיק בשביל לשמוע, רחוק מספיק בשביל קצת שקט בסוף היום.

ואז אני שומע את ניסים: "מה, כבר אחת-עשרה? מרגיש לי כמו שמונה!" בבת אחת נדלקות לי כל נוריות האזהרה. עוזב את הקפה החם ומגיע במהירות לאוהל של השכבה. בחוץ ניסים ואחת המורות. אני שולח את ניסים בטון סמכותי ומאיים לחכות לי בשולחן בקצה החניון. אני מבקש מהמורה רשות לטפל בניסים בזמן שהיא תדאג לשאר הכיתה. עכשיו אני פוסע לאט לכיוון השולחן. שיתבשל קצת. כשאני מגיע ניסים מסתכל עליי ומנסה להבין מהדרך שאני מביט בו מה בדיוק מצבו. הקפה שהשארתי על השולחן כבר קר. אני מספר לניסים על היום שלי. כמה חיכיתי כבר לשתות כוס קפה שחור חם בשקט בסוף היום. אני מודיע לניסים שאני הולך להתייעץ עם המחנכות והמנהלת מה לעשות. מגיע לחדרים של המורות. מכין קפה חדש. המורה מדווחת לי שכל תלמידי הכיתה למעט ניסים נמצאים בשקט באוהל בתוך שקי השינה.

אני חוזר לשולחן בקצה החניון. ניסים יושב על השולחן ומחכה לי. אני מתיישב לידו. שותקים. אני לוגם מן מהקפה. בפעם הראשונה מאז תחילת השנה ולאחר הרבה מאוד שיחות ניסים מתחיל לדבר ראשון. שנינו כבר מנוסים בדיאלוג הזה. אך הפעם הוא פותח, בלי שום הקדמה מצדי. לאוהל ניסים חזר רק בשעה ארבע לפנות בוקר. אני הלכתי לישון בשלוש. המורה ששמרה בין שלוש לארבע סיפרה לי שניסים ישב ודיבר אתה במשך שעה שלמה. "לא רק שהוא לא הפריע, הוא היה מנומס ונהניתי לדבר אתו". בבוקר פגשתי את ניסים בחדר האוכל. הוא ניגש אליי כדי להגיד לי בוקר טוב. לחיצת יד. "מה נשמע?" "מה שלומך?" ולומר לי שהוא כבר מילא את הג'ריקנים.

כשנשטתי חיבקה את דמעות היתום ✍️

סחסוד סינדיאני, הסכללה לחינוך גופני ולספורט ע"ש זיכמן, סכון ויגייט

פרחי הסתיו צרחו ועליהם בכו. עופותיו עצובים והחליטו להגר ללא חזרה. לחניו ומקצביו שאלו היכן המיתר החם והעוד הרחום המשרים שקט ושלווה, הזורמים בגוף ומחבקים את הנשמה כדי להתרומם גבוה גבוה.

ים החורף בכה, גליו געשו, וקולותיהם גבהו והכו בסלעים החירשים שנשארו ללא אותיות וללא שמות זולת סמלים ותאריכים שחרטו ידיים; לא ידיים אלא דמעות חמות שזלגו מעיניהם של יתומים מתלוננים ובוכים, ללא בית וללא כנף. ומסביבם עולים קולות חנוקים: "אבי... אבי... אבי האם תשוב?"! הד הקול חוזר בעוצמה רבה ונושק לגלי הים הגועשים. מבין קולות אלה היה קול אחד רגוע, בעל תחינה, שכמעט אינה נשמעת. התבוננתי לכאן ולכאן, הסתכלתי למרומים ולאופק, אך ללא הועיל! אם כן, מניין מגיע קול זה ומיהו בעליו?

שאלתי את אבני האביב, את עצי הקיץ, את הרי הגעש של הסתיו ואת שמש החורף הקר על אודות מקור הקול, אך לא זכיתי אלא לשתיקה ולדממה. המתנתי בסבלנות עד שנכנס הליל וירדה החשכה. התחלתי לשוחח עם הליל, שמא יספק לי תשובה ואדע מיהו בעליו של אותו קול החודר לאוזניי בכל רגע. אך הליל התעלה כמלך וקישט את עצמו בכוכביו ובירח שבלט והאיר סביבו, ואמר בנימה שלא הצלחתי להבחין אם היא שאגת נמר או אריה. "היכן אתם בני אדם? היכן לבבותיכם הקשוחים? היכן הרחמים? היכן האהבה והתחינה? היכן? היכן? היכן?"

הפסקתיו ברוגע ואמרתי לו: "סבלנות, סבלנות! מה קרה? מה קרה? מדוע אתה כועס, ומה אכפת לך מאתנו?"

כעסו גבר, והוא אמר: "אני המקשיב לתלונות הנבוכים ורואה את דמעות האלמנות והיתומים; אני השומע את יללת התינוק, את אנחות האם ואת כאבי הזקנים; אני הוא הסוד הכמוס והים העמוק, המטמון האבוד והדמעות התועות".

הוי אלוהים - אמרתי בלבי - מה זה? מה קורה לו? מה זה עניינו? מלמלתי אגב תנועות גוף וידיים, חלקן מובן והחלק האחר סתום ללא פשר, עד שאזרתי אומץ ושאלתיו:

"הוי ליל, אני רואה שאתה כועס, התוכל לספר לי מהו הדבר שהצית בלבך את אש הכעס והטביע פצע עמוק בגופך?"

"אהה", פתח בתשובתו. "מניין אתחיל את דבריי, מקור שבט או מחום תמוז? אנחות תוכפות אנחות, וכאבים מסתעפים בכאבים ויוצרים מנגינה של דמעות בים העצב. מתנגנת לה סימפוניה של תקווה ועצב עם חלומות כמו זה של מג'ד".

כן, מג'ד. התלמיד שאינו נעלם מזיכרוני. דבק בי כפי שהאור דבק בשמש. מג'ד בעל העור השחור והעיניים הבורקות. שיערו השחור יורד עד לתנוך אוזנו. מג'ד הוא התלמיד ששמו חדר אל מעמקיי. נשמתי כרוכה בנשמתו. כל הלילה אני ער ומקשיב להד אנחתו. נקשרתי אליו בלי להבין את פשר הקשר. האם זה קשר של מורה עם תלמידו, של אח עם אחיו, או שמא קשר של חבר עם חברו?

הקשר שלי עם תלמידי מג'ד התחיל בהתקרב מועד יום האם. 21 במאס. ביום זה בית הספר מארגן פעילויות ותערוכות לאות הערכה והוקרה לאימהות. אינני יודע אם היה זה לרוע מזלי או להפך, שמילאתי באותו יום את מקום המחנך שנעדר. וכשאר המורים בבית הספר החלטתי להוביל פעילות. אך בסגנון שלי, שהוא קצת שונה משל האחרים, כך שהפעילות אינה מכוונת רק לאימהות אלא גם לאבות. התלמידים נתבקשו לכתוב שני מכתבים: האחד לאם והשני לאב. לא אוכל לשכוח את הפנים התמימות, הזוהרות, שזוהרן ניזון מאור הירח וסירב להסתתר מאחורי העננים והשתתף בשמחת התלמידים. לא אוכל לשכוח את הידיים המיומנות שסרטטו את המילים וצבעו אותן בצבעים יפים כאילו הן יהלום מקושט באבנים יקרות. צבעים כאן ושם, זוהרים, צבעי עץ ושמן. התלמידים מחליפים ביניהם את הביטויים, את הקישוטים ואת הציורים כדי לבטא את רגשותיהם האמתיים ולהודות להורים על חסד הילדות שהעניקו להם; שני נרות שנשרפו כדי להאיר להם את הדרך, ההורים היקרים והאהובים.

בזמן שעניי מתבוננות בתלמידיי האהובים, עסוקים וחיוך ממלא את פניהם, נעצרו עיניי למראה תלמיד המרכין את ראשו על השולחן. ידו השמאלית מתחת לעיניו. לא יכולתי להתאפק. ניגשתי אליו מהר, ניסיתי להרים את

ראשו, אך הוא התנגד בחוזקה. בכל זאת התכופפתי, התבוננתי בפניו והרמתי אותו. והנה דמעותיו החמות חובקות את ידיי, כאילו אומרות: "אנא, אל תעזוב אותי. הישאר אתי. תן לי חום, תמוך בי..."

לא אכחיש. דמעות זלגו מעיניי על מג'ד היקר. אך בה בעת הרגשתי ששערות גופי סומרות ומקישות על דלת לבי כאומרות לי: "קום, מחמוד, מלא את תפקידך עתה, הירגע וחשוב היטב בטרם תנקוט כל צעד. תכנן, בדוק, אחר כך תפעל ותפיח רוח חיים חדשים בלב נער שהגורל מנע ממנו חיבוק, חיוך ופינוק של אביו. כן, אתה המחנך, מחמוד, המורה החרוץ, הרהרתי בלבי. לא עברו כמה רגעים, והנה אני מנגב את דמעותיי ופותח בשיחה עם מג'ד על הגורל ועל גזרת שמים, ואיך האדם יכול להיזכר ברגעים היפים והמאושרים. הזיכרון הוא פעמון המצלצל בעולם השכחה ומקל עלינו את כאבי הפרדה. התחלנו להיזכר יחד (כאילו אני מכיר את אביו היטב), מזדהה עם רגשותיו, צולל לעומק זיכרונו. החלפנו חיוכים וצחוקים עד שרכשתי את אמונו. הקדשתי לו פגישות שבועיות קבועות וביקורי בית שללא ספק השפיעו עליו. בפגישות אלה הוא סיפר לי על רגעי השמחה והעצב שלו, ואני הקשבתי לו, תמכתי בו, הבנתי אותו ככל שיכולתי. אחרי כל זה הוא כבר תפס עוד חדר מחדרי לבי.

עקבתי אחרי מג'ד כל יום. התחלתי לשאוף אל המחר הזוהר ואל החלום העולים מעיני הבורקות כברק הכוכבים בליל חשוך ואל זריחת שאיפותיו כשמש המאירה את רקיע השמים...

כל המילים אינן מספיקות כדי לספר סיפור שהפקתי ממנו לקחים רבים. אכן, המורה המכובד והמוצלח הוא זה בעל כישרון להכיל ולחבק את נשמות תלמידיו, לרומם אותן ולעלות יחד אתן מעלה מעלה. הוא מתעניין בחייהם, בקטנות ובגדולות. לא מעט תלמידים זקוקים מאוד לקרבה, לאהבה ולדאגה; המורה איננו רק עט או עיפרון, לוח, ספר או מחברת, וגם לא הצלחה או כישלון. המורה המוצלח הוא זה המצליח בתפקידו כשחקן על הבמה. פעם הוא ממלא את תפקיד המורה ופעם את תפקיד האב, האח, המדריך או המנהיג, ולעתים גם את תפקיד האם. לכן מקצוע ההוראה הוא מקצוע קדוש ואנושי. דרכו מתבטאת המציאות וזורם הדם בעורקי הגוף. כל אלה מביאים את האביב, הממלא את הטבע בפריחה יפה, מגוונת ובעלת ניחוח; לניחוח שבעבורו מציצות הציפורים ומשמיעות לחן ענוג הממלא את העולם כולו.

אנו המורים חייבים לבנות את עתידם של התלמידים כמו פרחי האביב וציפוריו, לצייד אותם בידע ולטעת בהם הרבה אהבה, מרגוע ושלווה, להפיץ את הניחוח שלנו בקרב מכרינו, להטביע את חותמנו, להתוות להם מסלול ולהאיר את דרכם במרוצת השנים הבאות.

حين عانقت رحي دمعات اليتيم

صاح ورد الخريف وبكت أوراقه، حزنت طيوره فقررت الرحيل دون رجوع أو عودة. تساءلت ألعانه وأنغامه أين الوتر الدافئ والعود الحنون الذي يبعث الهدوء والسكينة لتسري في النفوس فتعانق الأرواح لتحلق عاليًا بكى بحر الشتاء وثار هائجًا ليعلو صوته فيرتطم بتلك الصخور الصماء التي باتت بلا حروف أو أسماء سوى نقش رموز وتواريخ حفرتها أبادٍ، بل دموع أيتام حارة ذرفت من المآقي شاكية باكية، بأنها بلا مأوى أو جناح، تتعالى من حولها أصوات مخنوقة تردد: "أبي... أبي... أبي هل لك من عودة؟!" ليعود الصدى بحدة أعلى يلامس، بل يعانق هدير الأمواج الغاضبة. لقد كان من بين تلك الأصوات صوت هادئ حنون لا يكاد ان يُسمع، تأملت هنا وهناك، نظرت في الأعالي والآفاق لكن دون أي جدوى! إذًا، من أين ذاك ومن صاحبه؟!

ساءلت حجارة الربيع وأشجار الصيف وبركان الخريف وشمس الشتاء الباردة عن مصدر الصوت، فلم أحظ سوى بالصمت والسكون.

انتظرت وصبرت حتى جن الليل وسكن الظلام وخيم على المكان، فبت أناجي الليل علّه يسعفني بإجابة لأسعف صاحب ذاك الصوت الذي بات يطرق اذني في كل حين وحين، فما كان منه إلا أن شمش شمخ الملوک، وزين نفسه بنجومه ليتلألأ البدر مزينًا ومنيرًا كبده، ليقول بنبرة لم اكدميزها، هل هي زمجرة غمر أم زارة أسد:

أين أنتم يا بني البشر؟ أين قلوبكم القاسية؟ أين الرحمة؟ أين الشفقة؟ أين الحب والحنان؟ أين؟ أين؟ أين؟

قاطعته بعصبية وقلت له: على رسلك، على رسلك فما بالك؟ ولم أنت غاضب هكذا؟ وما شأنك أنت بنا؟ ازداد حدة وقال: أنا من أسمع شكاوى الحيارى، وأرى دموع الأرامل واليتامى، أسمع أنه طفل وآهات أم وآلام شيخ وعجوز، أنا السر العميق والبحر الدفين والكنز المفقود ودموع تاهت في الطريق.

"يا الله" - قلت في نفسي - ما هذا؟ ألهذه الدرجة؟ ما باله؟ ما شأنه؟ ما قصته؟ رددت هذه الكلمات مع همهمة وإشارات وحركات، بعضها مفهومة وأخرى مبهمه غامضة بلا تفسير حتى تجرأت وسألته: أيها الليل، إني أراك ضجرًا فهلا أخبرتني بالحادثة التي أشعلت نارا في قلبك وأدمت جرحًا عميقًا بات يسري في بدنك؟

"آه ثم آه" - هكذا بدأ حديثه - "من أين أخط لك كلماتي وأقوالي وعباراتي، من "برد شباط" أم من "نار

تموز؟" آهات تتبعها آهات، وآلام تتراقص مع الأم لتعزف الدموع في بحر الأحزان، فتعزف سيمفونية الأمل والحزن مع الأحلام كحلم "مجد"، نعم مجد، ذلك الطالب الذي لا يغيب عن ذاكرتي، يلازمي كملزمة الضوء للشمس، مجد ذو البشرة السمراء، ذو العينين اللامعتين والشعر الأسود المنسدل الذي يصل شحمة أذنيه.

مجد ذاك الطالب الذي حُفر اسمه في أعماقي، تعلقت روحي بروحه، بت أسهر على صدى أناته، ربطتني به أوامر لا أترجم معناها، هل هي علاقة معلم بطالب أم بأخيه أم بصديقه؟

لقد بدأت قصتي مع طالب الغالي "مجد" حين أوشك التاريخ على الاقتراب من يوم الأم، الواحد والعشرين من شهر آذار، حيث تشهد المدرسة في هذا اليوم فعاليات وإبداعات وشكر وامتنان للأهات، لا أعلم هل هو حسن حظي أم سوءه انني لعبت دور المربي الذي غاب في ذاك اليوم، وكيفية أعضاء الهيئة التدريسية قررت أن أجري فعالية، لكن بطراز آخر، لا أخص الأم فقط بل نكتب ونعبر عن حبنا وشكرنا للأب كذلك، حيث طلبت من التلاميذ أن يقوموا بكتابة رسالتين الأولى للأم والأخرى للأب لم أكن لأنسى تلك الوجوه البريئة التي أشرقت واستمدت اشراقها من ضوء القمر الذي أبي أن يختبئ وراء الغيوم بل يشاركهم فرحتهم العامرة بهذا اليوم، ولم أكن لأنسى سرعة الأنامل التي كانت تخط الكلمات وتلونها بألوان، وكأنها عبارات ماسية زخرت من اللؤلؤ والياقوت والمرجان، ألوان هنا وهناك، مبرقة وشمعية وخشبية وزيتية كذلك، طلاب يتبادلون العبارات والزينة والألوان والرسومات، معبرين عن أصدق مشاعر طفولية احتضنوها ليقدموها هدية رمزية لأعلى من في الوجود، للشمعتين اللتين تحترقان لتنيرا درب فلذات أكبادهم، للبرد المنير والشمس الساطعة: "الوالدين الحبيبين الغاليين" وبينما كانت عدستي تجوب على منظر أحيائي الطلاب وهم منفعلون، والبسمات تملأ وترتسم على وجوههم، وقع نظري على طالب يضع رأسه على الطاولة (مطأطأ الرأس) جاعلاً يده اليسرى تحت عينيه. لم أملك نفسي، هرولت مسرعاً نحوه، حاولت رفع رأسه إلا أنه أوى وبشدة، لكنني انحنيت على ركبتي وتأملت وجهه وأنا أرفعه وإذاً بدموعه الدافئة تعانق يدي، وكأنها تقول: أروك لا تتركني، إبقى معي، مدني بدفئك وعطائك، ادعمني...

لا أنكر أنها اغرورقت عيني تعاطفاً مع الغالي "مجد" لكن أحسست بقشعريرة في جسدي، وقرعت باب قلبي لتقول لي: قم يا "محمود" قم بدورك الآن، تمهل رويداً وفكر جيداً قبل أن تخطو أي خطوة، خطط صمم ثم نفذ لتنعش قلب طفل من جديد، حرمة القدر من ضمة أب أو بسمه أو حتى مداعبة على الرأس "نعم هيا أيها المربي محمود، هيا أيها المعلم المثابر" خاطبت نفسي وإذ بها لحظات لأجد نفسي أكفكف دموعه، وبدأت بالحديث معه عن قدر الحياة وكيف يمكن للإنسان أن يتذكر الذكريات الجميلة السعيدة، لأن الذكرى ناقوس يدق في عالم النسيان وهي التي تخفف آلام الفراق، بدأنا نتذكر سوية (وكأنني أعرف أباه جيداً) أنفاعل مع أحاسيسه، أنغلغل في أعماقه. تبادلنا البسمات بل الضحكات سوية، حتى استطعت أن أكسب وده وجهه بعد أن كرست اللقاءات الأسبوعية والزيارات البيئية التي كان لها وقع خاص في قلب مجد البريء ليحدثني وأحدثه عن أفراحه، أحزانه، دموعه، آلامه وبسماته... سمعته، ساندته، فهمته، دعمته بكل ما استطيع. وأخيراً بعد هذا كله حجزت غرفة أخرى من فندق قلبي لطالبي الغالي "مجد".

كنت أرقب مجداً يوماً تلو يوم، وأصبحت أنظر إلى الحلم الواعد والغد المشرق الذي يلمع من خلال عيني

عزيزي مجد اللامعتين كلمعان النجوم في سويداء الظلام، واشراقة طموحه كشمس تنير قبة السماء... كلمات وكلمات، تعابير وحروف ونقاط لا تكفيني لسرد قصة كان لي فيها العبرة، بل العبر على مر الزمان. فحقاً، المعلم الفاضل هو من يملك الروح السامية التي تعانق أرواح طلابه وتسمو وتحلق معهم، مشاركتهم حياتهم بكل ما تعني، فهناك الكثير من ينقصه الود والحب والرعاية لأن المعلم ليس عبارة فقط عن قلم حبر أو رصاص، أو سبورة أو كتاب أو دفتر، أو نجاح أو رسوب أو فشل، المعلم الناجح هو من يتقن دور الممثلين على المسرح، فتارة يلعب دور المعلم وأخرى دور الأب والابن، المرشد والقائد، وأحياناً يضطر إلى القيام بدور الأم كذلك. لذلك فإن مهنة التعليم، مهنة مقدسة، إنسانية يتكلم فيها نبض الوجدان وخفقانه ودماء الشرايين وأنسجتها، فهي كتلة ربيع ملأت الدنيا أزهاراً زاهية ملونة يفوح عبقها وشذاها وتغرد طيورها وعصافيرها أجمل معزوفة في كل أنحاء العالم. فلنكن نحن المعلمون بناء المستقبل كزهور الربيع وطيوره وعصافيره، نملاً طلابنا علماً وأملاً وحباً ووداً وهدوءاً وسكينة، وننشر شذانا في نفوس وعقول من عرفنا لتبقى بصماتنا رسالة حية ينطق بها طلابنا عبر السنين والسنين.

תשטעו בדיחה ✍️

נועה אשל-אביגור, כרם - מכון הוסיניסטי יהודי, ירושלים

עבודה בבית חולים היא משימה לא פשוטה. על פניו נדמה כי האתגרים המרכזיים שמתמודדים אתם יהיו מצבם הבריאותי של הילדים והמראות. בפועל, גיליתי שהאתגר הגדול ביותר הוא איך להיות מורה. מה זה בעצם אומר ללמד ילדים חולים? מה עושים שם? איך נראית כיתה? יש בכלל כיתה?

השאלות הכלליות הופכות במהרה לחידה מתמטית לא הגיונית בעליל עם משוואה בלתי אפשרית, שהיא בפועל היום-יום שלי. וזה מתחיל ככה: ערבי, חרדי, חילוני ומסורתי מגיעים לכיתה. האחד דובר יידיש, השני ערבית, השלישי והרביעי עברית, וטווח הגילים נע בין שלוש לעשר. נשמע כמו התחלה של בדיחה. ומה עכשיו? נשמע מסורבל, לא? זה באמת מסורבל. בפעמים הראשונות שלי לא ידעתי איך להגיב לזה. זה שיעור? מה אני אמורה ללמד? באמת אפשר ללמד משהו ככה? בתחילת השנה ניסיתי למצוא כמה שיותר פתרונות יצירתיים וחוויתיים לפעילות עם הילדים. חיפשתי שעות באינטרנט פעילויות שונות, ובכל פעם שהבאתי אותן לבית הספר זה לא עבד. לראש השנה רציתי להכין ברכות עם כף היד, והתלמיד שהגיע היה עם כוויות ויד מגובסת. הכנתי שיעור על דיוקן ורגשות והגיעו ילדים מהגיל הרך שלא הבינו מה אני רוצה. רמה גבוהה מדי, נמוכה מדי, שיעור מסורבל או פשוט. בכל פעם זה עולה מחדש. איך יוצרים שיעור שיתאים לכולם? כל יום שאני מגיעה בו לעבודה הוא יום אחר. הילדים משתנים ומתחלפים, ואני צריכה להתאים את עצמי למציאות. אין תהליך, אין הורים, אין תעודות, אין ציונים. יש עכשיו. עכשיו בחינוך? כן, רק עכשיו. הקבוצה שנכנסת לכיתה היא הקבוצה ברגע נתון, והיא לעולם לא תחזור על עצמה. הכול חד-פעמי, ויש לי הזדמנות אחת ויחידה להגיע לילדים, ליצור אתם, לעשות משהו, להיות מורה.

השנה התחילה בלחץ לא מבוטל - מה עושים? לא ידעתי איך להתמודד עם ההטרונות הזו. זה פשוט לא עובד. אי-אפשר. עד היום כשאני נכנסת לכיתה

מקנן בי החשש הזה שהכול יתפורר מול עיניי. למה שיצא מזה משהו? למה שישתפו אתי פעולה? למה שנלמד משהו ביחד?

בחופשת חנוכה קיימתי סדנת פסיפס. הגיעו ארבעה ילדים, שלושה מהם בגיל הרך ואחת בת אחת-עשרה. היא התאכזבה. זה באמת מאכזב לשבת "בגן ילדים". כשהצגתי את הפעילות בכיתה היא אמרה לי שזה לקטנים וזה לא מתאים לה. הסברתי לה על תולדות הפסיפס באמנות ועל חשיבות הטכניקה ושכנעתי אותה להישאר. היא הסכימה במפתיע ויצרה ציור שכולו שמחה ואהבה. זה הפתיע את שתינו. הי, הצלחתי לרגע.

בשיעור אחר על זכויות אדם טווח הגילים של הילדים היה שלוש עד ארבע-עשרה (!), דוברי עברית וערבית. הרי ברור שאי-אפשר לקיים דיון ושיח מעמיקים בנושא בהרכב כזה... הכנתי שיעור המבוסס על הכרזה של השנה הנוכחית, אשר מורכבת ממעגלים של אנשים בצבעים שונים, אוחזים ידיים. כשהצגתי את נושא השיעור, "זכויות אדם", אחת האימהות התכווצה קלות בכיסאה. כבר ציינתי שגם ההורים הם חלק מהשיעור? ניתחנו את היצירה ביחד. אחת הילדות הקטנות אמרה שהיא רואה פרח צבעוני. זה היה יפה. אני לא הבחנתי בכך קודם. גם הנער בן הארבע-עשרה התייחס. איזה מזל, הוא לא נראה מאוכזב מדי מהרכב הכיתה.

השיעור מתקדם, ודיון קצר מתנהל על דמיון ושוני בין אנשים. אנחנו דנים במה שקורה בכיתה. מדברים עברית וערבית. זה חדש ושונה עבור הרוב המוחלט שנוכח בחדר. עוברים לשלב היצירה - מגזרות נייר של דמויות במעגל בהשראת הכרזה. קשה מדי. הילדים הקטנים מתקשים במטלה, ואני עוזרת להם ומנחה את ההורים מה לעשות. נגמר השיעור, וכולם יוצאים עם מגזרות נייר. כל כך שברירי, עוד רגע וייקרע.

אני לא חושבת שהצלחתי לפתור את החידה שלי. השאלה מנחה אותי מדי יום, מאתגרת ומתסכלת בד בבד. כיום אני יוצרת שיעורים ופעילויות אשר מנסים למצוא את המכנה המשותף לכולם. כאלה שיתאימו לגיל הרך וגם לחטיבת הביניים, שיחצו תרבויות ויהיו רלוונטיים לתלמידים וגם לי. כשאני כבר בטוחה שהבנתי מגיע השיעור, והמציאות טופחת שוב על פניי. צריך לשנות, להתאים, להתגמש. להכין מראש משהו שיתאים גם לזה וגם לזה ולהיות פתוחים לאפשרות שהכול ייטרף וישתנה ברגע. אין אתמול, אין מחר, יש עכשיו.

פריחת השקד ✍️

הדר הנגבי ליראה, הסכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

הוא יגשים, גם יעזור,

אך בתנאי אחד:

גם אתה חייב לזכור

חלומך לעד.

הוא יעוץ לך עצות

בחלום אחר,

אך אתה צריך לרצות

ולא לוותר.

(מתוך "שיר הילדים", לאה גולדברג)

לעולם לא אשכח את הרגע הראשון שראיתי אותו. הגעתי לכיתתי החדשה, לבי הלם בחוזקה, וזיעה קרה כיסתה את פניי. הסייעת הציגה אותי בפני התלמידים: "תלמידים, זו הדר, המורה החדשה שתחליף את אילנה בחודשים הקרובים". שמונה זוגות עיניים הביטו בי, בוחנות אותי ומחכות למוצא פי. חוץ ממנו. הוא ישב בפינה עם כובע על הראש, מבט אל החלון, לא מתעניין כלל במה שמתרחש בכיתה. כובע על הראש בזמן השיעור? ממתי יושבים עם כובע בכיתה?! רציתי להעיר לו, אך העדפתי לחכות שנכיר קודם.

כך עבר לו החודש הראשון בכיתתי. הכרתי טוב יותר את התלמידים ואת הצוות החינוכי בבית הספר, השתתפתי בישיבות פדגוגיות, ושיעורי הצפייה עברו כראוי. לכאורה הייתי צריכה להיות מאושרת, אולם תחושת האושר הייתה ממני והלאה. שקד לא למד, דיבר בגסות אל חבריו לכיתה, לא הקשיב ואף זלזל בי. כמה שיחות עם ההורים, פגישות עמם, פגישות עם המנהלת וכלום! לא חל כל שינוי. ימים ולילות הרהרתי בשקד וחשבתי בלבי כיצד לנהוג ומה לעשות. בשעות המחנך ישבנו יחדיו תחת העץ בחצר האחורית של בית הספר. ניסיתי לדובב אותו, להבין את הלך חשיבתו, אך דבר לא קרה. הוא לא הוציא הגה מפיו, רק הביט בי ונראה היה שדבר אינו נוגע בו. בתחילה ניסיתי לדבר אליו ברוך, אך ללא הועיל. דיברתי בטון חזק והחלטי יותר, דבר לא קרה. כעסתי

עליו והענשתי אותו, אך דבר לא השתנה. יחסו והתנהגותו נשארו בדיוק כפי שהיו.

עד אותו הבוקר. הבוקר שבו החלטתי להטיל על התלמידים משימה. זה היה במסגרת שיעורי מפתח הל"ב. כל תלמיד התבקש להכין מצגת על נושא שהוא אוהב. לצורך המשימה הרשיתי לתלמידים לגשת למחשבים ולחפש חומרים. כל תלמידי הכיתה קמו באטיות וניגשו למחשבים, אך שקד... שקד רץ במהירות אל עבר המחשב והתחיל להקיש על המקלדת. ניגשתי אליו מלאת סקרנות ושאלתי אותו מה הנושא שבחר. הוא הביט בי בעיניים בורקות וענה: "המצגת שלי תהיה בנושא הבריטון. זה כלי שניגנתי עליו בבית הספר הקודם שלי". עוד לא הספקתי לענות וכבר היה צלצול להפסקה, וכל תלמידי הכיתה מיהרו לצאת. נשארתי לבד בכיתה והבטתי בצג המחשב, שם הופיע לפניי במלוא הדרו הבריטון. כלי נשיפה מיוחד המשמש בעיקר בתזמורות. הייתי מופתעת. לעולם לא הייתי מנחשת שזה הנושא ששקד יבחר. פרפרים החלו מרקדים בבטני, אולי מצאתי פתח ללבו של שקד...

למחרת, בזמן שהצלצול בישר על ההפסקה הגדולה, הבחנתי כי שקד נמצא בכיתה ואינו ממחר לרוץ כמו בדרך כלל.

הוא ניגש אליי באטיות רבה, פניו מופנות כלפי הרצפה ושאל אותי בקול חרישי: "המורה, האם את מוכנה לעזור לי להכין את המצגת בבקשה?"

לא האמנתי למשמע אוזניי, ועניתי לו: "בשמחה!"

שקד חייך חיוך ומיהר לרוץ החוצה.

בשעת המחנך ישבנו יחד ליד המחשב. הסתכלתי בשקד, ופניו נראו לי שונות. עיניו הגדולות היו בורקות, מבטו היה שלו ורגוע. שקד החל לספר לי על הבריטון. הוא סיפר לי שהוא השתתף בהופעות בפני אנשי עירייה. הניגון בכלי זה הוא החוויה הטובה ביותר שיש לו מבית הספר הקודם, והוא מתגעגע מאוד לנגן בו. בזמן ששקד הכין את המצגת הרהרתי בבחירה שלו בכלי הנגינה - הבריטון. הוא לא בחר בכינור, בחליל או בחצוצרה, שהם כלים מוכרים. הוא בחר בבריטון, כלי נשיפה עוצמתי, מיוחד ומרשים.

שקד הוא נמוך קומה. הכתפיים שלו שמוטות לרוב כלפי מטה. האם הבחירה בכלי זה מסמלת את מי שהוא רוצה להיות?! האם השימוש בבריטון הוא הדרך שלו להביע את עצמו ולהציג את עצמו? המחשבות מילאו את ראשי, אך דבר אחד היה לי ברור: אני מוכרחה להשיג את כלי הנגינה - הבריטון.

בסוף היום, בעודי הולכת לכיוון חדר המורים, רצה לקראתי המורה לאמנות, חיוך רחב על פניה ובריסטול בידה.

"תראי, תראי מה הוא צייר! אני לא מאמינה, סוף-סוף הוא עבד בשיעור".

הבטתי בבריסטול שבידה וזיהיתי מיד את הבריסטון.

"הוא צייר את זה לבד?" שאלתי.

"כן! אני לא מאמינה שלא גילינו עד כה את הכישרון של שקד. זה כאילו ילד אחר..."

בשעת השהייה ישבתי בחדר המורים וחשבתי לעצמי שלפעמים דווקא הדרכים הפחות שגרתיות הן שפותחות את לבו של התלמיד. הרי עכשיו הסכר נפרץ, והמים מגיעים אל מחוזות שלא תיארונו לעצמנו שקיימים - האמנות.

היועצת נכנסה לחדר המורים ושאלה לשלומי. סיפרתי לה על התהליך שלי עם שקד ועל הגילויים האחרונים. היא שמחה מאוד לשמוע והציעה שכדי לעזור לשקד להמשיך לפרוח נכנס ישיבה של כל הצוות החינוכי שמלמד אותו ונגבש תכנית שמטרתה לחשוף עוד צדדים באישיותו. שמחתי על היוזמה, ועוד באותו ערב שלחתי מייל לכל חברי הצוות.

בפגישה שיתפתי את המורות שגיליתי תלמיד נפלא ויוצא דופן. תלמיד היודע לנגן בכלי מיוחד שלא רבים מכירים; תלמיד היודע לצייר ציורים נפלאים. המורות, שמכירות את שקד ויודעות אילו קשיים היו לי ולהן אתו בתחילת השנה, לא האמינו למשמע אוזניהן. כל מורה הבטיחה לסייע לשקד בתחומה. החלטנו שאנו לא מוותרות עליו. אני מוכרחה להודות כי בזמן הישיבה חייכתי לעצמי חיוך קטן, חיוך של ניצחון. אני, סטאז'רית, שבפעם הראשונה מקבלת חינוך כיתה, ודווקא אני היא שהצלחתי לפרוץ את הסכר...

במהלך השבועות הבאים חילקתי לשקד תפקידים שמתאימים לכישוריו. בשיתוף עם המורה למוזיקה החלטנו שבשיעוריה שקד יציג את המצגת על הבריסטון בפני תלמידים מכיתות שונות. בפעם הראשונה שהוא הציג את המצגת עמדתי לידו ועודדתי אותו. הוא היה נבוך ובקושי שמעו אותו מדבר. בפעם השנייה ישבתי על הכיסא על ידו, וקולו כבר נשמע ברור יותר. בפעמים הבאות הוא אמר שאני יכולה להישאר בכיתה ושהוא יסתדר לבד.

"אך אתה צריך לרצות ולא לוותר"

בנוסף, קישוט הקירות בכיתה היה באחריותו. הוא היה אחראי לתלות, להוריד ולתכנן כיצד ייראו הלוחות. המורה שסייעה לו הייתה המורה לאמנות. היא

נתנה לו חומרים, עזרה לו לגזור, להדביק ולעצב. היועצת החלה לקחת אותו לשיחות אישיות. ואילו אני? אני זכיתי להכיר תלמיד מקסים ומיוחד. שקד החל להשתתף בכיתה, ללמוד; הוא כבר לא הציק לחבריו לכיתה אלא להפך, נעשה חברם הטוב. הוא החל לכבד את הצוות החינוכי, והחשוב מכול - כיבד את עצמו ולא ויתר לעצמו.

כמה ימים לפני יום המשפחה בעודי מלמדת את הכיתה על סוגי משפחות, נכנסה לכיתה המורה למוזיקה, וחיוך רחב נסוך על פניה. היא הפנתה את מבטה ממני אל שקד ושוב אליי ואל שקד. ללא מילים הבנתי מה עומד מאחורי החיוך המרוגש, ונראה היה שגם שקד הבין. היא יצאה מהכיתה, ואז נכנסה ובידה... בריטון! בוהק, מרשים ונוצץ! כל תלמידי הכיתה נפעמו והביטו בכלי המיוחד. שקד קם כלא מאמין, ניגש אל המורה למוזיקה, לקח מידה את הבריטון, ישב על כיסא והחל לכוון את הצינורות. לרגע חששתי. הכלי גדול כל כך ושקד קטן כל כך. לא ידעתי אם יצליח להחזיק אותו בכלל. אך שקד, כנגן מיומן, החל נושף בבריטון והפיק ממנו צלילים מיוחדים וענוגים. תלמידי הכיתה התבוננו בשקד כלא מאמינים. הבטתי בו, ובאותו רגע הבנתי את הקשר העמוק בינו לבין כלי הנגינה.

שקד הוא תלמיד מיוחד, והבריטון הוא כלי מיוחד, כלי שלא רואים בכל יום. עיניי התמלאו דמעות. לאורך כל אותו היום שקד לא הניח את הכלי. הוא ניגן בפני כל מי שרק רצה לשמוע. כולם הגיעו לכיתתי לראות את שקד מנגן ולהאזין לו.

בחלוף חמישה חודשים הייתי צריכה לעזוב את בית הספר משום שהמחנכת הקבועה תכננה לחזור מחופשת הלידה שלה. ביום האחרון שלי בכיתה הגיע שקד עם הוריו, מחזיק בידיו זר פרחים ומכתב. התרגשתי עד מאוד מהמחווה היפה, אבל המכתב... המכתב יישאר אתי עוד זמן רב. לא אאריך במילותיו, אך אצטט שורה אחת, משמעותית ויקרה ללבי: "המשיכי להיות מורה לחיים כפי שהנך. אני יודע שהרבה מההצלחות היפות שלי הן בזכותך".

✍ את לא לבד, סורה

צורית אססלם, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך חולון

גם כן התלבטות - נעלי סירה או נעלי ספורט. את נעלי העקב מזמן הורדתי מהפרק. הן רעשניות מדי ולא בא לי שיבשרו על בואי.

אלוקים אדירים! מה קורה אתי?! סוף סוף הגיע היום שמהותו היא להוציא מהכוח אל הפועל את הכישורים שרכשתי במשך שלוש שנות לימוד, ופתאום הכול מצטמצם לנעליים...

מבט אחרון במראה. מתרגלת עמידה עם נוכחות. עוד יישור של שערה סוררת וקדימה להגשמה...

קוראים לי דורית, והיום אני מורה. ממש מורה עם כיתה משלי ותא משלי בחדר מורים. גם ספל וכפית הבאתי מהבית כי מהיום והלאה אני הולכת לבלות פה הרבה זמן...

שלא תחשבו שלא הבחנתי בחיוך הקטן ובעיניים שהצטמצמו להן כנגדי. אולי אני תמימה אבל אני מתרגשת היום. כמה שזה נשמע פתטי - מבחינת זוג הגשמת חלום.

כבר שמעתי את האמירות הציניות, את לא הולכת לבלות אלא להתבלות, או תברחי מכאן לפני שהרגשות שלך יכו פה שורש...

אולי אברח ואולי אתאכזב, ויהיו אולי גם כמה נשמות טובות שיזכירו לי - "אמרנו לך", אבל היום אני פה עם ביכורי רגשות ופרפרי מחשבות וטוב לי!

צועדת במסדרון המוליך לכיתתי, נצמדת לקיר כדי לא להיתקל בתלמידים שועטים. אני שומעת קולות:

"מי זו המורה הזאתי?"

"אללה, מה נראה להם מחליפים לנו מורים כמו גרביים?"

"איך קוראים לה אמרת?"

והטונים עולים לאוקטבות גבוהות ועצבניות: "למה מי אתה שתגיד לי? אחותך ואימא שלך..."

הפסקתי לשמוע את פירוט השושלת המשפחתית וחשתי על בשרי את הפחד מתגנב ללבי.

בעודי מנסה להסדיר נשימה ולא להתרגש מההמולה באות לקראתי בצעדים תואמים שרית המורה המנחה שלי וחני יועצת השכבה. אני לא רואה על פניה את חיוך ה"ברוכה הבאה".

שרית פתחה: "שימי לב, יש פה משהו לא הוגן".

וחני הוסיפה: "ריכזו אצלך בהקבצה את כל 'הכוכבים', אני נכנסת אתך!"

ושרית הוסיפה: "את חייבת עוד היום לדרוש מהרכזת שישנו את ההקבצה!"

"כן-כן", אני עונה: "יהיה בסדר בעזרת השם, אל תדאגו".

כן, בעזרת השם, אני חייבת עזרה ודחוף! אבל מחייכת כאילו שום דבר לא מבהיל אותי. וכי מה אעשה? אגיד להן שאני מבוהלת מהקולות שקידמו אותי? אעשה פניית פרסה ואפתח במנוסה? ומי אני בכלל? רק הגעתי וכבר לבקש שישנו עבורי?

עודני מחייכת את חיוכי ההלם והמבוכה, ובלייל השאלות שהכו בי הולך ודועך ככל שאני מתקדמת לכיתה.

דורית, השאירי הכול מאחור. את במיטבך, יכול תוכלי! כך הרגעתי את עצמי בעודי עומדת על סף הכיתה, מיישמת את תרגיל מס' 2 בשפת גוף נוכחת ומנהיגה. וואלה, זה עובד. עוד לא הוצאתי מילה והם תופסים את מקומותיהם. אני פוסעת לכיוון שולחן המורה - הליכה בטוחה, לא מהירה. מזל שאני בלי עקבים... תרגיל מס' 3 - המשך שפת גוף נוכחת ומנהיגה.

מניחה את התיק על השולחן: "תלמידים נא לשבת".

הם מזיזים את הכיסאות. נראה לי שקצת יותר מן הנדרש.

"אמרתי לשבת בבקשה", אני מבהירה בנימה אסרטיבית. תרגיל מס' 2 בשימוש נכון בקול.

"שלום קוראים לי דורית", אני מציגה את עצמי.

"השנה נלמד יחד מתמטיקה. (בלוף ראשון - אתם תלמדו, ואני אלמד. שיהיה ברור - אני המורה).

אני בטוחה שבשיתוף פעולה של כולנו נגיע להישגים ונלמד בהנאה". (בלוף שני - אני יודעת שלא תשתפו פעולה, ואני אוציא ת'נשמה כדי שתעברו את הבגרות, וזה הולך להיות רחוק מהנאה...)

המשכתי בהקדמה בעניין הכללים, כי למדנו שקודם כול יש ליצור את המסגרת ואז לצקת לתוכה את התכנים.

אני קוראת מהדף שהכנתי עם המנחה שלי.
"דף טוב", היא אמרה לי. "מושקע, ממש עושה חשק להתחיל ללמד". כך היא אמרה.

אבל הם, התלמידים שמולי, לא חשבו ככה.
הם לא הקשיבו.

הם לא הקשיבו - תרגיל מס' 3 בהעברת מסרים לא הצליח לי!
הם צחקו ביניהם. התעסקו בטלפונים הניידים. אחד הגדיל לעשות והפגין את כישורי הזמרה שלו.

ואני אנה אני באה? קולות בתוכי מנסים להרגיע: לא להיבהל. תחזירי את השליטה לידיים שלך. קצת השתעממו, לא נורא. תתחילי ללמד, והם כבר יגלו איזו טובה את, איך את מסבירה וכולם מבינים...
זה הצליח, קצת. אם מסכמים - השיעור הראשון עבר בשלום.

עובר יום ועוד יום. פחות פרפרים בבטן וקולות בראש. פחות מדקלמת תרגילי שפת גוף... פחות נבהלת מגובהם ומקולם. הם בסך הכול ילדים קטנים ומגודלים, שפצעון שצמח בלילה יכול לערער את הביטחון שלהם. רק אתמול החולצה שלבשו הייתה תלויה עליהם כקולב, והיום היא כבר נפרמת בצדדים...

כן, מתרגלים... יש משהו מרגיע במוכר, בשגרה... יש משהו מוזר ברצון הפנימי, שמהר מאוד חפץ להיות חלק, לא להישאר במקום של "החדש".
ידעתי והכרתי את הקשיים של כל אחד. הבנתי מהר מאוד מי כדאי שישב לידי, על מי להרעיף מחמאות ועם מי צריך להלך בין הטיפות...

חשבתי שאני קולטת וקוראת את כולם עד שעידן הזכיר לי שאני רק בשנה הראשונה, ואפילו לא עברתי את הרבע הראשון.
עידן הוא מנערי הגבולות. כל הזמן בודק היכן הם עוברים ועד כמה הוא יכול לנכס לעצמו טריטוריות בכיתה. אתו הייתי מהלכת על בהונות או אם תרצו בין הטיפות כדי למנוע דרמות מיותרות.

יום אחד הוא הגזים. אל תשאלו אותי מה, מי, איך. עזבו תחקירים... כשמורה משתמש בקוד המילה "הגזים" - כולם מרגישים שהחמצן באמת הולך ואוזל ושמישהו רוצה לשמוט מתחת לרגלינו את השטיח. זה לא שטיח של כבוד, זה שטיח שמסמן: זה חלקי, וזה חלקך; זה תפקידי, וזה תפקידך.

התקשרתי לאבא של עידן. הוא הקשיב ואמר שיטפל בעניין. לא יודעת למה התקשרתי לאביו ולא לאמו. לא יודעת למה התקשרתי לפני שהתייעצתי עם היועצת. לא ידעתי מה פשר המילים "לטפל בעניין".

עידן שיפר את התנהגותו ורציתי לגרום נחת לאביו. שוחחנו בינינו שיחה טובה וארוכה, והוא שמח על התהליך שבנו עושה. באותה שיחה התברר לי שאחרי הלימודים עידן עובד עם אביו בעסק המשפחתי ושאינו מרוצה מאוד מעבודתו. בסוף השיחה הזמין אותי האב אליהם והבטיח לי כבוד מלכים. שיתפתי את היועצת בשיחה וסיפרתי לה על ההזמנה. צחקתי אתה על "כבוד המלכים" שהציע.

חלפו שבועות. שיעורים, מבחנים, מספרים מרצדים על הלוח. מחליפה נעליים בלי חשבון... ישיבות פדגוגיות וכבר ערב חג פסח. עוד מעט אני מסיימת שנת לימודים ראשונה. אני ממש מורה.

הטלפון בולע ופולט ברכות חג. את חלקן מוחקת, את חלקן שומרת. עד שצדה את עיני הודעה שלא היה לי נוח לקרוא: "נשמה שלי, חג שמח". ועוד הודעה: "מה שלומך? אני שמח לשמוע ממך. נו, אמרת שניפגש". ההודעות מאבא של עידן.

לא ידעתי את נפשי. הרגשתי במלכוד. לא ידעתי להסביר לעצמי את התחושות שחשתי.

סיפרתי. סיפרתי לכל מי שצריך, לכל מי שיבין. סיפרתי ליועצת, למנהל, לאימא, לאבא... ההצלה שלי הייתה שסיפרתי. לא נשארתי לבד, ועזרו לי להבין ולתרגם לעצמי את התחושות שחשתי.

זהו, אני לא לבד! סבב אותי מעגל לא רק של תמיכה אלא של התגייסות לפעולה. זה לא נשאר רק הסיפור שלי אלא של כולם. המנהל נטל מנהיגות - הוציא אותי מהתמונה והחזיר את אבא של עידן למשבצת שלו.

כל אחד עשה את חלקו בפאזל, כך שהביטחון חזר אליי ואתו גם התובנות. דפדפתי בכל המחברות ושחזרתי את כל התרגילים. בדקתי אם היה שם מענה למקרה דומה, אבל לא!

היום, רק חודש אחרי, אני משננת לעצמי את הכלל הראשון - לספר! ואני מספרת ומעבירה את זה הלאה.

ואני מספרת כי הסיפור שלי יכול להיות גם שלך.

דווקא היה לא רע ✍️

גלי יסעור, אורנים - הסכללה האקדמית לחינוך

דווקא היה לא רע, אפילו די טוב.

ציפיתי להתשה.

היא לא הגיעה.

התחיל טוב, הפך לטוב מאוד, וכבר ניכר הסוף. סוף השנה הגיע, וזה רק נעשה טוב יותר ומשאיר טעם של עוד.

רוצה עוד. גם בשנה הבאה ובזו שאחריה, ונראה לי שתמיד. סיימתי את לימודי התואר הראשון בציונים טובים, עבדתי כמה וכמה שנים עד אשר גמלה בי ההחלטה, לאחר מחשבות אין-ספור והתייעצויות רבות עם בעלי האהוב, לשנות כיוון ולעבור לתחום החינוך. ידעתי שאני לא רוצה להיות מורה בבית ספר. ידעתי שאני רוצה לעבוד עם ילדים קטנים, וחשבתי על תחום החינוך המיוחד.

בחרתי. גננת לחינוך מיוחד לגיל הרך. סיימתי את לימודי ההסבה לפני כחמש שנים. רק השנה, לאחר שני הריונות ושתי לידות תוך כדי עבודה עם קטנטני חינוך מיוחד על הרצף האוטיסטי, עברתי את שנת הסטאז'. זו היא לי שנה של צמיחה מקצועית. הפעם הראשונה של הובלת קבוצה, של עבודה מול הורים שמפקידים בידי את היקר להם בעולם. ההורים.

אני לא יכולה, גם לו רציתי, להתחיל ולתאר מה עובר על ההורים האלו בשגרת חייהם היומית. הקטנטנים.

טוב להם בגן. אני רואה שהם מאושרים רוב הזמן. משחקים במשחקיהם המועדפים ומתקדמים כל אחד בקצב שלו. הקצב האישי שלו, האישי מאוד. כל התקדמות זעירה מבורכת כל כך, מוערכת כל כך. כל הכבוד להם, לקטנטנים הללו, שמתאמצים בכל כוחם ליצור קשר ולבקש בקשות - כל אחד בדרכו המיוחדת לו.

החויות המקצועיות בשנה זו נחרתו בי עמוק יותר מכל שנה קודמת שבה עבדתי עם קטנטנים בחינוך המיוחד.

זו השנה שהשפיעה הכי הרבה על החויות האישיות שלי. הפרטיות. חשבת. כל כך הרבה חשבת ביני לביני, רק עם עצמי, אפילו בלי שהעליתי על דל שפתיי את הנושא, בלי להתייעץ עם אף אחד, אפילו לא עם האדם הכי קרוב אליי, בעלי.

אולי זה משום שכבר יש לי שני ילדים. בריאים. לא.

הגעתי לגיל 35. הגיל שמשווה למשבר גיל הארבעים של הבדיקות הרפואיות לנשים בהיריון.

אצל קטנטי החינוך המיוחד בגן שלי, במהלך שנות עבודתי ובכלל בשנה זו, ראיתי עשרות מקרים של תסמונות גנטיות. כאלו שאפילו לא שמעתי עליהן בעבר.

ההורים.

מי בכלל יכול להעלות על הדעת מה עובר בראשם, ולאילו התמודדות נפשית הם נדרשים כל יום?

עכשיו, כשהם קטנטנים ומתוקים ומתקדמים לאט בצעדי הצב הענקיים שלהם, אני תמהה מה יהיה אחר כך. בעוד שנה. ההורים שואלים ודורשים לדעת - האם הקטנטן ידבר?

כאשר אני מבשרת להם שהקטנטן הצליח היום בטיפול הפרטני לבנות מגדל משתי קוביות או לטפס על הסולם בחצר, אני רואה את התקווה, את הזיק הניצת בעיניהם, את החיוך המשתף, את האושר, את ההקלה שהנה, הייתה עוד התקדמות.

אבל הימים האלו שבהם הקטנטן בוהה בשולחן במהלך הטיפול, מסרב בכל תוקף לשתף אתי פעולה ובכלל להסתכל עליי, אז אני שוב מרגישה את ההורים וחושבת עליהם. זה בלתי נמנע.

גיל 35. עוד ילד? עם כל התסמונות שאני רואה מולי? עם כל הסיכונים שמתלווים להיריון בגיל מאוחר? שטויות. אומרים לי מפה ומשם.

סוף סוף חלקתי את מחשבותיי עם הקרובים אליי. אימא שלי ילדה בגיל 41, והכול בסדר. המון נשים כיום יולדות בגיל מאוחר, וזה אפילו נעשה נפוץ יותר ללדת בגיל מאוחר.

בכל בוקר שאני באה לגן שמח לי בלב. זה כיף לעבוד עם ילדים, באמת. נחמד לי מאוד לחשוב על עתידי המקצועי.

המפגש שלנו בגן אף פעם לא צפוי. אף שמתחילת השנה הכנסנו תוכן רב נוסף, הבסיס הוא קבוע, והשינוי הוא בהתאם להתקדמות הילדים. כל בוקר יש שינוי. לעתים השינויים הם לטובה, לפעמים לא. אבל תמיד מעניין. איזה קטנטן ימחא כפיים? מי תבכה? מי יהיה רעב וחסר סבלנות? מי יאמר הברה אחת? שתיים?

הייתי רוצה לתאר במילים את ההרגשה הזו שיש לי כשהקטנטן מתקדם, ולו בזחילת חילזון זקן, בכל תחום שהוא, אבל זה בלתי-אפשרי. אפשר לכתוב שזו הרגשה ממלאת. מחממת את הלב.

עוד ילד?

בדרך לגן הייתי מהרהרת בכך מפעם לפעם. התמלאתי חששות גדולים, לא רציונליים כל כך. כמעט שרק על הקטנטנים שלנו בגן הצלחתי לחשוב ולא על ילדיי הפרטיים, על ההתפתחות התקינה.

מחשבותיי היו עגומות. התמקדתי בהורים. ההורים של הקטנטנים בגן שלי. לאורך השנים ניסיתי לקרוא דרך עיניי את מחשבתם. מה יקרה עם הקטנטן שלהם לכשיגדל? האם הוא יוכל לחיות כמבוגר עצמאי, או שכל חייו יהיה תלוי במטפלים או במוסדות למיניהם המיועדים לכשכמותו? שום זוג לא רוצה למצוא עצמו במצב של דאגה מתמדת לילד שלו, דאגה בלתי פוסקת של "מה יהיה?"

ומה על עתידי המקצועי? שוב לדחות אותו? עוד חופשת לידה? גם על זה לא הפסקתי לחשוב.

החלטנו שכן. בעלי ואני.

אני בהיריון.

אני מנסה לדחוק את כל המחשבות הנוראיות שקופצות ועולות. זה קשה. דבר אחד ברור לי. אני אחזור לעבוד עם קטנטנים. זה המקצוע שבחרתי לי לחיים.

מקווה שזה כמו בהתחלה, שזה יהיה אפילו די טוב.

יוסיים-שלושה ✍️

ברוריה 27-כוכבא, הסכללה האקדמית בית ברל

"אני מאוד מעריכה את האמון שאת נותנת בי..." היא אמרה בחיוך נבון. שלוש שניות של היסוס כיצד לסיים את המשפט. אנחה חרישית מאיימת לפרוץ החוצה, ובראש מתערבבים מאורעות החודשים האחרונים. היא גנת משלימה בשנת ההתמחות שלה. עברה כבר דרך ארוכה לפני שהחליטה שהמקום שבו תוכל לממש את כישרונותיה באופן מיטבי הוא גן הילדים. ועכשיו היא כל כך מבלבלת. האם היא ראויה להיות אשת חינוך?

שלושה ימים בשבוע היא חוזרת הביתה בחיוך רחב, הראש מתפוצץ מרעיונות חדשים לעשייה, ליצירה. שמחה גדולה על ילד שהצליחה לגעת בנפשו; ויומיים בשבוע היא חוזרת הביתה כשהראש מתפוצץ, פשוטו כמשמעו.

שלושה ימים בשבוע הלב מתרונן, הגרון ניחר משירה וממשחק, העיניים צוחקות; ויומיים בשבוע הלב נחמץ, הגרון ניחר מצעקות, והעיניים מרצדות לראות מאין תבוא המכה הבאה.

שלושה ימים בשבוע היא שומעת קולות צחוק ומשחק; ויומיים בשבוע היא שומעת קללות מהזן הנמוך ביותר, צווחות ובכי וצליל של חפצים מושלכים.

שלושה ימים בשבוע היא פוגשת הורים שאומרים: "הילד שלי מחכה ליום שאת מגיעה לגן, הוא סופר את הימים עד שתבואי שוב"; ויומיים בשבוע היא פוגשת הורים שאומרים: "כל השבוע הילד שלי מתנהג מקסים, רק ביום שלך אנחנו שומעים דיווחים על אלימות. אולי את לא מצליחה להשתלט עליו?"

שלושה ימים בשבוע היא יושבת עם ילדים בארגז החול, "אוכלת" כדורי שוקולד ועוגות קצפת; ויומיים בשבוע היא משגיחה שהחול לא יתעופף באוויר לתוך עיני הילדים.

שלושה ימים בשבוע היא יוצאת עם הילדים לטיולים, עושה אתם תצפיות על צמחים ועל בעלי חיים, מאפשרת להם לנשום קצת אוויר מחוץ לגדרות הגן; ויומיים בשבוע היא חרדה שמא תמצא שוב ילדים משליכים חפצים מעבר לגדרות הגן או מטפסים על הגדר ומאיימים לצאת החוצה.

באחד הימים סיפרה לה אחת האימהות כי עמדה מחוץ לחצר הגן, רואה ואינה נראית, צופה במתרחש, והתרגשה מאוד לראות כיצד היא הפעילה את הילדים. והיא בתוכה יודעת שאם מישהו היה עובר מחוץ לגן "ההוא" ושומע אותה, לא בטוח שהיה רוצה לשלוח את ילדיו לגן שזו היא הגננת המחנכת בו.

ועכשיו היא יושבת לשיחת סיכום עם המפקחת. שואלת את עצמה בלי מילים איזו מין הערכה הייתה מקבלת אם התצפית הייתה נערכת אתמול, ביום שהתנהל בתחושה של אובדן שליטה, בניסיון נואש לא לאבד את חמישה-עשר הילדים שכן רוצים לשמוע ולהשתתף.

"אני רוצה לתת לך לנהל גן בשנה הבאה", אמרה המפקחת עם תום השיחה. "אני מאוד מעריכה את האמון שאת נותנת בי..." השיבה בחיוך נבון ואחרי שלוש שניות הוסיפה, "אבל לא כעת".

שמש בגבעון דום ✍️

יוני עמיצור, סכללת ליפשיץ - הסכללה האקדמית הדתית לחינוך ע"ש
רא"ם ליפשיץ

העולם האישי שלי
נסתר ותלוי בחשך
מפחד לעמוד מולי
גם באור גדול

ביום הראשון של ספטמבר הכתה השמש על ראשי
הנכנסים בשער, לא הבחינה בין מורים לתלמידים. ניצבה לה בגאון ברום
שמים, שולטת בממלכתה ללא תחרות. לו הייתה מדברת הייתה בוודאי
מתפארת ביופייה ובכוחה האדיר. אבל לשמש אין רגשות ובטח שלא שפתיים,
אז היא דוממת לה בחוזקה הנצחי.

פסעתי לכיוון הכיתה שבה אפגוש בקרוב בתלמידיי החדשים, משנן את
דברי הפתיחה, מריץ בראשי בדיחה ישנה שתפקידה לשבור את הקרח.
האבנים שתחת רגליי נרמסות צעד אחר צעד, נשארות במקומן לעד, בעוד
שאני מתקדם אל ההתחלה, אל הפעם הראשונה בתפקידי כמורה. דלת העץ
הפשוטה הייתה פתוחה, ובכיתה ישבו עשרה נערים ונערות, ממתינים למורה
החדש שייכנס. אז נכנסתי.

למען האמת, לא היו בלבי ספקות או חששות, מלבד התרגשות טבעית
שנוחתת בפעמים ראשונות. הצגתי את עצמי ודיברתי קצת על המטרות
שהצבתי לשנה זו. היה נעים לשוחח אתם, שכן הם גילו התעניינות, והשיעור
התנהל למופת. בסוף השיעור ניגשו אליי שתי תלמידות מחייכות בביישנות
וציינו בפניי ש"השיעור היה מאוד מרתק" ו"תודה רבה!" הייתי בעננים.

השיעורים היו לשם דבר בבית הספר, ותלמידים נוספים הצטרפו לכיתת
המגמה שלי, מעוניינים לדעת מי המורה הצעיר הזה, שכל כך כיף בשיעורים
שלו. כך היה בכל החודש הראשון.
עד שבאה ליאת.

בנעוריי בשנות התיכון היה גופי רחב ומסורבל, והייתי מטרה קבועה ללעגם של נערים רבים. הם מצאו לנכון להטיח בפניי מדי יום שאני יצור מגודל ודוחה ו"מתי כבר תעשה דיאטה?!" זה היה המשפט הקבוע. אם נפלתי בגלל רגל שהכשילה אותי, צעקו עליי "מתי תעשה דיאטה?" אם נשרכתי מאחור בטיולים צחקו עליי "מתי תעשה דיאטה?" אז החלטתי שנמאס לי מכל זה, והשתמשתי ביתרון היחיד שהיה לי: כוח. נעשיתי תוקפני כלפי נערים שהציקו לי, והם הרגישו פתאום בנחת זרועי. גם בשיעורים נעשיתי אגרסיבי, הפרעתו למורות ולא נתתי להן להעביר שיעורים כסדרם. והיה לי טוב: ההקנטות פסקו לחלוטין, הפכתי לליצן של הכיתה, וכולם הפכו להיות החברים של "ההוא שמטריף את המורים".

יום אחד באמצע אותה שנה ניגש אליי המחנך והזמין אותי אליו לארוחת שבת. לא האמנתי. אני?! שכל הזמן מפריע; השמן הבלתי נסבל הזה, בי המחנך בחר מכל התלמידים?! כשהגעתי לביתו קידמה אותי הכנסת פנים מכובדת, והרגשתי רצוי ומקובל. בסוף הארוחה עמוסת השירים והפטפוטים ניגשתי לדלת, ובפרץ של כנות לא אופיינית לי שיבחתי את התבשילים הטעימים ואת החוויה הנעימה, ומיד הרסתי את המחמאה בבדיחה סרת טעם, כי הרי התדמית מחייבת. אך המחנך שלי הניח יד על כתפי ואמר לי: "אתה לא חוזר הביתה לבד. אני מלווה אותך".

בדרכנו לביתי נשאלתי על משפחתי, על חיי האישיים ועל מה שהוביל אותי להקים חומת בטון כמגננה לנפשי. המחנך שלי, שבכל הזמן הזה רק הקשיב והביע הזדהות עם תחושותיי, פתח ואמר:

"אתה יודע, יש מדרש בתלמוד שאומר כך: 'הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים, עליהם נאמר בשירת דבורה - 'כצאת השמש בגבורתו'. מה הקשר בין שמש לגבורה? מה מיוחד בשמש?"
"אין לי מושג... אולי שהיא חזקה?" השבתי בעילגות.

"נכון, היא חזקה. אתה בטח מכיר את הסיפור על בריאת העולם. בתחילה היו השמש והירח שווים בגודלם עד שהתלונן הירח לפני אלוהים ותהה: 'שנינו גדולים ועצומים. אולם כיצד ייתכן שיהיו שני מלכים בכתר אחד?' שמעה השמש את הדברים הפוגעניים, אך לא התקוממה ולא התמרמרה אלא שתקה. אמר אלוהים לירח: 'אין בעיה, נקטין מכוחך ומאורך'. ומאז השמש שולטת לבדה. לכן נאמר על מי ששותק ואינו משיב שהוא גיבור כשמש".

וְזָהָר בּוֹהֵק אֵי שֵׁם
מְנַשֵּׁק עוֹד קוֹ רָקִיעַ
חוֹבֵק בְּחֶמוֹ עוֹלָם
קָשִׁישׁ, מְרַפֵּט, מְזַעַע

ליאת הזכירה לי את כל מה שהייתי. מי שיראה אותי כיום לא יצליח לדמיין ילד שמן, נרגן ותוקפני. בזכות ניתוח לקיצור קיבה ופעילות גופנית מרובה ובעקבות שינוי קיצוני בהתנהלות היום-יומית, הפכתי לאדם נעים יותר. אבל את הנפש קשה לשנות, ומה שליאת גרמה לי היה קשה מנשוא. בדלת ניצבה נערה רחבת היקפים בעלת פנים נאות; קולה צרוד וסמכותי, גבותיה הדקיקות מוסתרות מאחורי פוני בהיר, משוות לה מראה מצוברח. "אני כאן!" היא הכריזה בהיכנסה לכיתה, מושכת ביד אחת שולחן לכיוונה, מעיפה את מה שעליו ומתיישבת ברעש. "אז אתה המורה שלי מעכשיו? אוי".

זה לא נעים לשמוע הערה כזו במפגש ראשון, אבל הארתי לה פנים ובירכתי אותה לשלום. המשכתי בשיעור כרגיל, אך לא עברו שלוש דקות וכבר נאלצתי להפסיק שוב.

"ככה זה תמיד פה, השעמום הזה?" ליאת לא טרחה להנמיך את קולה, והשקט שהשתרר היה מוחשי. התלמידים נמתחו במקומותיהם, מצפים לראות כיצד אגיב. היא שידרה עוצמה בלתי מוסברת, פניה הזועפות היו חכמות. שאפתי לריאותי אוויר מלוא הגרון, מתחתי על פניי את החיוך הכי רחב שיכולתי ואמרתי:

"ככה זה תמיד פה בלי רגע של שעמום. אני מבטיח לך שתיהני אצלי בכיתה". אלא שהביטחון העצמי שלי התערער משיעור לשיעור, שעה שליאת הרשתה לעצמה להתגולל על שיטות הלימוד שלי ועל החומר הנלמד. ליאת, שהייתה אינטליגנטית יותר מרוב התלמידים וחדה כתער, שיבשה את מהלך השיעור, הוציאה אותי מדעתי והפרה את שלווה הנפש של שאר התלמידים. בהדרגה ובשיטתיות נהו אחריה עוד ועוד תלמידים, מפטפטים ומפריעים, ואני נעשיתי טרוד ועצבני. המצב החדש-ישן הזה עורר בי את כל החושים המתגוננים וגרם לי להיות חשדן. לא שיתפתי אף לא אחד מהצוות החינוכי וניסיתי לאחוז בשאריות האגו שנותרו בי כדי להתמודד לבד.

מדי יום בשובי לביתי הייתי מתכנס בעצבותי ומנסה להבין היכן טעיתי. התקשיתי לישון כראוי ונעשיתי טרוט עיניים. קיללתי את היום וחיכיתי ללילה. ערב-ערב בהיתי בדממה בשמש השוקעת, משתפלת מצמרות העצים ונופלת כמו בהילוך אטי אל הלא נודע, אל המחר האכזרי.

נופל לַתְּהוֹם הַנְּשִׁיָּה
וְקָם מֵאֵימַת פִּי פָּחַת
מֵת וְנוֹשֵׁם תְּחִיָּה
נְשָׁמָה נְשָׁעוּלָה, פּוֹרַחַת

בשבוע שאחרי ט"ו בשבט נכנסה ליאת לכיתה בצעד נמרץ, גבוהה זעופות כרגיל, וידיה על מותניה. ידעתי שהיא תתקוף, אבל כבר הייתי מוכן. "למה נראה לך שאתה נותן לי 50 בתעודה?! מי אני נראית לך, אחת מהרחוב?! מה הסיפור שלך?!" את המשפט הזה היא צרחה. אף שהייתי מוכן להתקפה, שערותיי סמרו.

"את, כזו קטנה, כל כך חצופה, שבכלל לא מגיע לך לדרוך על מפתן כיתתי. בחסד קיבלת את הציון הזה, וגם הוא ממש גבוה. את שומעת?! עכשיו, אם את לא רוצה שאגרש אותך, שבי במקום שלך ותשתקי!" כל הגועל שהצטבר בי בחודשים האחרונים יצא בלי רסן. שנים של עבודה עצמית התרסקו למול עיניי. איך זה קרה? ליאת, שהייתה בהלם מוחלט מתגובתי, קמה ממקומה ויצאה מהכיתה. בצאתה שמעתי אותה משתנקת מבכי.

לאחר חשבון נפש מהיר והחלטי היה לי ברור שזו שעת מפנה. בתום השיעור זימנתי אותה לחדר המורים והתחלתי לדבר. סיפרתי לה על שנות נעוריי, על העלבונות וההשפלות. בתחילה ליאת ישבה בנוקשות וסירבה להביט בפניי. ככל שנחשפתי יותר, כך היא התרככה והפנתה את פניה לכיווני. הבנתי שעליתי על הנקודה. מהיום הזה אשגיח עליה מקרוב, אוודא שתצליח. סיפרתי לה את אגדת השמש והירח, ופניה אורו.

בשבועות הקרובים החל יחסה של ליאת להשתנות, והיא השתדלה שלא להפריע בשיעורים. היא נראתה קצת פחות נרגנת, ופעם אחת גם השתתפה בדיונים בכיתה ואף גילתה התעניינות. לקראת סוף שנת הלימודים היא ניגשה למתכונת, אולם החומר פרח מזיכרונה.

"אין דבר", אמרתי לה. "אני יודע שלמדת והשקעת, ועל כן אתן לך הזדמנות שנייה".

ואכן, במבחן הבא היא קיבלה 75.

יום אחד, סמוך לבגרות האחרונה, היא הגישה לי פתק והסבירה:
"כתבתי כאן שיר, הוא קצת עליי, על הדרך שעברתי. עדיין אין לו סוף כי אני לא חושבת שהגעתי לפסגה, אבל זה משאיר בי אופטימיות".
פתחתי את הדף המקופל שליאת העניקה לי, והוא היה קסם.

הַשֶּׁמֶשׁ שׁוּב זָרַחָהּ, הַבִּיָּאָה אֹר וּבִקָּר
וְאֶת שְׁקֵעֶת בָּיִם שֶׁל חֶשֶׁךְ
הַשֶּׁמֶשׁ חֲמָמָה עֲצִים בְּגֵן הַיָּרֵק
וְאֶת קִרְרַת אֶת הָעוֹלָם
הַשֶּׁמֶשׁ רָפְאָה מָכָה, כָּאֵב וּפָגַע
וְאֶת לֹא לְקַחַת תְּרוּפָה אוֹ פָּרַח
הַשֶּׁמֶשׁ יִבְשֶׁה דְּמָעָה וְקוֹל שֶׁל בְּכִי
וְאֶת הַרְטֻבָּת שׁוּב אֶת לְחִיֵּךְ

במבחן הבגרות קיבלה ליאת 85, ולא היה מאושר ממנה באותו יום. לא היה מאושר ממני. בתום הלימודים תמה גם דרכנו המשותפת, והיא נפרדה ממני לשלום. ואני? אני עוד מחכה לסוף השיר של ליאת, ובינתיים כותב שירים משלי.

תִּבְעָרָה גְּדוֹלָה אוֹחֶזֶת
בְּדֵל שֶׁל יָאוֹשׁ אַחֲרוֹן
הוּא, שְׁאִימָה הִיָּתָה בּוֹ
בְּמַחֹל וּבְצִלֵּיל יָרוֹן

✍ ילדה, סי נתן לך רישיון?

יעל היבש, כרם - סכון הוסניסטי יהודי, ירושלים

אני עומדת להיכנס. כדאי שאיראה קרת רוח כי אני יודעת עד כמה הרושם הראשוני יכול להשפיע על הדעה של אנשים עליך. רגע לפני שאני נכנסת אני לוקחת נשימה עמוקה ומזכירה לעצמי שכבר עברתי על התרחיש הזה מאה פעמים ובאתי מוכנה. והכי חשוב - לשדר שאני שולטת בעניינים. אני מושיטה יד לידית ופותחת את הדלת. זהו, אני כבר בפנים. "שימי חגורה, ואל תשכחי לכוון את המראות, שיהיה בהצלחה", אומר לי שמעון, הטסטר המעונב שנראה די קשוח. עברתי את הטסט, ורישיון נהיגה יש לי כבר כמעט עשר שנים.

ממש בימים אלה אני עובדת על קבלת רישיון נוסף - רישיון הוראה. שלא כמו רישיון הנהיגה, את הרישיון הזה לא ברור מי נותן: החונכת? המנהל? המנהלת הפדגוגית? משרד החינוך? את התשובה לשאלה אני עדיין לא יודעת, אבל ברור לי שאקבל אותו בסוף שנתי הראשונה כמחנכת בבית ספר לנוער בסיכון בירושלים.

יש לי בסך הכול שבעה תלמידים בכיתה, אבל כל אחד מהם הוא "עולם ומלואו". הם ממש נושאים את צרות העולם על גבם ומביאים אותן לכל מקום, כולל לבית הספר. התנהגות לא הולמת היא דבר שבשגרה בבית ספרנו, ולכן אנו, צוות הכיתה, נאלצים לעתים תכופות לזמן את הורי התלמידים לשיחות הבהרה. בדרך כלל ההורים מגיעים, מלבד אימא אחת - רחל. רחל היא אם חד-הורית המגדלת שישה ילדים. היא מתקשה למצוא סידור לכל ששת ילדיה בכל פעם שהיא נקראת לבית הספר לשיחה על בנה ולכן אינה מגיעה. חציון ב של השנה מגיע ואתו אספת ההורים. התקשרנו לכל הורה והורה והסברנו לו את חשיבות הגעתו. כמורה בשנתה הראשונה חששתי מאוד מהמפגש עם ההורים. המחשבה שהטרידה אותי יותר מכול הייתה - מי אני?

צעירה בת 26 בתחילת דרכי, העומדת לפגוש הורים שמבוגרים ממני בעשור לפחות, מנוסים ממני בגידול ילדים בחמש-עשרה שנים לפחות ופוגשים כמעט כל יום דמויות שמדריכות אותם כיצד לחנך את ילדיהם. איך אצליח להסתיר מהם את חוסר הביטחון שלי? איך אשדר מקצועיות וסמכותיות? והכי חשוב - איך אשכנע את עצמי שבאמת יש לי מנדט לעמוד מולם ולחוות את דעתי על ילדיהם?

ערב אספת ההורים. על דלת הכיתה תלויה רשימה של שמות ההורים והזמן שנקבע לכל אחד מהם לשיחה עם צוות המחנכים. רחל, אמו של יעקב, רשומה בשעה 18:00. לפניה, בשעה 17:30, צריך להיכנס סרגיי, אבא של דימה. אנו מחכים בסבלנות בכיתה. השעה 17:50, ונראה שסרגיי לא יגיע... השעון מראה 17:58. מה עם רחל? תגיע? השעה 18:00 ודלת הכיתה נפתחת. נכנסת רחל, גבוהה, רזה, בלונדינית, מרשימה.

"שלום", היא אומרת בקול עדין, "אני רחל, אימא של יעקב".
"נעים מאוד, טוב לראות אותך. את נראית כל כך צעירה, לא ייתכן שיש לך ילד בן חמש-עשרה". אנחנו המורים מחמיאים.
רחל מתיישבת בשולחן ואנחנו מתחילים: "יעקב מתקדם יפה מאוד מבחינה לימודית והתנהגותית. הוא מגלה איפוק ולא מגיב באלימות פיזית ומילולית כבעבר, והוא מרוכז יותר במהלך השיעור". רחל שואלת כמה שאלות, אנחנו עונים, והיא נראית מרוצה מההתקדמות של יעקב.
השיחה מסתיימת. אני מלווה את רחל החוצה אל שער בית הספר, ובדרך אנחנו מתחילות לשוחח.
"היו לי תקופות מאוד קשות עם יעקב בבית. הוא הפעיל אלימות פיזית ומילולית כלפיי וכלפי האחים שלו", מספרת רחל. "בהתקפי הזעם שלו הוא היה הורס את הבית: שובר חלונות, חותך את המזרנים בסכין ופשוט משליט עלינו טרור".

אני מנסה לחשוב על משהו מנחם או מלא תקווה להגיד, אבל רחל ממשיכה: "אני כל כך שמחה שהוא רגוע יותר בבית ובבית הספר, ושהוא מתחיל להשלים את הפער בלימודים מכל השנים שהוא היה מחוץ למסגרת. חסר לו ממש ידע בסיסי של בית ספר יסודי". ואז היא מוסיפה: "אבל את יודעת, השיפור בהתנהגות שלו וההתמדה בלימודים הם עניין זמני".

"למה?" אני שואלת.

והיא ממחרת לענות: "כי הוא בדיוק כמו אבא שלו - חוזר למוטב לזמן מה, אבל תמיד ישוב לאופי האמתי שלו. ולצערי - יעקב דומה מאוד לאביו".

"רחל, בתור אימא", אמרתי ועדיין לא ידעתי מה אני רוצה להגיד, "אני יודעת כמה קשה לך ודאי לראות את הבן שלך במצב הזה. אבל דעי שהוא בגיל שעדיין אפשר להשתנות. זה הגיל שבו מתעצבת האישיות", אני אומרת בביטחון את מה שקראתי באיזה מאמר באוניברסיטה. מה אני מבינה בילדים בגיל ההתבגרות? הבן שלי רק בן שנתיים, עדיין בגיל ההתבגרות הראשון.

"את יודעת מה יעזור ליעקב?" היא ממתינה בתקווה למוצא פי. "שתציבי לו גבולות ברורים כמו שאנחנו מציבים פה בבית הספר. ההבדל שיש בין ההתנהגות בבית לבין ההתנהגות בבית הספר יכול לנבוע מבלבול כי הגדרת הגבולות שונה. ילדים זקוקים להורים חזקים שיעמידו אותם במקומם. הם ממש משוועים לזה, ואני יודעת שכשיעקב גדל המצב בבית היה קשה מאוד לכל בני המשפחה. אבל הוא הבן הבכור שלך, וכדי לשנות את הגורל שסלל לו אביו את חייבת להיות חזקה. וכמובן, אני והצוות כאן כדי לתמוך בכם".

אני נושמת נשימה עמוקה ומקווה שמה שאמרתי לה לא נשמע כמו קשקוש גדול. רחל מסתכלת עליי בעיניים דומעות, ואני כבר יודעת...

רחל נתנה לי רישיון הוראה.

פעולה פשוטה: לשאוף-לנשוף ✍️

סיכל פייגליס, כרם - מכון הוסיניסטי יהודי, ירושלים

לשאוף-לנשוף. נערה בכיתה י עם סרטן. שיערה השחור ארוך ומלא, ועל פניה לא רואים כלום. היא לובשת חולצה קצרה כי הקיץ התעורר וחם. אם לנערה בכיתה י יש סרטן, סימן שאין אלוהים. לימדו אותי שאלוהים הוא טוב, מיטיב, הוא סך כל השלמויות, נצחי, אין-סופי וכל יכול. ישות כזאת לא הייתה מרשה לנעמה להתמודד עם סרטן.

הזיכרון שלה נפגע. היא אינה מגיעה לבית הספר באופן סדיר. מורים פרטיים מלמדים אותה כשיש לה כוח, והיא לומדת עוד קצת באל"ן (מוסד שיקומי). במתכונת במתמטיקה, בשאלון הכי קל, היא יושבת שלוש שעות מול מחברת הבחינה ובהתה בדפים הריקים. הבוחנת שלה התמלאה בוודאי בצער וברחמים, היא כנראה יותר אמפתית מאלוהים. הריק, ההיעדר שלו מורגש. היועצת בבית הספר אמרה לי שאולי דווקא יש אלוהים: "הרי נעמה חיה וזה מה שחשוב". היא הציעה לי להסתכל על חצי הכוס המלאה. אני מזכירה לעצמי לנשום. פעולה פשוטה, לכאורה אינטואיטיבית. אבל בשנת ההוראה הראשונה שלי כמחנכת וכמורה לפילוסופיה, למחשבת ישראל ולספרות, אני מוצאת את עצמי מזכירה את הפעולות הסתמיות לשאוף ולנשוף בתדירות מגוחכת. לשאוף.

לנשוף. מילותיו של ניטשה נחקקו בתודעתי: "אלוהים מת ואנו הרגנוהו". האיש המטורף שהפילוסוף כותב עליו מסתובב בכיכר העיר ומכריז בקול על השלכות הרג האל: "כולנו רוצחיו! אבל איך עשינו זאת? איך הצלחנו לשתות את הים עד תומו? מה המעשה אשר עשינו כאשר התרנו את הארץ הזאת משמשה? האין אנו צונחים מטה-מטה ואחורה והצדה ולפנים - לכל עבר? היש עדיין למעלה ולמטה? האם לא נהיה קר יותר? האין יורד הלילה כל הזמן - עוד ועוד לילה? האין צורך להדליק פנסים לפני הצהריים?" ניטשה לא עמד במציאות חסרת הרחמים והעוגן האלוהי שסרטט. ובאמת, מספרים שהוא ניסה להגן על סוס שעגלון הצליף בו, והתמוטט. ברח למחוזות השיגעון והעגבת. לשאוף. לנשוף. לשאוף.

לנשוף. אני נכנסת לחדר המורים כדי לנסות להתנער מהמולת המחשבות שרודפות אותי, אך אלה מתחלפות בהמולת המורות. חדר המורים, כמו כיתת החינוך שלי, מורכב מחבורות: בקצה אחד של החדר המורים למתמטיקה אוכלים סנדוויצ'ים, כמעט לא שומעים אותם; בקצה השני המורות לאנגלית יושבות סביב שולחן אחר. ובין שתי החבורות, סביב שולחן משלהם, נמצאים אנשי צוות החינוך המיוחד, ולידם צוות החינוך הגופני עם הטייטס והגזרה הנחשקת שלעולם לא תהיה לי. יש בי חשק עז להתנחם בקפה ובמשהו מתוק, אבל הקפה שבחדר המורים זול (למה הוועד אף פעם לא קונה טסטרס צ'ויס?). אין לי משהו מתוק בתיק, ובתא יש לי רק אגוזים ותיונים. לא מעורר הרבה תיאבון.

גם כיתת החינוך שלי מורכבת מחבורות: "הצופיפניקים", ה"שקטים", "הבנים המאגניבים", "הבנות שרוקדות הורה ובלט". "כולנו בני אדם", אני מפטירה לעצמי בקול ומעלה את מניותי כ"המורה-החדשה-והמוזרה-שנראית-כמו-תלמידה-ומדברת-לעצמה". אי-אפשר לתייג אנשים לחבורות, לקטלג אותם לתבניות, אני ממשיכה. בכל זאת, אני מנסה לסדר ולקטלג את עצמי באיזושהי חבורה רק כדי להתרחק מהבדידות הקיומית, ואני חושבת על גורת החתולים המייללת שאני מחפשת לה בית (כי כבר יש לי חתול, כלבה, ובן-זוג שכבר הבהיר לי, פחות או יותר, שאם אמשיך לאמץ יצורים בעלי זנבות אצטרך בסופו של דבר לחפש גם לעצמי בית). לשאוף. לשאוף. לשאוף.

לנשוף. כמו ניטשה, הייתי רוצה להגן על כל חתולי הרחוב העזובים לנפשם ולאמץ אותם; מחפשי השאריות בפחים, בעלי הזנבות הקמלים. תמיד רציתי לפתוח פנסיון לחתולי המדינה, להאכיל, ללטף ולהתגרגר אתם. אבל עדיין אין לי האמצעים והפנאי להגשים את המשאלה הזו. בינתיים אני מנסה לעזור להם נקודתית: משאירה כלי עם מים, מאכילה, מחפשת להם בתים חמים. לשאוף.

לנשוף. ומהחתולים ההרהורים שלי עוברים לתלמידים ולתלמידות: ומה עם בני הנוער שכמהים לפנסיון ולגרגורים? ומה עם נעמה? אני שואלת את עצמי, ואין תשובה. הולדן קולפילד, גיבור **התפסן בשדה השיפון**, חובר לשאלתי ומצטרף לניטשה. הולדן רוצה לתפוס את הילדים כדי שלא ייפלו משדה השיפון לעבר הלא-נודע. הוא ממאן להתבגר, אינו סומך על המבוגרים שלא עוטיפים אותו ומצטרף לשיגעון של ניטשה. אני מושיטה יד לשניהם וקוראת להם לשאוף ולנשוף. מנסה לסמוך על עצמי שאדע להקשיב הן לעצמי הן

לחתולי הרחוב ולתלמידים שלי. מנסה לא לקטלג את עצמי, את המורים ואת התלמידים ולהקשיב להמולת חדר המורים ולהמולה שבתוכי. מקווה שאמשיך לשאול שאלות ובהמשך גם למצוא תשובות (ונראה שהתשובה הראשונה היא כי טסטרס צ'ויס יקר ולוועד אין כסף).

מאחלת לעצמי שאמשיך להקשיב, שאמצא את מקומי בחדר המורים ובכיתה, ושתלמידיי ותלמידותיי ימשיכו לחפש אף הם ואולי למצוא את מקומם; ושכולנו נצליח למלא את הריאות ביחד ולשחרר אוויר קצת מלוכלך וקצת נקי שיעטוף, ירגיע ויערסל אותנו.

סונה ליזה עם אר-פי-גי

דנה ששן, הסכללה האקדמית בית ברל

השעה 11:15, יום שישי. בדיוק יצאתי משיבת מורים על השנה הבאה. סתם משהו ביורוקרטי, מתי צריך להגיש תכניות לימוד חדשות ועוד. ישבתי בשקט בצד ולא חלקתי את הספקות המכרסמים בי. היה לי קשה השנה ולא אכחיש - אני סופרת את הימים עד לסוף הלימודים (עוד שלושים-ושמונה).

בנימה זו אני נכנסת לכיתה, שיעור אחרון בעוד שבוע מתיש. קבוצת תלמידים בני חמש-עשרה פורצת לכיתה כמו להקת תרנגולות שברחו מן הלול: "מה עושים היום? מה עושים היום? מה עושים היום?" הבנות עם פופיקים מציצים מתוך החולצות הקצרצרות, הבנים עם המראה הגמלוני המוזר הזה של גברים שעוד לא התבגרו. אני מתבוננת ותוהה אם גם אנחנו נראינו ככה.

"קודם כול יושבים ואחר כך אסביר", אני מנסה. זה לא עבד. או-קי, Plan B: "תלמידי היקרים, משוש חי, תליתי ברחבי הכיתה תמונות של כל מיני אמני רחוב. ("מה זה אמני רחוב?" "מה, הם אמנים שחיים ברחוב?") אני מבקשת מכל אחד להסתובב בכיתה בשקט, לעמוד מול כל תמונה ולא לנסות להבין מה היא אומרת, אלא פשוט להתבונן".

להקת התרנגולות שלי מתחילה לנוע בחדר. חלק מהתלמידים מסתכלים על התמונות וחלקם מנצלים את "המשך ההפסקה" להחלפת מילים אחרונות על מי נפרד ממי ועל האיפון 5 החדש.

"טוב, תלמידי הנאורים. מי חושב שהוא יודע מה נושא השיעור?"
"אמנות!"

"טוב, מאחר שזה שיעור אמנות, הגיוני שנדבר על אמנות", אני עונה במחשבה שזה הולך להיות שיעור ארוך. "בואו נהיה יותר ספציפיים בבקשה".
אין קול ואין עונה.

"היום נדבר על אמנות רחוב. מי חושב שהוא יודע מהי אמנות רחוב?" אני שואלת.

"אמנות שעושים ברחוב!" עונים כולם.

"נכון... אבל מה זה אומר?" אני שואלת בתקווה. אני חשה ברחש שמתחיל להתגבר אצל התרנגולות שלי. אני מאבדת אותן.

"אמנות רחוב היא אמנות לא חוקית, ואפשר ללכת בגללה לכלא" (לפתע נעשה שקט, ושישים עיני עגל מביטות לעברי). תפסתי אותם. "אמני רחוב עוברים ברובם על החוק ולעתים אף הולכים לכלא ומקריבים שנים מחייהם בשביל האמנות שלהם".

"איזה מפגרים הם, למה הם הולכים בשביל אמנות לכלא?" שואל ענבר. "כי כנראה שזה חשוב להם מאוד", אני עונה. "אמנים אלו מאמינים שאמנות לא צריכה להיות רק במוזאונים, אלא סביבנו כל הזמן, כך שגם אנשים שלא הולכים למוזאונים ולגלריות יחוו אמנות. אמני רחוב עושים אמנות שעוסקת לרוב בנושאים חברתיים ופוליטיים שמטרידים אותם. קית' הרינג, למשל (והצבעתי על אחת התמונות שתליתי בכיתה), העביר באמנות שלו מסרים של שוויון דת, גזע ומין, ידידות ואהבה. הוא נכנס לכלא הרבה פעמים ועדיין המשיך לעשות אמנות. כשסוף סוף הפך מוכר ומוערך והחל להציג במוזאונים ובגלריות - הוא מת".

"חבל..." אומר יונתן. "בכלל לא יצא לו לבזבז את כל הכסף שבטח עשה". "האמן הבא שנדבר עליו נקרא בנקסי. הוא אמן רחוב מוכר מאוד, עושה עבודות בכל העולם והתפרסם מאוד בזכותן".

"גם הוא מציג במוזאונים?" שואלת שני. "לא", אני עונה. "הקטע הכי מטורף הוא שאף אחד לא יודע מי הוא! הוא הוציא ספרים ואפילו סרט אבל לאף אחד אין מושג מי זה". "דיי, אין מצב. מה הוא לא רוצה להיות מיליונר? הרי אם העבודות שלו כל כך מוכרות, הוא יכול למכור אותן במלא כסף", היא אומרת. "כן אבל יעיפו אותו לכלא כי זה בניגוד לחוק!" צועק יהונתן. "מה פתאום, אם הוא כזה מפורסם לא יזרקו אותו לכלא! הוא ישחד את המשטרה בכל המיליונים שימכור!" קופץ ענבר.

"או-קי, חבר'ה אנחנו סוטים מהנושא, בואו נדבר על זה אחר כך. עכשיו אני רוצה שנדבר קצת על העבודות שלו. מה אתם חושבים על הציור הזה?" אני שואלת ומצביעה על ציור של צללית של ילדה מתרוממת באוויר על ידי זר בלונים.

"זה סתם ציור של ילדה, מה הקטע?" שואלת מיכל.

"אבל מה אם אגיד לכם שזה ציור שנמצא על גדר ההפרדה בשטחים?" אני שואלת ומנסה בכל כוחי להסתיר את החשש המבצבץ. אמנם התרנגולות שלי חיות בתוך בועת ההתבגרות החמימה, אך בארצנו הקטנטונת אפילו היא אינה מוגנת. התלבטתי רבות לפני השיעור אם להראות יצירה זו. האם לנפץ את הבועה או להגן עליה? מהי חובתי כמחנכת? אמש החלטתי שלא אציג אותה, הרי אין ברצוני להיכנס לוויכוח פוליטי בכיתה. אך הבוקר שיניתי את דעתי, אזרתי אומץ ותליתי את הציור.

"דיייייי איך הוא עשה את זה?? אסור בכלל להיות שם! איזה משוגע! מה לא ירו בו?" אומר יאיר.

"נראה שלא", אני עונה, "ונראה שזה היה חשוב לו עד כדי כך עד שהיה מוכן להסתכן".

"איזה דפוק..."

"אבל מה אתם חושבים שהוא ניסה להגיד? מה הרגש שהוא רצה לייצר?" אני שואלת.

"לי זה נראה כאילו הילדה רוצה לעוף מעבר לגדר", אומרת שני. "כאילו שהיא רוצה להיות חופשייה".

אני מניחה לרגע למשפט של שני להיות תלוי באוויר, מרחף לצדה. הפוליטיקה מתחילה להראות את ראשה המכוער, ואני מקללת את האידאליזם הארור שלי. מטרתי אינה לדבר על פוליטיקה או להביע את עמדותי, אלא לייצר דיון על אמנות. רציתי להראות כיצד אמנות יכולה לעורר שאלות, פקפוק, למתוח ביקורת, ללא קשר לעמדות. האם אמנות מסוגלת לחולל שינוי או שזו רק תמימות בשיאה? את השאלה הזו הפניתי לכיתה.

"אני חושבת שבנקסי לא מסוגל לשנות כלום. גדר ההפרדה לא תיפול בגלל שאיזה אמן צייר עליה ילדה עם בלוני", אומרת שני.

אביב מגיב לדבריה: "כן אבל גם אם אף אחד לא יעשה כלום אז כלום לא יקרה".

"אז אולי כלום לא חייב לקרות!" מתפרץ ענבר. "שיישארו כלואים שם מאחורי החומות, למי אכפת".

זה האות שלי לעצור, אם אני חושקת בשלום בית. הזרע נטמן.

"או-קי, או-קי. בואו נעבור רגע הלאה. איזה ציור מעניין אתכם?"

"מה הקטע של הציור הזה עם זאתי שמחזיקה אר-פי-גי?" שואל אורי.

"זה?" אני שואלת ומצביעה על ציור נוסף של בנקסי, שבו מצוירת המונה ליזה עם כלי נשק גדול מונח על כתפה.
"כן, מה קשור בכלל האר-פי-גי אל הזקנה הזאת?" שואלים פז ועידו.
"בואו נראה, מה אתם חושבים שבנקסי מנסה להגיד לנו כאן?" אני שואלת.
"מי זאת בכלל האישה הזאת, היא נראית כמו גבר!" צועק ענבר, והדי צחוק נשמעים בכיתה.

לפתע עולה בדעתי רעיון מופרך. יכול להיות שאף אחד מהתלמידים לא מכיר אותה? יכול בכלל להיות מצב כזה? סירבתי להאמין.
"אף אחד לא מזהה אותה?" אני שואלת, מסתכלת בדאגה גוברת על הנוער של היום והמבוגרים של מחר.
"היא ממש מוכרת", אומרת שני, "אבל אני לא זוכרת מי זו".
"סתם אישה זקנה שמתה לפוצץ מישהו", אומר ניסן.
"זאת המונה ליזה, מפגר", אומרת ניבי בקול שקט.
"ומי זאת המונה ליזה?" אני שואלת בזיק של תקווה בעיניים.
"זאת מישהי שלאונרדו דה וינצ'י צייר במאה ה-16", עונה ניבי.
"אוי, תודה לך יקירתי", אני ממלמלת לניבי, אבל בעיקר לעצמי.
"המונה ליזה היא אחד הסמלים החשובים ביותר בהיסטוריה של האמנות, והיא מוכרת בעולם כולו. מובן שבמקור היא צוירה ללא כלי הנשק. אם כך, למה אתם חושבים שבנקסי בחר להוסיף לה אותו?"
"כי אמנות זה מעאפן וצריך להרוג את כל האמנים", עונה ענבר והכיתה שוב מצחקקת.
"הממ מעניין... אבל מאחר שבנקסי הוא אמן בעצמו לא נראה לי שזה מה שהוא מנסה להגיד...", עניתי.
"אולי... שאנחנו חיים בעולם שלאנשים אכפת רק ממלחמות ולא מתרבות", אומרת ניבי בקול דק.
"יופי ניבי, הפרשנות שלך מאוד מעניינת. ואת חושבת שהוא צודק?"
"אממ לא יודעת...", עונה כמעט בלחישה, "אולי כן, כי יותר ילדים כאן יודעים מה זה אר-פי-גי מאשר מי זו המונה ליזה".

ואני זורקת את הספקות לפח וחותמת לשנה הבאה.
כי יש דברים שצריך לשנות.

הרומן הרומנטי ✍️

נירית כהן טובי, הסכללה האקדמית בית ברל

איזו כותרת אפשר לתת לשנה הזו?
האם זהו רומן רומנטי? טלנובלה? אולי טרגדיה?
בוודאי היה בה מן הקומדיה... בטוח שהיה מן
הפרודיה. האם זהו סיפור המבוסס על מקרה אמת,
או שמא פנטזיה שבה כל קשר בין האירועים למציאות
הוא מקרי בהחלט?

או אולי זהו ז'אנר חדש הטומן בחובו ערבוב של כל אלה?
מה בכלל הקשר שלי להוראה? למילה הזאת, "מורה". האם יכולתי לדמיין
את עצמי, בילדותי, הופכת לחלק מאותה חבורת הולכות על שתיים - בעלות
שיער אדמוני צבוע, לבושות חולצות פרחוניות, קולניות - הלוגמות נס קפה?
למה לי לחזור למקום הביילוי הלא מועדף עליי ולעשות לילדים אחרים את
מה שעשו לי? איזה ילד יכול לדמיין עצמו במקום כזה? האם אני עכשיו
משת"פית? האם אני אחת מהן?
ביום חמישי האחרון הבנתי שכנראה - כן.

זה היה כאשר שמעתי את אחד מתלמידיי (ההוא מהטלנובלה) צועק "איך
אני שונא את המורה הזו", לאחר שתפסתי אותו, זו הפעם השלישית השנה,
מתחבא בזמן ההפסקה באזור שאסור לתלמידים להיות בו.

הרי במהלך הלימודים מנסים להעביר לנו, הירוקים, שהמקצוע שבחרנו בו
הוא דרך חיים, הוא-הוא המקצוע הנעלה ביותר שאפשר לעסוק בו. אנו אלה
שנשנה את פני החינוך בארץ, על כתפינו מוטלת האחריות לחנך תלמידים
לסובלנות, לעצמאות, ליצירתיות, להבנה ולקבלה הדדית ועוד כל מיני מילים
גדולות ויפות. לא זו בלבד, אלא שדווקא התחום שבחרנו ללמדו הוא החשוב
ביותר שקיים במערכת החינוך.

אנו מקשיבים לסיפורי הצלחה מבעלי ניסיון רב משלנו, בונים הרים של
חלומות ומדמינים סיפורי הצלחה עתידיים, שומעים שהדבר אפשרי. אנו
מדמינים את הילד המיואש שהמערכת ניערה את ידיה ממנו, שאף אחד

לפנינו לא הצליח להבין, וכמו בקסם, ברגע שניפגש עמו כבר נדע מה לעשות; נהפוך אותו מתלמיד סרבן למצליחן של הכיתה. ימחאו לנו כף ושמנו ילך לפנינו. כאן נוכל להשפיע, כאן נוכל לשנות חייו של אדם. כאן נוכל להיות שונים מהמורים שלימדו אותנו ונהיה בדיוק כמו המורה שאהבנו ושבזכותה חשבנו בכלל להיות מורים. אנו בטוחים שבחרנו נכון.

עם הציפיות האלו והביטחון הזה אנו נכנסים לתוך בית הספר, ואז... השיעור הראשון עובר בהתרגשות מרובה. זוהי כיתה א והיום הוא היום הראשון ללימודים. אני בטוחה שהתלמידים הקשיבו לי בזכות כישורי ההוראה הגנטיים שהבאתי עמי (בכל זאת, דור שלישי להוראה בישראל). מיד לאחר מכן, שעת שהייה. "החיים דבש! ממה חששתי?" אני נכנסת לכיתה נוספת ולעוד כיתה, עדיין מתרגשת, עדיין בטוחה שאני המורה הקולית, השונה, זו שתצליח לקלוע לטעמו של כל תלמיד ולפענח את הקוד. אבל העניינים, כך מסתבר, לא כאלו פשוטים. גם התלמידים שלי הגיעו מוכנים, עם רעיונות ועם תפיסת עולם משלהם. אותם דווקא לימד הניסיון כי מורה חדשה זה אחלה בידור.

אז בהתחלה הם מקשיבים מתוך נימוס, דקה בערך של חסד. הם לא צריכים יותר מזה. שני הצדדים בוחנים זה את זה, מגששים, בודקים, מחכים. ואז הם מחליטים לנסות את מזלם ותופסים אותי לא מוכנה. "אוי לא! הטקטיקה שלי נכשלה!" יש להם ניסיון רב משלי. הם עושים את זה כבר כמה שנים ובוודאי אספו כמה סיפורי הצלחה משלהם. בוודאי נקרו בדרכם הולכות על שתיים בחולצות פרחוניות, שחשבו שיצליחו להפוך כאן עולמות והתבדו. לפי דעתם, המקצוע שבחרתי ללמד ובניתי עליו את כל תכניותי לעולם טוב יותר הוא המקצוע המיותר ביותר במערכת החינוך; ובמקום לכתוב את שמו במערכת אפשר היה לכתוב "שיעור חופשי". החיים היו פשוטים יותר מבחינתם בצורה כזו.

מה עושים?

איך ייתכן שהכנתי פעילות כל כך מרתקת ואני לא מצליחה להעביר אותה? האם הם לא יודעים שקיים הסכם בלתי חתום בין המורים לכל התלמידים שמחייב אותם לשנות כל מילה שלי בצימאון ולבקש עוד?

מצד אחד, כל כולי זועקת להם: "הי, חבר'ה! אל תדאגו, אני בסדר! אני לא אחת מאלה!" מצד שני, אני כבר כן. אבל לוקח לזה זמן לשקוע. גם אני וגם הם עדיין לא ממש בטוחים בזה. ואם אני עדיין לא בטוחה, איך הם יהיו בטוחים שאני מורה?

בכניסות הבאות לשדה הקרב אני מביאה אתי עצות מהשורדות ומלמודות הניסיון. פה עצה ששמעתי בחצי אוזן, שם טקטיקה מחושבת לאחר שיחה ארוכה ומשמעותית, עוד קצת ניסיונות והרבה טעייה. דרך אחת עובדת כאן מצוין, אבל בכיתה אחרת לא. דרך שנייה, מעולה בדרך כלל, דווקא היום אינה עוזרת.

הופ! הנה שיעור שעבר טוב. הו! איזה אושר, הנה שיעור שנהניתי בו. עוד שיעור אבוד... הנה תלמידה שמציירת בשבילי ציור... ילד שעושה בדיוק ההפך ממה שביקשתי... ילד חביב שאומר לי "ברוכה הבאה" לאחר שלא הגעתי לשיעור הקודם... ילד שיושב עם הגב אליי ומתכחש לקיומי... ילדה שמחבקת אותי בתחילת שיעור... ההוא שעדיין לא הצלחתי להגיע אליו, וההיא שמתחילה לחייך אליי. אוי! שוב הטלנובלה מלאת התהפוכות הזו... ואז המשפט "אני שונא את המורה הזו!"

מה מפריע לי יותר במשפט הזה? האם זה מה שהוא חושב עליי, או דווקא זה שהוא קרא לי "מורה"? ככל שאני חושבת על המשפט - יותר ויותר אני סבורה שזוהי האופציה השנייה. זה לא כל כך מפריע לי כמו שזה מכה אותי בתדהמה. שאני בעצם מורה. אני אחת מאלה.

כמה שניסיתי להתחמק מלהודות. אני מורה. אף שיש רגעים לא מעטים שזה מוצא חן בעיניי. לעתים ההצלחות שחווייתי או שתלמידיי חוו בנוכחותי גרמו לי לשמחה עצומה. פעמים אחרות נפלו פניי לנוכח חומות שנתקלתי בהן, ועמדתי חסרת אונים ומבולבלת.

במקרים כאלו אני תוהה מדוע אי-אפשר להתחיל לקרוא את הרומן הרומנטי מהעמוד האחרון, ולהיכנס בשער בית הספר כבר עם כל הידע שצברתי מתחילתו?

זֶהָר

סעיין פרלסן, הסכללה האקדסית בית ברל

מאיפה היא באה?

זֶהָר היא אחת מיני רבים. או מיני רבות. אבל היא "היא". היא אחת מבין רבות או רבים שזוהרים להם. מנצנצים. יש שיראו בנצנוץ אור או ברכה. יש שהוא יכאיב להם בעיניים. ויש שיראו בו הפרעה. משהו ציך להם. הם לא ידעו מה. הם לא רגילים לראות אור מנצנץ. הם לא רגילים לראות זוהר.

זֶהָר שלנו חיה את חייה המהבהבים, המנצנצים. אי אפשר להגיד שזֶהָר עצמה הרגישה זוהרת. ההבהובים שלה, הנצנוצים, לא היו רק ברכה, כפי שאפשר להבין. הם האירו פינות, שינו מראות, כך שזֶהָר ראתה לפעמים את הדברים קצת אחרת. בצבעים אחרים. במרקמים אחרים. עולם קצת אחר. לאור זאת ולאור אלו (הרבים, יש להגיד) שנצנוציה של זֶהָר הכאיבו להם, קרה כי נצנוציה נחלשו. ההבהובים לא היו אותם הבהובים. והיא בכלל ניסתה שלא יראו אותם. החלה ללבוש בגדים כהים. להסתתר בפינה, העיקר שהנצנוצים לא יפריעו לאף אחד.

במהלך השנים שמה לב כי נצנוציה מתקבלים בברכה אצל ילדים.

ילדים

ילדים, כך נראה, אוהבים נצנוצים. הם אינם חוששים מאור. למעשה, נראה כי רוב הזמן הם מלאי הבהובים משל עצמם. עדיין לא למדו להחביא אותם. או שנדמה כי נצנוציהם מתקבלים בהבנה. הרי הם עדיין "ילדים". להם מותר לנצנץ. להם מותר לראות דברים קצת אחרת. אליהם מותר להתייחס שלא ברצינות.

מתוך ההבחנה הזו, כי בסביבת ילדים היא מממשת את שמה, החליטה כי היא צריכה להימצא יותר בסביבת ילדים. בני המשפחה הצעירים, שהייתה מבלה אֶתם באירועים הגדולים, גדלו גם הם. גם אתם לא יכלו לנצנץ יותר. לכן, הבינה, הגיע הזמן לעשות מעשה.

איך הגיעה לפה?

דרכיה הובילו אותה ללמוד הוראה. בלי אג'נדות. בלי עניינים. בעיקר שמחה שבלב, נצנוצים מרובים, אהבת ילדים, סקרנות וחדוות הלמידה. ואולי בעצם, במבט לאחור, כן הסתתרה שם אג'נדה כלשהי. מתחת לכול ישבה, כך נראה, אג'נדת החופש. ראיית האדם כחופשי. ראיית הילדים כאדם חופשי. הרצון לאפשר להם להרגיש מאושרים. הרצון לאפשר להם לנצנץ ולא להפסיק לעולם. הרצון לאפשר להם לצחוק, להתעניין, לחיות בשמחה, לדעת שהם משהו. שהם משהו. לדעת שידיעת החשבון או התנ"ך לא תקבע מי הם, לאיזה יחס הם ראויים, אם הם "טובים" או "מפסידנים". חשוב שירגישו חופשיים להיות הם בעולם. שהרי מקומות כמו בית ספר נוטים לשים מסגרות, לקבע מחשבות, לסמן תוויות. בתי ספר מסתכנים בהיותם מקום לא מאוזן - תשומת לב מרובה לצד האקדמי, המשתלט לחלוטין על כל תחום אחר למשך שנים ארוכות. יש כאלו, כך ידעה מקרוב, היוצאים מהם עם צלקות עמוקות, או נפלטים החוצה עם תווית שתשפיע על המשך חייהם. לדעתה אפשר וצריך לעשות את זה אחרת.

פרחונית הוראה

ולכן היא ניסתה. בהתחלה, במקום הראשון שהגיעה אליו חוותה על בשרה את כאב הילדים. ראתה את האילוף. ראתה שאין מקום לביטוי עצמי של התלמידים. ראתה תלמידים שלא חייכו במשך ימים שלמים. מקום שאין בו מקום לטעייה או לתהייה. במסגרת זו לא היה מקום להבהוביה. למזלה, במקום שלמדה בו הבינו הרוב את הנצנוצים ותמכו בדרכה. בסוף השנה היה לה עצוב לעזוב את התלמידים. באחד המכתבים שקיבלה בסיום נכתב: "אף פעם לא יצאתי מהשיעורים שלך מאוּכזב או עצוב". זה העציב אותה עוד יותר.

בשנה שלאחר מכן הגיעה אל מקום אחר. מקום שבו ההבהובים הם חלק מהשגרה. מקום שבו המסגרת גמישה יותר. מקום שבו כל תלמיד הוא תלמיד. אפשר לראותו. אפשר לראותה. זו הייתה חוויה מתקנת שאין כמותה. אמונה חזר אליה. האמונה שאפשר לעשות דברים אחרת. הידיעה שאפשר. ההוכחה שאפשר להיות תלמיד וגם אדם חופשי הבא לידי ביטוי. שתלמידים יודעים לפתח עצמאות ותושייה אם יש להם מקום וזמן לעשות זאת. היא רצתה והאמינה כי אפשר להעביר את זה הלאה.

החלום והתנפצותו

שנתיים אמרו לה איזו מורה נפלאה תהיה (דבר שהעלה בה גם הרבה חששות מציפיות מוגזמות). היא הגיעה עם המון אמונה. הרבה כוונות טובות, איך-ספור נצנוצים. שכחה לגמרי מהעולם שלפני, העולם שבו נצנוצים והבהובים למיניהם אינם מתקבלים בברכה. עולם שבו אג'נדת החופש שלה אינה קבילה. שכחה מבניית המסגרות, מהדבקת התוויות, מתחושת האילוף וההיבלעות. ומרוב שכחה וגם מתוך פחד (שלא להבהב מספיק במקום שבו כולם מהבהבים) וגם מתוך אמונה (שתוכל לנצנץ בכל מקום שהוא), מצאה את עצמה שוב במקום שבו הבהובים אינם מתקבלים בברכה.

החלום
והתנפצותו.

היהפוך נמר את חברבורותיו?

מאחת שחומר הלימוד הוא שולי בעיניה, הפכה למי שמעוניינת ללמד בלבד; מאחת שנמצאת שם "בשביל הילדים", הפכה למי שמרחיקה אותם מעליה; מאחת שהיצירתיות והעניין הם לחם חוקה, נעשתה פרקטית. היא חשה מרומה. לא מכירה את עצמה. נקרעת לגזרים. אלפי ידיים קטנות וגדולות מושכות אותה לאלפי כיוונים שונים. היכן היא והיכן הנצנוצים? היכן היא בכלל?

אולי

באורח פלא, מי שעמד והסתכל ממש מרחוק, עוד היה יכול לראות שביב של נצנוץ פה ושם. ואולי אף יותר מזה. שהרי בחשכה כל נצנוץ, כל הבהוב, בוחק את בוחקו. לזהר, המאמינה בעולם מנצנץ, קשה לראות זאת דרך כאב ההסתרה וההתנפצות. אולי ביום מן הימים. אולי.

עֵינִיִּים שֶׁל אֲרִיָּה ✎

יוחאי עוזרי, סכללת יעקב הרצוג

העיניים שלו אמרו הכול.
ליתר דיוק - הן היחידות שדיברו עבורו.

כמה ימים לפני תחילת שנת הלימודים הציעה אשתי שנלך לטייל בגן החיות. הסכמתי בשמחה חרף העובדה שאיני אוהב התאספויות המוניות ושמשי חמה של אוגוסט. החלטנו לצאת השכם בבוקר כדי למזער נזקים ולא להמתין בפקקים - הן בכביש הן בתור לקופה. כך מצאנו את עצמנו ניצבים בשעה תשע מול הכלוב של הקופים. לאחר שבננו בכורנו הסביר לזוג הקשישים שעמדו לצדנו כי הקוף מחזיק "ננה" (מבחינתו הם היו חירשים, כי הוא טרח לספר להם על "ננה" ארבע-עשרה פעמים), ולאחר שסיימנו את ארוחת הבוקר על הדשא שמול "גע-גע", כדבריו של יורש העצר, החלטנו ללכת לראות את ארוחת הבוקר של המלך ("אהה" - שאג הבן).

בהאכלה של הבוקר עוד אין המולה וצפיפות, כך שאפשר להתקרב ואף לשמוע את דברי ההסבר של המדריכים בגן. התקרבנו עד לרשת הנמוכה וראינו מולנו, במרחק של כחמש-מאות מטר, את הלביאות רובצות בצל המדומה שארגנו להן. המטפלים זרקו חתיכות בשר והן לא הנידו עפעף (אשתי הזכירה לי כי בסופו של דבר האריות הם חתולים, רק קצת יותר גדולים, ולכן גם הם, כמותם, מתנהגים בחשיבות יתר). לאחר שהרימו הלביאות את ראשן וראו כי אנשים מסתכלים עליהן, וכי המטפל מתחנן בפניהן שלא יעשו בושות, הסכימו לקום מרבצן ולאכול את ארוחת הבוקר. היורש שמח ביותר ועודד אותן נמרצות בקריאות "אמ! אמ!"

המטפל הרים את ראשו והביט בבננו המתרגש. הוא התקרב אלינו ודרש בשלומנו. "השכמתם קום, הלוא כן?" שאל. "נו, מה לא עושים בשביל הילד", מיהרתי לענות בשביל לצבור נקודות אצל אשתי. אשתי בחרה להתעלם והחזירה שאלה למדריך: "אני רואה כאן רק את הלביאות, איפה האריות?" המדריך שמח שיש לו קליינטים שמתעניינים גם בו ולא רק בחתולי המחמד

שלו והרחיב בתשובתו: "יש לנו כרגע שבע לביאות בכל מתחם גן החיות. שש לפניכם, ואחת קצת חולה אז היא ממתינה לטיפול אצל הווטרין. בנוגע לאריות, זו שאלה טובה. אני מזכיר לכם שגן החיות מנסה ככל האפשר לגרום לבעלי החיים לחוש שהם נמצאים בספארי בקניה, משם הם מגיעים, ולא במרכז גוש דן שבישראל. ההתנהגות שלהם מראה שהם מצליחים לשמור על השגרה שלהם גם כשהם בשבי", אמר והצטער על המילה האחרונה שאמר. "פחות בונסים", לחשתי לאשתי.

המדריך המשיך לדבר וקיווה שלא שמנו לב לטעות הפרוידיאנית שפלט. "כפי שאתם מבינים, האריות לא יוצאים לחפש מזון, אלא משאירים זאת ללביאות - לנשים". התכוונתי להגיד שאני מאוד מבין אותם, אך המבט של אשתי, שאמר "אם אתה מספר עכשיו בדיחה מטומטמת אתה מקבל מרפק לצלעות", גרם לי להנהן בנמרצות ולהיראות כאילו ה"חפירה" המתמשכת של המדריך מעניינת אותי. "ובקשר לשאלתי...", עזרה אשתי למדריך לזכור על מה הוא בכלל מדבר. "כן, נכון. יש לנו שלושה אריות במתחם של גן החיות. שנים שוכבים מאחורי העץ הנמוך", אמר והראה באצבעו לכיוון שום מקום, "ועוד אחד לא מוצג לציבור".

אין זה המקום להאריך בדברים על אופייה של אשתי, אבל חשוב לציין שמשפטים שיש בסופם משהו עלום ונסתר מדירים שינה מעיניה. היא לא התעכבה על כך שיש שני אריות ששוכבים זה ליד זה ולא נלחמים על הנקבות עד זוב דם, וויתרה למדריך אף על דבריו הארוכים וחסרי הטעם. "מה אמרת?" שאלה, ואני ראיתי את הניצוץ בעיניה, שרמז כי היא עוד תלטף את אותו אריה. "אמרתי שיש עוד אריה, אבל מכיוון שהוא מסוכן הוא לא מוצג לציבור". אשתי לא ידעה את נפשה מרוב סקרנות, ואודה על האמת - גם אני מצאתי סוף-סוף עניין בדברי המדריך. "מסוכן?" שאלה האישה, "למה? הוא הרג מישהו? אכל פרה שלמה עוד בחייה? נלחם בארבעה אריות וקרע להם את הצורה?" היא בקושי הצליחה לעצור את עצמה.

"זה לא העניין", אמר המדריך, "זה משהו שלא ניתן להסביר". המדריך ראה שתשובתו לא הועילה לאף אחד מאתנו ושאנחנו מבולבלים וסקרנים בד בבד, ולכן הוסיף במהירות: "האמת, תורי להאכיל אותו עכשיו. אם אתם רוצים להצטרף אליי - אתם מוזמנים. אם ישאלו אני אוכל להגיד שבנכם חייב לראות אריות מקרוב על מנת להתפתח או משהו כזה". סוף-סוף הוא מדבר לעניין, חשבנו שנינו. "אהה, אהה, אהה", שאג יורש העצר.

הוא היה סגור בתוך שני כלובים. זה בתוך זה. הוא התהלך מצד לצד ללא הפסקה. נראה שברגע זה המטפל לא אהב את מקום עבודתו ואת תפקידו. הוא פתח את הכלוב באמצעות ידית ארוכה ובעזרת מוט ארוך זרק את חתיכות הבשר דרך פתח שבראש הכלוב. "אבל למה?" העזה אשתי לשאול בלחישה. המטפל שקל מילים בידיעה שההוא שם יודע שמדברים עליו. "הוא לא צפוי", אמר, "אף פעם לא הצלחנו לצפות מהלכים שלו". המדריך המשיך בשקט, "הוא הגיע בגיל ארבע ואין לנו ידיעות ברורות היכן היה קודם. מההתנהגות שלו נראה שעבר דברים קשים. בתחילה חשבנו שהוא עוד לא התרגל, אך כאשר העניין נמשך חשבנו שאולי הוא כזה. צירפנו אותו ללהקה. הוא השתגע לגמרי. רץ כמו מטורף מצד לצד, שלח טפרים בכל מה שזז, שאג שאגות שעדיין מהדהדות באוזניי, והכי גרוע - פצע את עצמו קשה". לאחר החלמה של כמה חודשים הוא נראה רגוע ושלו. הוא אף נצפה מתהלך בנחת ליד אחת הלביאות שהייתה פצועה ושכנה בכלוב סמוך. נראה שהוא מתאקלם ומתאושש, אך אנו לא מעזים לצרף אותו שוב", סיים המטפל את דבריו. "למה?" שאלנו ללא קול. אלא שאז ההוא הסתכל עלינו והיישיר את מבטו - העיניים שלו אמרו הכול.

כעבור ארבעה חודשים פנה אליי המנהל בסוף הפסקת עשר. "המורה נדב, אתה זוכר שבשעה הבאה אתה והמורה דוד נכנסים אליי לפגישה?" "ודאי", אישרתי מיד. הפגישה הייתה עניינית וברורה. אורי, התלמיד שכמעט גרם למורה דוד לפרוש מהוראה, מקבל הזדמנות נוספת. הפעם לא בבית או בשיחה עם ההורים. לפתרונות האלו המורה דוד כבר לא מוכן. "כבוד המנהל", אמר המורה דוד, "אני לא רוצה לטפס על עץ גבוה מדי, אבל אני חייב להגיד זאת בצורה הכי ישירה. מבחינתי, הוא לא יושב יותר אצלי בכיתה!" המנהל הסביר לי עניין שכל בית הספר כבר יודע: אורי הוא ילד חסר מסגרת. ההורים תומכים, אבל הוא פרא אדם. חסר שקט ומנוחה. עבר אלינו מבית ספר אחר וקשה לו חברתית, אבל הוא משתדל מאוד. המורה מכיתה ו' לא מבינה על מה אנחנו מדברים, אבל מאז עברו הרבה מים בנהר ואורי הספיק להתחצף ולקלל את כל מי שרק הסתכל עליו. "המורה נדב", פנה אליי המנהל לאחר הסקירה המוקדמת, "אורי עובר אליך".

יומיים הוא ישב בכיתה והיה בדממה מוחלטת. לקחתי אותו לשיחה אישית ואמרתי שאני מאמין שהוא אחר ממה שבית הספר מכיר. הוספתי שדיברתי

עם המורה סמדר מכיתה ו', ושמבחינתי זה האורי שאני מכיר. הוא רק צריך לתת לו לצאת החוצה.

הכול היה על אש קטנה, ובהוראת המנהל הייתי צריך להבליג ולהכיל. הפרעות בשיעור, חוסר שקט, קללות על אימהות, מכתב למנהל שמבקש להעביר אותו כיתה כי לתלמידים נמאס. אבל הוא מבחינתו ניסה להשתתף, להשלים שיעורים כשהיה חסר, אפילו לקנות את אמונם של החברים, אבל הוא לא ידע איך, אז הוא שבר.

מסיבת סיום. ביקשתי מאשתי לבוא, שיִדעו שכל הבית שותף בעשייה. זו הפעם הראשונה שהיא פוגשת את תלמידיי. "אני מתכוונת לחבר בין הסיפורים לפרצופים", בישרה לי את אשר ידעתי. עליתי לדבר ואמרתי תודה - לבורא עולם, להורים, לתלמידים. ניסיתי להביט בכל אחד ואחד מהם ולאחל לו את ברכת הדרך. ופתאום הבנתי, וידעתי, וקיוויתי. הבנתי שנרדמתי, וידעתי מה היא תגיד לי, וקיוויתי שלא מאוחר מדי.

"אורי", אמרה ברגע הראשון שהיינו לבד, "יש לו משהו מוכר בעיניים, לא? ראיתי אותו כבר פעם?"
"כן", אישרתי, "בגן החיות".

כיסא הגננת ✍️

אביעד דגן, שאן - הסכללה האקדמית הדתית לחינוך

בחינו אנן רואים הרבה כיסאות: כיסא אוכל, כיסא מנהלים, כיסא חוף, כיסא מתכת, כיסא עץ, כיסא פלסטיק ועוד רבים ויפים. הכיסא שקיבל משמעות ייחודית בשבילי השנה הוא כיסא הגננת.

אז הנה אני. יום ראשון בגן. התרגשות מטורפת. הלב פועם בחוזקה. העיניים מסתכלות, בוחנות, קולטות

כל פרט ופרט. מבינה שעוד רגע זו רק אני והילדים. אני יושבת בצד וצופה בגננת היושבת על הכיסא שלה - מעמד שהייתי בו בארבע השנים האחרונות בלימודי כסטודנטית לחינוך. התרגלתי לשבת, ובעיקר ללמוד מהגננת מה הן הצבת גבולות, משמעת, הנחלת ערכים, קבלה והכלה של הילדים. זאת ועוד למדתי בישיבה בכיסא הקטן של הילדים בזמן המפגש.

אז כן, הרגע הזה עוד רגע יגיע. הרגע שבו גננת האם תעזוב את הגן ואני אתיישב במקומה על הכיסא הגבוה, הכחול והמרופד. לחץ מטרופ. העולם סביבי משתק. רק אני והכיסא. פתאום הליכה של עשרה צעדים מהמקום שאני יושבת בו אל כיסא הגננת הכחול נראית כמו נצח. והנה, הרגע הגיע. אני מתיישבת בכיסא הגננת לאחר שקיבלתי ממנה "אישור" לגשת ולהחליף אותה. מיד מתרוצצות מחשבות בראשי: "היי, איפה הגננת אם? לאן היא הלכה? ואיפה המדריכה שבאה לצפות בי כמו אז, כשהייתי סטודנטית? אף אחת לא כאן. רק אני. ו-35 ילדים". המון מחשבות מתרוצצות בראשי. למעשה כל זה אורך אולי שלוש שניות. למרות הלחץ שהציף אותי הבנתי שבדיוק לרגע הזה הכינו אותי במשך ארבע שנים ארוכות.

נשארתי לשבת על כיסא הגננת והרגשתי את גלגלי המוח שלי מסתובבים באותה מהירות שבה הארנב של אנרג'יזר רץ - וזה מהר. לרגע הזיכרון שלי בגד בי - מה תכננתי לשיר אתם בפתיחה? ואיזה משחק היכרות נשחק? ומה לעשות עם הילד שקם הרגע מהכיסא? ואיך בכלל אמורה להתנהל ארוחת הצהריים? והיום כולו?

המון מחשבות, ובעיקר תחושת בדידות וחוסר אונים. תחושה ש"זרקו אותי למים" כבר ביום הראשון. אבל היום עבר. עבר בלחץ, בבדידות, בטירוף, עם קושי, אבל עבר. היום הזה יהיה חרוט בזיכרוני, בעיקר משום שהרגשתי לרגע קטן שאני גננת. והרבה מזה אני זוקפת לזכות נוכחותו של הכיסא הזה. כן, זה יכול להיראות מוזר מאוד. איך כיסא יכול לנסוך ביטחון בבן אדם? הרי זה חפץ דומם. הוא כביכול כלום - לא בשבילי.

המשרה שלי בגן, גננת בצהריים, הקשתה עליי מאוד להגדיר לעצמי את המעמד שלי בגן. לא הרגשתי שאני יכולה לומר בקול ובגאווה שאני גננת. זה תהליך שעברתי עם עצמי לאורך השנה. אבל אני בהחלט יכולה לומר שבכל פעם שהתיישבתי על כיסא הגננת הרגשתי משהו בי שעולה ומתגבר. אולי אלה האנרגיות של הגננת שישבה בו רגע לפניי, אולי זו המשמעות שלו - "כיסא הגננת". יהיה מה שזה יהיה, כשהתיישבתי עליו הרגשתי גננת. עם הזמן התחושה הזו ליוותה אותי גם כשישבתי על כיסא ילדים במשחק החופשי, או כשישבתי לי על הפוף בפינת הספר.

זכור לי רגע מכונן באחד הימים, שבו בזמן משחק חופשי של הילדים ניגשה אליי אחת הילדות ואמרה לי: "היא יושבת על הכיסא שלך". ארבע מילים שגרמו ללבי לנתר. העובדה שהכיסא הזה לא נתפס בעיני הילדים רק ככיסא של הגננת הוותיקה אלא גם ככיסא שלי, עשתה לי משהו בפנים. הבנתי שבעיני הילדים אני גננת בדיוק כמו הגננת שנמצאת בבוקר, והמחשבה הזו מצחיקה במקצת כי שוב, זה סתם כיסא. אבל היום אני יכולה לומר שזה הכיסא שלי. כיסא של גננת. כשאני מגיעה לגן, אני לא מגיעה כמישהי שמשיגה על הילדים במשך שעותיים וחצי ושולחת אותם הביתה. אני מגיעה בתור הגננת שלהם.

✍ סטוסים שיגיעו רחוק

נעמה כהן, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך

מחר מתחיל יום החלומות שלי.

לדברי אי-אלו אנשי צוות, זה הולך להיות חלום בלהות. אני רק משעינה ראש על הכרית, תולה מבט בכוכב רחוק, עוזר לי, עוזר לי לעזור להם. הלב שלי פועם בקול רם יותר מקולו של הפעמון הצורמני. השיעור מתחיל כברררר...

"שלום ילדים, בואו שבו". החיוך שלי רועד על השפתיים. אף אחד לא מתייחס באמת, חוץ ממושקף אחד עם מחברת ספירלה גדולה ועט בכוננות ירי. חבורה רועשת פורצת לכיתה, מישוהו אומר "המורה הגיעה". עדיין רעש. אני מכחכחת בגרוני, משתעלת ממש. מחצית מהילדים מדברים וצועקים, גם המחצית השנייה רועשת. שני ילדים מביטים בי ברחמים. אני מוציאה מהשקית פלקט מגולגל ופורסת על הלוח. התמונות מוסתרות בחלקן, וערמת שכפולים ממתינה על השולחן. ילדה בעלת תלתלים כהים וסמיכים, חיוך לבן-לבן על רקע פנים כהות מצפצפת: "הי יש כאן איזה מורה". ילד שכיתת עור כחולה תלויה בקושי על שער החלק דופק על השולחן. הילדים משתתקים סופית. "השיעור התחיל?" שואל אחד מהם, אני מתאפקת שלא להגיד שהוא כבר נגמר, מגייסת את כל האמונה והאהבה שבי ומחייכת אליהם חיוך גדול עם העיניים.

"כן חמודים, השיעור מתחיל".

עשר דקות לפני סוף השיעור, אחרי חצי שעה של קצת חסד, הדלת נפרצת. בפתח נער קטן, שער שחור וחלק, כמעט שמסתיר עיני תכלת גדולות. "שלום", חייכתי אליו, "אני נועה, מתמחה בהור--" "אהלן", קולו צרוד, "אני תום".

בשורות האחרונות פורץ גל צחוק. הממושקף מהשורה הראשונה בוחן בריכוז את הפלקט, השתיים שמאחוריו מגלגלות כדורי נייר. "נעים להכיר". אני מזמינה את תום להיכנס.

"נעים זה לא יהיה", הוא מגחך.
שפתיו של הממושקף מתעקלות בחיוך, והשיעור שאת תחילתו הצלחתי להעביר איכשהו, מתפורר בין ידיי.
הוא מתיישב בשולחן האחרון. "מה הזאתי מלמדת?" ממרפק את הילד שלשמאלו.
לא שמעתי את התשובה. אבל ידעתי שהאזהרות לא היו לחינם, קל לא יהיה כאן.
ועדיין זו כיתת הדבש שלי, התווכחתי עם שְדונים רואי שחורות שהתרוצצו בתוכי. כל העקיצות שאספוג רק יעידו על סוג הדבורים ועל ואיכות הדבש שהן יכולות להפיק.

"להוציא דף ועיפרון, כוולם עונים על שלוש השאלות האלו". פקקתי את הטוש וכתבתי:

1. מי אני, ומה אני אוהב/ת?
2. אם הייתי מורה איך היו מתנהלים השיעורים שלי?
3. מה אני רוצה להיות כשאהיה גדול/ה?

כשהסתובבתי, שני מטוסים מהצי של תום המריאו. התקדמתי לירכתי הכיתה, מטוס אחד כשל בדרך.

"תקלה במנוע, מה?" הרמתי את היצירה.
"מאפע'ן", רטן, "זה של אלי העקום הזה". הילד ליד הקיר הסמיק והרכין ראש לדף שעל השולחן.

המטוס השני נחת על שולחנה של ילדה דקיקה ובהירת שיער. תום עקף אותי בכוונה לתפוס את המטוס. אך הילדה שלפה את המטוס מידיו כמעט ומסרה לי. הוא היה צבוע בקווים חדים ומעוטר במילים לגמרי לא מחמיאות.
"לין, יא מלשנית!" שיערו עף לצדדים. "זה מה שמחנכים בפנימייה שלכם, אה? חכי". הוא הצמיד אגודל לאצבע, והניד בתנועת איום. היא סובבה ראש באטיות, אך גבה רעד.

"הי, טייס, לא מדברים ככה בכיתה שלנו", הנחתי יד על כתפו. "המטוסים שלך יפים! תוכל ללמד אותי איך עושים את זה?"
הוא ניער כתפו והתקשח.
"זה שלי, תחזירי לי עכשיו", היישיר אליי מבט בהיר.

"בהפסקה". אספתי משולחנו שני מטוסים נוספים. יישרתי דף אחד שהיה בדרך להפוך למטוס, והנחתי את העט האדום לידו. "קדימה, תכתוב". הוא הסתכל עליי, והפה שלו זז בתנועה של "מי את בכלל שתגידי לי משהו". ואז הוריד ראש. השיער, שחור וחלק, כיסה את העיניים, והגיע כמעט עד לאף הקטן, המנומש. הסתובבתי בין השולחנות, הילדים מילאו את הדפים, חשבו, חייכו לעצמם. בקצה הכיתה המריא מטוס בודד.

החדר היה חשוך. מתחת לפוך, על כרית לחה, נח ראשה של נועה. "היי, שלום". האור נדלק לרגע וכבה. רוני הניחה את הילקוט בנקישה שקטה על הרצפה. מהתיק הכחול הגדול הציצו ניירות קמוטים. היא הציצה פנימה בסקרנות. מחלצת את הדפים בשקט. כמה מטוסים עם ציורי מפלצות מזוויעים נגלו לעיניה. נאצות ומחמאות חסרות טעם נכתבו בכל פינה של הדף הזה. היא קימטה את המטוסים האלה בכל הכעס של בת חמש-עשרה. לקחה את ערמת הדפים ויצאה מהחדר. היא הציצה בדפים, הראשון היה בכתב לא מובן לחלוטין, היא לא הצליחה אפילו להחליט איך לאחוז את הדף. בשני היה כתוב בעט ירוק חלש: "שירלי כהן. אוהבת לצייר, הייתי עושה בשיעורים ציורים ומשחקים, ואני רוצה להיות רופאה". בדף אחר: "לא רוצה לגלוט אט השם שלי. סודי!!! בשיאורים איהיה מחשב וסרטים, רוצה ליות אשיר". "לין. אוהבת בובות. לא יודעת. רוצה להיות אימא אמיתית". "אוהד רודמן. אני אוהב ללמוד, כשאהיה גדול אני רוצה להיות פרופסור". "נועם. לא אוהב קלום, שהשיעור איהיה הפסקה, ושאני איהיה חזק". "הלל. תחביבי בשעות הפנאי הוא קריאה, ארצה להיות מורה לספרות, וכשאגדל חלומי הוא להיות סופרת או עיתונאית". "גלי". היא מפענחת בקושי: "אני אוח.. אור... אוהבת?! איזה כתב נורא, "לש..."

רשרוש נשמע מהחדר. היא דוחפת את הדפים לתיק וחומקת למסדרון. נועה נכנסה לאמבט והמים החלו לזרום ברעש. רוני נכנסה לחדר והניחה את התיק על המכתבה.

אחר כך קימטה את המטוסים לכדורים קטנים ודחפה לפח המטבח.
כשנועה יצאה היא כבר הייתה שקועה בשיעורי הבית.

"הי אחות קטנה, מה נשמע?" אני קוראת לאחותי השקדנית, והיא אינה מסתכלת כשהיא שואלת אותי: "בסדר, איך היה, מורה?"
"נחמד". היא חוזרת למחברת. "וואי, לגמרי שכחתי". אני רצה לחדר ומוציאה את הדפים מהתיק. ולחשוב שעוד לא הספקתי לקרוא אותם. אני אוספת עוד כמה דפים שהתפזרו בתיק, מזיזה כמה תמונות המחשה. המטוסים. הם היו צריכים להיות פה. הי.

אני מרוקנת את התיק בטפיחה, טושים מחיקים. עטים. קבלה וזהו.
"רוני, את נגעת בתיק שלי?" הקול שלי מתרומם.
"לא, אהה, כן, מה?" היא קמה מהכיסא ונעמדת מאחוריו.
"את נגעת בתיק שלי! ולקחת ממנו את ה... לקחת את זה?" אני נכנסת לחדר, היא פוסעת לאחור.

"סתם... רציתי לראות מה יש שם, ו...איך היה, אז..." היא צועדת צעד נוסף לאחור ונתקלת בקיר.
"תביאי לי את זה מיד!" אני מגלגלת את הכיסא שעומד בינינו ומביטה בילדה הסמוקה שמולי.

"תעזבי, זה סתם שטויות, המטוסים האלה, את לא צריכה את זה."
"כן, תגידי לי מה אני צריכה אה? לדעתך אני צריכה להישאר בתחום האדריכלות, לעבוד עם דומם או צומח, להיאבק במחשב ובתוכנות גרפיות. נכון? לא ניכנס שוב לוויכוח הזה, רוני. מי שמחפש חיים קלים שילך למכור בבסטה בשוק. מותק. אני בחרתי בהוראה. ובחרתי בבית הספר הזה." לרגע נגמר לי האוויר, נשענתי על המכתבה.

"בלה, בלה, בלה", הילדונת הזו לא התבלבלה. "אל תקשקשי עכשיו על ערכים, וחינוך, ושליחות. יכולת לבחור בבצפר נורמלי, עם ילדים נורמלים, וליהנות. למה הכנסת את עצמך למקום הזה? אמרתי לך שחברות שלי סיפרו שמורים מתחלפים בבצפר הזה בקצב שמחליפים את המנורות. והילדים שוברים מנורה ליום, לפעמים אפילו שתיים". היא צוחקת כאילו סיפרה בדיחה. "נועה, מותר להודות בטעויות, אין לך סיכוי".
ידעתי שהיא צודקת. הרגשתי שהיא טועה.

ילדים שמגיעים לכיתה כדי שיהיה, בבוקר לפחות, שקט בבית. ילדים שסחבו חמש שנים ביסודי עם מאה אחוז כישלונות. ילדים שגבם כפוף מהחיים, שלא הספיקו להיות ילדים בכלל.

"את עדיין יכולה לבקש העברה", היא מציעה בטון רך.
"ברור לך שלא". הזדקפתי. "מי שרוצה לחנך ילדים, להצמיח, לטפח, חייב להשקות בדמעות. בתפילה. באמונה. באהבה". נתתי לדמעה אחת לזלוג, "רק ככה מחנכים, רוני. אין נתיב מהיר או דרך אינסטנט".
יצאתי מהחדר, הדפים רעדו בין ידיי. כל כך הרבה חלומות. והרבה עוד יותר שלא העזו לחלום. עיניים גדולות, עגולות. שמחכות למישהו שיאמין. שירשה להם לחלום. שיעזור להגשים.

רוני הלכה למטבח והזיזה את מכסה הפח. התכופפתי והוצאתי כמה דפים מקושקים. מוכתמים באדום ובשחור.
מטוס אחד קרטע לצדי. באותיות ורודות שנכתבו במהירות ראיתי: "למורה שיודעת להיות מורה. באהבה מרוני". יישרתי את הדפים הקמוטים, הרטובים.
"תודה רונצ'וק". הנחתי את מטוסיו של תום ליד המטוס הבודד של רוני.
"הם כמו מטוסים", חשבתי. "מוכתמים. חבוטים. קטועי כנף". יישרתי את האדום, העקום. כמו מטוסים, הם עוד יגיעו רחוק.

בגובה העיניים שלהן ✍️

ש"ק, מכללה ירושלים

יד אחת נושאת תיק, ויד שנייה אווזת בערמת הצילומים האין-סופית. תמיד אני מרגישה שהמורות נועצות בי מבטים כשהן רואות אותי כך. ותמיד מסקרן אותי - מה פשר אותם מבטים? גיחוך על המורה החדשה - מחנכת ממלאת מקום צעירה וחסרת ניסיון - שמרוב לחץ מכינה מראש שיעורים מושקעים? או שמא קנאה ב"תקתוק" שלי מול האנרגיות שאבדו להן? לא היה לי הרבה זמן להכריע בנידון, אני צריכה להיכנס לכיתה שלי. כבר היה צלצול.

עמדתי שם בפתח, צופה בילדות הקטנות שמתרוצצות בכיתה כדבורים בכוורת, מארגנות את מקומן לקראת השיעור. הן כל כך קטנות, זעזעורות. או אולי אני גבוהה? הגיוני. אני באמת גבוהה, גם בהשוואה לחברות שלי. אז לעומת התלמידות בוודאי שיש הבדל.

מאז שאני זוכרת את עצמי אני גבוהה. אפילו בתמונות בגן הילדים העמידו אותי בשורה האחרונה, של הגבוהים, שיראו אותם גם כשהם עומדים מאחור. ובכיתה, כשהמזגן התחיל להקפיא, אני הייתי זאת שעולה על כיסא, מגיעה בקלות למעלה וסוגרת אותו.

חוויית גבוהות שכאלו. חוויות שנמוכים לא מכירים. גובה זה טוב או רע? תלוי. יש הרבה יתרונות. למשל להגיע לארונות מתנשאים במטבח ולהוריד מיקסר שכוח. ובמקומות המוניים אפשר לעמוד מרחוק ולראות בלי שיסתירו לי. אבל לפעמים זה מעצבן. ומעיק. ואתה מרגיש גבוה מדי, ובא לך לראות את העולם מלמטה.

התחלתי לצעוד לעבר "המקום של המורה". זה המקום שלי מעכשיו. אני מזכירה לעצמי כבכל בוקר שאני המורה, עדיין צריכה להתרגל. עד שהגעת למקומי הקיפה אותי חבורת בנות מכל עבר. "המורה אני לא מרגישה טוב. כואבת לי הבטן", לחשה לי בקול שברירי ילדה לבושת חולצה בהירה.

"אפשר לשבת ליד נועה? רק להיום, בבקשה, אני לא רואה טוב מאחור. ולא נדבר. אפשר?" התחננה זאת מימין, שיש לה ברק קונדסי בעיניים. "ואני - שכחתי את הסנדוויץ' בבית..." ייללה בעלת הצמות.

איך פותרים את כל הבעיות? וזה רק בדקה הראשונה של השיעור. ובכלל לא ידעתי שמורה צריכה להתעסק בכל העניינים האלה. אני אמורה ללמד, לא? בשביל מה למדתי את כל קורסי היסוד בכל הנושאים האפשריים אם לא כדי להיות בקיאה בחומר שאני אמורה להעביר? זיק מחשבה מתסכלת עבר בי.

"כולן למקומות. אני אתייחס לכל עניין אבל קודם כול לשבת", אמרתי, והיד שלי עשתה סימן של שקט. למדתי עם הזמן שכדי להשיג שקט לא תמיד צריך להרים את הקול ולהתאמץ. יש לי עוד כמה שיטות שאני זוכרת מהעבודה המעשית. המדריכה הפדגוגית אמרה לנו לדבר בלחש ואז התלמידות ירצו לשמוע וישתתקו, או להתחיל לכתוב משהו על הלוח. שיטות של מורות. הפעם זה הצליח. הבנות התיישבו בדממה בכיסאותיהן והשיעור החל. שיעור עברית.

שאלתי שאלה ורק מעט ידיים הורמו. "אני רוצה לראות עוד אצבעות", אמרתי ופתאום שמתי לב לטון ה"מורתי" שיצא לי. זה כבר קרה לי, והאמת שהיו גם פעמים שאמרתי את המשפטים האלו אפילו בכוונה. יותר מהשדר לתלמידות הוא היה חשוב לי עצמי, להחדיר לתודעה שלי שאני מורה.

"דווקא לא רע להיות מורה גבוהה", חלפה מחשבה בראשי כאשר קלטתי מרחוק את הזוג הפטפטן שהפריע לי להתרכז. הייתה זו אותה תלמידה שבתחילת השיעור התחננה לעבור קדימה ליד חברתה בטענה שאינה רואה די טוב מאחור. כעת היא פטפטה בהתלהבות עם שכנתה החדשה לשולחן. זו הייתה החלטה פזיזה להרשות לה לעבור...

"אני שמחה שאתן חברות טובות אבל לא לדבר בשיעור", אמרתי, והללו חייכו זו לזו וניסו לשתוק. ההצלחה הייתה קצרת מועד, וזמן קצר לאחר מכן ראיתי אותן שוב בשיחה קולחת, כזוג ידידות שלא נפגשו זה זמן רב. אני צריכה להחליף מקומות שם... שלפתי את העט ורשמתי בפינת היומן שלי כדי שלא אשכח את הפרט החשוב הזה בתוך כל העומס שמחכה לי בבית: לבדוק את המבחנים במולדת שהזנחתי, לטלפן לאימא של שלומית בקשר לאבחון, להכין את דף העבודה למחר, ו... מה עוד? שכחתי כבר. עבודת ההוראה לא מסתיימת בבית הספר, שם היא רק מתחילה.

המשכתי בשיעור. ובעודי מתלהבת מאפיון הדמויות ומהדיאלוג בטקסט, כותבת על הלוח את עיקרי הדברים, שמתי לב לפתע שהבנות מוטרדות מדברים אחרים...

"המורה, את הכותרת לעשות בצבע?" שאלה תלמידה צייתנית. "לא הבנתי איפה צריך לכתוב את זה ואם זה שיעורי בית", אמרה השנייה. ותוך רגע עוד קושיה: "בכלל שכחתי את המחברת בבית..."

אני בשלי, והן בשלהן.

אני מלמדת ברמה גבוהה מדי? נמוכה מדי? הפער הזה לא מפסיק לשגע אותי. הניסיון המתמיד לצמצם את הפער בין הדיבורים הגבוהים לבין הכיתות הנמוכות קשה לי. אני בכלל לא רגילה לזה. עד השנה הייתי בסביבה שונה כל כך... לומדת מבוקר עד ערב עם מרצים בכירים רמי מעלה ודרג, שומעת את התאוריות החכמות ומנסה להידבק בדרכיהם. וכעת אני מוצאת את עצמי מתמודדת עם תלמידים רכים, מריבות שגרתיות, מחברות עם שגיאת כתיב ועוד חוויות מעולמם של ילדים. לאן נעלמו כל הדברים ברומו של עולם שבהם עסקתי? אולי דווקא אלה, הדברים הקטנים והפעוטים, הם "ברומו של עולם" באמת? ואולי בכלל זאת אני ש"גבוהה" מדי, ובית הספר היסודי אינו מקומי? אולי.

נשארתי כך, עם סימני השאלה המרחפים, מנסה לסדר את ההגיגים. חשה כי ידי אינה משגת תשובות שמניחות את הדעת או מקלות את טרדתי.

יום הלימודים הסתיים ומצאתי את עצמי אחרי חמש שעות הוראה, ארבע בנות בכיתה שאני יכולה להגדיר כ"תלמידות" קשובות, שלוש בנות בעייתיות שמורה מקצועית התלוננה עליהן, שתי הפסקות שבהן ניסיתי ובאחת גם הצלחתי להגיע לחדר המורים לנשום ולשתות משהו, ויום הוראה מתיש אחד. אפילו הידיים שלי נראו אחרי יום עבודה. נותרו עליהן סימני הטוש השחור, הטוש שכתבתי בו על הלוח. הספוג למחיקה אבד, והיד שלי מילאה את מקומו. אחרי היום הזה מקצוע ההוראה נראה לי "מלאכת כפיים" יותר מאשר מלאכה אינטלקטואלית...

רגע לפני שעזבתי את בית הספר החלטתי שאני חייבת להיכנס לכיתתי לעוד רגע. זוהי הזדמנות פז. כעת היא ריקה ושקטה, נחה מהסערה שפקדה אותה בשעות האחרונות.

בלאט פסעתי לעברה, לא רגילה לדממה השוררת בסביבה. פתחתי את הדלת, הצצתי ונכנסתי פנימה. "שקט מדי", חשבתי לעצמי, ופתאום התגעגעתי קצת להמולה.

הכיסאות היו מורמים על גבי השולחנות. טיפת נחת הרוותה את נפשי ורוממה את הדימוי המורתי שלי. הן היו ממושמעות ועשו כבקשתי - להרים את הכיסאות בסוף כל יום כדי להקל על המנקים.

הבטתי לעבר השולחן של הזוג הפטפטן שלי. שידוך לא מוצלח, הייתי אומרת. האם באמת קשה לה לראות מאחור? אני צריכה לבדוק את זה. עמדתי שם, בשורה האחורית, מסתכלת לעבר הלוח ומנסה לבדוק אם הלוח באמת רחוק לה מדי, או שזה רק תירוץ טוב כדי לעבור קדימה. "באמת קצת רחוק..." חשבתי לעצמי, מנסה לדעת יותר איך באמת היא רואה משם. החלטתי לנסות לשבת במקומה. הורדתי את הכיסא שהיה על השולחן, ושבריר שנייה לפני שהתיישבתי לחש לי קול פנימי והזכיר: "אבל את המורה! זה לא מתאים..." העפתי מבט חפוז לעבר הדלת. לא ראיתי מישהו באופק, וקיוויתי שאף אחד לא יגיע לכיתה.

"אז מה?" עניתי לקול הפנימי בבטחה, והתכופפתי כדי להתיישב על הכיסא הנמוך.

מעדתי מעט עד שהתיישבתי. "אוי, הוא ממש נמוך!" הזדעזעתי קלות. הרווח שמתחת לשולחן לא הספיק לרגליים הארוכות שלי, אך התעקשתי וקיפלתי אותן.

העפתי מבט סביב, ופתאום הכיתה שלי נראתה לי שונה, כאן מלמטה. הכול גדול יותר.

אפילו הקישוטים המושקעים שלי נראו לי תלויים גבוה מדי ולא מותאמים לגובהן של התלמידות הזעירות שלי. כך בחנתי את המקום המוכר, והוא נראה לי עכשיו אחר לגמרי.

ובכלל, המשכתי לחשוב, הן קטנות גם בגיל... רק בנות שמונה, אולי תשע. מה אני רוצה מהן?

בטח קשה להן לעקוב אחרי הקצב שלי, וגם השפה שלי גבוהה מדי בשבילן. ברור שההפסקה קורצת להן יותר, כי עולם המשחקים הוא העולם הטבעי שלהן. הרגשתי שה"תלמידה" שבי מתעוררת ומתחילה להבין קצת מה עובר להן בראש. היו אלו רגעים מכוננים.

מהורהרת ומרוממת קמתי מכיסא התלמידה וחזרתי למצב "הגבוה" שלי.
חשתי שהייתה זו עבורי ירידה לצורך עלייה - עלייה מקצועית. בלבי ידעתי
שממחר אביט בהן אחרת, בהבנה רבה יותר.
אביט בהן בגובה העיניים.

אהבת נעורים ✍️

איתי בר, האוניברסיטה העברית ירושלים

עוד כשהייתה קטנה חשבה עליו. בהתחלה הייתה זו דמות של אביר על הסוס, כזה שיבוא וייקח אותה אל השקיעה. אהבת ילדות ראשונה, מהספרים, מהסרטים, עם עלי הכותרת הוורודים הנושרים לאטם, השמלה הלבנה המתנפנפת ברוח האביבית המזמינה, קרני האור נגעו, ליטפו את בשרה, קסם...

כשבגרה פגשה גם באחרים. בחלקם התאהבה, את חלקם לא סבלה, אבל מעולם לא משכה מחשבותיה מאביר חלומותיה. כבר החלה מנהלת את חייה כמצופה מאישה בוגרת בגילה, עשתה הכול במסלול הרגיל, המובנה, הידוע... מצאה עצמה נצמדת אל אנשים שמכרו לה את המוכר והחם. היא לא ממש אהבה אותם. היו לה כמה רגעי אושר עמם, אבל בתוך תוכה ידעה שזה לא הדבר האמתי, כבר הבינה שזו לא האהבה.

ביום בהיר אחד ראתה לנגד עיניה את דמותו של אהובה הישן נושן. שלפה אותו מזיכרונה. כמתוך חלום זה קרה, מבט חטוף בתמונתו הכה בה כברק. התמונה הייתה מטושטשת מאוד, אבל היא לא נתנה לזה להפריע לה, השלימה בעצמה את החסר. היא ציירה לה עולם שלם רק לעצמה. היא סרטטה את דמותו בדיוק כפי שחלמה תמיד: יפה, נאור, תמים, נקי, צח, מואר באור יקרות. היא רקמה לה חלומות על אודותיו, תכננה הכול לפרטי פרטים, איך תגיד ומה תאמר לו כאשר ייפגשו. חברות קרובות יותר וקרובות פחות אמרו לה, "את יודעת שלא תמיד מה שרואים בתמונה זו המציאות". אבל היא לא הקשיבה לאותם הקולות כלל, לא היה להם סיכוי לנצח את המופלאות שצימחה בדמיונה.

יום אחד אזרה אומץ, החליטה שזהו, די לה, היא הולכת לפגוש בו, היא לא מתכוונת לבזבז את חייה בלי שתכיר אותו, הוא המיועד. היא חשבה שאם לא תפגוש אותו תכלה את זמנה על הכדור הזה בריק, לא תגשים את חלומה.

רחשי לבה אמרו לה שהגיע הזמן לעשות את הצעד, לדבר אתו, להכיר אותו, לפגוש בו. מה שווים החיים האלו, אם לא נעשה את שאנו עורגים אליו באמת.

היא עשתה את הצעד הראשון, השיגה את מספר הטלפון שלו. הפעם כבר לא היססה, הרימה את הטלפון וחייגה.

וואו, אילו גלי מְשֶׁבֶר. איזה אושר הסבו לה שיחות הטלפון. הם החלו לדבר בקביעות. יושבת הייתה ומחכה לשיחות הטלפון הללו. הן חיזקו אצלה את התחושה שהנה הדבר, שמצאה את שחשקה נפשה, הוא האיש, הוא האחד שיוציא אותה מהמערה, שיחדד הצלליות, הוא שימלא את לבה, את המשמעות החסרה. אז עוד חשבה שהנה היא קרבה אל האמת שבחייה.

היה זה רומן טלפוני שבו מים נגעו בשמים. היא הייתה להוטת לפגוש אותו במציאות. בשיחות הטלפון הצטיינה באופן שהפתיע אפילו אותה עצמה. מעולם לא הצטיינה כמו באותן שיחות. אמרה כל מה שצריך, בזמן שצריך, יזמה, הובילה, חידשה, הפתיעה, בלטה במקורותיה, סחפה אחריה, שינתה. הפידבקים שקיבלה ממנו היו טובים והעצימו את הפנטזיה שציירה. עכשיו היא כבר לא ראתה דבר, העיוורון היה מוחלט, עיוורון מהסוג הלבן. היא חשה בהתאהבות כמו שלא חשה מעולם, פרפרים בבטן; עשתה ממנו בן אלמוות, שיושיע אותה מדיכאונה, שיאיר את דרכה שאבדה בחושך שצעדה בו כל השנים. היא הכפילה אהבתה אליו.

אחרי שנה הסכים להיפגש אתה. זה היה במקום הכי לא צפוי עלי אדמות. מעולם לא תיארה לעצמה שדווקא במקום זה תפגוש אותו. אם היו שואלים אותה לפני חמש שנים שזה המילוי בקוביית השקולד שכתובה על שמה הרי שלא הייתה משערת, אפילו לא אחד למיליון.

וכבעבר, היו חברות שהזהירו אותה, היו שאמרו לה שהתמונה מטושטשת מדי, היו שאמרו שתמונה היא דבר אחד ומציאות היא דבר אחר. והיא? המשיכה בשלה.

קבעה להיפגש אתו. השעה והמקום כבר נקבעו. שנים של ציפייה עומדות להתממש. כמה חיכתה, כמה מלבושים לבשה והלבישה את המלך. אלפי שעות דמינה, בנתה לה עולם סביב דמותו, והעולם הזה היה כל כך יפה,

גן עדן של ממש. נחלים בזרימתם המפכפכת, מפלים, כר אחו ירוק, פרפרים עפים, ילדים מדלגים על קצה הצוק של שדה שיפון. כל שעליה לעשות הוא להניף את ידה וכבמטה קסם תגיע ללבו; כל שעליה לעשות הוא לפצות את פיה והכול יסתדר, כי כל כך ירצה לשמוע את שיש לה לומר, ללקט את הפנינים ששקדה עליהן זמן כה רב.

מרחוק הוא נראה דווקא בסדר גמור. הטלאים שתפרה לה עדיין סימאו את עיניה. אולם אפילו הם לא יכלו עוד לכסות את ערוותו. ככל שהתקרבה החלו עיניה במיקוד הבלתי נמנע.

תחילה הייתה ההפתעה קשורה רק במראהו החיצוני. העיניים בולטות יתר על המידה, ההתקרחות כבר עובדה קיימת, הבטן מבצבצת. תמונת עולמה החלה לרעוד. היא הרגישה כמו בפגישה עיוורת שבה שיקרו לה, שהבחור שדיברה אתו איננו מה שאמר שהוא, או לפחות מה שחשבה לעצמה שיהיה.

את מפלס ההלם שחשה בשבועות ובחודשים הראשונים ניתן היה רק לדמיין. היו אצלו כל כך הרבה דברים שלא ידעה כלל, שלא הבינה, אף אחד לא הכין אותה לזה. לא החברות, לא שיחות הטלפון, ובוודאי שלא החלומות שרקמה ושבהם הייתה בטוחה שתדע להתמודד עם כל דבר, שכן היא ידעה תמיד מה לעשות בכל מצב, איך עונים, מה אומרים, כיצד מתנהלים. שום דבר מעברה לא הכין אותה להווה שחוויתה. שום דבר... מעולם לא חשה כמו שחשה כשהתה במחיצתו. תחושות איומות של אכזבה, כפיות טובה, גסות רוח. היו להם הרבה, הרבה מדי, רגעי חוסר הבנה הדדיים ובעיות תקשורת שגרמו להתנגשויות רבות. הדחים אותה חוסר האכפתיות שלו מעצמו, חוסר המחשבה, קוצר הראייה...

היא זועקת - המלך הוא עירום, אבל אף אחד לא רוצה לשמוע...

ובכל זאת, היא עבדה קשה מאוד כדי להיפגש אתו, היא לא תוותר עכשיו. חשבה לעצמה, הכול רק חיצוני, הפנימי הוא שחשוב. הרי תמיד אמרו לה שמה שחשוב הוא מה שבתוך הקנקן... כמה שקרים.

צומת דרכים. ימינה או שמאלה, להישאר... לעזוב... השאלה העסיקה אותה שעות רבות. היא שמרה אותה לעצמה, לא חשפה בפני איש, פחדה להודות

בעצם קיומה. היא לא ידעה שרבות הן הנשים במצבה. מאות נימוקים מצאה ועוד עשרות נימוקים יכלה למצוא כדי לקום ולעזוב כבר עתה, באמצע, לקום וללכת, לעזוב בטריקת דלת, בלי לחשוב פעמיים, פשוט לקום ולברוח.

כמה נימוקים מצאה כדי להישאר אתו? אפשר לספור אותם על יד אחת או אולי שתיים. אולם עוצמתו של כל אחד מהם מחקה באבחה אחת אלפי נימוקים להסתלק. היא נזכרה בארומת תמציות הפרחים המתקתקה כל כך ששאפה בחדווה עילאית כאשר הצליחה להגיע לחדרי לבו. היא אחזה בזיכרונות האושר העילאיים כאשר ליקטה את רגעי הסגול הרועד אתו. היא יודעת בתוך תוכה שהוא עוד יבין כמה טובה הייתה בשבילו. ואם לא עתה, הרי במרוצת השנים, כשיסתכל לאחור ויזכר בה, אז ידע, זה יהיה לו נהיר כשמש...

הוא עדיין מצחיק, מסקרן, לא תמו כל פלאיו, חשבה לעצמה. יש לו רגעים יפים של חכמה ודעת, שמחה, עדנה, מבט צמא למוצא פיה. היא הרגישה שהוא צריך אותה, ובלי משים תחושות העונג החמימות החלו תוכפות אותה בנוכחותן. זרמי האושר השמימיים שכמעט שכחה מקיומם זרמו אליה כנהר שוצף, בזכותו. היא החלה מתאהבת בו מחדש.

ברמזי רמזים, במבטי מבטים ובקטעי ניבים סתומים השתזרו להם אריגים לכיוון לבה. תחילה היו דקיקים, חלקם טעו בדרכם, חלקם הגיעו ונשארו דקים, חלקם התעבבו. אריג ועוד אריג ועוד אחד הפכו להם במרוצת הזמן לחבל, חבל טבורי ללבה. היא חשה שהצוף שכה התגעגעה אליו מתחיל להיווצר אצלה גם עתה. כל אריג שליפף את לבה סחט ממנו צוף, הצוף שזרם מלבה השקה את הזרע הצמא, והנה הופך הוא לפרח בעצמו. אין מראה מלבב נפש יותר מפרח הצומח אל מול עיניה הפעורות, ואין כמו ההילה - גם אם רק לעצמך - בIODעך שהצוף שלך הוא שהזניקו אל השמש.

מה תעשה? היא צריכה להחליט: ימין... שמאל... להישאר... לעזוב...

תהתה מי ילביש את המלך אם לא היא, מי ישקה אותו...

1... השנה נגמרת...

אושר, שגשוג, הצלחה ✍️

רויטל עומר, סכללת לוינסקי לחינוך

"הרבה מאלו שנכשלו בחייהם לא ידעו כמה קרובים להצלחה הם היו כשהפסיקו לנסות".
תומאס א' אדיסון

בוקר היום הראשון ללימודים. שיעור מתמטיקה ראשון, כיתה ח, הקבצה ב. "כולכם יכולים להצליח. אבל צריך לעבוד. חובה להכין שיעורי בית. אין דבר כזה לא להכין שיעורי בית. מי שלא עובד בכיתה ולא מכין שיעורי בית לא יצליח". מילותי תקפו. חדות, מדויקות. ברורות. משוואה מתמטית פשוטה. פתרון אחד ויחיד. אין אפשרויות נוספות. מולי עשרים-ושמונה זוגות עיניים פקוחות, בוחנות, תוהות, לומדות אותי דרך דבריי החדים. אוספות נתונים. שוקלות. מאז עברו חודשיים-שלושה, אך הצהרותיי מהשיעור הראשון עדיין מהדהדות באוזניי. פתאום הן נשמעות ריקות, אפילו ריקניות ומעוררות גיחוך. נכונות אך בלתי רלוונטיות. נראה לי שהתלמידים שכחו אותן. מזמן. עשרים-ושמונה תלמידים בכיתה. עולם ומלואו. עשרות שיעורים. שני מבחנים. מורה אחת. והתלמידים? מרביתם אינם לומדים. מתמטיקה זה לא הצד החזק שלהם. אמרתי כבר. הקבצה ב'.
שוב נכשלו במבחן רבים כל כך... הממוצע נמוך. ושוב אני שומעת את עצמי: "אני מאוכזבת. רואים שלא למדתם. מי שלא לומד ולא משקיע נכשל. כל מי שישתדל יצליח". ושוב מביטים בי עשרים-ושמונה זוגות עיניים.
עכשיו אני כבר מכירה את העיניים. יודעת מי מאחורי כל זוג.
ליאור הרעשנית, התוססת והמניפולטיבית, שבכל שיעור מציינת פעמיים לפחות: "אני ממילא לא מבינה כלום ואת לא מסבירה לי. אז לא צריך!"
נדב - מתבגר עם נשמה ילדותית: "נכון. לא למדתי. אבל אני מבטיח שאני אלך למורה הפרטי, תראי שאני אצליח".
וחברו הטוב - אלכס, רציני ושקט. רק כשאגש אליו אישית ואשאל אם הבין יבקש: "תסבירי לי שוב".

מיכל, שאינה עושה כלום, מדגישה: "לא אכפת לך ממני. אני לא מבינה ואת לא מסבירה לי", וחוזרת בהפגנתיות לצייר ריבועים צבעוניים על דף משובץ. אוה, שעסוקה בקריאת תווים באמצע השיעור; נופר - חולת אפילפסיה. הכדורים מקשים עליה; ודנה והילה? הן יושבות כל השיעור ומציירות בטושים צבעוניים, כותבות כתובות יפות ומקושטות. הן לא מפריעות לי. מנסות לפתור תרגילים בעבודת כיתה. ילדות חמודות. לא מקשיבות ולא מבינות כלום.

ואולי, לא מבינות אז לא מקשיבות?

אני מסבירה שוב. פותרים יחד עוד תרגילים על הלוח. הכיתות המקבילות רצות קדימה, כולם כבר בנושא הבא ואני עדיין כאן... אני חייבת להמשיך בחומר.

"מחר בבוקר שיעור פרטני". אני פוסקת ומונה את שמותיהם של חמישה תלמידים מתקשים.

בשעה 7:45 בדיוק. למחרת, מצוידת בדפי תרגול, אני מגלה שאיש לא הגיע. מוקדם מדי. הם ישנים.

למי לפנות? מורה חדשה בבית הספר. מורה חדשה. נקודה. כולם רוצים לעזור, אבל אני חשדנית. מה מסתתר מאחורי כל פרצוף? מאחורי כל הצעת עזרה? מה אומרים מאחורי גבי? אולי איני יודעת ללמד? חליפת המורה קצת לוחצת בכתפיים, מעט רפויה בצדדים, אינה נוחה, אולי גם אינה מחמיאה? אינה "יושבת" טוב. אולי ההסבה, השינוי, היו טעות? כנראה. טעות. למה הם לא לומדים?

המחנכת, אישה גבוהה ורזה. קשוחה. נכנסת לכיתה. כנראה שמעה רעש מבחוץ. נעמדת בתנוחה של שריף החולש על העיירה. משתררת דממה. רבע שעה היא נואמת בדרמטיות סוחפת. כולם מקשיבים. היא חוזרת ומדגישה כמה משמעותית התעודה של ח, כמה היא חשובה להמשך הדרך: "איזה תיכון יקבל אתכם אם תיכשלו? ואז תבואו לבכות? אז יהיה כבר מאוחר".

נאום מדהים, דרמטי, סוחף ובעיקר נכון. חבל, אני חושבת. שום תלמיד אינו רואה כל כך רחוק.

בהפסקה ניגשתי אליה. ציינתי את כל אחד מהתלמידים שקיבלו פחות מ-30. "הם ירדו להקבצה ג". פסקתי.

היא ענתה בענייניות: "הילה, תדברי עם אימא שלה".

עוד באותו יום שוחחתי עם אימא של הילה.

"היא לא עושה כלום", שיקפתי באכזריות יבשה. "יושבת בשיעור ובקושי מקשיבה. לא מוכנה להתאמץ. לפרטני לא טרחה להגיע. חבל, אני מאוד רוצה

לעזור לה אבל בלי רצון ממנה איני יכולה לעשות דבר, עוד קצת והיא תרד הקבצה", חרצתי את גזר הדין.

האם הקשיבה והודתה לי על הטלפון.

הופתעת. "אנחנו נעזור", אמרה. "יהיה שינוי", הבטיחה.

במבט לאחור, זה הרגע שחל בו השינוי. ואולי לא. אולי היו אלו כל הרגעים שבאו אחר כך.

למחרת הילה הגיעה לשיעור פרטני.

"באתי ללמוד", הצהירה מלאת כוונות, בחיוך קטן בוחן.

"מצוין", השבתי בחיוך גדול. והשיעור התחיל. שיעור פרטני במתמטיקה לתלמידה בודדת. שיעור לחיים. שיעור בהוראה. שיעור אחר. באווירה רגועה ובחיוך של בוקר טוב חזרתי פעמיים בשבוע על השיעורים שלימדתי יום קודם בכיתה.

"אני בטוחה שתצליחי", עודדתי אותה, "כי אני אחזור עד שתביני".

שוב ושוב עניתי על אותן השאלות, עד שהילה הרגישה שהבינה.

הילה הביאה אותה את דנה. היו שיעורים שליאור הצטרפה. פתאום הגיעו תלמידים נוספים. לא בקביעות. מדי פעם. בכיתה הצהרתי בסוף כל שיעור שכל מי שלא הבין שיגיע בבוקר לפרטני, ואני בטוחה שיצליח להבין. אני אסביר עד שיבין. לפני מבחנים השיעורים היו מלאים מפה לפה. פתאום כולם רצו לדעת.

לפעמים בסוף שיעור היה ניגש אליי תלמיד: "אני אגיע מחר בבוקר, אני מבטיח".

הילה עבדה קשה. היו בקרים שראיתי שבקושי הצליחה לקום מוקדם ולהגיע, והיא שואלת את עצמה על סף ייאוש אם המאמץ כדאי. פעמים בודדות לא הגיעה. במבחן הבא הילה קיבלה 70. הצצתי בגנבה וראיתי אותה מביטה המומה במבחן, ממלמלת לדנה, מתקשה להאמין: "אני גרועה במתמטיקה".

אי-אפשר לחולל פלאים בשנה. שינויים מתחוללים לאט-לאט. התקדמות מלווה גם בנסיגה. בשיעור האחרון בסוף השנה עברתי בכיתה מתלמיד לתלמיד וציינתי בפני החלשים שעליהם לעבור בקיץ מבחן מעבר כדי שיוכלו להישאר בהקבצה ב.

הילה קראה לי: "דילגת עליי", קבלה, "לא אמרת לי מתי מבחן המעבר".

חייכתי אליה חיוך גדול: "עבדת כל השנה. בשביל מה את צריכה מבחן מעבר?"

היום הראשון לחופש הגדול. אני מרשה לעצמי לנוח, לחשוב על שנה קדחתנית וקשה. מהמדף מביטים בי שלושה ענפי במבוק קטנים, שעלעלים

אך החלו להנץ מהם. אתמול ניגשה אליי הילה בחיוך ענק והגישה לי את העציץ הקטן. על הפתקית המצורפת לעציץ נרשם: אושר, שגשוג, הצלחה. כמה נכון. כמה מדויק. ואולי הייתי מוסיפה - אמונה.

בשנה הבאה אכנס לכיתה ואנאם שוב את נאום הפתיחה. בשינוי קטן: "כולכם יכולים להצליח. אני מאמינה שיש בכם יכולת להצליח, ואני אעשה כל שאני יכולה כדי להבטיח שתצליחו. אבל המפתח נמצא אצלכם. אתם צריכים להשאיר בצד את החששות משנים קודמות, וקודם כול להאמין שאתם יכולים להצליח. אמונה בעצמכם היא הדבר החשוב ביותר ובלעדיה אי-אפשר לעשות דבר. אבל כמובן צריך גם לעבוד..."

שנה ראשונה ✍️

ליאל נוריה פנחס, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך חולון

מה? לספר לכם על שנת הסטאז' שלי? למה? מי רוצה לדעת? אה, אתם. בסדר בסדר, אם אתם ממש מתעקשים אספר בשמחה...

סטאז', למי שלא יודע, היא מילה נרדפת לשנת התמחות. בדרך כלל מתמחים בדבר אחד - המקצוע שבחרת לעבוד בו. אצלי זה לא עובד כך. שנת הסטאז' שלי מלאה התמחויות.

ההתמחות הראשונה שלי היא ניהול גן. זה מתחיל מהיום הראשון שהגעתי לכפר שהגן שלי נמצא בו. סגן מחלקת החינוך של הכפר בכבודו ובעצמו הראה לי את מבנה הגן, הסביר לי על ההתנהלות בכפר, דיברנו קצת על סוג האוכלוסייה ועל עוד כל מיני פרטים חשובים יותר או פחות, אבל מה, את מי זה מעניין?! אני הייתי במקום אחר בכלל, מרוגשת עד לב השמים... וואו! איזו זכות! תודה רבה השם יתברך! אני רוצה! אני רוצה להיות גננת לילדים. אני רוצה להעביר מפגשים מלאי תוכן ומשמעות, רוצה לקדם אותם, לבנות את האישיות שלהם, לפתח מודעות לאמונה ולביטחון בהשם, והכי חשוב - לשמח אותם כמה שיותר!

שלוש שנים רצופות מלאות בתאוריות כאלו ואחרות וגם... דיברו אתי על זה, עשיתי עבודה מעשית, לפחות ככה אני חושבת, העברתי מפגשים, ראיתי איך מתנהל יום שלם בגן ואפילו נתנו לנו לבנות שבוע שלם של עבודה מעשית... אז קדימה, למה מחכים? בואו נתחיל כבר.

27 באוגוסט 2013. התחלנו.

אגיד את האמת. "העבודה המעשית" בפועל היא אחרת ממה שחשבתי. נתחיל בזה שאני מנהלת את הגן. ניהול גן אינו רק להעביר מפגש או שניים ועוד סיפור בסוף היום, אלא הרבה יותר מזה. אני מנהלת צוות (כן-כן, גברת אחת עם התואר סייעת זה צוות שלם). אני מנהלת את כל היום, שש שעות רצופות. לאנשים שהם בני מזל כמוני הצוות כולל גם בת שירות. אני מתמודדת עם הורים, שיחות, פגישות, הודעות... אם ילד מתחצף, מדבר או מרביץ באמצע המפגש, אין גננת שתחזיק אותו בשבילי. אני אחראית למשמעת ואני אחראית

להצבת גבולות. אני מכינה "שבוע עבודה מעשית" בכל שבוע, לא רק פעם בסמסטר, ואני אחראית לכך שיהיה בגן כל הזמן ציוד מתכלה. וכל זה - בלי שדיברתי על הטפסים ועל הרישום של ועדות שילוב והשמה, התנהלות מול הגנת הצמודה, מיפוי ילדים, עבודה תחת מפקחת ועוד דברים שלא עוברים גם אחרי שאני מגיעה הביתה (והבית שלי רחוק...).

אבל ברוך השם! אני לא מהמתלוננים. אימא שלי לימדה אותי להסתכל על חצי הכוס המלאה. והיונה בשירת הבריאה לימדה אותנו לא להיות תלויים באחרים, שנאמר: "מוטב יהיו מזונותי מרורים כזית ולא מתוקים מידי בשר ודם". אז יש לי סטאז', ויש לי תלוש משכורת! השיר והשבח לחי עולמים.

זאת ההתמחות הראשונה שלי. לגבי השנייה, בשעה טובה ומוצלחת ובקרוב אצל כל בנות ישראל! התחתנתי! ועכשיו אני מאושרת. כלומר, אם מאושרת היא מילה נרדפת ל-עושה קניות בסופר בכל שבוע, מכבסת, תולה, מקפלת, מבשלת, מנקה, מסדרת, מקשיבה לרצון בעלי, מקבלת את כל מה שהמשפחה שלו עושה, משלמת הון תועפות לשכר דירה במרכז, אז... זה מה שאני - מאושרת. אבל ברור שאני מאושרת, הרי חיכיתי לרגע הזה מכיתה יא.

היריון ראשון. חודש וחצי אחרי חתונה (זריזים מקדימים למצוות), ופה כבר אין לי מה להרבות במילים - התמחות שלי.

חלומה של כל סטודנטית הוא להגיע לשלב הסופי, לסיים את התהליך הארוך של מסלול התואר. כל כך שמחתי לשמוע שזכיתי לקבל גן משלי. מבנה, ילדים, סייעת. "יהי רצון שאזכה להאיר את האור שלי לילדים, ושזה יעזור להם להאיר את האור שלהם בעצמם", התפללתי בכל לבי להשם יתברך.

חלומה של כל בת הוא להתחתן - להתחיל את החיים באמת, להפסיק להיות חצי ולהתחיל להיות "שלם", או כפי שחז"ל אומרים - "אדם". איזה כיף! אין מילים להתחיל לשבח את הקב"ה על כל הטוב הזה שקיבלתי. ברוך השם, הכול עבר בשלום: הכנות, חתונה, שבת חתן, שבע ברכות ו... עכשיו מתחילים מתחילים בשלב שחז"ל קוראים לו "ומעשים טובים". מכירים את המשפט הזה? "שתזכי לגדול לתורה, מצוות, חופה ומעשים טובים". הפשט הוא שהמעשים הטובים מתחילים אחרי החתונה... כי לפני הכול רק בהתנדבות. והתנדבות אפשר להפסיק כשרוצים. חתונה זה קצת שונה.

ומי? מי לא רוצה להיות אימא? עם יד על הלב... כולן. ואוו, חודש שני אחרי חתונה, ברוך השם! אין לנו בעיות של פוריות, הכול בסדר אתי, הכול בסדר אתו. מדהים! אפשר להקים בית נאמן בישראל. להחזיק משהו שהוא "שלנו". די! זה מדהים.

אז למה? השם יתברך! למה זה לא מרגיש לי נכון? למה אני לא שמחה?
למה אין לי כוח? למה אני לא רוצה לקום לגן? למה אני לא מאושרת עד לב
השמים? הרי קיבלתי את כל מה שרציתי...

נכון, יש לי המון תירוצים. משפטים כמו: "ניהול גן זה קשה, בטח בשנה
הראשונה"; "השנים הראשונות בעבודה הן שנות הישרדות"; "שנת הנישואין
הראשונה היא מסובכת"; ו"היריון - שנייה אחרי שהתחתנתי - לא היה כל כך
ברור וצפוי"; "זה לא תלוי בך. כל אחד מהדברים האלה בנפרד הוא פשוט
סיפור! אז שלושה בבבת אחת..." מה כבר בכוחך לעשות? כך קבעו חז"ל,
"כל ההתחלות קשות". וזה לא הכול, תירוצים אפשר למצוא תמיד... למי אין
תירוצים?

אבל עדיין, אני לא יכולה להתעלם מזה! משהו מציק. הנשמה לא מרפה. היא
פשוט לא מרפה ממני, והיא שואלת: האם זה רצון השם? האם השם לא שומע
שאני פשוט לא יכולה? האם השם לא רואה שקשה לי?

האם בורא שמים וארץ לא מבין? הרי עליו כתבו "הַנִּטֵּעַ אֶזֶן הֲלֹא יִשְׁמַע אִם
יֵצֵר עֵינַי הֲלֹא יֵבִיט [...] הַמִּלְמֵד אֶדָם דָּעַת (תהילים צד, 9-10). הוא שהמציא
את האוזן. ברור שהוא שומע! הוא שהמציא את העין. ברור שהוא רואה! והוא
הנותן לאדם דעת. ברור שהוא מבין!

אז איפה הבעיה? שאלתי. ריבונו של עולם בבקשה, תראה לי מה אני עושה
לא נכון... ואיך מפה אני מתחילה לעלות? כי להמשיך ככה זה נגד כל מה
שכותבת התורה! אתה כתבת "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה
וּבְטוֹב לֵבָב" (דברים כח, 47). ואם אני לא עושה מה שאתה רוצה אז למה
לי להמשיך? למה לי לנסות שוב לעמוד בקרב אם לא עבורך אני עמלה?
בבקשה... תראה לי בבקשה, תסביר לי...

וזאת התשובה שקיבלתי:

"לא עליך המלאכה לגמור" - אף אחת לא הייתה מצטיינת בשנה הראשונה
שלה כגננת. "לא אתי קראת יַעֲקֹב כִּי יִגְעֶת בִּי יִשְׂרָאֵל" - גם את זה אני כתבתי.
אומר לי הקב"ה בכל פעם מחדש, אם אתה עייף ויגע לא אותי קראת יַעֲקֹב!
את רוצה לדעת למה קשה לך בגן? את רוצה לדעת למה את לא רוצה לקום
לגן? למה את לא מאושרת? כי את גננת חדשה, מתוקה! את בתהליך צמיחה.
ולצמוח זה כואב... כל ילד קטן יכול להגיד לך שכשגדלה לו שן חדשה זה
כואב, וממש לא נעים. אבל אף אחד לא מוותר על תהליך צמיחת השיניים
שלו. ותינוק, נשמה שלי, תינוק שלומד ללכת לא נופל? לא נחבל? תביני, זה
מה שאת - תינוקת!

ואז הבנתי. לא פשוט להיות תינוק. בכל פעם לקבל על עצמך ליפול, לקום, ליפול, לקום. לנסות שוב ושוב בלי לדעת מתי תצליח ללכת בלי בעיה. דרושה ענווה גדולה בשביל זה. דרושה ענווה להבין שאנחנו לא יכולים לעשות הכול הכי טוב ברגע הראשון. לבטל קצת את הגאווה שלנו כדי לקבל את העובדה שאין אנחנו הגננות הטובות ביותר בארץ ישראל, ושאינני מספר אחת. ענווה. זאת התשובה.

הדלת שלי ✍️

סירי רזנטל, סכללת לוינסקי לחינוך

אני בוחרת לי פינה שקטה בתוך ההמולה, מתיישבת ומשתדלת להתעלם מהזמזום הבלתי פוסק הזה. "תנשמי", אני אומרת לעצמי, "הזמן שלך יגיע". והזמזום הזה מתגבר. מביטה למעלה על כיפת החלל הענק והמפלצתי שאני יושבת בתוכו. "כל העולם לפניך, כל האופציות פתוחות. עבדת קשה וממש עוד מעט זה ישתלם". אבל הזמזום! ממש כמו זבוב טורדני. "אני שמעתי שיש שם פרצופים בלי עיניים". "אני שמעתי שיש שם בלונים בכל הצבעים".

"אני שמעתי שאם אתה נכנס אתה נשאב ולא מצליח לצאת".
הן לא מפסיקות לדבר ולספר ולהמציא ולשער "אני שמעתי ואני שמעתי".
ואני לא שומעת כלום חוץ מאת הזמזום המציק הזה ואת הכרוז שקורא בשמות כמו בלשכת הגיוס: נטלי, שקמה, אפרת...
טוב, מתי יגיע תורי? ולא, אני כבר מודיעה קבל עם ועדה שאני לא רוצה להתפשר! אני רוצה את הטוב ביותר! אני רוצה שיזרקו אותי למים העמוקים, אני מחפשת אתגרים, אני רוצה שהשנה הזו תהיה שנה מספקת.
בזו אחר זו הן נכנסות עם מלוות צמודות. ורואים, רואים את הפחד המסתתר בחיוך הקטן של כל אחת. אבל אני? אני גיבורה! אין פחד, יש אומץ והשתוקקות לבא. רק תבוא!
"מיקי".

זאת אני.
אני מפלסת את דרכי בין שאר הבנות שנותרו ומחכות לרגע המיוחל שלהן. נושמת.
"אני המלווה שלך, מוכנה?"
"ברור שמוכנה".

דבי נותנת לי יד ואנחנו נכנסות למסדרון אין-סופי חשוך ואפלולי, ובמסדרון אלפי דלתות. פוסעות בשקט מופתי, ואז אני רואה שאנחנו מתקרבות לאגף

החינוך המיוחד. המחשבות לא מפסיקות, עוד מחשבה ועוד אחת ועוד אחת, הראש מתפוצץ ממחשבות.

"אז את רוצה לספר לי לאן אנחנו נכנסות?" אני מעזה לשאול סוף סוף.

"למקום נפלא! חדש-חדש, נפתח לפני כמה ימים. אל תדאגי, את תסתדרי שם פרפקט".

המידע לא מועיל לי. אני לא אשאל עוד שאלות מיותרות כדי שלא אביך את עצמי.

דבי מחייכת אליי, עוזבת לי את היד ושואלת "את מוכנה?"

מוכנה.

מחזיקה את הידית ביד יציבה, פותחת את הדלת בחיוך גדול ונכנסת היישר אל החצר האחורית של הגן. יש שם בסך הכול ארבעה יצורים קטנים, כל אחד בפינה משלו. אני מתקרבת לזה שמשחק בחול.

"שלום, איך קוראים לך?"

הוא לא מסתובב אליי ואני לא מצליחה לראות את פניו. אני מביטה מסביבי ולא מצליחה לראות את הפנים של אף אחד. "זה לא מה שחשבת", אני ממלמלת לעצמי.

פוסעת לאחור לאט-לאט. אווזת בידית, פותחת את הדלת, רוצה לחזור למסדרון ולהחליף דלת.

"זה לא מה שביקשתי", אני אומרת במלוא הביטחון. ואז אני קולטת שאני לא במסדרון החשוך והאפלולי, אני בתוך חלל גדול לבן, מואר וריק. בקצה עומדת דבי.

"אני רוצה להחליף דלת, אני רוצה גן אמתי", אני אומרת, מביטה לצדדים ומחפשת דלתות נוספות.

דבי מביטה בי בחיוך: "יקירתי, זה הגן שלך ואת לא תעזבי אותו".

"זה לא מה שאני מכירה, אני יכולה לתת מעצמי כל כך הרבה אבל לא כאן. לאן בכלל הגעת? איפה המסדרון? מהר-מהר, לפני שיגמרו לי הדלתות".

"אין יותר מסדרון, זה הגן שלך".

"מה זה המקום הזה?"

"הו... זה, זה העולם שלך, זה האני מאמין שלך. זה המקום שתמלאי במהלך השנה בחוויות, באתגרים, בניצחונות, באכזבות ובכל שיעלה על רוחך".

שתיקה.

ועכשיו הראש כבר לא מתפוצץ ממחשבות אלא מתרוקן.

חוזרת לאחור, אווזת בידית, פותחת את הדלת.

"מאמא, יריב עשה לי ככה".

הוא קרא לי עכשיו "מאמא". אלכס דיבר אליי, ולא סתם דיבר אליי אלא קרא לי "מאמא". אלו הרגעים שאני ממש מתמכרת אליהם, "רגעים קטנים של אושר", כך אני מכנה אותם.

אני מביטה הצדה. פאני הסייעת מסתכלת בי בחיוך מבין. אושר כבר אמרתי? הפנים שלא ראיתי בהתחלה מתגלות אליי בדרכים מופלאות ובלתי צפויות. רגע קטן של קשר עין שהייתי רוצה שימשך לנצח. אלו הם הרגעים שאתם אני רצה לדלת, אוזת בידית ופותחת את הדלת בגאווה.

ועכשיו כשהדלת נפתחת, אני אוהבת להישאר שם לרגע או שניים. זה כבר לא לבן וממש לא ריק, זה מלא, מלא ברגעים קטנים של אושר, מלא באכזבות שמהן רק למדתי, מלא בגאווה, מלא בתקווה.

עכשיו אני מתיישבת במרכז ומסתכלת על כיפת החלל הפרטי שלי, אני מתענגת מכל חיוך, מילה, מבט, חיבוק ודמעה. אני מצאתי מה יש מאחורי הדלת שלי. ילדים.

בנימה אישית:

"האחר הוא אני", משפט שליווה את כולנו השנה.

בכל שנות לימודי התנסיתי עם אוכלוסיות שונות, צוותים שונים ומסגרות מיוחדות. השנה הבנתי שבאמת כולם שונים וכולם אחרים, אבל כולם דומים. כולם ילדים. ילדים של החיים.

לגלגל את החבית

אוהד גרוסמן, מכללת יעקב הרצוג

פרק א

סיזיטאוס לא אבה להשלים עם גזר דינם של האלים להותיר את ילדי האדם בורים וחסרי דעת, ועל כן גמר בלבו לגנוב בחזרה את התבונה ולחלקה לילדים. באישון ליל נטול ירח התגנב אל השמים, הבריח אל הארץ את חבית התבונה ופיזר את תוכנה בין בני

האנוש הצעירים. אלא שאז אירע הצפוי. האלים גילו את שנעשה וחמתם בערה. הם אספו את התבונה בחזרה אל החבית, לכדו את סיזיטאוס, והטילו עליו עונש נצחי - או לפחות עד גיל הפנסיה. נגזר עליו לגלגל בכל יום מחדש את חבית התבונה אל ראש הר גבוה, לקול צחוקם, לעגם והקנטותיהם של ילדים היושבים בפסגה. כאשר היה מגיע אל ראש ההר היו הילדים רצים ובוועטים בחבית, והיא התגלגלה מטה-מטה, בחזרה אל מרגלות ההר, כדי שלמחרת ייאלץ לגלגלה שוב אל הפסגה.

וכך, יום אחר יום, למעט בשבתות ובחופשות של מערכת החינוך, דחף סיזיטאוס את חבית התבונה אל עבר הילדים היושבים ולועגים בפסגת ההר הגבוה. כשהיה מגיע לפסגה היה מציע להם לקחת מן התבונה שבחבית, אך הם היו צוחקים ובוועטים בה אל המדרון, וסיזיטאוס היה צופה בחבית המתגלגלת לתחתית, ויודע כי מחר יעשה אותה דרך שוב. ושוב. ושוב.

חרף ייאושו, חייב היה לגלגל את החבית מדי יום. בעת שעלה ודחף את המשא הכבד במעלה ההר היה נעצר לעתים, מביט לאחור ומתפעל מהנוף הנשקף בדרך. עוד יותר היה מתפעל מהנוף שנשקף מהפסגה ומאוירה הצלול, והחל להתנחם כי עיניו, לפחות, נהנות. זה הקל את שגרת עונשו. במהלך הימים היה מחפש לו שבילים חדשים לעלות בהם בהר, לפני שיגלגלו הילדים למטה את חבית משאו. בחלוף הזמנים והעונות נגלו לפניו פרחים חדשים שטרם הכיר ועקבות בעלי החיים שפסעו בדרך לפניו, והוא הלך בעקבותיהן, גם אם התארך מסעו אל הפסגה.

הגשמים התחלפו בחמסינים, ואלה התחלפו ברוחות ואחר כך בגשמים. ויום אחד, בפרק הזמן הקצר שבין הגעתו לפסגת ההר לבין בעיטת הילדים בחבית

אל התחתית, הבחין סזיטאוס כי אחד הילדים הלועגים לו בדרך כלל נפצע בידו ומדמם. הוא ניגש אל הילד והושיט לעברו משחת מרפא שהכין מעלי טיון דביק. מאותו היום היה הילד מחייך לעברו כשהגיע לפסגה, בטרם הצטרף אל חבריו בהשלכת החבית אל התהום. ופעם אחת ההין הילד לרחרח מקמצוץ תבונה שהושיט לעברו סזיטאוס בטרם פנה לשוב ולזרוק אבנים עם חבריו. סזיטאוס ראה בכך פתח של תקווה, ובינו לבין עצמו כינה את הילד משענת צערי. הוא החל להביא מדי פעם אל משענת צערו תשורות שאסף בדרכו אל ראש ההר: פרח הרדוף, נוצת חסידה, מאובן. הוא המשיך בשגרת סבלו, בגלגולי חבית התבונה, אך גם התמיד בחיפוש שבילים חדשים בהר, בחקר הרובד הפיזי והביזי שלו, ובמעט הקשר האנושי שזכה לו בדמות חיוך של ילד.

פרק ב

יום אחד, בעת שראה במעלה ההר אלף נמלים נושאות גופת חגב אל הקן, גמלה בלבו החלטה לנסות ולהציע שוב למשענת צערו מהתבונה שבחבית. בזהירות, תוך כדי גלגולה מעלה-מעלה, לקח מעט תבונה לכיסו. כשהגיע לפסגה והניח לילדים לגלגל את החבית אל יעדה הקבוע - בגזרת אלים - פנה אל משענת צערו המחייך והושיט לעברו את חופן התבונה. הילד הביט בחופן המלא באותיות, במספרים ובטבלאות, התמלא אימה וברח אל עבר חבריו המלעיגים. אָבֵל ושפוף ירד באותו ערב סזיטאוס בהר. למחרת כבר לא חייך אליו משענת צערו.

סזיטאוס למד הייסורים החליט לא לוותר ולנסות בשנית. באחד הימים, כשדחף את החבית מעלה דרך חורש עצים, ראה עורבני מנקר תפוח. רעיון עלה בראשו - להחביא תבונה בפרי ולפתות את הילדים לטעום ממנה. מבעוד מועד הכין תפוח ודחף לתוכו מעט-מעט מן התבונה, ובהגיעו לפסגה הניח את פרי הדעת על סלע בקרבת הילדים והתרחק במורד. הילדים קרבו אל הפרי. הוא שמע אותם מלעיגים בקול רם: "איכס, ירק. למישהו יש גומי?" וראה את התפוח מתגלגל במורד בעקבות החבית.

סזיטאוס לקח לתשומת לבו את ההערה הבונה, ולמחרת החביא קמצוץ תבונה בתוך כדורי שוקולד ונשא אותם בתרמילו. בהגיעו לפסגה הניח את שקית הכדורים על הסלע ופנה מטה בעקבות חביתו המתגלגלת. הפעם צלח במשימתו, והילדים אכלו בשקיקה את השוקולד ואת התבונה שבתוכו. מאותו יום היה מביא להם סזיטאוס מעט תבונה, מוחבאת בתוך סוכרים תעשייתיים, ג'לטין וצבעי מאכל. לעתים היה מערבב בהם גם קצת צימוקים או

שקדים ממולאים בחוכמה. והילדים אכלו וחכמו. משענת צערו כבר לא היה לבד. הייתה שם חבורה של משענות צערו. היו גם ילדים אשר סירבו לטעום מדברי המתיקה שהביא, או שירקו אותם אל הארץ כשחשו בטעם התבונה המפולפל בתוכם. לפעמים, בטרם ירד מן ההר בעקבות החבית שהתגלגלה, היה נשאר לצד אחד או שניים מהם, בוחן עמם חרק או פרח ושר אתם שיר.

אפילוג

הילדים בגרו ועזבו את ההר. אחרים באו במקומם, מלעיגים על חבית התבונה ובועטים אותה מטה. סזיזתאוס המשיך לגלגל אותה מדי יום אל ראש ההר ולהביא לילדים תשורות קטנות ובהן מעט מן התבונה. משענות צער חדשות באו והלכו, גשם התחלף בפריחות, רוחות הקיץ נשבו, ציפורים נדדו דרומה וגם שבו צפונה, וסזיזתאוס מוסיף לגלגל את החבית במעלה ההר אל ילדים חדשים. שבילים נסתרים חדשים נגלים לפניו, ולפעמים הוא פוגש בהם אנשים שפעם היו ילדים שבעטו בחבית, ועתה הם באים לטייל וליהנות מהנוף.

עוד יפלא שחוק פינו

תהילה סיבוני, שאן - הסכללה האקדמית הדתית לחינוך

מיום שפינו החגים מקומם למרחשוון, מדי בוקר בעת שישבתי באוטובוס ההומה היו שפתיי מרחשות בתפילה. ידעתי שלא קל להיות מורה, ידעתי שאתגר עומד לפתחי ורצייתי להצליח, להצמיח, להפריח. ולחשתי:

שיר למעלות:

אָשָׂא עֵינֵי אֶל הַהָרִים מֵאֵין, יְבֹא עֲזָרִי.
עֲזָרִי מֵעַם יְהוָה עֲשֵׂה שְׁמִים וְאָרֶץ.
אֶל יִתֵּן לְמוֹט רִגְלֶךָ; אֶל יָנוּם שְׁמֶרְךָ.
הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל.
יְהוָה שְׁמֶרְךָ; יְהוָה צִלְּךָ, עַל יַד יְמִינֶךָ.
יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יִכְבֶּה; וַיָּרֶחַ בַּלְּיָלָה.
יְהוָה יִשְׁמְרְךָ מִכָּל רָע, יִשְׁמֹר אֶת נַפְשְׁךָ.
יְהוָה יִשְׁמֹר צִאתְךָ וּבֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם.
(תהילים, קכא)

"שיר למעלות: אָשָׂא עֵינֵי אֶל הַהָרִים מֵאֵין, יְבֹא עֲזָרִי"

"תלותית", מלמל לעצמו המורה שישב לידי. התכווצתי מכאב. הוא אינו מכיר אותי כלל, ומשום שביקשתי את עזרתו הוא מגיב כך? ועוד באוזניים?
שתקתי. הרגשתי את המחנק ושתקתי. עברו חמש דקות שבהן המשכנו שנינו להקליד, כל אחד במחשבו ובמחשבתו. עד שכבר לא התאפקתי: "תגיד לי, מה אמרת לי קודם?" שאלתי. המורה הרגוע נעשה נבוך והחל להסמיק: "הכול טוב, הכול מצוין, אין מה לדאוג", ענה. אך בנקודת מפנה זו חדלתי להיות כואבת ונעשיתי ישירה וחותכת: "אמרתי לי 'תלותית', נכון?" המורה הנבוך לא מצא את עצמו והחל לספק הסברים על החשיבות שיש בכך שאדם יסתדר לבד. אני לא קניתי שום הסבר מהסבריו: "אולי עדיף שבמקום לומר תלותית תאמר 'זהירה', בסך הכול נזהרתי מללחוץ על OK במחשב שעדיין לא השתמשתי בו, וחשבתי שאתה, המורה 'הוותיק', תוכל לעזור".

סגרנו את הדיון המביך הזה כשידי על העליונה, בלי שום התנצלות מצד המורה המנוסה והגאה. אבל לבי כאב, ויצאתי החוצה לשפוף דמעותי לעיני אישי, שידוע לנגבן. ובאותו יום מקפיא גם הרגש העז התקרר מהר. לא היה זמן לתת לו להתקרר לאט.

"עֲזָרִי מַעַם יְהוָה עֲשֵׂה שְׁמִים וְאָרֶץ"

"אני רואה שאתה קצת אאוט", אמרתי לאחד מתלמידי בשיעור פרטני. "מה?" תמה התלמיד, "למה את אומרת ככה?" חשתי בכאבו וביקשתי סליחה. מיד. בלי להתמהמה. ההפתעה לא סרה מפניו. התעקשתי להתעלות על עצמי, לזכור מה למדתי שאסור לעשות, חזרתי על ההתנצלות והארכתי: "אני ממש מצטערת אם פגעת, זה לא היה במקום". מאותו רגע התלמיד השתתף בשיעור. שאל, ענה וכתב. ואני כבשתי את הפתעתי בשמחה. יומיים לאחר מכן, בעת שהיה שותף למעשה קונדס שכלל פריצה סוערת לחדר המורים, תלמידי, שבפניו התנצלותי, הפריע לי בזמני החופשי. כשהסתובבתי לבחון מי המפריע הוא עצר, התבונן בי ואמר: "סליחה המורה, באמת סליחה", חייך בבושה ויצא.

"אֵל יִתֵּן לְמוֹט רִגְלֶךָ; אֵל יָנוּם שְׁמֶרְךָ, הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל"
הולכת. הרבה. מתרוצצת. מזכירות, מנהלת, הביתה, סדנת סטאז'. וכשלרגע נדמה שאפסו כוחותי, הוא שומר עליי. על מחשבתי. שלא אמוט, שאמשיך להיות שליחה. מורה בישראל.

"יְהוָה שְׁמֶרְךָ; יְהוָה צִלְךָ, עַל יַד יְמִינְךָ"

אני בכלל שמאלית, גם התלמידים שמים לב לזה. "המורה את מסתירה עם היד שלך", אומרים היושבים בצד שמאל; "המורה זה דווקא נוח", אומרים היושבים בצד ימין. לימדונו רבותינו ש"שמאל דוחה וימין מקרבת". זכיתי ואני שמאלית. אז אני יכולה להרחיק במקום שמקרבים בדרך כלל, וטבעי לי שאני מקרבת במקום שנוטים להרחיק. יוצא שאצלי שתיהן מקרבות. מקריבות.

"יוֹמָם, הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יִכָּהֶּה"

"פראירית", אמרה בישירות דוקרת אחת המורות הוותיקות והמוערכות. "למה את אומרת לי ככה?" בכיתי, "כי את משקיעה יותר מדי". מה זה עניינה,

חשבתי בלבי, ולה אמרתי: "זה לא הוגן שאת מדברת אליי ככה".
אילו רק הייתה יודעת עם כמה דברים חדשים אני מתמודדת בגבורה, הייתה מעריכה, אבל ראשה טמון בעייפות ובדרישה ממני שאמלא מקום למרות התנגדותי, ופניי בממחטה.

הלכתי למלא מקום. הכול התנהל כשורה. אך לבי היה שבור.
שעה לאחר מכן נפגשנו שוב, המורה העייפה הטריחה עצמה לבוא ולהציע לי חומרי למידה.

"יפה מצדה", אמרה לי אימא בטלפון, "היא השתדלה לפייס אותך". אימא צודקת, אבל מילים אי-אפשר לקחת. וצריך לדבר כדי לפייס באמת. וה"פראיירית" הזהד בראשי עוד תקופה ארוכה כל פעם שנפגשנו - אני והמורה העייפה.

למורה ותיקה יש כוח. יכולה להכות כמו השמש. אבל גם לתלמידים יש כוח, להחשיך ולצער.

"וְיָרַח בְּלֵילָה"

"אני רוצה להחמיא לך ולומר לך ש... יש לך ראש גדול!" הריע התלמיד השובב שהתבקש להחמיא לחברו. הצחוק החרישי בקרב התלמידים הספיק כדי להבין שאת הנאמר אין להשיב.

"אנחנו מחמיאים מחמאות של ממש", הצהרתי. "מה???" משך השובב בקולו, "זו מחמאה!" קרא.

למודת מבוכה הרחבתי והסברתי, הוכחתי והדגמתי עד שהתגברתי. והמחמאות החלו להתעופף באוויר.

אך הסומק שהציף את לחיי התלמיד שאמור היה לקבל מחמאה לא מש מנגד עיניי.

"יְהוָה יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע, יִשְׁמֹר אֶת נַפְשְׁךָ"

לפעמים תלמידים מגזימים ולפעמים מורים מאוד רכלנים. קשה לדעת באיזה צד להיות וממה לשמור מרחק. כוחות מושכים למטה. ואני שוחה, מתנגדת, לפעמים נתקלת. אך לפעמים נפגשת, מתרגשת, מוצאת את שביקשה נפשי: "בטח אמרו לך את המשפט 'אל תהי תמימה'", אמרה לי מורה יקרה. חייכתי במבוכה וענית, "דומה".

והיא המשיכה: "הכול עניין של בחירה, באיזו עין להסתכל על המציאות. ברור שלפעמים קשה אבל צריך לדעת שעלינו מוטל לעשות את תפקידנו". ידעתי שאני צריכה לדבר אתה. כבר למדתי שרכילות היא שקר איום, נורא ומנופח, ובאתי לגלות בפניה את כאבי על תחושת מרמור שצפה ועולה לפעמים מצד מורים שלא מבינים, שבעת שהם מלהגים בחדר המורים הם מחלישים את החדשים.

"יְהוָה יִשְׁמַר צִאתְךָ וּבֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם"

עוד מעט נגמרת השנה. עוד לא יצאתי, אני כבר מחכה לחזור. לתלמידים. לעולמם המיוחד. משאירה מאחוריי רגעים של כאב ולוקחת רק את פרי הצמיחה מהם. אני זוכרת ולא שוכחת את אותם מורים משמעותיים שבזכותם רציתי להיות מורה. כשהם פוגשים אותי מתמלא שחוק פינו ולשוננו רינה על אותם הימים. ואני תפילתי שאזכה להיות כמותם. מעתה ועד עולם.

אני קופרניקוס ✍️

היילה יוסף, מכללת לוינסקי לחינוך

דור שלם דורש שלום
תנו לצה"ל לנצח
עם חזק עושה שלום
תנו לצה"ל לכסח
אין שלום עם ערבים
אל תתנו להם רובים
קרבי זה הכי אחי
גיוס לכולם, פטור לכולם
אין שום ייאוש בעולם
יש"ע זה כאן
נ נח נחמן מאומן
No Fear, משיח בעיר
אין ערבים אין פיגועים
בג"ץ מסכן יהודים
העם עם הגולן
העם עם הטירנספר
טסט בירכא
חבר, אתה חסר
הקדוש ברוך הוא אנחנו בוחרים בך
בחירה ישירה זה רע
הקדוש ברוך הוא אנחנו קנאים לך
ימותו הקנאים.

("שירת הסטיקר", הדג נחש ואהובה עוזרי; מילים: דויד גרוסמן; לחן: שאנן סטריט, גיא מר, אמיר בן עמי, משה אסרף, דודוש קלמס, יאיר כהן אהרונוב ושלומי אלון)

אנחנו עם הסטיקר, אין פה בכלל ויכוח. מהרגע הראשון שנכנסים לבית הספר נתקלים בסטיקרים, בססמאות, באמרות, בחזון, בייחודיות ובמטרות. אך למה מתכוונים? למה באמת מתכוונים?

אנחנו ניצבים בפני דור העתיד, אז ייתכן שאנחנו מנסים לשנות את פני העתיד. אך ללא עבר אין עתיד. מה לגבי ההווה? הוא לא חשוב? אנחנו מדברים בסטיקרים ובססמאות. "ישראל עולה כיתה". כמה תלמידים בכיתה? אם זה תלוי במחאת הסרדינים שמתחוללת - פחות מארבעים, כי זה לא אנושי ללמוד בכיתה כזו. את מחאת הסרדינים מקיימים בעיקר הורים. האם מדובר במעורבות או בהתערבות? וזאת לאחר מחאה אחרת, שהתמקדה בעובדי ההוראה שנחים על זרי הדפנה בחופשות. אני נוכחתי לדעת שאין חופש בחופשות. יש מתכונות, יש בניית תכניות, מערכות, מיפויים, ישיבות צוות, ישיבות פדגוגיות. כאלה אנחנו, "מחנכים סביב השעון". צריך להזכיר לנו את א' ששונא את החופש כי אז הוא לבד עם אבא ששוכח שהוא אבא, אז לפחות הוא בורח לבית ספר; האם צריך להזכיר לי להיות בקשר אתו במהלך החופש?

אני מרגישה מבולבלת בתוך כל הסטיקרים והססמאות. בסדנת הסטאז' היה ניסיון לעשות סדר, ואני בכלל הגעתי עם תואר ראשון בכלכלה ועבודה מסודרת בבנק. שם הכול ברור, שחור או לבן. ככה זה בעולם המספרים. ופה, מהרגע שנסגרת הדלת - אני מול הכיתה, עם האג'נדה שלי, כפופה למה שקורה בחוץ מתוך נאמנות מוחלטת לאותן ססמאות. הרי גם אני באתי עם ססמאות למען השינוי הגדול, עיניים גדולות פעורות לרווחה, מסתכלות ומחכות, צמאות לשינוי.

כי אנחנו עולים כיתה, אז אנחנו מלמדים "למידה משמעותית", פיתוח מערכי שיעור בדגש על החשיבה כי התלמיד שמולנו חושב והוא אוהב מסך, כל סוג של מסך, לכן חייבים לעורר אצלו חשיבה, וזהו דור ה-Y, דור שמביע את עצמו ואת מה שהוא חושב. ולכן עליי לדבר פחות ויותר לנהל את הדיון בכיתה. התלמיד הוא המרכז, ב-2014 בכיתה התלמיד הוא המרכז. בדיוק כמו שקופרניקוס גילה כי השמש במרכז, וכדור הארץ הוא אחד מכוכבי הלכת שמסתובבים סביבה. התלמיד הוא השמש ועלינו, על כל המורים, להסתובב סביבו ככוכבי לכת. לצערי, אני רואה מקרים רבים שזה לא קורה. התלמיד אינו במרכז, התלמיד אינו יכול להביע את דעתו, כמוהו יש בדיוק עוד שלושים ותשעה, והמורה? המורה היא אחת, "אני אחת ואתם הרבה..."

קופרניקוס פיתח את המהפכה המדעית. אני קופרניקוס. אני אשים את התלמיד במרכז, וכולנו נסתובב סביבו, נבין את צרכיו ונביא אותו למקום שבו האור שלו יהיה חזק ביותר, כל כך חזק שניכווה ממנו. אני קופרניקוס.

כוכב הים ✍️

סור קנדי, הסכללה האקדסית אחוה

כשהייתי קטנה חלמתי לשנות את העולם. כשהייתי קטנה? התכוונתי עד לא מזמן, כשהתבגרתי נפשית. מגיל עשר עסקתי בחינוך ובהדרכה, אבל תמיד היה לי ברור דבר אחד - מורה אני לא אהיה.

השנים חלפו והמשכתי להאמין שיום יבוא ואני אשנה את העולם, והעולם יהיה מקום טוב יותר לחיות בו. רציתי לעסוק בחינוך והלכתי ללמוד חינוך. אבל היה לי ברור שבסוף התואר אני אעסוק בחינוך, אך לא אהיה מורה. "מורה" היה סוג של קללה מבחינתי. לא ברור לי למה. במבט לאחור, היו לי כמה מורות טובות מאוד שהשפיעו עליי. אבל עדיין - הסטיגמה של המורות, היחס המזלזל של ההורים, חוסר הכבוד של המורים לתלמידים, ההתרכזות בהוראה, במבחנים, בציונים במקום בהישגים ובהתקדמות אישית גרמו לי לא לרצות להיות מורה, להרגיש שזו קללה. עד ש... התחלתי.

התחלתי בעבודה מעשית. נכנסתי לבית ספר, וההרגשה הייתה שאני בגן עדן. המורות מתייחסות בכבוד לתלמידים, התלמידים באים בחיוך לבית הספר בידיעה שמאמינים בהם ושהם יכולים להצליח. כן, אף שהם בחינוך מיוחד הם יכולים להצליח. נשאבתי לבית הספר. הגעתי בכל יום עם חיוך ענק ועם מוטיבציה ענקית. ראיתי את התלמידים שמחים, פורחים ומצליחים. באותו זמן הבנתי... הבנתי שלהיות מורה זו לא קללה, זו ברכה. הבנתי שבבית הספר הזה אני רוצה להיות. ככה אני רוצה לראות את התלמידים שלי. אבל רגע, חלמתי לשנות את העולם. ללמד בכיתה של עשרה תלמידים? עשרה תלמידים זה רחוק מאוד מלהשתלט על אוכלוסיית העולם כולו!

ואז נתקלתי בסיפור קטן עם מוסר השכל ששינה את תפיסתי. הסיפור מספר על ילד קטן שהלך על שפת הים, אסף כוכבי ים שנפלטו לחוף והחזיר אותם אל המים. ראה אותו זקן ואמר לו: "למה אתה מבזבז את זמנך? הרי לא תוכל

להציל את כל כוכבי הים". בתגובה זרק הנער כוכב ים נוסף לים ואמר: "לא אוכל להציל את כל כוכבי הים, אבל את כוכב הים הזה הצלתי". פתאום נפל לי האסימון. לא אוכל לשנות את העולם, אבל אוכל לשנות, אפילו במעט, את תלמידיי, וכל שינוי, אפילו הקטן ביותר, יהיה עולם ומלואו עבורם.

התחלתי את הסטאז' בבית הספר החלומי שלי. הגעתי לכיתה ביום הראשון, הסתכלתי סביב ונתקפתי חרדה. זו הכיתה? עכשיו אהיה אתם שנה שלמה? מה עושים אתם? איך מקדמים אותם? איך ממשיכים לגרום להם להגיע לבית הספר בחיך? כמה שאלות... ואין שום תשובה. כבר בהפסקה הראשונה התלמידים שלי רבו עם תלמידים מכיתה אחרת. רגע! אני חדשה! אל תגרמו לי לבעוס עליכם! איך אני אמורה להגיב כך שגם תתחזקו וגם תפסיקו את האלימות? איך אני שורדת?!

הפסקה ועוד הפסקה, שוב כועסת עליהם. מפרידה אותם מהכיתה הגבוהה יותר. ומהכיתה הנמוכה יותר. ומהפרגולה. וכועסת עליהם. ומלמדת שיעור על שליטה בבעסים. ושיעור על איך מגיבים כשמציקים לנו. ושיחת שיקוף. ועוד שיחת שיקוף. ונראה שכל זה לא עוזר. ואני עוד חשבתי שיום יבוא ואני אשנה את העולם...

שלושה חודשים עוברים. אני יושבת בהפסקה בחדר מורים, ושקט, דממה. שום תלמיד לא קורא לי לספר שהציקו לו. אני מסיימת הפסקה שלמה בלי ששום תלמיד מהכיתה שלי מעורב בריב. נכנסת לכיתה - התלמידים עומדים ומקבלים אותי בעמידה בצורה מכובדת. יצאתי ובדקתי שאני בכיתה הנכונה, וכן - אני בהחלט בכיתה הנכונה. טוב, אולי זה מקרה חד-פעמי. אבל לא. זה קרה בעוד הפסקה ובעוד הפסקה. פתאום יש לי שקט וזמן. יכולתי להתחיל לצחוק אתם, לשחק אתם, לקחת אותם לשיחות חיוביות ולא רק לשיחות על מריבות.

אומרים שדרך ארץ קדמה לתורה. לא להאמין כמה המשפט הזה נכון. מהרגע שהצלחתי לשפר את ההתנהגות - כל האווירה בכיתה השתנתה לטובה. ההפסקות נעשו נעימות יותר וכך גם השיעורים. ובלי לשים לב, גם התורה הגיעה. אבי, בן שלוש-עשרה, תלמיד שעבר לכיתתי מכיתה אחרת בבית הספר, ביישן, שלא רכש לעצמו עד אז חברים ולא ידע לקרוא ולכתוב -

התחיל פתאום לקרוא. ובזכות זאת הוא החל להשתתף בשיעורים בכיתה. וואו, יכול להיות שאבי התנדב עכשיו לקרוא בטקס של בית הספר? ומה זה? הוא משחק בהפסקה עם חברים ולא יושב עם עצמו לבד? יכול להיות שהם קבעו להיפגש אחרי הצהריים? לא, אין סיכוי... כן, זה קרה! איזה שינוי משמעותי. כנראה הוא כוכב הים שלי. בזכותו הלכתי להוראה.

השנה נמשכה... והפעם דוד הוא הכוכב שלי. גם דוד למד קודם בכיתה אחרת ועבר לכיתתי בתחילת השנה. ילד שמרוכז בעצמו. אוהב חיות וזה כל עולמו. קשה מאוד לגרום לו להשתתף בשיעורים. הוא יושב כפוף ומדבר רק כשדורשים ממנו לענות על שאלה או להשתתף (וגם אז הוא מדבר בקול נמוך כל כך שקשה להבין למה התכוון). פתאום דוד התחיל לדבר עם תלמידים בכיתה, לשאול אותם שאלות, לשחק אתם בהפסקות. מה זה? הוא הולך זקוף ולא כפוף? הוא מדבר בקול ואפשר להבין אותו בלי להיות צמודה אליו? ותראו, הוא עומד בטקס, זקוף, מחייך (לא מובן מאליו) וקורא משפט שלם. איפה הוא ואיפה דוד של תחילת שנה? אז רגע, הוא כוכב הים שלי? איזו גאווה!

אז כן, לא הצלחתי לשנות את העולם וכנראה לא אצליח לעולם לשנות את כולו. אבל את עשרת כוכבי הים שלי, התלמידים שלי, הצלחתי לקדם, אפילו במעט, אבל קידום קטן שכנראה ישנה במשהו את חייהם. כן, מורה היא בהחלט לא קללה אלא ברכה. איזה כיף שבחרתי במקצוע הזה!

סיכנים של שתיקה ✍️

יעל בר, הסכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

עלה יבש נחת צמוד לנעליי הסגורות. "השלכת", מלמלתי לעצמי בזמן שהצלצול נשמע ברקע. כך זה היה. כמו בכל יום רביעי הקדמתי לתורנות שלי בחצר בית הספר, נושמת את האוויר הכבד דקה לפני שקהל הילדים מתאסף סביבי. פרצופיהם המאושרים החדירו אושר ללבי. הבטתי בהם שוב ושוב, שואבת

את האנרגיה החיונית הפורצת מתוכם, עד שנתקלתי בפניה הקטנות. עיניה מורכנות בעצב והבעתה אטומה עד כדי כאב. ביקשתי לדבר, לומר ולו מילה אחת, אך לא ידעתי מה.

היא חגה במעגלים סביב הבמה הגדולה במרכז החצר, מחשבותיה נודדות אל על. לבי יצא אליה. נעתי לעברה כמבקשת להיות אשת סוד עבודה, לחלוק עמה ולו במעט במטען הכבד הרובץ על לבה. כבר ימים שאני מודעת אליה, למבט המוטורד בעיניה ולניצוץ האור הכבוי בהן. זרקתי לעברה את הכדור הקטן שהיה ברחבה הגדולה, חייכתי אליה חיוך גדול ופתחתי את ידי כמצפה לקבל את הכדור בחזרה. אך היא המשיכה לחוג במעגלים ולא התייחסה לכדור, שהמשיך לקפץ לידה.

ניגשתי אליה. לא ידעתי מה בדיוק אומר לה, אך לא יכולתי להישאר שאננה. התקרבותי ככל שיכולתי, מקפידה לשמור על מרחק שיגרום לה להרגיש בנוח במחיצתי. ליטפתי את שערה בזמן שהמילים יצאו מפי: "למה את לבד?" שאלתי בקול מלא רגש.

היא הביטה בי בעיניה הגדולות והרימה כתף. הרבה מילים רצו לצאת. רציתי להפציר בה שתפתח אליי, שתספר לי מה גורם לה לעצב הנורא. אך הסתפקתי בליטוף קצר. "אני יושבת פה על הספסל, אם תרצי להצטרף אליי את מוזמנת", אמרתי והלכתי.

עלים נוספים נשרו מהעץ הגדול שמאחורי הספסל, לא קל להם להתנתק מהשורשים אבל מגיע הרגע שאין להם עוד אפשרות להיתלות במה שנראה באותו זמן כמקום היציב ביותר עבורם. לעתים צריך לתת לרוח לנווט את הדרך. בעודי מהרהרת היא התיישבה לצדי על הספסל, עיניה כמהות

לעזרה שפיה לא מעז לבקש. גמלה בלבי ההחלטה לתת לשתיקה להניב את פירותיה. הושטתי את ידי וליטפתי את שערה, הצמדתי אותה אליי בחיבוק אימהי שלא מבקש תמורה. רציתי להעניק ורק להעניק, הרגשתי כמה היא זקוקה לזה.

"אתמול לא הלכתי ליום ההולדת של דנה". קולה הצרוד לחש חרישית, רעד עבר בי כשהבנתי שהגיע הרגע שייחלתי לו כל כך. היא נפתחת.

"מדוע לא הלכתי?" שאלתי באגביות. מנסה בכל כוחי להדוף את גל ההתלהבות שהציף אותי, רוצה לשמור על איפוק ולקוות שהפתיחות הזו תישמר.

"אימא לא הרשתה לי, הייתי בעונש" הוסיפה. בראשי הופיעו מגוון סצנות שיכולות להסביר את העצב העמוק שטמון בעיניה. החלטתי לא לנבור ולהמשיך ללטף את שערה, להעניק לה את תחושת הביטחון שייחלה לה.

"ועכשיו כואבת לי היד". היא הושיטה אליי את ידה בהססנות, ממחרת להסתיי את העור האדום שבצבץ מתחת לשרוול. הפניתי את מבטי במהירות, והבנתי שהמועקה שהיא סוחבת גדולה יותר ממה שתיארת לי לעצמי.

הצלצול הגואל נשמע ברקע, מסמן עוד הפסקה שהסתיימה, עוד מועקה שתישאר בגרונה, חוששת לצאת החוצה. סירבתי לקבל זאת. העובדה שהיא נפתחה בפניי הייתה מכרה זהב עבורי, וידעתי שהפתיחות תישמר אם אאפשר זאת. חזרתי לכיתה, לא לפני שאמרתי לה שנמשיך את השיחה במהלך היום. אינני יודעת איך הצלחתי למקד את עצמי באותם שיעורים, כל כולי שקועה במחשבות על השיחה שלנו. עד שהגיעה השעה הפרטנית שלי כבר פיתחתי גוש של לחץ בחזה, מקווה ומייחלת שהמילים ימשיכו לצאת מפיה, ועם זאת חוששת מפני מה שהפתיחות שלה תביא.

שנה וחצי שאני מכירה אותה, הילדה בעלת השיער הכהה והעיניים הזוהרות. ליה הייתה הילדה שהעניקה תמיד מעצמה לאחרים גם אם זה בא על חשבונה. אך כבר זמן מה שהזהר נטש את עיניה. את הנתינה האין-סופית החליפו פעולות טכניות שלא מכילות כל רגש בתוכן. ליה שלי נעלמה.

"בואי שבי", הפניתי אליה יד רכה ומקבלת. ליה התיישבה לצדי, שומרת על מרחק-מה, גופה קפוף כולו במתח והבעתה מכונסת.

"אני רוצה שנמשיך את השיחה שהתחלנו בהפסקה. אני מרגישה שמהו מציק לך בזמן האחרון, חשוב לי שתדעי שאת יכולה לסמוך עליי". הבטתי בעיניה, מתכוונת לכל מילה.

"אני עצובה כי אבא מרביץ לי כשאני משתוללת בבית", אמרה ללא הקדמה. הרגשתי כמו מי שעולמה מסתחרר סביבה בן רגע. מעולם לא התמודדתי עם

מצב כזה לפני כן. כעת זה הגיע, דווקא מהמקום האחרון שציפיתי לו. המילים נעתקו מפי.

ליה התבוננה בי במבט חטוף ולא המתינה שאבקש הסבר: "אימא מרביצה לי גם כשאני לא מצליחה לעשות לבד את שיעורי הבית. ובכל פעם שאני מקבלת מכתב לא טוב בבית הספר, אני מפחדת להיכנס הביתה". אמרה בנשימה עצורה.

היו אלה חדשות מסעירות עבורי. אמנם ליה ילדה פעילה מאוד ואף שובבה לא מעט, אך עם זאת מעולם לא התלוננה על קשיים בלימודים. הוריה הם אנשים חביבים, אני ואמה מדברות אחת לשבועיים לפחות, מתעדכנות במצבה הלימודי והחברתי של הילדה המשותפת לנו. אמה הביעה תמיד דאגה ואהבה לבתה הקטנה, מעולם לא תיארתי לעצמי שדבר כזה יכול להגיע ממנה. "בבקשה אל תספרי יותר לאימא אם אני עושה קצת בעיות בכיתה", סיכמה את השיחה בינינו בעיניים מתחננות.

ימים חלפו להם, בלילות לא עצמתי עין ובימים נקטתי פעולות לטיפול בפרשייה המסעירה. הכול נעשה מהר כל כך וכבר מצאתי את עצמי יושבת במשרדה של יועצת בית הספר, לצד הוריה של ליה ופקידת סעד. המצב לא היה נעים כלל. אמה של ליה הביטה בי בבוז בעודה ממררת בבכי. אביה בהה במבט אטום בחלל החדר בעוד שפקידת הסעד נוקטת עמדה תקיפה.

"מעולם לא הרמתי יד על אף אחת מבנותיי, ובמיוחד לא על ליה", אמרה אמה בסערת רגשות. "היא הילדה היחידה בבית שמקבלת כל מה שהיא רוצה. מעולם לא החסרתי ממנה דבר גם אם אני ובעלי נאלצנו להוסיף שעות עבודה, העיקר שהבת שלנו תהיה מאושרת. אינני מצליחה להבין מדוע היא אמרה דברים אלה, כיצד היא מסוגלת להוציא מפיה שקרים שכאלה", הזדעזעה. לבי יצא אליה. הרגשתי חצויה בין האמון שנתתי בליה לבין כאבה הרב של האם. פקידת הסעד לא הרפתה ואיימה הרבה כדי לנסות ולאמת את ההאשמות. אמון הוא דבר שרוחשים, חשבתי לעצמי. כיצד אוכל לדעת למי להאמין?

חודשים עברו עד שהגיע הטלפון ששפך אור על האפלה סביב הפרשייה שעמדה תלויה באוויר. הייתה זאת אמה של ליה. בתחילה לא האמנתי כשראיתי על צג הנייד שלי את שמה. מאז אותה שיחה היא לא פנתה אליי עוד וניתקה את הקשר עמי. עניתי לשיחה בסקרנות רבה, ובלא מעט חששות. "תודה", היא פתחה את השיחה, קולה נרגש. אין זכר למרמור ולעצב שהיו בקולה ביום המפגש. "אני רוצה להודות לך על אחד מרגעי המשבר הכי

גדולים שחוויתי בחיי". היא נשמה קלות והמשיכה בהתרגשות. "מאז אותו יום הרגשתי שחרב עליי עולמי, אך החורבן הביא עמו בנייה מחודשת. פקידת הסעד שלחה אותנו למרכז להורים, וקיבלנו הנחיה כיצד להתמודד עם בתנו הקטנה. זה חודשים שאנחנו חווים חיים חדשים בזכות הכלים שקיבלנו. הכעס שפקד אותי לעתים קרובות כבר לא קיים. אני מרגישה פחות עייפה ויותר חיונית לילדיי. הכול בזכותך".

"אני כל כך שמחה לשמוע". המילים הסתחררו בראשי, לא ידעתי כיצד להגיב לשינוי העצום הזה. "אבל אמרי לי, כיצד ליה חווה את המצב החדש?" הרהרתי בחודשים האחרונים, מנסה לחשוב מה השתנה בה, וזוכרת רק את השקט שנשמר בקרבה.

"מה אומר לך, רק דבר אחד השתנה בה עד מאוד, השתיקה שלה".
"למה הכוונה?" שאלתי בתמיהה. הרי ליה הייתה מאז ומתמיד שקטה ועצורה, ונראתה לכן סובלת ומרוחקת.

"היא שקטה ממקום נינוח, היא מאושרת, מחייכת הרבה וכבר לא שובבה כפי שהייתה. היא מחבקת אותי המון ואומרת לי מילות אהבה שמחליפות את הכעס שנהגה להפגין כלפיי ללא הרף. קיבלתי ילדה חדשה, ילדה שקטה אבל לא סתם שקטה, אלא שקטה משלווה".

חייכתי לעצמי בעודי מרגישה את השלווה והשמחה שממלאות את גופי, ובפעם ראשונה זה זמן רב ששמחתי לראות אותם, סימנים של שתיקה.

לא הצבע הוא הקובע ✍

סלקסו עלסציה, תלפיות - הסכללה האקדסית לחינוך חולון

28 ביולי 2013. יום ראשון בשבוע. השעה 10 בבוקר. אני באוטובוס בדרך מאשקלון לדירה שלי בתל-אביב. כולי עוד בעננים ובאווירה הקדושה של אומן, שממנה חזרתי לישראל לפני ארבעה ימים. פתאום הטלפון מצלצל. אני מסתכלת - מספר לא מזוהה ושיחה לא צפויה - ועונה: "הלו, שלום..."

"שלום אורית, מדברת אביבה, מפקחת ממשרד החינוך, ברוך שובך לארץ..." "ברוך שובך לארץ?!" איך היא יודעת שחזרתי מאוקראינה, אני חושבת לעצמי. ואז היא אומרת: "התקשרתי להודיע שיש לי משרה בשבילך, גגנת-אם לשלושה חודשים, ואת תפתחי את שנת הלימודים. ניסיתי להשיג אותך בטלפון אבל לא היית זמינה, ולכן התקשרתי הביתה ואחייך ענה. מה, הוא לא סיפר לך?"

"לא, הוא לא סיפר לי כלום", אמרתי. הלב שלי דופק, פועם מהתרגשות ומשמחה. איזה כיף, יש לי סטאז' ואני הולכת לנהל גן", אמרתי בלב. מאותו רגע צצו מחשבות שאלות ותהיות: איך? כיצד? מה? כמה? למי? ותשובות לא היה לי.

הזמן עובר, ופתיחת שנת הלימודים מתקרבת. אני בהכנות, מקבלת תדריך ונפגשת לימי חפיפה עם הגגנת שאני מחליפה. היא מוסרת לי אינפורמציה על הגן, הסביבה, מספר הילדים, הגיל שלהם, חומרים שיש בגן, תקציב, סדר יום, ביטחון ועוד הרשימה ארוכה... לרגע איבדתי את עצמי. "וואו, איך אני דואגת לכל זה?" אני חושבת, אבל יושבת מולה בחיוך על השפתיים, מהנהנת בראש, מפגינה ביטחון עצמי ואסרטיביות, נכונה למלא את השליחות הזו.

והנה הגיע היום, שנת הלימודים החדשה תשע"ד נפתחת. הכול כמעט מוכן, נשאר רק לקבל את פני הילדים וההורים בבוקר. בלילה שלפני יש לי נדודי שינה. לא מצליחה להירדם, מחשבות רבות רצות בראש: מה יהיה מחר, איך יעבור היום, איך יקבלו אותי, מה יחשבו עליי... ולאט-לאט נרדמת. הבוקר מגיע והופ... אני על הרגליים, מתלבשת, מתארגנת ויוצאת לכיוון הגן. לחץ והתרגשות ממלאים אותי.

אני מגיעה לגן, פותחת את הדלת, נכנסת ורואה את הילדים וההורים. "בוקר טוב, שנה טובה וברוכה", אני אומרת בחיוך גדול על השפתיים ומציגה את עצמי: "אני אורית, גננת מחליפה לשלושה חודשים... שתהיה לנו שנה מוצלחת".

בזמן שאני עוברת בין ההורים והילדים ניגשת אליי אחת האימהות ואומרת: "אהה... את תלמדי אותם את אותיות האלף-בית, נכון? תהיה פה מוכנות לכיתה א, נכון?"

אני מכווצת את גבותיי ולא מבינה מה פשר התוקפנות הזאת! בלי להקדים שלום, בלי להציג את עצמה ולהכיר אותי יותר מקרוב. מכאן זה בעצם מתחיל... אני על הכוונת, כנראה לא מצאתי חן בעיניה, אולי בגלל המראה החיצוני שלי? אולי כי אני "שונה בצבע"? חשבתי... אך לא ייחסתי לזה כל משמעות. יש לי מטרה, והם הילדים שקיבלתי בזכות, והשליחות שלי היא לחנך וללמד אותם. מטרה נוספת היא להוכיח בשנת הסטאז' הזו את המקצועיות, את האסרטיביות ואת היכולות שלי להיות גננת.

הימים חולפים ואני מגיעה לגן מדי יום. מלמדת את הילדים את החוקים והכללים, תכנים דתיים שקשורים לחגים המתקרבים - ראש השנה, יום כיפור וסוכות. אנחנו משחקים משחקי היכרות, מתפללים, שרים, אוכלים, לפי סדר היום המתוכנן. כמו בכל גן. והכול נראה לי בסדר: הילדים שמחים, אני שמחה, ואף ההורים שמחים.

בעצם זה רק כאילו נראה בסדר. בהדרגה נזרקות הערות וביקורות מצד כמה הורים: "החצר בגן מלוכלכת", "אין משחקים בגן", "אין חומרים לילדים", "הילדים לא לומדים"... אותה אם שפנתה אליי ושאלה אם בנה ילמד את האותיות החליטה לקחת אותי כפרויקט. בכל בוקר מחכה לי קבלת פנים "מאירה", והיא מתצפתת עליי באלגנטיות. ואני תוהה לעצמי: מה נסגר? עוד לא התחילה השנה וכבר מחפשים תוצאות? משהו כאן לא מסתדר לי! בוקר אחד אני מגיעה לגן דקות אחדות אחרי השעה 8:00. אותה אם מחכה לי בגן וקופצת על ההזדמנות: "סליחה אבל אך זה ייתכן שאת מאחרת, אני פונה למעלה..."

אני מנסה להסביר: "זה חריג, קורה, אנחנו בני אדם..." אבל אין עם מי לדבר.

היא אומרת: "אני פונה למפקחת שלך".

"בסדר", אני עונה ושותקת, מקווה לקבל תמיכה וגיבוי מן המפקחת. אחרי יומיים אני מקבלת טלפון:

"שלום אורית, מדברת אביבה המפקחת, מה שלומך?"

"בעזרת השם, ומה שלומך את?"

"בסדר גמור", היא עונה וממשיכה: "אממ... אני מתקשרת לשאול איך הולך לך בגן? איך את מסתדרת?"

"אממ... בסדר גמור. זו התחלה, וכל התחלה חדשה היא לא פשוטה, אבל מתגברים ולומדים".

"הבנתי, מצוין... אממ... התקשרה אליי אימא של ילד מהגן ואמרה שאת מאחרת לגן כל הזמן, שהילד שלה משתעמם בגן, לא רוצה לבוא לגן, לא מביא הביתה יצירות, ולא לומד כלום".

"מה? איך היא אומרת דבר כזה? אנחנו רק בהתחלה! קודם הילדים צריכים להסתגל ולהכיר את החברים החדשים בגן. על סמך מה היא כבר שופטת אותי וקובעת שאני לא גננת לא ראוייה? נכון, שלשום איחורתי לגן בכמה דקות, באופן חריג, אבל לגבי שאר הדברים אני לא מסכימה".

"נכון, את צודקת מאוד... תראי, אני חושבת שאולי עשיתי טעות, ואולי התפקיד הזה לנהל גן גדול עלייך. אולי כדאי שתתחילי לאט-לאט, מה דעתך?"

"אממ... אין ספק שמבחינת המרחק קשה לי מאוד להגיע לגן בזמן, אבל אני לא חושבת שזו סיבה לומר שהתפקיד גדול עליי".

"תראי, את תמשיכי לעבוד עד סוכות, ואחרי החג תגיע לשם גננת אחרת. אל תדאגי, אני מבטיחה לך שאדאג לך לעבודה, את יודעת שאני מעריכה אותך ואוהבת אותך מאוד".

"מה זאת אומרת שאני לא ממשיכה בגן יותר? איך זה ייתכן? אני מרגישה שזה רק תירוץ, כיסוי. אני בטוחה שזה בגלל שאני אתיופית. כבר ביום הראשון קלטתי והרגשתי שלא מצא חן בעיניה שאני אתיופית, אני הרגשתי את זה".

"לא מה פתאום, חס ושלום, זה ממש לא זה. פשוט אני דואגת לך וחשוב לי שתצליחי, ואני בטוחה שתצליחי. אל דאגה, כמו שאמרתי אני אדאג לך לעבודה".

אני שותקת כמה רגעים, לא יודעת כיצד להגיב. אני עדיין המומה מכך שהורה מנהל את המפקחת ואומר לה מה לעשות.

"או-קי, בסדר, להתראות..."

"להתראות אורית, המשך יום טוב, אני אצור אתך קשר".

השיחה מסתיימת, ואני מלאה עלבון, כעס ואכזבה. אני שואלת את עצמי איפה הגיבוי מצד המפקחת? איפה החינוך שלא שופטים אדם לפי מראהו החיצוני? מה אעשה עכשיו? אין לי סטאז' ומקום עבודה - ורק בגלל שאני אתיופית.

הביטחון העצמי שלי מתערער מאוד, אני מרגישה נבגדת ומתחילה לבכות...
דבר אחד אני יודעת. אסור לי לתת למציאות הזו לקרות. אני צריכה להאמין
בעצמי ולהוכיח שצבע לא קובע ולא מונע מקום עבודה, הצלחה או כל דבר
אחר. מה שחשוב זה היכולות המקצועיות, הידע, העבודה בפועל ובעיקר -
התוצאות בשטח: שמחת הילדים והעבודה עמם.
הכול לטובה, אני מעודדת את עצמי. אני בחורה מאמינה ואני בטוחה שאמצא
מקום טוב יותר, ושכל אחד מקבל מה שמגיע לו.
כמה ימים אחר כך אני בלימודים. הפנים שלי נפולות. ניגשת אליי חברה
קרובה ושואלת לשלומי:

"היי אורית הכול בסדר? נראה שאת עצובה..."

"כן... אין לי סטא'ז".

"מה זאת אומרת?"

"התחלתי סט'אז בגן מסוים, ואז העזיבו אותי על רקע עדתי..."

אני מספרת לה את הסיפור בקצרה. היא מאוכזבת וכועסת.

"איך ייתכן שאנו עוד חיים במציאות כזו? זה ממש אבסורד. אנחנו הופכים

להיות מחנכים ואמורים לתת דוגמה לדור הבא... וזה מה שיש במציאות?!"

היא מנחמת ומחזקת אותי: "אל תדאגי, פרנסה מאת ה', הכול לטובה. את

תמצאי מקום טוב יותר... ואני אעזור לך בשמחה".

חייכתי, אלה אותן המילים שאמרתי לעצמי.

שבועות אחדים לאחר מכן אני מקבלת טלפון ממפקחת אחרת:

"שלום אורית, מדברת המפקחת שגית. קיבלתי טלפון מחברה שלך והיא

אמרה לי שאת מחפשת עבודה".

"נכון".

"יש לי משרה בשבילך. גננת-אם לשלושה חודשים... אמסור לך את הטלפון

של הגננת ותצרי אתה קשר, בסדר? שיהיה בהצלחה!"

"בסדר, תודה רבה, יום מקסים", אני משיבה.

אני מסיימת את השיחה ומצלצלת לגננת. לשמחתי אני מגלה שזו מישהי

שאני מכירה, והגן קרוב מאוד לדירה שלי. הגן מקסים, הילדים מדהימים,

ההורים מפרגנים.

ישועת ה' כהרף עין, פרנסה מאת ה', והכול לטובה.

אני גננת בזכות מי שאני ולא בגלל הצבע שלי!

שער 2

סתמחים בכרזה

קובץ כרזות של סתמחים בהוראה

עריכה: דיצה מסכית, שרה זילברשטרום

תשע"ה - 2015

פתח דבר

שנת ההתמחות בהוראה מתאפיינת בשילוב של אתגר בצד קושי; תסכול בצד תחושת שליחות; לבטים בצד החלטות; טיפול בפרט בצד ההתמודדות עם הכיתה כולה. כל אלו מייצגים את פרופיל פניה.

מעניין כי תשומת הלב המחקרית העכשווית, הממוקדת בחקר התהליכים הייחודיים לשנת הכניסה להוראה, עולה בקנה אחד עם תשומת הלב שמפנים לתחום זה אנשי החינוך עצמם וקובעי מדיניות במשרד החינוך.

תהליכי הקליטה בהוראה משולבים במערכות מגוונות של יחסי עבודה פרופסיונליים. נוסף למפגש עם התלמידים עצמם המתמחים חווים מפגשים עם בעלי תפקידים במערכת החינוך ובהם מנהלים, עמיתים, חונכים ומפקחים; ועם בעלי תפקידים מחוץ למערכת החינוך, כמו הורים. אל כל אלו נחשף המתמחה לראשונה במעמדו כעובד הוראה. מהמחקר וכן מהשדה עולה כי מכלול ההתנסויות המקצועיות שהמתמחים נחשפים אליהן משפיע על ההחלטה אם להישאר במקצוע. עובדה זו מחדדת את הצורך להפעיל שיקול דעת בתהליכי הקליטה של עובדי הוראה חדשים.

החשיפה של המתמחים בשנת עבודתם הראשונה למורכבות המקצוע קשורה בעיקר לממד האישי, לממד המקצועי ולמד הסביבתי. בכל אחד מממדים אלו הם נדרשים לעצב לעצמם דפוסי התנהגות וחשיבה התואמים את דרכם המקצועית. חשוב להרחיב את המודעות לשלושה ממדים אלו ולזמן למתמחים מערכות של ליווי משמעותי שיסייעו להם בשנת העבודה הראשונה.

הדרכים שבאמצעותן ניתן לחשוף כל זאת לבעלי התפקידים במוסדות החינוך ולסטודנטים המתכשרים להוראה, הן מגוונות. הן כוללות, בין השאר, שיחות עם מתמחים בפועל; שיחות עם מורים בשנת עבודתם הראשונה; קריאה, עיון וניתוח של שיח רפלקטיבי של יומני מתמחים; ניתוח מבוקר של סיפורי מתמחים; וקריאת ספרות מחקר רלוונטית.

כחלק מהניסיונות להעמיק את הידע על אודות עולמם של עובדי ההוראה החדשים בבית הספר ובגן הילדים מקיים אגף התמחות וכניסה להוראה מדי שנה תחרות ייחודית של עיצוב כרזות על ידי מתמחים. התחרות מזמינה את המתמחים לחשוף באמצעות כרזה, פרי יצירתם, את עולמם המקצועי בשנת ההתמחות.

הכרזות "משמיעות" בצבע ובצורה את "קולם" של המתמחים. באמצעות הכרזות מצליחים המתמחים להאיר ולהעיר על התהליך שהם מתנסים בו, תוך כדי בקשה להוקרה, לסיוע, להבנה ולתמיכה. הכרזות מצליחות, באמצעות מטפורות צורניות, להעביר תחושות, הרהורים ואמירות של מתמחים בהקשר של שנת ההתמחות.

לפנינו קובץ מספר 7 של מתמחים בכרזה. הכרזות המופיעות בקובץ זה מלמדות באמצעות הצבע, הצורה והמילה מה הם תחומי העניין העיקריים המעסיקים את המתמחים: תחושת ה"טירון"; עולם הרגשות המתפתחים במהלך העבודה; הצורך בהוקרה על המעשה החינוכי; הפנייה לקבלת סיוע וליווי; ההזדקקות לאמפתיה ולהבנה, כמו בכרזה "את הדלת מימין (דלת חדר המורים) פתחו לי אתם"; השאיפה להתפתחות מקצועית ולגיבושה של הזהות המקצועית.

ההיגדים המילוליים הנלווים לכרזות שבקובץ מתמקדים בנושאים המאפיינים את שנת ההתמחות. כך למשל מודגשות בכרזות מילים שעניינן ייעודה של ההוראה לטווח הארוך, כמו "מורה למרחקים ארוכים" או "לפסל את הדרך"; מילים שעניינן בהשפעה העתידית של ההוראה, כמו "עוד יישמע קולך", "הוראה - הגשר ליעדים רחוקים"; מילים שעניינן מעמדו של המתמחה - "שביר", "בוסר"; ביטויים המתמקדים במאפיינים העכשוויים של המתמחה: "מורה שנת 2014", "Get App", וכאלה המבליטים את ייחודיות המקצוע, כמו "אין שכפולים בחינוך", "מורה חדש לחיים". ביטויים אלו, המתארים את המנעד הרחב הגלום בטיבה של ההוראה, מעצימים את הכוח של המקצוע, את יתרונותיו ואת האתגרים הכרוכים בו, כמו שכתוב בכרזה "להתאמץ... כשהתפוח עוד על העץ".

הכרזות שבקובץ מדברות בקולו של השיח העכשווי שעניינו בדפוס התקשורת החדשים. אפליקציות מוכרות של מכשירי הטלפון הניידים, כמו השעון כמטפורה ל"שעת שהייה", או ה-APP כמטפורה לצורך "לא לשכוח", מופיעות בכרזות כרקע לתיאור מורכבותה של ההוראה. ריבוי האפליקציות במסך הטלפון הנייד של המתמחה רומז על העומס המוטל עליו במילוי תפקידו. מגוון התפקידים ההופכים לאפליקציות שיש להן שימוש יום-יומי רומז על כך שהמתמחים רואים את מכלול התפקידים כחלק בלתי נפרד מעבודתם. גם השימוש באפליקציית Waze, שעניינה להגיע ליעד בבתחה, מעמיד את הציפייה מהמתמחה להיות מעורב בסלילת הדרך. ההשתמעות

הנרמזת מכרזה זו היא שההכוונה למסלול אינה מספיקה, וכי נדרשות גם מעורבות וחשיבה לאורך כל הדרך.

כרזה אחרת מספרת על מורכבותו של מקצוע ההוראה ועל היותו מקצוע אינטרדיסציפלינרי. בכרזה זו מתואר תפקידה של המורה גם כרופאה, כמנהלת וכפסיכולוגית. מקצועות אלו הופכים לתת-מקצועות שהמתמחה נדרש אליהם בעבודתו.

היבט נוסף הבולט בכרזות מתמקד ביחסי מורה-תלמיד ובחשיבות הקשר הזה בהצמחה המשותפת שלהם. האמצעים הוויזואליים המשמשים בתחום זה הם כפות ידיים, ששילובן מסמל חיבור ומיזוג. מחלק מן הכרזות עולה גישה אופטימית בכל הקשור לעבודת ההוראה ולקשר עם התלמידים. בולטת במיוחד ראיית ההוראה כמרחב משותף לקשרים קרובים של מבוגר וצעיר. בכרזה אחת הבלתי אפשרי הופך לאפשרי; הקשר בין מורה תלמיד בא לידי ביטוי ברגישות ובאהבה. בכרזה אחרת נראות שתי ידיים - יד גדולה של מבוגר או חזת ביד קטנה של ילד. כרזה שבה שתי ידיים קעורות מחזיקות צרור מפתחות גדול מבטאת את המסר שלכל ילד יהיה מפתח בהתאמה אישית. כרזה אחרת משווה את המורה לרועה, המתאים ניגון מיוחד לכל תלמיד. ועוד כרזה, המראה שתי צלליות של דמויות צועדות, אישה מחזיקה בידו של ילד, והכיתוב מבאר: "צעד קטן למורה צעד גדול לתלמיד". באחת הכרזות הקשר עם התלמידה מופיע באמצעות הדימוי "לגעת ביהלום", ובכרזה נראית יד גדולה המחזיקה יהלום גדול בוהק ומנגד - ילדה מושיטה את ידה אליו.

לראשונה מועלה השנה השימוש בחבילה הנשלחת בדואר ומסומנת כחפץ "שביר". עניינה של החבילה במתמחים החדשים הנשלחים ממקום ההכשרה לשדה העבודה. המסר המלווה את הכרזה הוא כי מומלץ לטפל ב"חבילה יקרה" זו במשנה זהירות בשל פגיעותם של המתמחים.

הכרזות המשקפות את עולמה המורכב של ההוראה יכולות לשמש כלי עזר בידי מכשירי מורים ובעלי תפקידים במערכות חינוך לניהול דיונים על אודות תהליכי הקליטה. הדיון בכרזות מאפשר לחדור מבעד לחלון זכוכית רחב אופקים המשקף את עולמם הפנימי של הנכנסים לעסוק בהוראה, להפחית את החששות המלווים את הכניסה לתפקיד, ואף לצמצם את אפקט "הלם הכניסה" למקצוע. באופן מעשי יכול קובץ הכרזות לשמש כמקראה של

טקסטים ויזואליים פדגוגיים שניתן להציג בפני מנהלים, מורים ומפקחים,
וכחלק מהרחבת השיח החינוכי לשיפור היחס כלפי המורה והגננת בראשית
דרכם המקצועית בהוראה.

ד"ר דיצה משכית, ד"ר שרה זילברשטרום

Get App

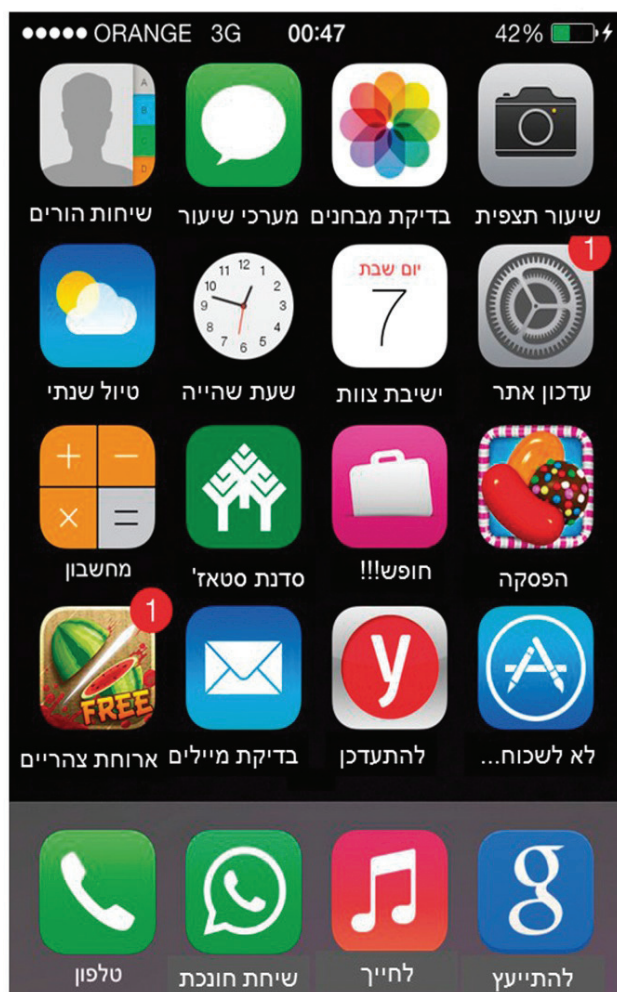
ליה אצירס, אורנים - הסכללה האקדמית לחינוך

שנת הסטאז' היא שנה עמוסה ומלחיצה, ועם זאת מספקת מאוד. כמתמחה בהוראה נתקלתי לפתע, לאחר שלוש שנות לימודים, במשימות שעד כה דובר עליהן רק בתאוריה. פתאום אני צריכה ללמוד לנהל את הזמן האישי שלי ביעילות, ולא לשכוח להשאיר מעט זמן לעצמי כדי שאוכל להמשיך בעבודתי.

הכיתוב get app הוא משחק מילים המתייחס לביטוי get up, שמשמעותו לקום/לטפס/ללמוד. שלוש המשמעויות הללו מתקשרות ללא ספק לחיי היום-יום של המתמחה בהוראה. במהלך השנה הראשונה חוויתי הצלחות אך גם לא מעט נפילות, ומהן אפשר רק לקום, לחייך, ללמוד ולהמשיך הלאה. בחרתי בדימוי הטלפון החכם מכיוון שחלק נכבד מהאוכלוסייה משתמש בו. הטלפון עוזר לי לנהל את הזמן ביעילות, ולפעמים הוא משמש גם לפעילויות הפוגה בשגרה העמוסה והלוחצת.

Get App

סטאז' 2014

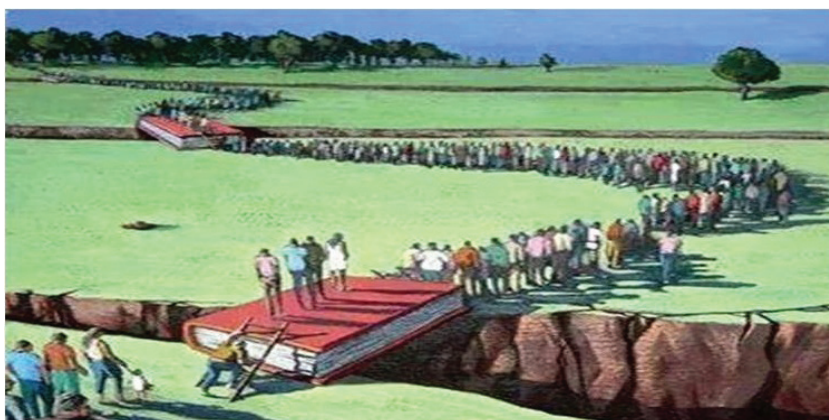
שם היוצרת: ליה אבירם
אורנים - המכללה האקדמית לחינוך

הוראה היא הגשר ליעדים רחוקים

קטרין נסראללה, הסכללה האקדמית הערבית לחינוך בישראל, חיפה

ההוראה סוללת את דרכם של האדם, החברה והאנושות להגיע ליעדים רחוקים ולהתגבר בהצלחה על כל הקשיים והאתגרים הניצבים בפניהם. הכרזה מדגישה את חשיבותה של ההוראה לקידום האדם, החברה והאנושות. הדרך להוראה דורשת מאמץ, כמוה כעלייה צעד אחרי צעד בסולם. ההוראה מביאה את האור ואת איכות החיים לכל הגילים ולכל האנשים, לכן היא חייבת להיות נגישה להם בכל שלבי החיים.

הכרזה מעוצבת בצבעים בהירים המשרים שלוה ואופטימיות. היא מעודדת את האנשים להמשיך קדימה ולהשיג באמצעות ההוראה את יעדיהם.

הוראה היא הגשר ליעדים רחוקים

שם היוצרת: קטרין נסראללה
המכללה האקדמית הערבית לחינוך בישראל, חיפה

הילד שלך - הקצב שלו

הדר ג'רפי, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך חולון

"האם את הגננת החדשה של הבן שלי? את כל כך צעירה..." (אימא בגן)

"איך תוכלי להכין את הילד שלי לכיתה א?" (אימא בגן)

"הכי חשוב בשבילי שיהיה מוכן" (אבא בגן)

כבר באספת הורים הראשונה שלי כגננת הוצפתי בדרישות של ההורים להכין ולקדם את ילדיהם לכיתה א, שהרי בעיניהם זה הכי חשוב.

איך אני, כגננת מתחילה, יכולה לעמוד מול אותם הורים ולומר להם: אני פה בשביל להכין את הילד לחיים, שיהיה לו הכלים והמיומנויות להיות אדם בחברה שלנו.

נכון, הילד הגיע לגן חובה, אך לכל ילד יש התפתחות וקצב משלו. אין לדרוש ממנו משהו שהוא לא יוכל לבצע כדי שבסוף השנה הוא יוכל לדעת קרוא וכתוב.

במהלך השנה העברתי להורים את המסר הזה: "הילד שלך - הקצב שלו". בכרזה בחרתי להדגיש את הקשר בין ההורה לילד ואת הציפיות ממנו. ההורה מצפה מהילד להשיג תוצאות עד סוף השנה, אך יש לילד קצב משלו. אני נמצאת באמצע, לתווך ביניהם.

שם היוצרת: הדר ג'רפי
תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך חולון

עוד יישמע קולך

שרה אברחיימוב, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך חולון

כל התחלה חדשה היא מאתגרת, ולא תמיד מצליחים כמצופה. בתחילת השנה הראשונה שלי בסטאז' בגן הילדים התנהגתי אל הילדים בחביבות רבה. טון הדיבור שלי היה רך ונעים, והילדים מאוד התחברו אליי, אהבו אותי והרשו לעצמם "לחגוג" במהלך היום. בדומה לאפרוח שמנסה להישמע אך לא כל כך מצליח לו - אין לו "קול ברור וסמכותי", גם קולי לא נשמע בתחילת השנה.

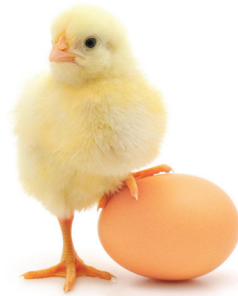
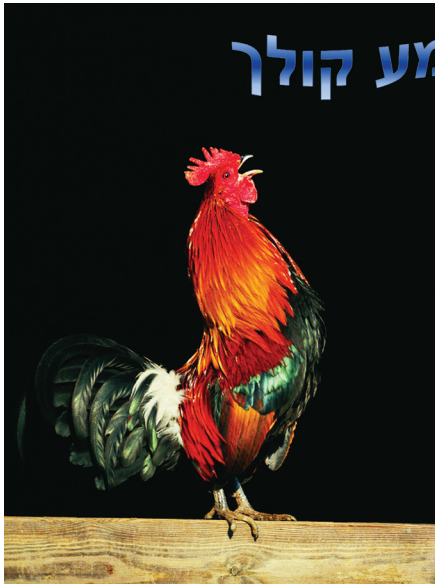
הבנתי שלא נכון להמשיך כך, שלא זו הדרך לנהל מסגרת חינוכית, והחלטתי לחולל שינוי. התחלתי בכללים ברורים שייאמרו בטון ברור וסמכותי. התוצאות לא איחרו לבוא. הילדים נעשו הרבה יותר קשובים אליי במהלך הפעילויות בגן. כמו תרנגול שיש לו קול ברור וקולו נשמע, כך גם קולי נשמע בגן.

סיכום שנת הסטאז'

הייתה זו שנה מאתגרת וחזונית שבה לימדתי ולמדתי בעצמי. שנה שעברתי בה תהליך של למידה. למדתי שאין סתירה בין הענקת חום ואהבה לילדים, שכן הם זקוקים להם, לבין ניהול השיעור בטון סמכותי ובהקפדה על כללים ברורים. ההפך הוא הנכון. שני הדברים הללו אמורים להתמזג. כך מסביר חיים עמית במאמרו "מודל המנהיגות ההורית בגיל הרך": "להרגיש מספיק בטוחים לקבוע חוקים ולהבהיר כללים, וכל זאת בלי לוותר על אהבה וחום, על כבוד לילד ועל הקשבה לצרכיו".

כך לאט-לאט, בתהליך שעדיין נמשך, אני גדלה והופכת מאפרוח לתרנגול.

עוד ישמע קולך

שם היוצרת: שרה אברחיימוב
תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך חולון

שביר

שירה רייסן, הסכללה האקדמית בית ברל

בכרזה התייחסתי לשבריריות ולרגישות שחשתי בשנתי הראשונה כמורה לאמנות במשרד החינוך, בשל הרצון להצליח ולגרום לשינוי בד בבד עם הצורך להסתגל למערכת המורכבת והרגישה שבה אנו פועלים - בית הספר. הכרזה מבטאת את הצורך בסבלנות וברגישות כלפי עובדי ההוראה החדשים שרק סיימו את שנות האקדמיה וקופצים למים חדשים שטרם שחו בהם. הרי אנחנו שוחרי אמנות ובקיאים בתחום הדעת, אבל להעביר אותו הלאה לדור חדש זה כבר סיפור אחר. כל מורה ותיק יסכים שיש תובנות שרק הניסיון והוותק מלמדים.

בכרזה יש דימוי של חבילת דואר רשום. השולח הוא המדרשה - המוסד שהכשיר אותי להוראה, והנמען הוא משרד החינוך.

המדרשה - בית הספר המוביל בארץ להוראת האמנות - מבקשת ממשרד החינוך לנהוג בי בעדינות ובהירות ("שביר").

העבודה הטכנית נעשתה בתוכנת הפוטשופ וכללה צילומים מקוריים של כתב יד וסמלים של בנק הדואר.

בכרזה אין רקע. חבילת הדואר תופסת את כל נפח הפורמט ובכך גורמת לצופה לחוש כאילו היא קרובה אליו פיזית ומיועדת לו.

שם היוצרת: שירה ריימן
המכללה האקדמית בית ברל

סטאז' - סגלים את הדרך

אדווה גולדשטיין, אורנים - הסכללה האקדמית לחינוך

מורה מראה את דרך המחשבה שהופכת דמיון לרעיון. "אי-אפשר ללמד אדם דבר, ניתן לעזור לו לגלות זאת מתוך עצמו" (גלילאו גליליי).

מטבעו של האדם לגדול, להתבגר, להיות מיוחד בדרכו שלו. כל אדם יגדל להיות מעניין וחשוב בעולמו ובסביבתו שלו.

תפקידנו כמורים הוא לנטוע בתלמידנו את המחשבה שכל זה אפשרי. הדמיון שלנו מורכב מאין-סוף מחשבות נפלאות ויצירתיות, צבעוניות ומלאות תעוזה. אם נלווה את התלמידים במסע המופלא שנקרא "דמיון" ונלמד אותם כיצד להפוך כל מחשבה לרעיון הרי שנצליח ללמד אותם להגשים את עצמם ואת רעיונותיהם הייחודיים.

אנו המורים מלווים ומתווכים לצעירים את העולם, את הדרך שעוד נכונה להם. עיצוב הכרזה נועד להבליט את חשיבותו של המורה כאדם שעוזר לתלמידים להפוך את הדמיונות שלהם לממשיים. על המורה להיות אותו גורם שסוחף את התלמידים, מוביל אותם ומניע אותם לגלות את החדווה שבהפיכת מחשבה דמיונית לחשיבה יוצרת וחוקרת, לחשיבה על רעיון שנגלה מתוך עצמו. מטרת הכרזה היא לגרום לשינוי בתפיסה שלנו כמורים. כיום המידע זמין ונגיש לכל דורש, בכל גיל ובכל מקום, לכן, תפקידנו כמורים הוא ללמד את התלמידים לפתח את המחשבה היצירתית ולהשתמש במתנה הגדולה שניתנה לבני האדם - הדמיון.

-סטא'ז, מגלים את הדרך-

שם היוצרת: אדווה גולדשטיין
אורנים - המכללה האקדמית לחינוך

סורה: שנת 2014

אודליה לאון, אוניברסיטת תל-אביב

הכרזה שלי מתארת את תפקידיה של המורה מנקודת המבט של מתמחה. בשנת ההתמחות למדתי שמורה היא לא רק מורה; יש לה תפקידים מרובים ועליה להשתמש בשיטות הוראה מגוונות. מורה טובה צריכה לדעת ללמד ביצירתיות, וכך להוביל את התלמידים ללמידה משמעותית; היא צריכה לדעת לאתגר ולסקרן את התלמידים באמצעות שימוש בטכנולוגיות שונות וחדשות ולשלב בלמידה משחקים, מצגות, מוזיקה, סרטים וסרטונים. מורה טובה צריכה ללמוד להכיר את התלמידים כך שתוכל ללמד כל אחד מהם על פי צרכיו האישיים שלו והקצב שלו. מורה טובה צריכה להיות פסיכולוגית ולדעת להקשיב כשתלמיד זקוק לכך. לפעמים היא צריכה להיות קצת חברה ולדעת לנחם את התלמידים בזמן משבר או קושי. לעתים מורה צריכה להיות גם רופאה ולדעת להבדיל בין מחלה הדורשת שחרור של התלמיד לבין "סתם" פינוק הדורש יותר תשומת לב. מורה צריכה להיות לתלמידים מעין אימא, לחבק, לדאוג ולחנך לערכים. לבסוף, חשוב שמורה תלמד להיות מנהלת ותדע לנהל את השיעור בצורה מיטבית ובסמכותיות על אף הפרעות שונות במהלך השיעור. תפקידיה של המורה הם שונים ומרובים. חלקם גלויים ומוצהרים ולומדים אותם כבר בתעודת ההוראה; ואת חלקם לומדים רק עם הזמן והניסיון. את הרעיון לעיצוב הכרזה שאבתי מכרזות המתארות דמות מסוימת או תפקיד ברבדים שונים. בחרתי סמלים המנסים לתאר את השונות ואת הגיוון בתפקיד המורה, לצד החום והלב הגדול שנדרשים בתפקיד זה. בעיצוב הכרזה עזרה לי חברה טובה שעובדת כמעצבת גרפית, הדס ז'ורניס, ואני רוצה להודות לה על העזרה ועל הסיוע.

שם היוצרת: אודליה לאון
אוניברסיטת תל-אביב

סורה לסרחקים ארוכים

שירי אסיר, סכללת לוינסקי לחינוך

השנה שעברה הייתה שנתי השנייה בהוראה. במהלך השנתיים האלה, שהיו מופלאות, מאתגרות ושונות מכל מה שיכולתי לדמיין לעצמי כשחשבתי על עבודת ההוראה, למדתי דבר אחד חשוב. הוראה איננה קסם שקורה ביום אחד. הוראה היא מסע ארוך שמחייב עבודה קשה - עבודת רגליים ועבודת מחשבה; ובסוף כל שלב במסע, בסוף המחצית או בסוף השנה, רואים את הקסם קורה. אחרי הקסם של השנה הראשונה חזרתי לנקודת ההתחלה לכאורה, והזכרתי לעצמי שאמנם הוראה היא כמו מעשה קסמים, אבל נדרש זמן כדי שיתרחש.

הכרזה שלי מדברת בדיוק על זה; על היציאה למסע עם תרמיל על הגב ומקל, אבל גם על הרצון להיות מורה משמעותית לתלמידים שלי, להעביר מסרים שנשמרים, לנסות להיות עבורם מודל ראוי. להיות אבן דרך, להצליח לגרום להם לצאת יחד אתי למסע לא פשוט עבורם - בדיוק כפי שאיננו פשוט עבורי. להרים אותם כאשר הם זקוקים לכך, לחזק אותם כדי שיוכלו להמשיך ולהתקדם, לפתוח בעצמם דלתות שיעזרו להם להגשים ולהשיג את מה שירצו בהמשך חייהם.

כל שנה היא מסע אחר, מעניין, מרתק, מלמד.

שם היוצרת: שירי אמיר
מכללת לוינסקי לחינוך

לפסל את הדרך ללבו של התלמיד

עידית פלח, הסכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

שנת הסטאז' הייתה עבורי שנה מעניינת ורבת פעילות, שנה שחלו בה שינויים והתפתחות. בחרתי לבטא את תהליך ההיקלטות בהוראה בכרזה המדמה אותו לפיסול בחוט מתכת.

יש תכנון של יצירה, אך קיים בו חיפוש מתמיד; באמצעות חוט המתכת מפלסים דרך בכל מיני כיוונים כדי להשיג את התוצר הסופי. החוט מייצג את המידע; הבחירה היא באיזה מסלול, באיזה כיוון להעביר אותו במרחב.

הפסל מדמה את התהליך שאני עוברת במרכז החינוכי בסורוקה בכמה מישורים:

יחסי הגומלין ביני לבין התלמידים

- כיצד אני ניגשת לכל תלמיד?
- מציאת הרמה הלימודית של התלמיד.
- איזו תכנית לימודית לבנות לתלמיד?

יחסי הגומלין ביני לבין המערכת

- כיצד להתנהל בבית הספר עם חבריי לצוות החינוכי?
- כיצד להתנהל בבית החולים עם הצוות הרפואי?

הפסל מייצג את התלמיד

- כל פסל נוצר בדרך שונה וייחודית. זוהי הקבלה לילדים. כל ילד הוא מיוחד, לכל ילד יש יכולות שונות ותחומי עניין שונים.
- הדרך להגיע אל כל ילד היא שונה וייחודית. זו הגישה במערכת החינוך בכלל ובחינוך המיוחד בפרט.

פסל חוט המתכת מייצג את השינוי; מחוט מתכת מלופף ופשוט - ליצירה. פעולות השינוי הן בתחום האישי שלי, בסביבת ההוראה אשר גורמת לי לשינויים ולהתמקצעות. השינוי מתבטא גם בהשפעה שלי על התלמיד, אשר מגיע למפגש מבולבל וחושש ויחד אנו מצליחים ליצור משהו בעל משמעות.

לפסל את הדרך לליבו של התלמיד

שם היוצרת: עידית פלח
המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

תנאי שטח

גאולה אריאל, סכללת בית רבקה

בשנת הסטאז' שלי לימדתי בבית ספר בלוד. מדובר בבית ספר לא שגרתי שתלמידיו מעטים ואוכלוסייתו מגוונת. במסגרת עבודתי שם הבנתי שאף שלכאורה נראים כולם כתלמידים, ועליהם לעמוד באותן מטלות ולבצע את אותן משימות - לא תמיד הדבר מתאפשר. כל תלמיד מגיע מבית אחר ומרקע שונה (באותו בית ספר ההבדלים בלטו במיוחד), לא לכל אחד הייתה תמיכה בבית. לחלקם היו קשיים מסוגים שונים ולא כולם זכו לסיוע ולעזרה. כך שגם אם נראה שכולם אותו הדבר - הם לא!

בכרזה ביטאתי את ההבדלים באמצעות עציצים. מבעד לחלון השתילים, שהם התלמידים, נראים זהים. אבל כשמסתכלים בהם כך לא מבחינים שהעציצים שהם גדלים בהם שונים זה מזה. אחד גדל באדמה משובחת ובעציץ יפה, שני צומח באדמה פשוטה יותר בעציץ פשוט, והשלישי - בבקבוק רגיל של מים. כל אחד ותנאי השטח שלו...

ומשמעות נוספת, משנית: הכרזה מתייחסת גם למתמחים עצמם. נראה שכל המתמחים עושים את אותה העבודה ומתמודדים עם אותם הקשיים, אבל אין זה כך. כל מתמחה חווה את השנה הזו אחרת בהתאם למטלות נוספות שהוא מתמודד אתן (בית, משפחה, ילדים, לימודים, עבודה). אי-אפשר להשוות בין המתמחים רק לפי מה שרואים בשטח...

וכמו שכותב אדמור הריי"ץ, רבי יוסף יצחק שניאורסון, בקונטרס כללי החינוך וההדרכה:

מהותו ומצבו של המחונך והמודרך הם שני עמודי התווך, אשר עניין החינוך וההדרכה בכל הקיפו ורחבו נשען עליהם [...] על המחנך והמדריך לייחד שימת לב מסודרת למדוד היטב מהות המחונך והמודרך [...] והנה מדידה זו אינה מספקת עדיין, וצריך להתעניין גם במצבו של המחונך והמודרך, להיות כי המצב והסביבה הם יסודות עקריים בחינוך והדרכה [...] ורק בהכרת שני עניינים אלו [...] יכול המחנך והמדריך לקוות לתוצאות טובות.

שם היוצרת: גאולה אריאל
מכללת בית רבקה

תעודת הוקרה - סחצית ראשונה

שני תבואי, ססינר הקיבוצים - הסכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאסנויות

זוהי דוגמה לתעודה שכל אחד מהתלמידים שלי קיבל במחצית לצד תעודת הציונים הרגילה.

אני מחנכת כיתה של נערים ונערות בסיכון. לקראת חלוקת התעודות תסכלה אותי מאוד העובדה, שלאחר שהתלמידים עבדו כל כך קשה, במישור הלימודי ובעיקר במישור ההתנהגותי, הם יקבלו תעודות המציינות רק את הישגיהם הלימודיים. לא את ההתקדמות המשמעותית שעשו, לא את ההתמדה, הנחישות או העמידה באתגרים.

החלטתי לעשות משהו בעניין. ביקשתי מכל מורה לכתוב במשפט אחד, או אפילו במילה, מהו האור שהוא רואה בכל אחד מהתלמידים, בלי קשר ללימודים. הכנתי לכל תלמיד "תעודת אור". תעודת הוקרה על מי שהוא ועל מה שהוא מביא לסביבה שלו. חילקתי להם את התעודות באופן אישי במעמד התעודות והקראתי להם מילה במילה. התלמידים התרגשו עד דמעות. חלקם אפילו ביקשו ממני להפסיק להקריא כי לא היו מסוגלים לשמוע את הדברים הטובים שנכתבו עליהם.

התעודות האלה חשובות בעיניי לא רק עבור התלמידים, אלא גם עבורנו המורים; זוהי הזדמנות להסתכל דרך פריזמה חיובית גם על התלמידים שהכי קשה לנו אתם. היה מדהים לראות מורים שעוברים ממצב של "אין לי שום דבר טוב לכתוב עליו" למצב שבו אני צריכה לעצור אותם מלהגיד דברים טובים, כי כבר אין מקום עבורם בתעודה.

תעודת הוקרה- מחצית ראשונה י'

רועי מזרחי

"אדם לא נמדד לפי הישגיו אלא לפי האור והטוב שהוא מקרין בעולם"

שם המורה	וזתו האור שכל אחד מהמורים רואה בד:
גילה- מורה ללשון	תמיד מלא בשמחה שמדביקה את כל מי שסביבך
יורם- מורה לאזרחות	אופטימי ומלא חיים
ירון- מורה להיסטוריה	חייכן, מצחיק, בעל חוש הומור מפותח ורציני כאשר אתה רוצה
אירית- מורה לשל"ח	מוסף גוון יפה לכיתה
גלית- מורה לאנגלית	התקדמותך ורצונך להשתפר משמחים אותי
דוד- מורה לתקשורת	חברותי
ניר- מורה לחנ"ג	כוח מוביל, מהיר, חזק, כיף מאוד כשאתה משתף פעולה
אתי- יועצת	אכפתי ובעל חוש הומור
רון- מתרגל	המנוע ברכב של הכיתה, בעל יכולות לימודיות וחברתיות גבוהות
איתי- מתרגל	בעל שמחת חיים ומקרין מטוב לבך לסובבים אותך
שני- מחנכת	שובה לב, מצחיק ומקרין סביבך שמחת חיים

אני גאה להיות המחנכת שלך!

חתימת המחנכת: _____ חתימת הרכזת: _____ חתימת המנהלת: _____

שם היוצרת: שני תבורי
סמינר הקיבוצים - המכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאמנויות

אחד בשביל כולם

שירה סלכה, סכללת אמונה - הסכללה האקדמית לאסנות וחינוך
מיסודן של סכללת אפרתה ואמונה

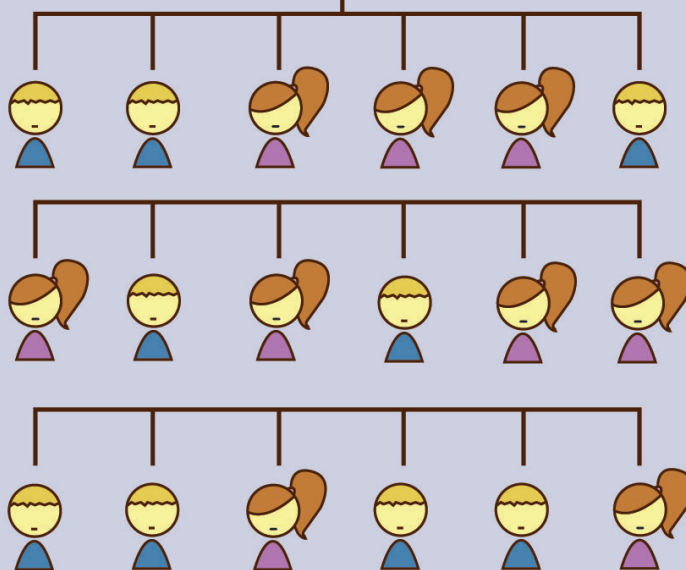
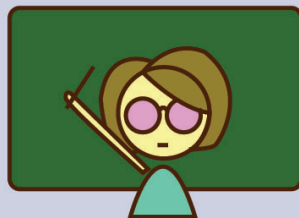
אחד בשביל כולם.

רעש, צלצול, דיבור. "הי המורה", "שכחתי להכין", "איך אתה מרגיש?"
"אין לי ספר", "אני צמא", "מתחילים", "אני צריך עזרה", "וגם אני", "וגם אני"
"וגם..."

אחד מולם, אחד בשבילם.
צריך להכיל, להקשיב, לראות מי אתך ולעזור למי שלא.
לדעת להיות בשביל כולם וגם לראות כל אחד ואחת מהם בנפרד.
להצליח לדבר, להסביר, להנחיל ולתת להם
ובד בבד להקשיב להם ולראות אותם.
כל זה ועוד כל כך הרבה
זה להיות מורה.

הכרזה שעיצבתי מביעה בצורה מינימליסטית ביותר את העמידה של המורה
מול הכיתה כולה - פיזית אבל בעיקר רעיונית. כסטאז'רית בשנתי הראשונה
הרגשתי שההגדרה האמתית של מורה היא להצליח להיות הרבה תפקידים
באותו הזמן, כאשר בכל פעם מתעורר צורך אחר מול התלמידים. לפעמים
אני צריכה להנהיג ולהיות אסרטיבית ולפעמים אימהית ודואגת; לפעמים
להסתכל על הכלל ולפעמים על הפרט; ועוד ועוד... והכי חשוב - להיות שם
בשבילם. מתוך רגשות אלה יצרתי את הכרזה "אחד בשביל כולם".

אחד בשביל כולם

להיות מורה.
שנת ההתמחות הראשונה

שם היוצרת: שירה מלכה
מכללת אמונה - המכללה האקדמית לאמנות וחינוך מיסודן של מכללת
אפרתה ואמונה

יש קונה עולמו בשנה אחת...

שיראל שטרית, סכללת בית רבקה

המשפט "יש קונה עולמו בשנה אחת" יש בו כדי לבטא את שנת הסטאז' הפורייה, המעשירה את המורה המתמחה בידע רב ומסייעת לו להפוך ל"מורה חדש לחיים". כלומר, לא סתם אדם שקיבל תעודה במקצוע מסוים ויכול לעבוד בו. הוראה מהותה היא חינוך הדור הבא ודאגה לדורות הבאים - דאגה לחיים. כפי שאמר יאנוש קורצ'ק: "הדואג לימים - זורע חטים; הדואג לשנים - נוטע עצים; הדואג לדורות - מחנך אנשים". הטקסט העליון כתוב בפונט מקראי ומזכיר ציטוט מהמקורות, ואכן המשפט המקורי מופיע במסכת עבודה זרה. הטקסט השני ("בשנה אחת") נכתב בפונט קליל וצעיר, המזכיר את השנה הראשונה של המורה הצעיר ומשרה תחושה של קלילות, שמחה ותקווה להצלחה...

השלט הצהוב מבטא את סיומה של שנת העמל והיגע שעברה על המורה החדש ואת "יציאתו לחיים" - לעולם החינוך וההדרכה. כמו תלמיד שלמד נהיגה, וברגע שקיבל את הרישיון לידיו הוא יכול להתחיל לנהוג. הניירת והספרים שברקע נועדו לבטא את תחושת הסיפוק מהמאמץ שהושקע באותה שנה. צבעם שחור ולבן כדי להדגיש שתקופת לימודי ההוראה חלפה עברה. עם זאת, הם עדיין נמצאים שם כדי להדגיש שמורה נשאר תמיד תלמיד, לעולם אינו מסיים ללמוד. בכל דקה עליו להשכיל ולהחכים: מהניסיון, מהתלמידים, מהשתלמויות מקצועיות, ובעיקר מניסיונם של המורים הוותיקים.

שם היוצרת: שיראל שטרית
מכללת בית רבקה

אפשרי!

רעות ברזלאי, הסכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

בלתי אפשרי!

הרעיון להכרזה מקורו בכך שבשנת התמחותי החלפתי שלוש מחנכות כיתה שיצאו לחופשת לידה. הדבר נראה לי בלתי אפשרי, וחשבתי שלא אוכל לעבור את שנת ההתמחות בהצלחה בשל הלחץ של כניסה לכיתה חדשה שלוש פעמים בשנת לימודים אחת. עם זאת, כפי שאמר אלכסנדר הגדול: "אין דבר שהוא בלתי אפשרי לזה שמוכן לנסות". לא ויתרתי לעצמי ונתתי את כולי בכל כיתה שנכנסתי אליה כמחנכת. בזכות כוח הרצון והמטרה שהצבתי לעצמי עברתי בהצלחה את המבחן.

כאנשי חינוך עלינו להאמין ביכולת שלנו ושל הסובבים אותנו, וכשעומדים בפנינו אתגרים - לנסות. נוסף על כך, עלינו לחנך את הילדים לכך שאין דבר העומד בפני הרצון, ואין דבר שהוא בלתי אפשרי; הכול תלוי בנו ובדרך שאנו ניגשים למשימה. לחנך לרעיון שכל מצב שאנו נתקלים בו נתפר במיוחד עבורנו. כל הזדמנות היא מתנה שעוזרת לנו להתקדם; כשאנחנו באמת רוצים להשיג משהו - אנחנו אחראים לתהליך ולתוצאותיו.

שם היוצרת: רעות ברזלאי
המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

הגעת ליעד

עדי סור, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך חולון

הגעת ליעד.

הגעתי ליעד. לאורך כל שנות התואר למדתי חומר תאורטי, השקעתי, שתיתי בצמא את דברי המרצים וטעמתי מן העבודה המעשית בגן. דבר אינו משתווה לעבודה בפועל יום עם הילדים בגן. למרות קשיי המשמעת והקשיים המנהלתיים כמנהלת גן, ולמרות נטל האחריות לבטיחותם של הילדים ולכלל תכניות העבודה, אני יכולה לומר בלב שלם שאכן הגעתי ליעד. אני מרגישה שלמה ושמחה במקצוע שבחרתי, וזה המקום שלי.

עם זאת, אין לנוח על זרי הדפנה. העבודה בחינוך דורשת תנועה מתמדת, תכנון, גמישות מחשבתית וסבלנות ומחייבת מאמץ אין-סופי והתחדשות. אני מרגישה שבשנה הזאת יצאתי לדרך האמתית בחיי המקצועיים. בהתחלה הרגשתי קצת אבודה ולחוצה. אט-אט בדקתי, ואני עדיין בודקת ובוחנת, מה נכון יותר לילדים ומה מתאים לי כגננת; האם אני מגשימה את האני מאמין שלי? אני מרגישה שבכל יום אני סוללת את דרכי, מנסה להשתפר וללמוד מהניסיון העצמי האמתי שלי עם הילדים. העבודה בגן הילדים היא רצופת אתגרים, והם שמניעים אותי להצליח.

היוצרת איננה בוגרת מוסד לעיצוב.

שם היוצרת: עדי מור
תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך חולון

“סורה סתחיל - סתחיל ללסוד”

צופיה חנה וקנין, תלפיות - הסכללה האקדסית לחינוך חולון

המורה הנרגש יודע שבשנת הסטאז' הוא יתחיל סוף-סוף ללמד תלמידים. אך למעשה הוא הראשון שיתחיל ללמוד בשנה הזו. שנה זו הייתה עבורי כמסע מפרך. אפשר לומר שזוהי השנה שהתחלתי ללמד באמת, אך הרגשתי שהתלמידים, המערכת, המורים וההנהלה הם אלה שמלמדים אותי, ושאני התלמידה הטרייה שיוצאת אל העולם הגדול. הכרזה מציגה תמונה של ידיים אווזות זו בזו - יד של ילד ויד של מבוגר, ולא ברור מי משניהם מוביל; מי מלמד את מי כיצד ללכת, ולאן? המסר החבוי כאן הוא שהמורה המתחיל הוא כמו ילד. בתחילת דרכו משהו צריך ללמד אותו ולהוביל אותו. התלמיד עצמו הוא שמלמד את המורה שלו - החדש, המתחיל - כיצד להיות מורה. המילה “ללמוד” נכתבה בצבע ירוק, צבע של צמיחה. המורה המתחיל הוא כמו ניצן חדש שמתחיל לגדול אל תוך החיים. בברכת הצלחה לכל המורים המתחילים.

שם היוצרת: צופיה חנה וקנין
תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך חולון

צור ספתחות בהתאמה אישית

ליסור סזור, הסכללה האקדמית בית ברל

כי בחינוך אין שכפולים.

לקראת הכנת הכרזה התחלתי לאסוף מפתחות שונים: מפתח שבור, מפתח עקום, מפתח קטן, מפתח גדול, מפתח סגול, מפתח ירוק, מפתח חדש, מפתח ישן, מפתח שעדיין לא חרטו עליו ועוד. רציתי להדגיש את המגוון ואת השוני ביניהם. בצילום שבכרזה, שצולם על ידי אחי הצעיר, נראות כפות ידי פרוסות ומכילות את כל המפתחות. חלקם חשופים ובולטים וחלקם מציצים, מוסתרים מעט ואף חבויים. הידיים מאפשרות גם נתינה וגם קבלה.

בלימודי במכללה בכלל ובשנת ההתמחות בפרט פגשתי אנשי חינוך שההיכרות עמם ועם דרכי עבודתם השפיעו עליי ועל התנהלותי במערכת. התחלתי דרך חדשה ובה אספתי, ואמשיך לאסוף, מפתחות לצור ייחודי משלי. לקחתי מה שמתאים לי, בדרך המתאימה לי. התחלתי במסע לגיבוש דמותי המקצועית. גם בעבודתי בגן אני פועלת בדרכים שאני מתחברת אליהן. בידי המפתחות להתנסות, לבחירה ולהצלחה. המפתחות מדמים את האפשרויות הרבות שיש ביכולתי להציע לילדי הגן. דרכי העבודה שלי הן מגוונות. כפי שכל מחנך פועל בדרכו, על פי אמונתו ועקרונותיו, כך גם לכל ילד יש ייחודיות וגישה שמתאימה לו. אי אפשר לנהוג בכל הילדים בדיוק באותה דרך. ארגון המפתחות בכפות ידי מרמז על כך שלעתים מציאת הדרך לילד היא פשוטה וקלה והשפעתה מורגשת מיד, ושלעתים היא אינה פשוטה כלל והשפעתה סמויה ואינה מורגשת.

כמחנכת, בידי היכולת והכוח לעזור לילד למצוא את המפתחות ליכולות האישיות שלו ולהצלחה האישית שלו, להועיל להתפתחותו ולקדמו בהיבטים השונים. להיות ערה לשוני בין הילדים, לזהות מה מתאים לכל ילד, מה האופן שבו הוא ממצה את יכולתו ואת האיכויות שלו. לאפשר לילד להתחבר לרגשותיו ולכוונו להיות קשוב לצרכיו. כשכל זה קורה הוא יכול להוסיף עוד כמה מפתחות למחזיק המפתחות האישי שלו. ה"התאמה האישית" מרמזת על היכרות, פתיחות, קרבה, שיתוף, הקשבה, דיאלוג, הכלה, קבלה, גמישות, נתינה, חיפוש וגילוי.

תרבות ההיקלטות הנכונה בעיניי היא להביא אתך משהו אחר, משהו ייחודי, משהו חדש, משהו שאתה מתחבר אליו. להיות אתה ולאפשר זאת גם לילדים, "כי בחינוך אין שכפולים".

צור מפתחות בהתאמה אישית

כי בחינוך אין שכפולים

שם היוצרת: לימור מזור
המכללה האקדמית בית ברל

...ושירת התלמידים נעשה ניגון של סורה

אסתר ארנון, סכללת אסונה - הסכללה האקדמית לאסנות וחינוך
מיסודן של סכללת אפרתה ואסונה

בכרזה נראה עדר כבשים מטפס ולצדו הרועה. כמו הכבשים, התלמידים צועדים בדרך משותפת בעקבות הרועה - המורה המכוון אותם. אך כל כבשה בוחרת בדרכה שלה, היכן לפסוע וכיצד להתמודד עם האבנים והאתגרים שבדרך. כמו הרועה, המורה מוביל את הקבוצה בדרך, מראה לה את היעד והמטרה, אך מתאים את צעדיו לקצב שלה. הוא מכוון את תלמידיו אל היעד המשותף, אך כל תלמיד מגיע אליו בדרכו שלו, לפי ייחודיותו, והמורה - בהתאם לכיתתו.

לדעתי, כוחו של המורה הוא היחס ההדדי בינו לבין תלמידיו. הם יונקים זה מזה את משמעותם. שהרי מורה ללא תלמידים ממילא אינו מורה. הכרזה מבוססת על שירה של נעמי שמר "שירת העשבים", על פי הגותו של ר' נחמן מברסלב.

שם היוצרת: **אסתר ארנון**
מכללת אמונה - המכללה האקדמית לאמנות וחינוך מיסודן של מכללת
אפרתה ואמונה

צעד קטן לסורה, צעד גדול לתלמיד

סור גרינפלד ראובן, הסכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

צעד קטן למורה צעד גדול לתלמיד.

שמי מור ראובן, הייתי סטאז'רית במכללת קיי. בתקופת הסטאז' שלי בשנה שעברה עבדתי בארבעה מוסדות: לימדתי כמורת שילוב בשני בתי ספר, "גבים" ו"נווה במדבר"; כמורה תומכת לילדים עם ליקויי ראייה; וכמורה למחשבים במועדונית לילדים עם שיתוק מוחין.

המשפט שבחרתי לכרזה הוא "צעד קטן למורה צעד גדול לתלמיד", מאחר שבמהלך שנת ההתמחות שלי הבחנתי בשינוי שחל בחלק מתלמידיי. אני חושבת שילדים עם לקות מסוימת, המשולבים בבתי ספר רגילים, מרגישים את הפער שיש בינם לבין חבריהם לכיתה. הבחנתי שאם אני כמורה נותנת לתלמיד הרגשה שהוא מסוגל להצליח, להבין ולהיות כמו חבריו לכיתה (לקרוא כמוהם, לפתור אותם תרגילים וכו') הוא מתחיל להאמין בכך; הוא מתחיל להאמין שהוא באמת מסוגל ומתנהג בהתאם.

בכיתה התלמיד מרגיש בדרך כלל שונה, ואני מאמינה כי תפקיד המורה הוא לגרום לו להאמין ביכולותיו.

שינוי זה מוביל לעתים קרובות לשינוי בתפיסתו את עצמו: הוא מתחיל להאמין בעצמו, האמונה שלו בעצמו מובילה לשינוי בהתנהגותו במהלך השיעור ובהכנת שיעורי הבית ומחזקת את הביטחון עצמי שלו, וזו המטרה. לסיכום, המורה צריכה לעשות "צעד קטן" עבור התלמיד, להאמין בו ולגרום לו להאמין בעצמו. כשהוא יאמין בעצמו הוא יצעד ב"צעדים גדולים" ויעלה על "דרך המלך".

שם היוצרת: מור גרינפלד ראובן
המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי, באר שבע

להתאמץ... כשהתפוח עוד על העץ!

רחלי עמר, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך חולון

הנני גננת. במהלך ארבע שנות לימודי חינוך לגיל הרך למדתי בין היתר את החשיבות הרבה והייחודית של גיל זה. בגיל הזה הקטנטנים הם כחומר ביד היוצר, הבסיס לקרקע יציבה בעתיד. במהלך שנת הסטאז' התאמצתי ופעלתי רבות לחינוך מיטבי בדרכי נועם עם שפע של חום ואהבה, קבלה והכלה, נתינה, יצירתיות והמון עשייה, על מנת 'להשביח את הקרקע' לקראת הצמיחה העתידית.

מתוך כך ובהתאם לזאת בחרתי להדגיש בכרזתי את פן הייחודיות והחשיבות של הגיל הקדם-יסודי לעומת הגילאים המאוחרים יותר. חשוב לנצל את האלסטיות המאפיינת את גיל הגן; ככל שנטפח ונשקיע בגיל הצעיר, כך יצאו הם עם צידה לדרך ועם ארגז כלים לעתיד ויתפתחו ללומדים עצמאיים בעלי ביטחון, דימוי עצמי טוב ובשלות רגשית.

המשפט שעלה במוחי הוא "התפוח לא נופל רחוק מהעץ"; שיניתי אותו בהקשר לרציונל ולמסר שתיארת לעיל ובחרתי לנסח אותו כך: "להתאמץ... כשהתפוח עוד על העץ". על מנת שהתפוח אכן לא ייפול רחוק מהעץ, אלא יישאר קרוב ליסודות שלו, יש להשקיע, לטפח ולתת לו את צרכיו הבסיסיים לצמיחה פורייה כל עוד הוא עדיין בשלבי התפתחותו - לפני שהוא כבר בשל ונושר מן העץ. כמו גם בגיל הרך, יש ליצור עבור הלומדים קרקע משובחת - להשקיע, להתאמץ ולטפח על מנת שבעתיד יישארו קרובים לעץ המסמל את היסודות, הקרקע היציבה, הבסיס האיתן, הערכים והמידות שילוו אותם בהמשך דרכם. כך לא יאבדו כעלה הנידף ברוח.

את המשפט בחרתי לכתוב על רקע תמונה של עץ פרי שופע ומשגשג. על העץ נראה תפוח שהגיע לבשלות טובה ובריאה, עסיסי ובוהק ובו 'ביס' בצורת לב המדגיש את המרכיבים הבלתי נפרדים בכל התהליך - החום והאהבה. כולי תקווה שעיצוב זה של הכרזה מבטא את הרציונל בצורה הטובה והברורה ביותר.

לסיום, אחל שנזכה לחנך ולהצמיח דור ישרים באהבה ונתאמץ... כשהתפוח עוד על העץ!

שם היוצרת: רחלי עמר
תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך חולון

לגעת ביהלום

שנהב טדגי, חסדת הדרום - סכללה אקדסית לחינוך, יהדות
והוראת סדעים

בחרתי במעבדה לליטוש יהלומים כמטפורה לדינמיקה בין המורה לתלמיד. התלמידים הם היהלומים, הכיתה היא המעבדה, והמורה - מלטשת יהלומים. יהלומים הם עולם קסום המשדר יוקרה. אפשר למצוא יהלומים מלוטשים בכל מיני צורות. לכל יהלום גולמי יש יעד שונה, ואין בטבע שני יהלומים זהים. כל אחד מהיהלומים יעבור דרך שונה בדרכו לתוצר הסופי והמלוטש שלו. כך, כל תלמיד הוא עולם ומלואו. אין תלמיד דומה לרעהו, וצריך למצוא את הדרך לגלות את היהלום החבוי בכל תלמיד.

היהלום הוא הקשה והמבריק שבמינרלים: הוא נחשב לאוצר טבע. מחירו של יהלום מלוטש נקבע לפי איכות הליטוש. עבודת הליטוש נמשכת כמה שעות ואפילו ימים - תלוי בגודל חומר הגלם. ליטוש היהלום אינו נעשה באבחה אחת. ליהלומים מלוטשים יש כמה פאות. אחרי שמלטשים כל אחת מהן מפסיקים את התהליך ומתבוננים ביהלום בזכוכית מגדלת מיוחדת, כדי להחליט לגבי המשך הליטוש.

בשנת ההתמחות שלי חוויתי את התהליך הארוך שעליי לעבור עם כל תלמיד ותלמיד כדי "לגעת ביהלום שבו", להגיע אליו, "להבין אותו" בדרך הנכונה ביותר. כשם שחומר הגלם עובר תהליך ארוך עד להפיכתו ליהלום כך גם התלמיד. כמורים אנו עסוקים בליטוש ובחשיפה של עוד שכבה ועוד שכבה, שעוזרות לנו ללמוד על העולם הפנימי של התלמידים שלנו.

משך עבודת הליטוש משתנה מתלמיד לתלמיד. כדי לגעת בכל יהלום שנמצא בכיתה ולהצליח בליטוש יישמתי את הסמכות הדיאלוגית שהציג חיים עמית. סמכות דיאלוגית היא התנהגות מכוונת מצד המורה, הקובע את החוקים ואת כללי ההתנהגות בבית הספר ובתוך כך יוזם ומאפשר דו-שיח שוויוני עם התלמיד. בסופו של דבר מתגלה היהלום ומעורר התפעלות רבה!

לגעת ביהלום

שם היוצרת: שנהב טדגי
חמדת הדרום - מכללה אקדמית לחינוך, יהדות והוראת מדעים

סורה חדש - דלתות לפתיחה

חדוה אסולין, סכללת אורות ישראל סיסודן של סכללת
סורשת יעקב רחובות וסכללת אורות ישראל

מורה חדש, את הדלת מימין פתחו לו אתם.
הכרזה מדברת על תפקידם של המורים הוותיקים בקליטת מתמחים בהוראה.
בכרזה אני מציגה את התמודדות של המורה עם הכניסה לחדר המורים
בהשוואה להתמודדותו עם הכניסה לכיתה. אמנם ברור שההתמודדות היא
שונה, אך בלבו של כל מורה מתחיל מקנן החשש כיצד ישתלב בחדר המורים
ואיך ייראה בעיניהם. למורה החדש אין ניסיון וחסר לו הביטחון שהוא יכול
להצליח. כשהוא רואה בסביבתו את המורים הוותיקים, שיש להם ניסיון ודרך
ההוראה שסללו לעצמם, ביטחונם יכול להתערער.
למורה הוותיק יש יכולת ניכרת לעזור למתמחה ולשנות את חוויית הכניסה
שלו לעולם ההוראה. העזרה מתחילה ממאור פנים בכניסה לחדר המורים,
ונמשכת בגיבוי לאורך כל הדרך. מורה ותיק יכול לעזור למתמחה בעמידה
מול תלמידים, בבניית משמעת בכיתה ובהעברת שיעורים.
בכרזה נראים פרוזדור בית הספר ושתי דלתות, אחת מכל צד. התמונה
ממחישה את החשש של המורה החדש, את ה"איום" שמטילים עליו מבנה
בית הספר והדלתות הרבות.
פתיחת דלת היא מעשה קטן שדורש תעוזה. למעשה, זוהי פתיחת דלת לחייו
החדשים של המתמחה, לעולם החדש שהוא רוצה לבנות ולהצליח בו. אתם,
המורים הוותיקים, יכולים לעזור לו!

שם היוצרת: חדוה אסולין
מכללת אורות ישראל מיסודן של מכללת מורשת יעקב רחובות ומכללת
אורות ישראל

סתסחה - אסנס בחוץ בוסר, אך תוכו בשל

אולגה משקביץ, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך חולון

כעולה חדשה לשעבר, כשעליתי לארץ חלמתי להיות מורה בישראל...
אין שום דבר העומד בפני רצונו של אדם...
ידע מינימלי בשפה, אהבה לארץ, רצון עז להיות מקובלת בחברה ישראלית,
הרבה סבלנות וסובלנות, דרך ברורה להשגת המטרה שהצבתי בפניי - כל
אלה יחד נתנו את פירותיהם.
עכשיו, אחרי יותר מעשור שנים שאני בארץ, אני מסיימת לימודים במכללה
להוראה לחינוך מיוחד, עובדת כגננת עם אוכלוסיית ילדים עם צרכים
מיוחדים, משקיעה הרבה מחשבה בטיפול הקן המשפחתי האישי שלי - ילדה
מקסימה בת שמונה - ועדיין משווה את התפתחות שלי בארץ לתפוז יפה,
אבל ירוק. אמנם בחוץ הוא ירוק אבל בפנים - בשל...
כך גם בחיים: מצד אחד אני בעלת ביטחון עצמי גבוה, יש לי סמכות, אני
מקדמת ילדים בגן, אני מפקחת על הצוות, מנהלת שיחות עם ההורים...
עם זאת, עדיין יש לי הרגשה ש"קליפתי ירוקה": העברית שלי עדיין לא טובה
כמצופה, החברה רואה בי גננת בתחילת הדרך, וכך גם הפיקוח והבקרה. כמו
כל גננת שרק סיימה את לימודיה אני חשה הרבה פעמים שמבפנים אני בשלה
ובעלת ידע וניסיון, אך בחוץ אני נתפסת כירוקה בשל הוותק המועט שלי.

מתמחה -

אמנם בחוץ בוסר
אך תוכו בשל

שם היוצרת: אולגה משקביץ
תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך חולון